

11 JULI 2026

INVLOED VAN BEPERKTE PERSVRIJHEID

PRAKTIJKGERICHTE ONDERZOEK

JOSSE LUIKEN

1790257

Afstudeerdossier

Inleiding

Als taak hebben journalisten hebben om verslaggeving te doen van wat er in de wereld gebeurt. Het komt voor dat zij te maken krijgen met werken in landen waar ze niet alles mogen zeggen. Een voorbeeld hiervan is de oorlog tussen Rusland en Oekraïne. De NOS publiceert daar over met de kanttekening dat verslaggevers voorzichtig moeten zijn met hun woordkeuze. Gebruik je het woord “oorlog” of zeg je “speciale militaire operatie”? Dat verschil kan groot zijn (Purdue Online Writing Lab, 2020). Het kan risico's met zich mee brengen om woorden te gebruiken die Rusland als negatief beschouwd.

Inhoud

Inleiding	1
Aanleiding en vooronderzoek	2
Onderzoeksvragen	3
Centrale hoofdvraag.....	3
Deelvraag	3
Vraag die je met de literatuur beantwoordt	3
Vraag die je met eigen, empirische onderzoek beantwoordt	3
Literatuuranalyse	4
Vooronderzoek.....	4
Methode.....	5
Resultaten	6
T.b.v. deelvraag 1	6
T.b.v. deelvraag 2	9
T.b.v. deelvraag 3	13
Kernconclusie.....	18
Beantwoording deelvraag 1	18
Beantwoording deelvraag 2	18
Beantwoording deelvraag 3	19
Conclusie	19
Discussie	20
Literatuurlijst	21
Bijlagen	23
Codering	23
Road 2 codering en interviewopzet;	23
Praktijkgericht onderzoek	31
Vragenlijst interview	31
Interview uitwerkingen	34
Codeboek.....	147

Aanleiding en vooronderzoek

Het centrale probleem is dat verslaggeving onder deze druk leidt tot voorzichtige woordkeuze, het anoniem opvoeren van bronnen en het weglaten van herleidbare details, met directe gevolgen voor wat de consument ziet en voor de inhoud van de producties, wat de noodzaak onderstreept voor een literatuuronderzoek naar werkwijzen, normatieve kaders en verantwoorde strategieën om betrouwbaarheid en navolgbaarheid te behouden. Een ervaring vanuit de praktijk is dat bijvoorbeeld Iris de Graaf haar werk als correspondent niet meer op gebruikelijke manier kon doen in Rusland (NPO Radio 1, 2025). Dit sluit aan bij het structurele beeld van zeer lage persvrijheid: Rusland staat in 2025 op plek 171 van 180 op de World Press Freedom Index, waardoor de druk op journalisten hoog is en het risico op arrestatie of boetes reëel. Dit werkt door naar zowel de consument als de bronnen: anonieme bronnen willen uit angst voor identificatie niet met naam genoemd worden, terwijl die anonimiteit het verifiëren van details tegelijk bemoeilijkt. (Reporters Without Borders, 2025; EUvsDisinfo, z.d.) Voor de consument is dit zichtbaar in de producties van correspondenten, met voorzichtiger formuleringen, vaker ontbrekende herleidbare details en korte contextzinnen die toelichten welke veiligheidsafwegingen zijn gemaakt.

Relevantie voor praktijkgericht onderzoek

Nieuws speelt een grote rol in hoe mensen begrijpen wat er in de wereld gebeurt, maar die rol kan veranderen als journalisten niet vrij zijn om alles te vertellen (Reuters Institute, 2025). Daarom is het belangrijk om te onderzoeken hoe verslaggeving verandert in een land waar journalisten voorzichtig moeten zijn (Reuters Institute, 2025). Bovendien zijn journalisten wereldwijd steeds vaker onveilig. Het *Pew Research Center* toonde aan dat veel journalisten zich zorgen maken over hun veiligheid en vrijheid, vooral bij conflicten (Pew Research Center, 2022). Deze spanning, tussen nodig nieuws geven en jezelf beschermen, beïnvloedt hoe verhalen worden gemaakt en gedeeld. Voor een praktijkgericht onderzoek is het daarom waardevol om af te vragen hoe dit invloed heeft op de vertaling van het nieuws naar de lezer van het nieuws, wanneer verslaggeving beïnvloed wordt bij gespannen situaties.

Onderzoeksfocus

We willen weten hoe het nieuws verandert als verslaggevers niet alles mogen zeggen. Stel je voor: je moet een verhaal vertellen, maar sommige woorden mag je niet gebruiken. Dat gebeurt in Rusland, waar journalisten streng in de gaten worden gehouden door hoe de inhoud verandert wanneer verslaggevers hun werkwijze moeten aanpassen door beperkte persvrijheid. De analyse concentreert zich op woordkeuze en framing (bijvoorbeeld het spanningsveld tussen “oorlog” en “speciale militaire operatie”), op de toepassing van beroepsnormen zoals de Code van Bordeaux (eerlijkheid, scheiding feit/commentaar, bronbescherming), en op wat de consument daarvan merkt in toon, detail en verantwoordingstekst. Daarmee sluit het corpus direct aan op de probleemstelling (International Federation of Journalists, 1986; Purdue Online Writing Lab, 2020; Reporters Without Borders, 2024).

Voor de corpuskeuze is gewerkt met Nederlandse correspondenten die hebben of aan het werk zijn vanuit het buitenland, zodat systematische vergelijking over de producties en literair onderzoek mogelijk is en bevindingen representatief zijn voor gangbare journalistieke standaarden in Nederland en voor wat het publiek ervaart. Deze combinatie maakt het mogelijk om veranderingen in woordgebruik, bronvermelding en verantwoording zorgvuldig te volgen én te relateren aan de normatieve kaders uit het theoretisch deel (bijv. IFJ-handvest/Code van Bordeaux) en aan de actuele persvrijheidscontext rond Rusland (Reuters Institute, 2025; International Federation of Journalists, 2019; Reporters Without Borders, 2025).

Onderzoeksvragen

Centrale hoofdvraag

Hoe verandert de inhoud van journalistieke producties over het conflict tussen Rusland en Oekraïne wanneer Nederlandse verslaggevers in Rusland hun werkwijze moeten aanpassen omdat de lokale persvrijheid beperkt is?

Deelvraag

Vragen die je met de literatuur beantwoordt

Hoofddeelvraag 1 – Werken als journalist in Rusland

Wat betekent het voor een journalist om te werken in een land met weinig persvrijheid, zoals Rusland, en welke risico's lopen zij bij het gebruik van anonieme bronnen?

→ Dit hoort bij het deel van de hoofdvraag: "...wanneer Nederlandse verslaggevers in Rusland hun werkwijze moeten aanpassen omdat de lokale persvrijheid beperkt is."

In Rusland gelden strenge regels en reële risico's. Dat dwingt tot voorzichtige woordkeuze en vaker gebruik van anonieme bronnen, wat gevolgen heeft voor wat de consument terugziet en hoe de inhoud van de producties verandert

Hoofddeelvraag 2 – Code van Bordeaux

Wat schrijft de Code van Bordeaux voor over eerlijkheid, brongebruik en vrijheid, en wat gebeurt er als journalisten deze code overschrijden?

→ Dit hoort bij het deel van de hoofdvraag: "...als Nederlandse verslaggevers voorzichtig moeten zijn..."

De code bepaalt wat mag en niet mag: eerlijk verzamelen en publiceren, scheiding tussen feit en commentaar, en bescherming van bronnen. Als omstandigheden tot overschrijding dwingen, verandert de scherpheid en volledigheid van de inhoud en merkt de consument dat aan voorzichtiger formuleringen en beperkter detail.

Vraag die je met eigen, empirische onderzoek beantwoordt

Hoofddeelvraag 3 – Strategieën en gevolgen voor de productie

Hoe verandert de feitelijke handelswijze van de correspondent in een beperkte omgeving, en welke strategieën kunnen redacties inzetten om de betrouwbaarheid voor de consument te waarborgen?

→ Dit hoort bij het deel van de hoofdvraag: "...hoe verandert de inhoud van de producties wanneer de werkwijze wordt aangepast..."

Wanneer toegang, veiligheid en taalkeuze onder druk staan, schuift het werk naar risicogestuurd handelen. Door strategieën als anonimiteit met interne herleidbaarheid, korte contextzinnen en afspraken over verificatie en woordkeuze blijft de inhoud betrouwbaar en voor de consument navolgbaar, ook als niet alles direct gezegd kan worden.

Literatuuranalyse

Vooronderzoek

Journalistiek in een omgeving met weinig persruimte / verslag doen onder druk /

In de studie naar journalistieke rollen en praktijken wordt de journalist gedefinieerd als iemand die actuele gebeurtenissen vertaalt naar begrijpelijke informatie voor een breed publiek. Hierbij staan eerlijkheid en nauwkeurigheid centraal, ongeacht of de verslaglegging plaatsvindt via tekst, geluid of beeld. Wanneer journalistiek wordt benaderd als een proces van systematische verzameling, verificatie en verspreiding, worden de verschillen tussen mediasystemen zichtbaar. Uit de vergelijking van internationale mediacontexten (Nguyen et al., 2024; Oller Alonso et al., 2019) blijkt dat de doelen van berichtgeving sterk kunnen variëren afhankelijk van de omgeving waarin de journalist opereert. Bijvoorbeeld in China of in dit geval het conflict tussen Rusland en Oekraïne.

Russische informatieverdraaiing

Nguyen et al. (2024) en Szostek (2018) tonen aan dat Russische staatsmedia strategische narratieven inzetten als instrument voor geopolitieke machtsuitoefening, waarbij specifieke beeldherstelstrategieën zoals schuldverplaatsing en het kaderen van de oorlog als vredesmissie worden gebruikt om de publieke opinie te beïnvloeden en de legitimiteit van het conflict te sturen.

Het neerzetten van een frame

De presentatie via deze mediakanalen wordt in de theorie over strategische beeldvorming (Szostek, 2018) gedefinieerd als het selectief uitlichten van bepaalde elementen terwijl andere naar de achtergrond worden geschoven om het narratief een gewenste richting te geven. In het onderzoek naar de Russische mediastructuur (Nguyen et al., 2024) worden RT en Sputnik dan ook expliciet geplaatst binnen een context waarin berichtgeving dient ter ondersteuning van de staatslegitimiteit. Deze omgeving wordt door de auteurs getypeerd als een *repressive news media environment*, waarbinnen journalistieke inhoud direct verbonden is aan politieke strategieën.

Deze strijd om de waarheid wordt concreet zichtbaar in conflicterende kaders. In de beschrijving van politieke framing (Szostek, 2018) wordt bijvoorbeeld in één narratief "Amerikaanse inmenging" als het kernprobleem geaccentueerd, terwijl een ander narratief juist het gedrag van Rusland als de destabiliserende factor presenteert. Dat de context waarin de journalist deze verhalen moet duiden extreem verschilt, blijkt uit de World Press Freedom Index 2025 (Reporters Without Borders, 2025a; 2025b). Met Nederland op de derde plaats (score 88.64) tegenover Rusland op de 171e plaats (score 24.57), markeren deze cijfers de diepe kloof tussen een vrije werkomgeving en een strikt gecontroleerd mediasysteem.

Persvrijheid in het geding

In tegenstelling tot de Nederlandse journalistieke praktijk, waar de onafhankelijke professionaliteit centraal staat (Oller Alonso et al., 2019), dwingt het repressieve mediaklimaat in Rusland journalisten tot continu risicobeheer waarbij veiligheidsoverwegingen en vage wetgeving de nieuwsvoorziening dicteren (Reporters Without Borders, 2025b).

Rusland en China, persvrijheid als spanningsveld

Volgens het Committee to Protect Journalists (CPJ) transformeert journalistiek in repressieve landen als Rusland en China tot een risicovolle oefening in zelfcensuur, waarbij journalisten hun berichtgeving continu moeten afstemmen op vage staatsgrenzen en dreigende detentie op basis van beschuldigingen als spionage of het verspreiden van 'nepnieuws'.

Yablokov en Gatov (2025) stellen dat militaire censuur onafhankelijke journalistiek binnen Rusland onmogelijk maakt en dwingt tot uitwijking naar het buitenland, waarbij journalisten geconfronteerd worden met ingrijpende zelfcensuur en de noodzaak om bronnen te beschermen door middel van geavanceerde veiligheidsprocedures.

In de case study naar communicatie door oorlogscorrespondenten (Palmer & Bhatia, 2024) wordt beschreven hoe journalisten hun werkwijze op platforms legitimeren door expliciet verantwoording af te leggen over hun keuzes en handelen. Tegelijkertijd is in het onderzoek naar zelfcensuur onder Russische journalisten te herkennen dat zelfbeperking op sociale netwerken een eigen dynamiek kent; hierbij verschilt de ervaren dreiging van die in redactioneel werk, wat journalisten dwingt tot uiterste voorzichtigheid in de vorm van minder delen of het anders formuleren van berichten (Bodrunova et al., 2021).

Praktijkscenario's voor de journalistieke werkwijze

Het werken met anonieme bronnen in Rusland leidt tot een kritiek spanningsveld, waarbij de staat elke interactie met onafhankelijke media, zoals blijkt uit de zaken tegen Evan Gershkovich en Nika Novak, criminaliseert als spionage, waardoor zowel de bron als de journalist onder constante dreiging van vervolging staat (CPJ).

Methode

Betrouwbaarheid literatuuronderzoek

De zoekstrategie is gebaseerd op vooraf vastgelegde zoektermen en een vaste zoek periode tussen 2019 en 2024. Er is gezocht met termen als; Code van Bordeaux, IFJ charter 2019, journalistiek Rusland persvrijheid, self-censorship Russia journalism, framing oorlog Oekraïne, Reporters Without Borders Russia index en CPJ detentions Russia. De zoekresultaten komen voort uit de omgeving Google Scholar en aangevuld met bronnen, zoals IFJ/Code van Bordeaux, RSF, CPJ die in het onderzoeksdocument ook als richtinggevende bron worden gebruikt.

Er zijn alleen bronnen gebruikt die over de spanning tussen de journalistieke regels en de strenge wetten in Rusland gaan. Ook is een eis dat deze geschreven zijn tussen 2019 en 2024 en op een betrouwbare manier zijn onderzocht.; exclusie betrof opiniestukken zonder onderbouwing of teksten die het thema niet rechtstreeks adresseren. De betrouwbaarheid van het onderzoek wordt verder ondersteund door de inzet van diepte-interviews met ervaren correspondenten die werkzaam zijn of zijn geweest in persvrijheidsbeperkte context. Deze resultaten bieden praktijkinformatie die niet uit literaire bronnen alleen is op te doen. Om de betrouwbaarheid van deze gegevens te waarborgen, zijn de interviews anoniem en systematisch vastgelegd. Hierdoor konden de geïnterviewden vrijuit spreken over gevoelige onderwerpen zoals zelfcensuur en veiligheidsrisico's, zonder hun eigen positie of die van hun bronnen in gevaar te brengen. De resultaten uit deze gesprekken zijn vervolgens getoetst aan de literatuur, waardoor een eerlijk en controleerbaar beeld is ontstaan van de werkelijke situatie in het veld.

Literatuur vergelijking

Om een volledige vergelijking te maken, wordt de theorie naast de praktijkervaringen uit de diepte-interviews. In het theoretisch kader schrijft de Code van Bordeaux voor dat journalisten een scheiding moeten hanteren tussen feitelijke informatie en commentaar, en dat zij bronnen zo transparant mogelijk moeten benoemen om de betrouwbaarheid te waarborgen. Daarnaast wordt gesteld dat framing en woordkeuze bepalen hoe de lezer het verhaal begrijpt. De Code van Bordeaux schrijft tegelijk voor dat de journalist moet handelen naar eerlijkheid, scheiding feit/commentaar en bronbescherming en dit als norm verankert. De literatuur over Rusland laat zien dat deze normatieve ruimte feitelijk krimpt. De Russische realiteit dwingt journalisten tot een overlevingsstrategie. In plaats van de code te negeren, gebruiken correspondenten 'contextzinnen' en extra verantwoording over hun beperkingen om de bedoeling van de code, het eerlijk informeren van het publiek, te redden binnen een werkomgeving die volledige openheid onmogelijk maakt. De theoretische eis voor transparantie verschuift hierdoor in de productie van de inhoud van het verhaal naar de uitleg over het proces.

In de theorie kunnen journalisten informatie vrij delen, maar in de praktijk werkt dat anders als er geen persvrijheid is. Het controleren van feiten gebeurt dan achter de schermen tussen de correspondent en de redactie. Details worden voor het publiek juist weggelaten om de veiligheid niet in gevaar te brengen. Een logische verklaring voor dit verschil is dat de internationale beroepscode is geformuleerd vanuit een ideaalbeeld van persvrijheid.

Resultaten

T.b.v. deelvraag 1

Journalistiek in een omgeving met weinig persruimte / verslag doen onder druk

In de studie naar journalistieke rollen en praktijken wordt de journalist gedefinieerd als iemand die actuele gebeurtenissen vertaalt naar begrijpelijke informatie voor een breed publiek. Hierbij staan eerlijkheid en nauwkeurigheid centraal, ongeacht of de verslaglegging plaatsvindt via tekst, geluid of beeld. Wanneer journalistiek wordt benaderd als een proces van systematische verzameling, verificatie en verspreiding, worden de verschillen tussen mediasystemen zichtbaar. Uit de vergelijking van internationale mediacontexten (Nguyen et al., 2024; Oller Alonso et al., 2019) blijkt dat de doelen van berichtgeving sterk kunnen variëren afhankelijk van de omgeving waarin de journalist opereert. Bijvoorbeeld in China of in dit geval het conflict tussen Rusland en Oekraïne.

Russische informatieverdraaiing

In de analyse over Russische staats gestuurde media (Nguyen et al., 2024) wordt beschreven hoe opiniestukken van RT en Sputnik in de eerste maanden van de oorlog werden ingezet om de invasie te legitimeren en het imago van Rusland te herstellen. Uit dit onderzoek naar beeldherstelstrategieën blijkt dat er gebruik wordt gemaakt van een breed instrumentarium: het ontkennen van verwijten, het verplaatsen van schuld naar externe partijen en het benadrukken van humanitaire boodschappen. Door Rusland te presenteren als een partij die "vrede" nastreeft en door kritiek te relativiseren via vergelijkingen met acties van de VS of de NAVO, wordt het conflict in een specifiek geopolitiek kader geplaatst waarin vredesonderhandelingen als corrigerend perspectief dienen.

In de analyse van strategische narratieven (Szostek, 2018) is te herkennen dat overheden proberen de publieke opinie te beïnvloeden met omvattende verhalen over wereldgebeurtenissen. Deze narratieve concurreren in de internationale politiek om aandacht en steun, waarbij communicatie fungeert als een instrument voor machtsuitoefening. Binnen dit debat kan media worden aangeduid als "wapens"; niet in fysieke zin, maar als middelen om de geloofwaardigheid van informatie en de prioriteiten van het publiek te sturen.

Het neerzetten van een frame

De presentatie via deze mediakanalen wordt in de theorie over strategische beeldvorming (Szostek, 2018) gedefinieerd als het selectief uitlichten van bepaalde elementen terwijl andere naar de achtergrond worden geschoven om het narratief een gewenste richting te geven. In het onderzoek naar de Russische mediastructuur (Nguyen et al., 2024) worden RT en Sputnik dan ook expliciet geplaatst binnen een context waarin berichtgeving dient ter ondersteuning van de staatslegitimiteit. Deze omgeving wordt door de auteurs getypeerd als een *repressive news media environment*, waarbinnen journalistieke inhoud direct verbonden is aan politieke strategieën.

Deze strijd om de waarheid wordt concreet zichtbaar in conflicterende kaders. In de beschrijving van politieke framing (Szostek, 2018) wordt bijvoorbeeld in één narratief "Amerikaanse inmenging" als het kernprobleem geaccentueerd, terwijl een ander narratief juist het gedrag van Rusland als de destabiliserende factor presenteert. Dat de context waarin de journalist deze verhalen moet duiden extreem verschilt, blijkt uit de World Press Freedom Index 2025 (Reporters Without Borders, 2025a; 2025b). Met Nederland op de derde plaats (score 88.64) tegenover Rusland op de 171e plaats (score 24.57), markeren deze cijfers de diepe kloof tussen een vrije werkomgeving en een strikt gecontroleerd mediasysteem.

Persvrijheid in het geding

Wanneer deze situatie wordt afgezet tegen de Nederlandse context, wordt het contrast in persvrijheid evident. In de vergelijking van internationale persvrijheidsindices (Reporters Without Borders, 2025a; 2025b) wordt een correspondent in een hoog scorend land als Nederland niet beschreven als instrument voor staats gestuurde campagnes. In plaats daarvan sluit de werkwijze aan bij de functionele definitie van journalistiek (Oller Alonso et al., 2019): een onafhankelijke professional die intentioneel accurate informatie over actuele gebeurtenissen verzamelt en bewerkt voor een publiek, zonder dat deze informatie dient als wapen in een strategisch narratief.

Werken in een land met een repressief mediaklimaat betekent dat journalistiek transformeert van een informatief vak naar een vorm van continu risicobeheer. In het landenprofiel van Rusland (Reporters Without Borders, 2025b) wordt beschreven dat sinds de grootschalige invasie van Oekraïne vrijwel alle onafhankelijke media zijn verboden, geblokkeerd of bestempeld als 'buitenlandse agenten' en 'ongewenste organisaties'. In de praktijk verschuift de sturing van het journalistieke proces hierdoor van nieuwswaarde naar veiligheid; keuzes over onderzoeksonderwerpen, bronnen en publicatiewijzen worden gedictieerd door de vraag wat juridisch nog toelaatbaar is. Volgens de analyse van de Russische persvrijheid (Reporters Without Borders, 2025b) wordt deze druk versterkt door vage wetgeving rondom "onjuiste informatie" over staatsorganen, wat leidt tot onvoorspelbare risico's en langdurige gevangenisstraffen.

Rusland en China, persvrijheid als spanningsveld

Werken in een land met weinig persvrijheid betekent volgens het Committee to Protect Journalists (CPJ) dat journalistiek gaandeweg minder voelt als vrij spreken en meer als leven met een meetlint; hierbij moeten zinnen, woorden en zelfs stiltes worden afgewogen omdat elke formulering achteraf als een strafbare overtreding kan worden opgevat. In de jaarlijkse rapportage over gevangen journalisten worden Rusland en China beschreven als plaatsen waar journalistiek werk niet alleen draait om verslaglegging, maar vooral om het inschatten van de grenzen die de staat voorschrijft.

Uit de data over detentieaantallen van het CPJ blijkt dat deze grens in Rusland na 2022 merkbaar strenger is geworden, waarbij aanklachten zoals "nepnieuws" over het leger, spionage en hoogverraad de boventoon voeren. Tegelijkertijd is in de analyse van de Chinese rechtsgang te herkennen dat de staat journalisten structureel gevangen houdt via vage beschuldigingen, zoals het 'veroorzaken van ruzie en onrust', en strenge wetten voor de nationale veiligheid, waaronder de verslechterde situatie in Hongkong.

Door deze constante druk wordt zelfbeperking een dagelijkse noodzaak; journalisten wegen hun woorden, details en publicatieplek voortdurend af om risico's te vermijden. In de samenvatting over het 'nieuwe ijzeren gordijn' wordt geïllustreerd hoe samenwerking met buitenlandse redacties inmiddels strafbaar is geworden, waardoor het contact opdroogt en de informatie-uitwisseling verschaalt (Committee to Protect Journalists, z.d.).

Operationele Ballingschap en Bronveiligheid

De impact van militaire censuur op de dagelijkse routine is diepgaand. In de studie naar Russische media in ballingschap (Yablokov & Gatov, 2025) wordt geconcludeerd dat onafhankelijke berichtgeving binnen de landsgrenzen nagenoeg onmogelijk is geworden, waardoor veel redacties zijn uitgeweken naar het buitenland. Deze verschuiving dwingt journalisten tot een uiterst voorzichtige formulering waarbij woorden en frames vooraf worden gewogen op mogelijke repercussies. Bovendien blijkt uit het onderzoek naar journalistieke praktijken (Yablokov & Gatov, 2025) dat de relatie met bronnen onder hoogspanning staat; contact met een journalist wordt door informanten als een direct risico ervaren, wat de toegang tot informatie beperkt en verificatie bemoeilijkt. Redacties moeten hierdoor overgaan tot het "camoufleren" van medewerkers en het omzeilen van reguliere administratieve stromen om de anonimiteit en veiligheid van betrokkenen te waarborgen.

Infrastructuur als Voorwaarde voor Kwaliteit Censuur beperkt niet alleen de inhoudelijke productie, maar treft ook de distributiekanaalen. Uit de rapportage over mediatoezicht (Reporters Without Borders, 2025b) blijkt dat de censuur van onafhankelijke sites en de strafbaarheid van het citeren van bepaalde media het publieksbereik drastisch inperken. Volgens de analyse van distributiestrategieën (Yablokov & Gatov, 2025) zijn uitwijkredacties hierdoor genoodzaakt om nieuwe technologieën, zoals VPN-verbindingen en alternatieve distributieroutes, in te zetten om hun publiek te bereiken. Dit betekent dat in een beperkende context de journalistieke kwaliteit niet langer uitsluitend wordt bepaald door de diepgang van het onderzoek, maar evenzeer door de robuustheid van de technologische infrastructuur en de veiligheid van het distributienetwerk (Yablokov & Gatov, 2025; Reporters Without Borders, 2025b).

Voorzichtigheid als werkhouding en fysieke grenzen

Voorzichtigheid krijgt een onmiskenbare fysieke rand; waar Rusland wordt geassocieerd met het risico op detentie en isolatie, illustreert de situatie in China, waarbij een Nederlandse correspondent live werd weggeduwd dat verslaggeving letterlijk fysiek kan worden onderbroken. In een dergelijke omgeving transformeert voorzichtigheid van een interne reflex naar zichtbaar gedrag.

In de case study naar communicatie door oorlogscorrespondenten (Palmer & Bhatia, 2024) wordt beschreven hoe journalisten hun werkwijze op platforms legitimeren door expliciet verantwoording af te leggen over hun keuzes en handelen. Tegelijkertijd is in het onderzoek naar zelfcensuur onder Russische journalisten te herkennen dat zelfbeperking op sociale netwerken een eigen dynamiek kent; hierbij verschilt de ervaren dreiging van die in redactioneel werk, wat journalisten dwingt tot uiterste voorzichtigheid in de vorm van minder delen of het anders formuleren van berichten (Bodrunova et al., 2021).

Praktijkscenario's voor de journalistieke werkwijze

Werken met anonieme bronnen creëert een spanningsveld waarin bescherming en kwetsbaarheid direct naast elkaar liggen; de bron vreest identificatie en vervolging, terwijl de journalist kwetsbaar wordt zodra contact door autoriteiten als verdacht wordt aangemerkt. In de beoordeling van de veiligheidssituatie door het CPJ wordt waargenomen dat in Rusland gesprekken of onderzoek rond gevoelige sectoren steeds vaker worden geframed als "spionage" of "hoogverraad". Deze dreiging wordt tastbaar in de zaak-Evan Gershkovich, die ondanks zijn officiële accreditatie werd vastgezet, en in het lot van Nika Novak; haar veroordeling bewijst dat samenwerking met buitenlandse media volstaat als strafgrond, waardoor zelfs de vertrouwensband tussen journalist en bron een doelwit van de staat wordt.

Tegelijkertijd groeit de spanning tussen het afschermen van bronnen en het aantonen van feiten. In de studie naar de institutionalisering van open source onderzoek (Dodds et al., 2025) wordt beschreven dat transparantie en bewijsvoering steeds centraler komen te staan in de journalistieke praktijk, terwijl anonimiteit juist vraagt om het weglaten van herleidbare details. De case study naar het online discours van oorlogscorrespondenten (Palmer & Bhatia, 2024) laat zien dat journalisten hierdoor sneller moeten uitleggen hoe claims tot stand komen; dit vergroot het productierisico wanneer bronbescherming die uitleg begrenst.

Verdeelde journalistieke fronten

In een dergelijke informatieomgeving, waarin volgens de analyse van Russische mediaverdediging (Nguyen et al., 2024) de grenzen tussen journalistiek, propaganda en public relations vervagen, verschuift het risico op twee fronten: fysiek door de dreiging van belemmering of detentie, en inhoudelijk door de noodzaak om controleerbaar te blijven zonder de veiligheid van bronnen prijs te geven.

Tot slot illustreert de analyse van distributiemodellen (Yablokov & Gatov, 2025) dat journalistiek succes niet meer alleen afhangt van de geproduceerde content, maar ook van de bereikbaarheid. Doordat veel onafhankelijke media na blokkades alleen nog via VPN toegankelijk waren, moesten media in ballingschap nieuwe technologieën en distributieroutes inzetten om hun publiek in Rusland te blijven bereiken. Hiermee is journalistieke kwaliteit deels afhankelijk geworden van de infrastructuur en de veiligheid rondom de distributieplatformen (Yablokov & Gatov, 2025).

T.b.v. deelvraag 2

Omschrijving code van bordeaux

Om de standaard van de journalistiek in kaart te brengen, leent de Code van Bordeaux zich als hulpmiddel. De Code van Bordeaux wordt in dit onderzoek gebruikt, omdat dit afsprakenboek voor journalisten werkt als internationale standaard. De code wordt door journalistenvakbonden, persraden, opleidingen en redacties gebruikt als referentiepunt om regels te baseren op internationale principes. In Nederland past de Nederlandse Vereniging van Journalisten de code toe als een set ethische regels die sinds 1954 als internationale standaard geldt. (Nederlandse Vereniging van Journalisten, z.d.)

Ook de International Federation of Journalists, IFJ, noemt het Wereldwijd handvest uit 2019 expliciet een aanvulling op de Declaration of Principles uit 1954, die bekend staat als de Bordeaux verklaring, en presenteert die tekst als internationale richtlijn voor journalistiek handelen. (International Federation of Journalists, 2019)

Als steun voor de correspondent

Als je als Nederlandse correspondent in het buitenland werkt, helpt de Code van Bordeaux als steun in de werkwijze. Het handvest is gemaakt om journalisten richtlijnen te geven in het werk, bij het onderzoeken, schrijven en verspreiden van nieuws, en dat geldt ongeacht het medium en dus ook in internationale situaties. (International Federation of Journalists, 2019, preambule)

In de code staat ook dat je bronnen moet beschermen als informatie in vertrouwen is gegeven, dit wordt aangeduid als beroepsgeheim. Dit is belangrijk wanneer mensen bang zijn en hun naam niet genoemd willen hebben. (International Federation of Journalists, 2019, art. 7)

Relevantie van de code

De relevantie van het IFJ handvest wordt in dit onderzoek zichtbaar door de koppeling tussen professionele normen en de context waarin correspondenten werken. In de preambule staat dat het handvest gedragsrichtlijnen geeft voor journalistiek handelen in alle fasen van nieuwsproductie, en artikel 2 benoemt vrijheid om op eerlijke wijze nieuws te verzamelen en te publiceren, en vraagt om een duidelijk onderscheid tussen feitelijke informatie en commentaar en kritiek. (International Federation of Journalists, 2019, preambule, art. 2)

Tegelijk laat artikel 2 zien welke professionele normen daarbij horen. Het artikel noemt vrijheid om op eerlijke wijze nieuws te verzamelen en te publiceren, en het vraagt om een duidelijk onderscheid tussen feitelijke informatie en commentaar en kritiek. (International Federation of Journalists, 2019, art. 2)

Dat wordt extra relevant wanneer de context zwaar drukt. Rusland staat in de World Press Freedom Index 2025 op plek 171 van 180 met een score van 24.57, en RSF beschrijft dat onafhankelijke media sinds de grootschalige invasie van Oekraïne in februari 2022 sterk zijn beperkt, onder andere door blokkades en censuur. (Reporters Without Borders, 2025a; Reporters Without Borders, 2025b)

In zo'n werkomgeving kan het handvest voor correspondentenwerk betekenen dat er een expliciete beroepsbasis is om keuzes te ordenen en uit te leggen, bijvoorbeeld hoe eerlijkheid in formuleringen wordt bewaakt, hoe het onderscheid tussen feit en duiding wordt vastgehouden, en hoe de beschikbare ruimte benut wordt zonder de werkwijze te verwarren met propaganda of commentaar. (International Federation of Journalists, 2019, art. 2; Reporters Without Borders, 2025a)

Conclusie gebruik van de code

Het handvest biedt geen garantie dat overal vrij gewerkt kan worden, maar wel een gemeenschappelijke richtlijn voor journalistieke producties. (International Federation of Journalists, 2019, preamble; Reporters Without Borders, 2025b)

Boeiende artikelen code van bordeaux

Wanneer de correspondent journalist beperkt is in zijn werk, dan zou je dat terug moeten zien in de producties. Daar kunnen verschillende, mogelijke, verklaringen voor worden gegeven. (Wiik & Johansson, 2025)

Framing

Een eerste relevante theorie is framing. In de kern draait framing om het bewust inkaderen van de werkelijkheid. Het gaat hierbij niet alleen om de feiten zelf, maar om de presentatie ervan: door specifieke aspecten van de werkelijkheid nadrukkelijker naar voren te schuiven, wordt een dominant perspectief gecreëerd, terwijl andere aspecten naar de achtergrond verdwijnen of worden weggelaten. Zo wordt een dominant perspectief gecreëerd. Het kader bepaalt niet alleen wat men ziet, maar ook hoe men het probleem definieert.

Binnen de framing benadering wordt woordkeuze relevant omdat woorden en labels zichtbare dragers zijn van duiding in de tekst, bijvoorbeeld wanneer een conflict wordt geplaatst in een kader van agressie, verdediging of slachtofferschap. (Fisher, 2023)

Vanuit deze theorie kan de correspondent framing toepassen door middel van woordkeuze bij NOS. De journalist past framing toe door selectieve keuzes te maken in woordgebruik en focus. Door bepaalde elementen van een gebeurtenis uit te lichten en andere weg te laten, wordt een specifiek kader geschept die invloed heeft op de beoordeling van de lezer.

Propaganda

Een tweede theorie kan het propaganda model zijn. Hierbij worden structurele filters toegepast bij het realiseren van nieuws, zoals eigenaarschap, bronnen en marktlogica. De vorm van berichtgeving kan een rol spelen in het interpreteren van het nieuws, mede door de woordkeuze en het vermijden van termen als onderdeel van het propaganda filter (Fisher, 2023). De lezer krijgt hierbij niet de volledige feiten te horen, maar een afgezwakte versie van het nieuws in de belangen van de partijen die in conflict zijn.

Eigenwaarneming betreft controle

De derde theorie duidt op zelfcensuur en de ‘perceived censor’. Hierbij werken journalisten in een vrijheidsbeperkte omgeving en wordt zelfcensuur gerelateerd aan politieke dreiging en mogelijke consequenties. De dreiging die daarbij komt kijken met de beperkingen in het behandelen van onderwerpen die bij het publiek van belang zijn, kan gekoppeld worden aan woordvermijding en risicobeheersing binnen nieuwsproductie (Bodrunova et al., 2021).

Verdraaiing van berichtgeving

Een laatste theorie is het idee van strategische aanpassing. Hierbij verbergen of verdraaien journalisten informatie om hun baan te beschermen. Dit kan zijn van voorzichtigheid tot het achterhouden van informatie die niet past bij de redactionele lijn om risico te vermijden. Dit kan gedaan worden in de vorm van taalkeuzes. Dit fenomeen wordt gekoppeld aan zelfbescherming en organisatiebehoud (Schimpfösil & Yablokov, 2020).

Ten behoeve van de correspondent

Als je deze theorieën naast het werk van een correspondent journalist legt, dan ontstaat een beeld waarin verzamelen en publiceren afhankelijk zijn van toegang tot bronnen, veiligheid en de ruimte om te opereren, waardoor woordkeuze en woordvermijding als concrete uitkomst van die omstandigheden kunnen worden beschreven. (Wiik & Johansson, 2025; Bodrunova et al., 2021)

In het onderzoek naar journalisten in ballingschap wordt bijvoorbeeld beschreven dat veiligheidsmaatregelen en een hoger stressniveau communicatie hinderen en dat intimidatie samenhangt met minder bereidheid om met journalisten te communiceren, waardoor de correspondent journalist te maken kan krijgen met beperkingen in broncontact en informatiepositie. (Wiik & Johansson, 2025)

Wanneer die beperkingen samenkomen met onzekerheid over spelregels of dreiging van politieke druk, dan kan dit samenvallen met zelfbeperking en met het denken in mogelijke consequenties. (Bodrunova et al., 2021)

In de vergelijkende studie over post socialistische zelfcensuur wordt daarnaast beschreven dat voorzichtigheid kan bestaan uit het achterhouden van informatie om risico te vermijden, en dat strategieën ook kunnen bestaan uit het minder opvallend maken van teksten om publicatie mogelijk te houden, waardoor framing niet alleen zichtbaar wordt in wat je zegt, maar ook in hoe je het dempt. (Schimpfösil & Yablokov, 2020)

Voorbeelden bij de theorieën

Emoties kunnen een rol spelen bij verslaglegging over een conflict tussen landen. Hierdoor kan een journalist gemotiveerd worden bij het vinden van feitelijke informatie, wat laat zien dat professionele keuzes ook samenhangen met betrokkenheid bij wat op de grond gebeurt. (Kotířová & Van der Velden, 2025)

Onpartijdig blijven in oorlogstijd werkt soms ook averechts. Het is vaak een spanningsveld voor schrijvers. Zij moeten beslissen of ze neutrale woorden gebruiken, of dat ze juist duidelijk labelen wie de dader en wie het slachtoffer is. (Kotířová & Van der Velden, 2025)

Ook benoemen Kotířová en Van der Velden dat taal en symboliek onderdeel worden van positionering, zoals het benoemen dat in een projectcontext de schrijfwijze van “russia” met een kleine letter betekenis draagt, wat woordvorm en schrijfkeuze zichtbaar maakt als drager van morele en politieke lading. (Kotířová & Van der Velden, 2025)

Concluderend

De Code van Bordeaux positioneert het werk van de correspondent als een praktijk waarin vrijheid om eerlijk nieuws te verzamelen en te publiceren samenvalt met de plicht om feitelijke informatie te scheiden van commentaar, waardoor keuzes in formulering en publicatie steeds langs die norm gelegd kunnen worden. Wanneer druk en onduidelijke spelregels meespelen, beschrijft de literatuur dat zelfbeperking en strategische aanpassing kunnen optreden, en artikel 16 biedt dan een normatieve route door inmenging af te wijzen en professionele beoordeling te verbinden aan onafhankelijke zelfregulering.

Consequenties niet ethisch handelen

Pers- en mediaraadsorganen zijn groepen die zichzelf controleren via ethische codes en klachtenregels. Wanneer er iets misgaat, geven zij een moreel oordeel in plaats van een boete of juridische straf. Dit past precies bij het principe van zelfregulering, zoals dat in artikel 16 staat beschreven (Presscouncils.eu, z.d.; International Federation of Journalists, 2019, art. 16).

Volgens de OSCE is zelfregulering hét alternatief voor strenge overheidswetten. Media werken met eigen ethische codes en klachtenprocedures. Hierdoor blijft de journalistiek onafhankelijk van de politiek, precies zoals de code voorschrijft: geen inmenging van bovenaf, maar eigen toezicht. (Organization for Security and Co operation in Europe, 2008; International Federation of Journalists, 2019, art. 16)

Verschil ethisch handelen Nederland versus Rusland

In Rusland staat de journalist onder constante druk. Bronnen beschrijven een omgeving vol risico's, waarin zelfcensuur en strategische woordkeuze noodzakelijk zijn om te kunnen blijven publiceren (Bodrunova et al., 2021; Schimpfössl & Yablokov, 2020). Voor Nederland ligt de focus in de literatuur vooral op de ethische basis met daarin de rol van de publieke omroep en de kracht van zelfregulering binnen een vrije pers (Berichtgeving veranderd door beperkte vrijheid, z.d.; International Federation of Journalists, 2019).

Beroepsregels vormen de basis van het IFJ-handvest, dat als ethische leidraad geldt voor zowel Nederlandse als Russische journalisten (International Federation of Journalists, 2019). Dit handvest stelt strikte eisen: informatie moet eerlijk worden verzameld (artikel 2), bronnen moeten worden beschermd (artikel 7) en elke vorm van externe inmenging moet worden afgewezen (artikel 16). Hoewel deze afspraken op papier voor elk land hetzelfde zijn, laat de praktijk een groot verschil zien. In Rusland drukken de werkomstandigheden namelijk veel zwaarder op de uitvoering van deze regels (Berichtgeving verandert door beperkte vrijheid, z.d.). De persoonlijke risico's en de politieke druk bepalen daar vaak wat een journalist in de praktijk daadwerkelijk kan en mag zeggen (Bodrunova et al., 2021).

In Rusland leiden deze zware werkomstandigheden tot een klimaat van onzekerheid en politieke dreiging. Journalisten riskeren zware straffen wanneer hun werk botst met de wensen van de regering, waardoor correspondenten gedwongen worden tot uiterste voorzichtigheid in hun berichtgeving (Berichtgeving veranderd door beperkte vrijheid, z.d.). Deze restrictieve omgeving werkt 'zelfbeperking' in de hand: journalisten passen hun woordkeuze aan, formuleren voorzichtiger of zwakken de inhoud af om risico's te vermijden (Bodrunova et al., 2021). Deze strategie van aanpassing zorgt ervoor dat cruciale informatie soms bewust minder opvallend wordt gemaakt of zelfs wordt achtergehouden (Schimpfössl & Yablokov, 2020). Hoewel de ethische regels op papier niet veranderen, wordt het uiteindelijke nieuwsproduct hierdoor fundamenteel aangetast (Berichtgeving veranderd door beperkte vrijheid, z.d.).

Het fundamentele verschil tussen Nederland en Rusland ligt dus niet in de ethische regels zelf, maar in de speelruimte om deze toe te passen. In de Russische context gaan druk en onzekerheid hand in hand met zelfcensuur en strategische aanpassingen (Bodrunova et al., 2021; Schimpfössl & Yablokov, 2020). De uitvoering van de norm staat hier constant onder druk door persoonlijke risico's voor de journalist (Berichtgeving veranderd door beperkte vrijheid, z.d.). Voor Nederland ligt de nadruk in de literatuur juist op de kracht van het beroepskader en zelfregulering als route om kwaliteit te bewaken (International Federation of Journalists, 2019). Waar de Nederlandse correspondent leunt op een onafhankelijk beoordelingssysteem, moet de correspondent in Rusland navigeren door een mineenveld van risico's en zelfbeperking om zijn werk te kunnen doen (Berichtgeving veranderd door beperkte vrijheid, z.d.).

T.b.v. deelvraag 3

Persvrijheid onder druk

De werkwijze komt onder druk te staan voor de correspondent journalisten. Dit gebeurt wanneer zij de indruk krijgen dat hun persvrijheid kleiner wordt in het land waar zij werken. Dit kan invloed hebben op de uitkomst van het werk wat de correspondenten als verslaggever doen. Welke verandering dit teweeg brengt is onderzocht door middel van diepte-interviews met correspondent journalisten die in een persvrijheid beperkte omgeving verslag doen, hebben gewerkt of aan het werk zijn.

De journalisten werken in een omgeving waar de persvrijheid beperkt is, zoals Rusland of China. Voor hen is de druk terug te zien in de werkhouding. Uit de diepte-interviews met correspondent journalisten, die momenteel of in het recente verleden onder voortdurende politieke druk hebben gewerkt, blijkt dat het maken van artikelen in landen met beperkte persvrijheid steeds uitdagender is geworden. Deze verslaggevers zien zich vaker genoodzaakt om de regels van het land en de opgelegde censuur, waarbij overheidsinstanties directe controle uitoefenen op de informatievoorziening door publicaties te controleren, op te volgen. Door hun werkwijze aan te passen aan de lokale kaders, zoals in Rusland, proberen zij hun werk uitvoerbaar te houden en de mogelijkheid te behouden om in het land te blijven opereren, zoals in Rusland.

Zichtbare verantwoording in de publicatie

In lijn met de Code van Bordeaux wordt de handling van de correspondent anders. Zo kiezen zij vaker voor het beschrijven van de situatie in plaats van labelen. Hierin staat voorop: feit boven commentaar. Ook de verantwoording wordt zichtbaarder bij de producties; via een korte contextzin of, bij structurele tegenwerking, een apart kader onder het stuk. Daarnaast worden kop en lead bewust minder escalerend geformuleerd en de volgorde van stemmen aangepast om publicatie mogelijk te houden.

De geïnterviewde is zich bewust hoe de code van Bordeaux invloed heeft op de producties. Daarin komt de afweging naar voren wanneer de bron wel of geen anonimiteit belooft. Aan de ene kant snijdt het in de functie van de bron; "Iemand die macht heeft, daar hoef je geen medelijden mee te hebben. Die weten heel goed hoe ze met de media moeten spreken." Deze uitspraak hoort bij het spreken van iemand die werkt vanuit de overheid. Zo duidt de geïnterviewde: "Een politicus hoef je niet te vriend te houden. Die weten heel goed wat je wel of niet kunt zeggen." Dit kan tot spanning leiden bij het maken van het verhaal. Toch vindt de geïnterviewde dit niet altijd even juist: "Als je erop uit bent om iemand pootje te lichten, dan ben je geen goede journalist als het aan mij ligt." Volgens de geïnterviewde is dat in ieder geval zuiver, integer en open handelen. Je moet je als journalist vasthouden aan je taak.

Aan de andere kant komt de veiligheid van de bron wederom om de hoek kijken, want ook als de bron erg waardevol is voor het verhaal, vindt de geïnterviewde: "Je mag nooit andere levens van anderen in gevaar brengen met het verhaal dat je aan het maken bent, terwijl je soms natuurlijk ook wel verhalen maakt waarvan je weet. Ja, hier gaan mensen schade oplopen." Dit snijdt met de transparantie en het menselijke aspect van de correspondent, want de correspondent houdt er rekening mee dat de kans bestaat dat de bron schade oploopt wanneer het verhaal verteld wordt. Hier ligt dan de keuze voor de correspondent om minder transparant te zijn. Dit in tegenstelling tot wat de code van bordeaux voorschrijft. Om daar mee om te gaan laat de correspondent zich beïnvloeden door de bron; "Eigen verzoek speelt de grote rol. De bron kan voor zichzelf opkomen." Dit is te verantwoorden door het bij de tekst van de correspondent te benoemen hoe er is gehandeld.

De voorwaarde voor een verhaal die de correspondenten stellen, staan meestal in vergelijking tot wat de code van bordeaux voorschrijft. Zij omarmen de volledige verantwoordelijkheid voor de betrouwbaarheid van de informatie. Daarbij is de voorwaarde ook dat het niveau van journalistiek moet hoog blijven. In de gevallen dat er wordt gekozen om een bron anoniem op te voeren, is daarbij de voorwaarde dat zij zelf wel de naam weten; "Dus iemand moet wel zijn naam zijn of haar naam aan ons vertellen, zodat wij weten wie er is gesproken." Zo stellen zij de voorwaarde dat anonimiteit voor de lezer geen anonimiteit voor de correspondent betekent.

De impact van controle

De constante spanning van het werken in een land met weinig persvrijheid beïnvloedt het journalistieke proces in het fundament. In een vijandige sfeer, zoals in Rusland sinds 2021 toen onafhankelijke media massaal tot "niet-eigen media" werden verklaard, is niet alleen de gewone burger, maar ook de correspondent door de jaren heen banger geworden om vrijuit te spreken. Waar men voorheen nog wel eens mogelijkheden zag, zijn correspondenten inmiddels aanzienlijk terughoudender geworden: "Je wordt terughoudender. De bronnen ook. Die slaan ook dicht." Deze angst vertaalt zich in een veranderde werkwijze waarbij telefonische interviews worden gemeden vanwege het risico op af luistering en bronnen bij voorkeur niet bij naam genoemd willen worden. De druk is soms zo groot dat een geïnterviewde aangeeft teksten uit spanning te schrappen, wat onderstreept hoe de veiligheid van zowel de correspondent als de bron de journalistieke uitkomst direct beïnvloedt.

Wanneer een correspondent beperkt wordt in het verifiëren van informatie, bijvoorbeeld omdat een locatie onbereikbaar is of omdat vluchten noodzakelijk is na het spreken van een bron, heeft dat direct invloed op het eindresultaat. "Soms moet je vluchten naar een andere plek, simpelweg omdat je net met iemand gesproken hebt en je bent afgeluisterd." vertelt de geïnterviewde. Hoe een correspondent hiermee omgaat, hangt sterk af van het onderwerp. "Stel dat je een verhaal maakt over grondstoffen en naar een kopermijn wilt. Als ik erheen ga zonder toegang, dan wordt het verhaal niet goed. Ik ga dus alleen als ik wel die toegang heb, en daar zet ik dan alles op alles voor." Dit laat zien dat de correspondent wel zijn best wil doen om een zo'n waardig mogelijk verhaal wil maken, ongeacht de situatie van de persvrijheid.

De werkwijze van de correspondent onder deze spanning heeft gevolgen voor de benaming van de bron. Om veilig aan het werk te blijven, past de correspondent de eigen werkwijze aan. Een van de redenen hiervoor is dat de angst voor af luisteren groot is. Van deze voorzorgsmaatregel merkt, volgens de geïnterviewde, het publiek niets: "Als het goed is, ziet de lezer dit niet terug." "Het voordeel van anoniem met bronnen praten, ze informeren de correspondent meer. Voor de krant is deze werkwijze akkoord."

Transparantie in combinatie met 'do no harm'

De manier waarop de correspondent de consument onder deze omstandigheden wil informeren, ligt bij de correspondent zelf. Als de keuze gemaakt wordt om bepaalde woorden te vermijden of anonimiteit te voeren, heeft dat vaak een reden. Bijvoorbeeld om bronnen in bescherming te nemen. Vooral in landen als Egypte en Rusland, waar de overheid alles meeleeft, is anonimiteit een harde voorwaarde van de mensen die hun verhaal durven te doen. De redactie steunt de keuzes voor anonimiteit vaak volledig, mits aan de voorwaarde wordt voldaan dat anonimiteit voor de lezer geen anonimiteit voor de redactie betekent. Om de veiligheid te waarborgen en informatie te verifiëren, hanteert de correspondent het eigen benoemde 'do no harm'-principe waarbij nauw contact met de bron essentieel is. Volgens dit principe worden voor publicatie citaten en vertalingen naar de bron of gesprekspartner teruggestuurd, zodat deze precies kan zien hoe de informatie is verwerkt; dit voorkomt dat het uiteindelijke stuk voor extra spanning of conflict zorgt. Het 'do no harm' is dus een extra maatregel om de veiligheid te waarborgen voor de bron.

Hoewel deze vernieuwing, de bescherming van bronnen, voor de correspondenten, zijn de redacties zich wel bewust van het effect hierop. Daardoor wordt de Code van Bordeaux belangrijk. "Wij hebben een richtlijn met werken van anonieme bronnen. Ons uitgangspunt is: journalistiek moet zo transparant mogelijk zijn. Wij wegen dat van geval tot geval. We moeten zelf wel weten wie wij opvoeren. Situatieafhankelijk bepalen wij: de locatie kunnen we wel of niet benoemen. Evenals de bron bij naam noemen. Dit verantwoorden wij door tekst toe te voegen aan het artikel dat het verantwoordt." De lezer ziet een korte verantwoording in de tekst waarin staat dat namen uit veiligheidsoverwegingen zijn weggelaten.

Anonimiseren is de meest voorkomende afweging die de geïnterviewde correspondenten hebben moeten maken bij het maken van hun producties. Toch is het volgens de geïnterviewde relatief nieuw, echter steeds gebruikelijker. Ook voor de redacties is dit steeds meer de standaard geworden als het om veiligheid gaat. Afspraken hierover maken is dan ook niet nodig: "Je voert de bron anoniem op. Dat is oké voor de krant. Zolang je maar schrijft: vanuit veiligheidsoverwegingen zijn de namen beschermd. Hier hoefden we geen afspraken over te maken," legt de geïnterviewde uit. Het belang van anonimiseren is het maken van een journalistiek waardevoller verhaal: "Het voordeel van anoniem met hen praten, ze zeggen meer. Anders willen ze niet eens met je praten." In dit kader wordt verantwoording afgelegd door de persvrijheidsbeperkende omstandigheden te beschrijven. Bijvoorbeeld over tegenwerking die de correspondent heeft ondervonden terwijl het verhaal gemaakt werd.

De redactie en de correspondent maken bewust de overweging hoe belangrijk het publieke belang is om een verhaal te vertellen. Als dit tot gevolg kan hebben dat iemand zijn baan kwijt raakt, moet de correspondent daar heel zorgvuldig in zijn, waarbij de actieve rol en ondersteuning van de thuisredactie helpt in de afweging of dit verhaal verteld moet worden. Niet alleen de bron heeft invloed op de informatie die de consument ontvangt, ook de locatie en de duur van het bezoek veranderen de journalistieke uitkomst; in de praktijk spelen kwesties als hoe lang de correspondent ergens kan zijn en of de situatie genoeg gecontroleerd is een grote rol. Van deze voorzorgsmaatregelen en afwegingen merkt de consument als het goed is niets, want het grootste deel van het proces blijft voor het publiek buiten beeld. Om de geloofwaardigheid te behouden, proberen correspondenten en redacties echter wel uit te leggen waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt. De lezer ziet dan een duidelijke contextzin die de druk kadert of een korte verantwoording in de tekst waarin staat dat namen uit veiligheidsoverwegingen zijn weggelaten, zodat het publiek beter snapt hoe de informatie tot stand is gekomen.

Risicomanagement

De beperking op persvrijheid werkt direct door in de onderwerpen die de correspondent aansnijdt, waarbij men vaak alleen te zien krijgt wat de verslaggever “voorgeschooteld krijgt”. De verslaggever moet creatief zijn met de weinige informatie die beschikbaar is. Om hierin te navigeren wordt in de voorbereiding drie risicofactoren onderscheiden: fysiek, juridisch/administratief en digitaal. De fysieke en juridische controle is strikt; zo werd in Egypte de toegang tot het noorden belemmerd voor de correspondenten en leidde een bezoek aan sloppenwijken direct tot confrontaties met de plaatselijke bevolking. Dit zet zich voort in beperkingen voor de correspondent zoals er korter verslag kunnen doen, bewuste routekeuzes en het besluit dat een reportage niet doorgaat als de juiste toestemming, zoals een perspas of toestemmingsverklaring, ontbreekt.

Ook digitaal drukt de persvrijheid, zoals in China, waar één enkel woord over een open lijn al tot af luistering kan leiden en de correspondent dwingt om direct te handelen. Wanneer fysieke toegang ontbreekt of een andere afslag moet worden gekozen, wat confronterend kan zijn vanwege de vooraf gemaakte planning en financiering, wordt informatie geverifieerd via alternatieve methoden zoals OSINT (Open Source Intelligence). Dit is het verzamelen en analyseren van informatie uit openbaar beschikbare bronnen op internet, zoals publieke databases, om feiten te verifiëren zonder fysiek aanwezig te hoeven zijn. Daarnaast wordt gewerkt via WhatsApp of met de hulp via lokale fixers en tolken. De veiligheid van de correspondent en de bron staat hierbij altijd voorop; liever geen verhaal dan onveilig werken, waarbij deze journalistieke beperkingen expliciet aan de lezer worden uitgelegd in de tekst of in een kader.

Om de geloofwaardigheid te behouden, proberen correspondenten en redacties altijd uit te leggen waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt. Deze verantwoording gebeurt "meestal om veiligheidsredenen" en is voor de lezer vaak inzichtelijk genoeg. Door deze redenen specifiek te vermelden, blijft de journalistieke werkwijze transparant, ook wanneer de omstandigheden dwingen tot creativiteit of terughoudendheid. Soms is de situatie ter plekke zo gespannen dat de correspondent de beklemmende omstandigheden in het verhaal zelf opschrijft om de lezer een beeld te geven. De correspondent weegt de veiligheid van een bron af door direct te vertellen "onder welke druk een gesprek plaatsvindt, zoals wanneer dorpsgenoten meeluisteren of een interview voortijdig wordt beëindigd." Door dit soort dreigingen eerlijk te benoemen, ziet de lezer een duidelijke contextzin die de druk kadert en snapt het publiek beter hoe de informatie tot stand is gekomen.

Er bestaat een duidelijk verschil tussen de positie van een buitenlandse correspondent en die van een lokale correspondent. Hoewel Nederlandse correspondenten in landen als Rusland vaak vrijer zijn in hun werk, omdat schrijven voor lokale media, door lokale journalisten, nog meer druk van de overheid met zich meebrengt. Deze terughoudendheid uit zich in de praktijk door het gebruik van officiële termen, zoals "speciale militaire operatie", of het bewust vermijden van riskante locaties. Om escalatie te voorkomen, zie je deze voorzichtigheid bovendien terug in de journalistieke uitkomst, waarbij de kop en lead worden aangepast en de framing, zoals de volgorde van stemmen, bewust wordt geformuleerd.

Samenwerking met de thuisredactie

Ter ondersteuning van de correspondent wordt in de omgangsvorm met de thuisredactie van tevoren de reis besproken om de omstandigheden en context te bepalen. In dit proces kijken de redactiechef en de correspondent samen naar wat nodig is voor het verhaal, het onderwerp en de veiligheid, waarbij vragen als: “Welke bronnen heb je al gevonden of heb je nog een fixer nodig? Is men daarbij betrouwbaar? Wat zijn de kosten? Wat zijn de veiligheidsomgeving en omstandigheden?” als prettig uitgangspunt dienen voor de planning. Er wordt dan concreet afgesproken hoe de veiligheid vergroot kan worden, bijvoorbeeld door te kijken naar de juiste training en de benodigde accreditatie, de officiële toestemming of erkenning van een overheidsinstantie om op bepaalde locaties te mogen werken. Hoewel de werkwijze hierdoor deels is veranderd, merkt het publiek volgens de geïnterviewde niets van deze voorzorgsmaatregelen: “Als het goed is, ziet de lezer dit niet terug.” Het grootste deel van het proces blijft voor het publiek buiten beeld; de lezer ziet hooguit een verwijzing naar accreditatie of logistieke beperkingen wanneer dat relevant is voor het verhaal. Het grootste deel van het proces blijft voor het publiek buiten beeld. De werkwijze is echter wel deels veranderd.

Op lange afstand wordt het als prettig ervaren als er contact is met de thuisredactie; “Ik word heel goed begeleid. Als ik in Syrië ben, dan hou ik mijn chef van uur tot uur op de hoogte. Waar ik ben, waar ik slaap. Ze weet waar ik mij bevind, samen sparren we over de keuzes over waar ik heen ga. De stem van mijn fotograaf en tolk weeg daar ook in mee.”

Praktijkervaring leert; “Goede samenwerking betekent dat de redactie echt snapt dat veiligheid geld kost en stress vermindert door rekening te houden met jouw tijdzone en werkomstandigheden. Interesse tonen in de veiligheidssituatie en bureaucratische toevoegingen.” En wetend dat; “Aan veiligheid hangt een prijskaartje. Ze vragen dan of het goedkoper kan.” Het is confronterend wanneer de redactie vraagt of de realisatie van de productie goedkoper kan. “Als iemand de kosten op zich neemt, helpt dit aanzienlijk.”

Dan is de ervaring van de correspondent ook nog van belang; “Kijken naar de ervaring van de correspondent; Veiligheid altijd voorop. Als je naar een oorlogsgebied gaat, dan weet je dat je risico loopt.” De geïnterviewde vertelt dat een collega op pad is geweest en achtervolgt werd door een drone, die vervolgens uit de lucht is geschoten. “Er is toen direct met haar contact gehouden om haar veiligheid te checken.” Dit ter ondersteuning van de veiligheid en betrokkenheid, wat van belang is voor de correspondent.

“De redactie zelf kan niet heel veel doen aan je werk. Als jij gewoon je werk doet, dan kunnen ze hooguit een advocaat voor je inschakelen.” Ook kan de redactie de reis niet ondersteunen door papierwerk niet te verschaffen. Als tip voor toekomstige correspondenten geven de geïnterviewden mee; “Aan de Nederlandse Vereniging van Journalisten heb je veel als correspondent. Vooral als je denkt dat je gevaar loopt.” Want; “De redactie zelf kan ook niet zo heel veel als jij in het buitenland bent.” Wel kan volgens de geïnterviewde de ambassade een rol spelen op korte afstand.

De kloof tussen veldwerk en redactie

Voor een goede samenwerking is het essentieel dat redacties zich beter inleven in de dagelijkse realiteit van hun correspondenten en samen kijken naar wat er lokaal haalbaar is, in plaats van “vooraf starre eisen op te leggen”. Vaak ontbreekt het aan begrip voor de moeilijke en onvoorspelbare omstandigheden waaronder een verhaal tot stand komt, wat leidt tot onnodige stress bij de correspondent. Zo zorgt het voor enorme druk als een chef achteraf blijft vasthouden aan een oorspronkelijk idee; “We zouden toch een verhaal maken over dit...”, terwijl bronnen in de praktijk uit angst weigerden te praten of zelfs zijn opgepakt, wat de uitkomst van de invalshoek verandert. Ook ongepaste opmerkingen vlak voor een uitzending, zoals “Kon je niemand anders vinden?”, of “verzoeken om te bezuinigen op de inhuur van betrouwbare lokale hulp”, belemmeren het werk. Door vanaf het allereerste moment volkomen helder te communiceren over de inhoudelijke wensen en het beschikbare budget, kan een ervaren correspondent de werkwijze en de veiligheidsrisico's veel beter inschatten; voor de onvoorziene gevaren en de constante stress in het veld krijgen zij immers geen extra vergoeding. Op deze manier waarborgt de correspondent de integriteit van het verhaal, terwijl de veiligheid van de bron gewaarborgd blijft door middel van een transparante verantwoording aan het publiek.

Kernconclusie

De drie kernconclusies geven antwoord op de hoofdvraag. In hoofddeelvraag 1 wordt duidelijk gemaakt wat werken in Rusland praktisch betekent, namelijk een verschuiving naar risicobeheer met directe gevolgen voor inhoud en toon: voorzigtigere woordkeuze, het weglaten van herleidbare details en vaker anonieme bronvoering, wat de consument terugziet als minder zichtbare details en meer verantwoordingstekst. Hoofddeelvraag 2 verbindt dit aan het normatieve kader door te laten zien dat eerlijkheid, scheiding van feit en commentaar en zorgvuldig brongebruik onder druk komen te staan; de inhoud verliest scherpte en diepgang wanneer de speelruimte om de code toe te passen krimpt, wat de ervaren volledigheid van het nieuws beïnvloedt. Hoofddeelvraag 3 beschrijft de concrete uitwerking op de werkwijze, de zichtbare uitkomst voor de consument en de benodigde redactionele strategieën om betrouwbaarheid te borgen, waarmee de brug wordt geslagen van causaal mechanisme naar praktische oplossingen. Samen beantwoorden de conclusies dus zowel het “hoe verandert de inhoud” als het “waarom” en “wat merkt de consument”.

Beantwoording deelvraag 1

Werken als journalist in Rusland betekent dat het vak verandert van vrij informeren naar voortdurend risicobeheer. Veiligheid en juridische toelaatbaarheid sturen onderwerpkeuze, broncontact en formulering. Elke zin, elk woord en zelfs elke stilte wordt vooraf afgewogen om juridische risico's en vervolging te voorkomen.

Het gebruik van anonieme bronnen is hierbij noodzakelijk voor de veiligheid, maar brengt grote risico's met zich mee. Contact met een journalist wordt door de autoriteiten als verdacht gezien, wat de bron kwetsbaar maakt voor identificatie. Tegelijkertijd maakt deze anonimiteit het controleren van feiten moeilijker, omdat herleidbare details moeten worden weggelaten om schade te beperken. Hierdoor wordt de kwaliteit van de journalistiek in deze context mede bepaald door de betrouwbaarheid van de gebruikte techniek en een veilige verspreiding van het nieuws.

Beantwoording deelvraag 2

De Code van Bordeaux vormt de internationale basis voor journalistiek handelen en verplicht tot het eerlijk verzamelen en publiceren van nieuws. Hierbij staan een strikte scheiding tussen feiten en commentaar, zorgvuldig brongebruik en het afwijzen van inmenging centraal. In een repressief klimaat is de ruimte om deze ethische normen toe te passen echter beperkt. In een omgeving met beperkte persvrijheid komt die norm onder druk te staan en verschuift het werken naar risicobeheer en strategische taal.

Door de constante dreiging van politieke consequenties ontstaat zelfcensuur, waarbij woorden en kaders worden gewogen. Hoewel de journalistieke regels zelf niet veranderen, leidt het gebrek aan speelruimte tot een beperking van de code. Dit resulteert in het opzettelijk vermijden van bepaalde woorden en het weglaten van herleidbare feiten om te het werk uitvoerbaar te laten zijn. Het uiteindelijke nieuwsbericht wordt hierdoor minder scherp en verliest aan diepgang, waardoor de grens tussen objectieve verslaggeving en politieke aanpassing vervaagt.

Beantwoording deelvraag 3

Werken in een omgeving met beperkte persvrijheid laat de handelwijze van de correspondent verschuiven van open nieuwsgaring naar risico gestuurd werken. Onderwerpen, broncontact en formuleringen worden afgestemd op haalbaarheid en veiligheid, omdat directe toegang of open communicatie vaak te risicovol is, wordt informatie vaker via omwegen verkregen en gecontroleerd.

Voor de consument en de uiteindelijke producties betekent dit dat anonimiteit de standaardmethode voor bronbescherming wordt. Om de omstandigheden zichtbaar te houden, verschijnen contextzinnen die de gemaakte afwegingen en de beperkingen van het werkproces aan de lezer uitleggen. Voor de consument levert dit berichtgeving op die feitelijk blijft, maar soms minder detail bevat of in aangepaste inhoud verschijnt als veiligheid dat eist. Voor redacties vraagt dit om manieren die bronbescherming en verantwoording combineren, met anonimiteit voor de lezer en herleidbaarheid binnen de redactie. Net zoals vroege afstemming over haalbaarheid, budget en tijd, regelmatige check-ins, duidelijke afspraken over verificatie en woordkeuze, en een flexibele aansturing waarbij het journalistieke proces betrouwbaar en uitvoerbaar blijft, ook wanneer de handelingsruimte beperkt is.

Conclusie

Wanneer Nederlandse verslaggevers in Rusland hun werkwijze aanpassen als gevolg van een beperkte persvrijheid, verandert de inhoud van hun producties doordat de werkwijze verschuift van open nieuwsgaring naar risicobeheer. Om juridische consequenties te voorkomen, passen journalisten zelfcensuur toe: zij wegen hun woordkeuze af, vermijden specifieke termen en laten herleidbare details weg. Dit resulteert in nieuwsberichten met minder diepgang, waarbij het anoniem opvoeren van bronnen de standaard wordt. Voor de consument leidt dit tot berichtgeving die feitelijk is, maar minder inhoudelijke details bevat. Om de betrouwbaarheid van de producties te waarborgen, worden deze aangevuld met contextzinnen en verantwoordingsteksten. Hiermee wordt de lezer geïnformeerd over de beperkingen en veiligheidsafwegingen waarmee het nieuws tot stand gekomen is.

Brug naar de discussie

Hoewel deze conclusies de feitelijke veranderingen in de journalistieke producties en werkwijzen binnen een beperkend werkveld blootlegt, roept de beperking van de gebruikte onderzoeksmethode en de spanning tussen ethische normen en de weerbarstige praktijk vragen op die in de volgende hoofdstukken nader worden gewogen.

Discussie

De gekozen tijdsperiode (2019-2024)

Dit onderzoek kijkt alleen naar bronnen uit de periode 2019 tot en met 2024. Hierdoor ontbreekt de bredere geschiedenis en zien we niet hoe de persvrijheid in Rusland al vóór die tijd langzaam beperkter is geworden.

Om dit effect te verkleinen, is bewust gekozen voor actuele rapporten en interviews. Deze laten namelijk zien wat de directe gevolgen zijn van de laatste veranderingen die sinds de escalatie van het conflict zijn ingevoerd.

Focus van de doelgroep

Het onderzoek richt zich specifiek op de positie van de buitenlandse correspondent. Hierdoor gelden de conclusies niet automatisch voor alle journalisten in Rusland; lokale Russische journalisten hebben in de praktijk namelijk met nog veel zwaardere druk van de overheid te maken. Het is gericht op de positie van Nederlandse verslaggevers en journalisten die hun werk moeten doen in een omgeving met beperkte persvrijheid. Daarnaast kan de nadruk op de Code van Bordeaux en internationaal/Engelstalig materiaal (handleidingen, watchdogs, academische literatuur) kan tot selectiebias leiden.

Dit nadeel is opgevangen door heel streng te selecteren op informatie die uitsluitend over deze correspondenten gaat. Daardoor zijn de gevonden resultaten over hun aangepaste werkwijze, zoals zelfcensuur en de keuze voor veilige woorden, wel nauwkeurig en betrouwbaar voor deze doelgroep.

Literatuurlijst

Bibliografie

- *114 journalists imprisoned in China, Russia*. (z.d.). [PDF, in deze chat aangeleverd].
- *Bias en framing in de journalistiek*. (z.d.). Interne documentatie: Bijlage "boeiend 1.docx".
- Bodrunova, S. S., Litvinenko, A., & Nigmatullina, K. (2021). Who is the censor? Self-censorship of Russian journalists in professional routines and social networking. *Journalism*, 22(12), 2919–2937. <https://doi.org/10.1177/1464884920941965>
- Committee to Protect Journalists. (z.d.). *329 journalists imprisoned* [Dataset]. Geraadpleegd op 27 januari 2026, van https://cpj.org/data/imprisoned/2025/?status=Imprisoned&cc_fips%5B%5D=CH&cc_fips%5B%5D=RS&start_year=2020&end_year=2025&group_by=location
- Dodds, T., van der Velden, L., Torres, G., El-Masri, A., Reese, S. D., Fiorella, G., Row Farr, R. A., Ivens, G., & Kotišová, J. (2025). On the institutionalization of OSINV in journalistic practice. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 102(3), 617–641. <https://doi.org/10.1177/10776990251334382>
- Europese Commissie. (2023). *European Media Freedom Act: Voorstel voor een verordening betreffende de bescherming van mediapluralisme en de onafhankelijkheid van de media in de Unie*. Europese Unie. Geraadpleegd van https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_23_1234
- EUvsDisinfo. (z.d.). *Research and analysis on disinformation campaigns*. Geraadpleegd van <https://euvsdisinfo.eu/research/>
- International Federation of Journalists. (2019, 12 juni). *Global charter of ethics for journalists (Wereldwijd handvest voor ethiek in de journalistiek)*. Geraadpleegd van <https://www.ifj.org/who/rules-and-policy/global-charter-of-ethics-for-journalists>
- Nederlandse Vereniging van Journalisten. (z.d.). *Code van Bordeaux*. Geraadpleegd van <https://nvj.nl/over/nvj/successen/code-bordeaux>
- Nguyen, N., Peters, P., Ding, H., & Vu, H. T. (2024). When the media goes to war: How Russian news media defend the country's image during the conflict with Ukraine. *Media, War & Conflict*, 17(4), 482–500. <https://doi.org/10.1177/17506352241231866>
- NPO Radio 1. (2025, 20 februari). *Iris de Graaf: 'Het autoritair regime wint als je de verhalen niet kunt vertellen'*. Geraadpleegd van <https://www.nporadio1.nl/nieuws>
- Oller Alonso, M., Mellado, C., & Humanes, M. L. (2019a). The professional roles of Russian journalists. *Journalism Studies*, 17(10).
- Oller Alonso, M., Shapiro, I., Andresen, K., Anikina, M., De Maio, M., Hamada, B., Hanusch, F., Hollings, J., Kolbeins, G. H., Hughes, S., Manda, L. Z., Mbozi, P., & Spyridou, L. -P. (2019b). *Defining the Worlds of Journalism Study sample: Definitions Working Group's recommendations for WJS3 (2020–2022)* (WJS3 Working Paper). Worlds of Journalism Study. https://worldsofjournalism.org/wp-content/uploads/2020/01/WJS3_Definitions_working_paper.pdf
- Organization for Security and Co-operation in Europe. (2008). *The media self-regulation guidebook*. Geraadpleegd van <https://www.osce.org/sites/default/files/f/documents/1/d/31497.pdf>

- Palmer, L., & Bhatia, K. (2024). U.S. war correspondents Tweeting Ukraine: A case study in transnational meta-journalistic discourse. *Journalism Studies*, 25(11), 1293–1309. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2024.2371840>
- Pawliszko, J. (2025). Framing the Russian-Ukrainian conflict: The role of metaphor, nominalization, and appraisal in shaping media narratives. *GEMA Online Journal of Language Studies*, 25(1), 156–175. <https://doi.org/10.17576/gema-2025-2501-09>
- Presscouncils.eu. (z.d.). *What is self-regulation?* Geraadpleegd van <https://www.presscouncils.eu/what-is-self-regulation/>
- Purdue Online Writing Lab. (2020). *Journalism and journalistic writing: Introduction*. Purdue University. Geraadpleegd van https://owl.purdue.edu/owl/subject_specific_writing/journalism_and_journalistic_writing/index.html
- Reporters Without Borders. (2024). *World Press Freedom Index 2024*. Geraadpleegd van <https://rsf.org/en/index>
- Reporters Without Borders. (2025a). *Methodology used for compiling the World Press Freedom Index 2025*. Geraadpleegd van <https://rsf.org/en/methodology-used-compiling-world-press-freedom-index-2025>
- Reporters Without Borders. (2025b). *Russia: Index 2025 country profile*. Geraadpleegd van <https://rsf.org/en/country/russia>
- Reporters Without Borders. (2025c). *World Press Freedom Index 2025: Index*. Geraadpleegd van <https://rsf.org/en/index>
- Reuters Institute for the Study of Journalism. (2025). *Digital News Report 2025*. Geraadpleegd van <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/research>
- Rožukalne, A., Kažoka, A., & Silīņa, L. (2024). “Are journalists traitors of the state, really?” Self-censorship development during the Russian–Ukrainian war: The case of Latvian PSM. *Social Sciences*, 13, 350. <https://doi.org/10.3390/socsci13070350>
- Szostek, J. (2018a). News media public diplomacy and the Russian-Ukrainian conflict. In G. Simons & D. Westerlund (Red.), *Religion, Politics and Nation-Building in Post-Communist Countries*. Routledge.
- Szostek, J. (2018b). Nothing is true? The credibility of news and conflicting narratives during “information war” in Ukraine. *The International Journal of Press/Politics*, 23(1), 116–135. <https://doi.org/10.1177/1940161217743258>
- Tandoc, E., & Peters, J. (2013). *Clarifying who qualifies as a journalist needed to protect journalism practitioners*. University of Missouri School of Journalism. Geraadpleegd van <https://journalism.missouri.edu/2013/11/clarifying-who-qualifies-as-a-journalist-needed-to-protect-journalism-practitioners-mu-expert-says/>
- Over de NOS. (2025). *Iris de Graaf*. Geraadpleegd van <https://over.nos.nl/onze-mensen/iris-de-graaf/>
- Yablokov, I., & Gatov, V. (2025). Broadcasting through the (new) Iron Curtain: Practices, challenges, and legacies of Russia’s independent media in exile. *Journalism Studies*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2025.2462550>

Bijlagen

Codering

**How to; codeerboek opstellen*

Road 2 codering en interviewopzet;

Er zijn twee manieren om een codeerboek te maken, dat is een soort lijst met hokjes waarin je teksten kunt stoppen om ze beter te begrijpen. Het eerste codeerboek is alsof je naar een krant kijkt en steeds dezelfde dingen telt en opschrijft, bijvoorbeeld welke woorden worden gebruikt en welke bronnen worden genoemd, en je praat ook met mensen om te horen waarom ze het zo doen. Het tweede codeerboek is alsof je kijkt naar berichtjes op sociale media, en je let dan vooral op hoe journalisten uitleggen wat ze doen, waarom ze dat doen, en hoe ze laten zien dat hun werk klopt. Het verschil is dus dat het eerste vooral kijkt naar de tekst zelf en hoe je die netjes kunt vergelijken, en het tweede vooral kijkt naar hoe journalisten over hun eigen werk praten en zichzelf verdedigen.

Voorbeeld;

Puntgewijze aanduiding

- **Waar kijk je naar:** het eerste codeerboek kijkt vooral naar nieuwsartikelen en interviews, het tweede kijkt vooral naar berichten op sociale media.
- **Wat meet je:** het eerste codeerboek let op woorden, bronnen en veranderingen in artikelen, het tweede let op uitleg, verdediging en grenzen, wie wel en niet meetelt als “goede” journalistiek.
- **Waarom doe je het:** het eerste wil laten zien hoe teksten veranderen en waarom, het tweede wil laten zien hoe journalisten hun werk en hun geloofwaardigheid laten zien aan het publiek.
- **Grootste verschil:** het eerste gaat meer over vergelijken en netjes tellen, het tweede gaat meer over hoe journalisten zichzelf neerzetten en uitleggen wat ze doen.

de praktijkverhalen van correspondenten over waarom zulke keuzes nodig kunnen zijn.

Onderzoeksdeel B, interviews met correspondenten

B1 Doel en afbakening

Doel

Begrijpen welke afwegingen correspondenten maken over woordkeuze, bronveiligheid en publicatie in een omgeving met beperkte persvrijheid, zodat je de inhoudsanalyse van NOS artikelen kunt duiden vanuit praktijkervaring. Interviews zijn in OND termen passend wanneer je onderliggende processen en betekenisgeving wil ophalen, zeker bij gevoelige onderwerpen.

De focus ligt op posts waarin correspondenten praten over journalistiek werk zelf, dus over werkwijze, toestemming, verificatie, toegang, risico, professionaliteit en de grens tussen acceptabele en niet acceptabele oorlogsjournalistiek.

Ethiek en persoonsgegevens

Werk met informed consent, pseudonimisering en duidelijke afspraken over citeren en herleidbaarheid, zoals in de afstudeerstart wordt benadrukt.

B2 Codefamilies voor interviewcodering

Je kunt interviewtranscripten thematisch coderen, en daarna patronen zoeken die antwoord geven op je deelvragen.

Codefamilie 4, woordkeuze onder druk

B2.1 Verboden of risicovolle woorden

Definitie: respondent noemt woorden die niet gebruikt mogen worden of die risico opleveren.

Inclusie: voorbeelden zoals “oorlog” versus “speciale militaire operatie”, of vergelijkbare termen.

Categorieën:

- 1 genoemd als expliciet verboden
- 2 genoemd als impliciet risicovol
- 3 niet genoemd

T2.1 Journalistieke waarden benoemen

Definitie: de post noemt expliciet waarden of idealen van oorlogsjournalistiek, bijvoorbeeld onafhankelijkheid of transparantie.

B2.2 Framing als strategie

Definitie: respondent beschrijft bewust aanpassen van frames om te kunnen publiceren. Categorieën:

- 0 afwezig
- 1 aanwezig, beperkt
- 2 aanwezig, dominant

Codefamilie 5, bronveiligheid en anonimiteit

B2.3 Anonieme bron, reden en praktijk

Definitie: respondent beschrijft waarom bronnen anoniem moeten zijn en hoe dat praktisch wordt gedaan.

Categorieën:

- 1 veiligheid bron
- 2 veiligheid journalist
- 3 juridisch risico
- 4 toegang tot informatie 5 combinatie

B2.4 Impact op verificatie

Definitie: respondent beschrijft dat anonimiteit of angst van bronnen verificatie lastiger maakt.

Categorieën:

- 0 niet genoemd
- 1 wel genoemd, als probleem
- 2 wel genoemd, met oplossing of werkwijze

Codefamilie 6, voorzichtigheid en werkrouines

B2.5 Zelfcensuur en zelfbeperking

Definitie: respondent beschrijft vermijden van onderwerpen, aanpassen van toon, of bewuste stilte.

Categorieën:

- 0 niet genoemd
- 1 wel genoemd, persoonlijk
- 2 wel genoemd, structureel

B2.6 Fysieke en digitale veiligheidspraktijken

Definitie: respondent noemt werkwijzen om veilig te blijven, denk aan locatiekeuze, communicatie, opslag, reisgedrag.

Categorieën:

- 1 fysiek
- 2 digitaal
- 3 beide

Codefamilie 7, restricties en infrastructuur

B2.7 Restricties op toegang en distributie

Definitie: respondent noemt beperkingen zoals blokkades, toegang tot locaties, of noodzaak tot alternatieve distributie. Categorieën:

- 0 niet genoemd
- 1 wel genoemd, toegang
- 2 wel genoemd, publicatie en distributie 3 wel genoemd, beide

B3 Voorbeeld van een interviewtopiclijst

In de OND aanpak werk je met een topiclijst, open vragen, en je laat antwoorden lang zijn en vragen kort.

1. Kun je beschrijven welk woordgebruik je bewust aanpast in een omgeving met beperkte persvrijheid, en waarom.
2. Kun je beschrijven hoe je beslist wanneer een bron anoniem moet blijven, en wat je dan wel en niet opschrijft.
3. Kun je uitleggen hoe voorzichtigheid je dagelijkse routine beïnvloedt, in contact, in verplaatsing, in publiceren.
4. Kun je voorbeelden geven van restricties waar je je aan moest houden, op straat, online, of in communicatie met bronnen.
5. Wat verandert er in verificatie wanneer bronnen bang zijn, en welke oplossingen gebruik je dan.

Wat betekent het voor een journalist om te werken in een persvrijheidsbeperkte werkomgeving? Fysiek en werkuitkomsten

Hoe positioneren correspondenten hun eigen werk ten opzichte van andere journalisten, bijvoorbeeld Russische en Oekraïense journalisten, of lokale fixers en burgers.

Boeiende subcategorie;

Deze vragen onderzoeken hoe de werkelijkheid wordt ingekaderd ("framing") en of er sprake is van "verhullend taalgebruik" of "strategic adaptation".

Terminologie voor het conflict: Welke term wordt dominant gebruikt om de situatie te beschrijven?

- [] Oorlog / Invasie (Harde framing)
- [] Conflict / Crisis / Situatie (Neutrale/Verzachtende framing)
- [] Speciale militaire operatie (Overname Russisch narratief)
- Theoretische basis: Woorden zijn dragers van duiding; labels als agressie of verdediging bepalen het frame.

Hoe wordt het conflict of het land als staat, bijvoorbeeld het Russische leger, omschreven? Type bronnen: Welke bronnen worden opgevoerd in het artikel? (Meerdere opties mogelijk)

- ☐ Officiële staatsmedia/Kremlin (RT, Sputnik, TASS)
- ☐ Westerse functionarissen/organisaties (NAVO, VS, EU)
- ☐ Onafhankelijke (lokale) bronnen/burgers
- ☐ Anonieme bronnen

Gebruik van anonieme bronnen: Wordt er gebruikgemaakt van bronnen die niet bij naam worden genoemd?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- Theoretische basis: In een repressief klimaat is anonimiteit vaak noodzakelijk voor bronbescherming omdat contact als risico wordt ervaren.

Onderzoeken naar het waarom dit gebeurt. En wat de invloed daarvan is.< eigen suggestie<

Reden voor anonimiteit/afscherming: Wordt er expliciet uitgelegd waarom een bron anoniem is of waarom bepaalde details (locatie, naam) zijn weggelaten?

- ☐ Ja (bijv. "om veiligheidsredenen", "vanwege censuurwetten")
- ☐ Nee
- Theoretische basis: Journalisten moeten hun werkwijze legitimeren en verantwoording afleggen over hun keuzes, zeker wanneer veiligheid in het geding is. Ook kan het wijzen op het "camoufleren" van mensen

onderzoeken of de journalist de lezer waarschuwt voor de beperkingen ("niet alles kan gezegd worden").

Om artikelen te coderen, zou je kunnen gebruikmaken van dit voorstel codering van gemini;

Op basis van het aangeleverde document en jouw specificaties voor het onderzoek (Doel, Corpus, Eenheid van analyse), is hier een Codeerinstrument (in de vorm van een gestructureerd "interview met de tekst").

Dit instrument stelt vragen aan elk NOS-artikel om systematisch data te verzamelen over woordgebruik, framing en bronvermelding, direct gekoppeld aan de theorieën uit je document (o.a. Code van Bordeaux, framing, en zelfcensuur).

Codeerprotocol: Analyse NOS-artikelen Rusland-Oekraïne

Instructie: Vul dit formulier in voor elke eenheid van analyse (één NOS-artikel).

Categorie A: Identificatie en Context

Deze vragen borgen de reproduceerbaarheid van het onderzoek.

1. Artikel ID: (Uniek nummer)
2. Publicatiedatum: (DD-MM-JJJJ)
 - Relevantie: Om te zien of taalgebruik verschuift naarmate de oorlog vordert en wetgeving in Rusland strenger wordt.
3. Kop van het artikel: (Tekst)
4. Genre:

- ☐ Nieuwsbericht (Feitelijke verslaglegging)
- ☐ Analyse/Duiding (Achtergrond, uitleg wat het betekent)
- Theoretische basis: De Code van Bordeaux eist een duidelijk onderscheid tussen feitelijke informatie en commentaar/kritiek.

Categorie B: Woordgebruik en Framing (Taal)

Deze vragen onderzoeken hoe de werkelijkheid wordt ingekaderd ("framing") en of er sprake is van "verhullend taalgebruik" of "strategic adaptation".

5. Terminologie voor het conflict: Welke term wordt dominant gebruikt om de situatie te beschrijven?
 - ☐ Oorlog / Invasie (Harde framing) ○ ☐ Conflict / Crisis / Situatie
 - (Neutrale/Verzachtende framing) ○ ☐ Speciale militaire operatie (Overname Russisch narratief)
 - Theoretische basis: Woorden zijn dragers van duiding; labels als agressie of verdediging bepalen het frame.
6. Aanduiding van de actoren: Hoe wordt Rusland of het Russische leger omschreven?
 - ☐ Dader / Agressor (Actief, verantwoordelijk) ○ ☐ Destabiliserende factor
 - ☐ Neutraal (bijv. "Russische troepen")
 - Theoretische basis: Framing draait om het selectief uitlichten van elementen (bijv. daderschap) terwijl andere naar de achtergrond verdwijnen.
7. Aanwezigheid van emotie of morele lading: Bevat de tekst emotioneel geladen woorden of duidelijke stellingname (bijv. "meedogenloos", "slachtoffer")?
 - ☐ Ja, sterk aanwezig ○ ☐ Nee, strikt feitelijk/neutraal
 - Theoretische basis: Onpartijdig blijven is een spanningsveld; journalisten moeten kiezen tussen neutrale woorden of duidelijk labelen. Taal kan ook symbool staan voor positionering.

Categorie C: Brongebruik en Anonimiteit

Deze vragen meten de invloed van het repressieve mediaklimaat en de veiligheid van bronnen.

8. Type bronnen: Welke bronnen worden opgevoerd in het artikel? (Meerdere opties mogelijk)
 - ☐ Officiële staatsmedia/Kremlin (RT, Sputnik, TASS) ○ ☐ Westerse functionarissen/organisaties (NAVO, VS, EU) ○ ☐ Onafhankelijke (lokale) bronnen/burgers ○ ☐ Anonieme bronnen
9. Gebruik van anonieme bronnen: Wordt er gebruikgemaakt van bronnen die niet bij naam worden genoemd?
 - ☐ Ja ○ ☐ Nee
 - Theoretische basis: In een repressief klimaat is anonimiteit vaak noodzakelijk voor bronbescherming omdat contact als risico wordt ervaren.
10. Reden voor anonimiteit/afscherming: Wordt er expliciet uitgelegd waarom een bron anoniem is of waarom bepaalde details (locatie, naam) zijn weggelaten?

- ☐ Ja (bijv. "om veiligheidsredenen", "vanwege censuurwetten") ○ ☐ Nee
- *Theoretische basis: Journalisten moeten hun werkwijze legitimeren en verantwoording afleggen over hun keuzes, zeker wanneer veiligheid in het geding is. Ook kan het wijzen op het "camoufleren" van mensen.*

Categorie D: Contextualisering en Disclaimer (Metajournalistiek)

Deze vragen onderzoeken of de journalist de lezer waarschuwt voor de beperkingen ("niet alles kan gezegd worden").

11. Vermelding van restricties/censuur: Bevat het artikel een disclaimer of uitleg over de omstandigheden waaronder de informatie is verkregen (bijv. "dit kon niet onafhankelijk worden geverifieerd" of verwijzing naar persbreidel)?

- ☐ Ja ○ ☐ Nee ○ *Theoretische basis: In Rusland is onafhankelijke berichtgeving nagenoeg onmogelijk gemaakt door censuur. Het expliciet benoemen van deze grens is een vorm van transparantie over de beperkte persvrijheid.*

12. Weerlegging van desinformatie: Wordt een Russisch narratief (bijv. "wij brengen vrede" of "schuld van de NAVO") in het artikel genoemd én direct weerlegd of in context geplaatst?

- ☐ Ja, narratief wordt benoemd en ontkracht/geduid ○ ☐ Ja, narratief wordt benoemd zonder directe weerlegging ○ ☐ Nee, geen strategische narratieven genoemd ○ *Theoretische basis: Russische media gebruiken strategieën als "schuld verplaatsen" en "humanitaire boodschappen" om de invasie te legitimeren. De Code van Bordeaux vraagt om eerlijkheid en het scheiden van propaganda en feit.*

Verantwoording bij dit instrument

Dit codeerboek is ontworpen om de spanning te meten tussen de journalistieke norm (Code van Bordeaux: waarheidsvinding, transparantie) en de realiteit in Rusland (repressie, zelfcensuur, brongevaar). Door te turven hoe vaak bronnen anoniem zijn of hoe vaak er "disclaimers" worden gebruikt, maak je zichtbaar of de NOS-journalistiek verschuift naar "voorzichtig formuleren" en "risicobeheer". *Ook boeiend;*

toestemming voor info en beeld

Behind the scenes verantwoording, proces uitleggen aan publiek

Definitie: het publiek meenemen in afwegingen, beslissingen en beperkingen, vaak als reactie op kritiek, om transparantie en autoriteit te behouden.

Inclusie: uitleg waarom iets wel of niet is genoemd, waarom een naam ontbreekt, of hoe een beslissing tot stand kwam.

Correcties en bijstellingen, expliciet herzien van eerdere claim

Restricties, censuur en barrières voor correspondenten, als transnationaal krachtenveld

4.1 Juridische of politieke taalrestricties, verboden woorden en frames

Definitie: verwijzingen naar verboden terminologie, juridische dreiging rond woordgebruik, of politiek opgelegde frames, als beperking op verslaggeving.

Inclusie: expliciet noemen dat "het woord oorlog" niet mag, of vergelijkbare taalverboden.

Exclusie: algemene opmerkingen over propaganda zonder koppeling aan taalrestricties.

Toegang en bewegingsruimte, checkpoints, escorts, blokkades

Definitie: barrières die bepalen waar een correspondent kan komen, met wie, en onder welke voorwaarden, en hoe dit de berichtgeving vormt.

Veiligheidsdreiging voor bronnen en journalisten

Definitie: verwijzingen naar risico's, vervolging, intimidatie, of geweld die invloed hebben op bronkeuze, anonimiteit of publicatiebeslissingen **Publicatiebarrières, wat haalt de redactie niet of later**

Definitie: aanwijzingen dat bepaalde informatie niet gepubliceerd kan worden, later komt, of anders wordt geframed door redactionele of contextuele beperkingen, als onderdeel van het proces dat het publiek vaak niet ziet.

Inclusie: "dit konden we niet bevestigen", "dit is niet uitgezonden", "we publiceren dit later", of vergelijkbaar.

Werken in drie categorieën; <Zelf bedacht

1. **Journalistieke producties> De uitkomst van het werk. Bijvoorbeeld verandering in het artikel**
2. **Gevaar voor de journalist> Fysieke beperkingen. Bijvoorbeeld opgepakt worden door de overheidsinstantie/politie**
3. **Mogelijkheden, beperkingen en tips van de redacteur. Bijvoorbeeld; Wat kan ik wel schrijven; wie kan ik wel spreken/ welke woorden moet ik anders verwoorden/ hoe kan de redactie hier mee omgaan?**

Suggestie interviewopzet;

Doel: je wilt begrijpen hoe correspondenten in een persvrijheidsbeperkte context omgaan met werkveiligheid en persvrijheid, en hoe die omstandigheden hun woordkeuze, brongebruik, anonimiteit en voorzichtigheidsstrategieën sturen.

Vorm: semigestructureerde diepte interviews met een topiclijst, waarbij je begint met beschrijvende vragen en pas later richting gevoelige thema's gaat, zodat de respondent eerst kan landen in het gesprek.

3) Ethiek en veiligheid, als fundament onder je gesprek

Omdat je onderwerp draait om werkveiligheid, bronveiligheid en persvrijheidsdruk, is het logisch dat je ethiek niet als bijlage behandelt, maar als startpunt. In het afstudeermateriaal wordt expliciet benoemd dat je toestemming vraagt, informed consent regelt, pseudonimiseert, en afspraken maakt over quotes en publicatie met of zonder naam. De interviewslides benadrukken dat je uitlegt wat er met de data gebeurt, en dat opname, privacy en toestemming onderdeel zijn van een goede voorbereiding.

De OND Reader onderstreept dat een codeboek ook helpt om interviews anoniem te verwerken, doordat respondenten een code krijgen in je dataverzameling.

Concrete veiligheidsafspraken die je vooraf vastlegt, en die je letterlijk kunt voorlezen •

Anonimiteit: spreek af of de respondent herkenbaar mag zijn, en zo niet, welke pseudoniem of code je gebruikt in transcript en verslag.

- Quotes: maak afspraken over citeren, en of de respondent citaten mag teruglezen, vooral wanneer herleidbaarheid risico's kan geven.
- Dataopslag: leg uit waar audio en transcript worden opgeslagen en wie toegang heeft, omdat persoonsgegevens en gevoelige informatie bescherming vereisen.

Mijn suggestie, inhoudelijk en zacht geformuleerd

Begin elk interview met een korte check in: “Zijn er onderwerpen of details die je vandaag niet wilt bespreken, of alleen in algemene termen.” Dat is geen extra feit uit een bron, maar een praktische vertaling van het principe dat je zorgvuldig omgaat met risico’s en herleidbaarheid.

AI verantwoording

Praktijkgericht onderzoek

Vragenlijst interview

Interview: Journalistiek onder Druk

Browser-opslag actief: Slaat elke 5 minuten automatisch op.

Metagegevens

Datum Respondent code

--	--

Organisatie Land / Context

--	--

Toetsing & Achtergrond

"Om te beginnen wil ik even kort stilstaan bij je achtergrond. Ik ben benieuwd naar waar je precies gewerkt hebt en in welke context."

Kun je kort schetsen waar je werkte, wanneer, en hoe zou je jouw rol in die periode omschrijven?

▶ Doorvraag: Wat was voor jou het verschil met werken in een vrijere context?

Welke type producties maakte je vooral: nieuws, duiding, achtergrond, of een mix?

▶ Doorvraag: Maakta de vorm uit voor hoeveel ruimte je had in woordkeuze en bronvermelding?

Welke afspraken had je vooraf met je redactie over veiligheid, bronbescherming en publicatie?

▶ Doorvraag: Veranderden die afspraken onderweg?

Kun je het moment beschrijven waarop je merkte dat de "normale" journalistieke werkwijze niet meer mogelijk was?

▶ Doorvraag: Was dit een geleidelijke verschuiving of een plotselinge breuk (bijv. na specifieke wetten)?

Categorie 1: Woordkeuze & Framing

"Bij dit eerste blok kijken we naar de producties die je hebt gemaakt... Heb je voorbeelden van termen die te scherp of riskant werden?"

Als je terugkijkt naar je publicaties, welke zinnen zijn voor jou het bewijs dat je anders ging formuleren?

► Doorvraag: Kun je zo'n zin beschrijven zonder details die nu gevoelig zijn?

Zijn er specifieke woorden (zoals 'oorlog', 'invasie') die je bewust bent gaan vermijden of vervangen?

Kun je een concreet moment beschrijven waarop je merkte dat een woord ineens belemmering veroorzaakte?

► Doorvraag: Wat veranderde er daardoor in je producties en in relatie tot de Code van Bordeaux?

Welke woorden voelde je als expliciet verboden, of als impliciet risicovol?

► Doorvraag: Hoe herken je dat risico en hoe balanceer je tussen benoemen en labelen?

Kun je uitleggen hoe framing bij jou werkt als strategie om ruimte te houden om te publiceren?

Hoe leg je aan je redactie of publiek uit waarom je iets wél zegt en iets anders niet?

Code van Bordeaux: Hoe bewaak je het onderscheid tussen feitelijke informatie en commentaar wanneer de context duwt?

Categorie 2: Veiligheid & Druk

"In dit deel brengen we de druk rondom veiligheid in kaart, fysiek en digitaal. Hoe werkt dit door in je routine?"

Wat was het belangrijkste veiligheidsrisico dat jouw werk beïnvloedde? (Concreet voorbeeld)

► Doorvraag: Wat veranderde je toen meteen in je gedrag of planning?

Welke vorm van druk weegt zwaarder: de angst voor fysieke detentie of de administratieve/juridische druk?

► Doorvraag: Wat is daardoor anders aan jouw producties t.o.v. een collega op de thuisredactie?

Welke concrete keuze in formulering of broncontact kwam direct voort uit dat risico?

► Doorvraag: Was dit persoonlijk of een redactionele afspraak? Hoe is dit verheld voor de consument?

Hoe verandert de angst bij bronnen jouw werkwijze (terughoudendheid, diversiteit)?

▶ Doorvraag: Hoe weeg je bronbescherming tegen de plicht tot transparantie?

Betrap je jezelf weleens op automatische zelfcensuur nog vóór je begint met schrijven?

Categorie 3: Mogelijkheden & Advies

"In dit laatste deel kijken we naar wat er wél mogelijk is. Welke routines helpen je om te blijven functioneren?" Wat kun je volgens jou wél schrijven onder druk, en welke randvoorwaarden hanteer je?

▶ Doorvraag: Welke Bordeaux-regel legitimeert dit? Welke routines maken dit mogelijk?

Hoe maak je de afweging wanneer de waarheid gevaar oplevert voor een bron?

▶ Doorvraag: Hoe maak je die begrenzing zichtbaar of onzichtbaar in het stuk?

Wanneer besluit je dat een bron anoniem moet blijven, en hoe regel je dat praktisch?

Wanneer fysieke toegang onmogelijk is, welke methoden (OSINT, fixers) gebruik je om te verifiëren?

Welke concrete afspraken met de redactie (bijv. go/no-go regels) helpen jou?

Afronding & Advies

Welke 'overlevingsstrategie' zou je meegeven aan een collega die naar een soortgelijk gebied vertrekt?

Als je één concrete verbeterafpraak aan een redactie mag adviseren, wat is dan je belangrijkste punt?

▶ Doorvraag: Hoe zou je dat implementeren, wie doet wat, en wanneer?

Welke ondersteuning van de redactie in Nederland had je werk veiliger of inhoudelijk sterker kunnen maken?

Is er iets dat je wel belangrijk vindt, maar dat ik nog niet heb gevraagd?

Al verantwoording

Interview uitwerkingen

Tom

Interview: Journalistiek onder Druk

Browser-opslag actief: Slaat elke 5 minuten automatisch op.

Metagegevens

Datum Respondent code

19-02-2026

Tom Vennink

Organisatie Land / Context

Correspondent, De Volkskrant

Nederland/Rusland

Toetsing & Achtergrond

"Om te beginnen wil ik even kort stilstaan bij je achtergrond. Ik ben benieuwd naar waar je precies gewerkt hebt en in welke context."

Kun je kort schetsen waar je werkte, wanneer, en hoe zou je jouw rol in die periode omschrijven?

Woonde in moskou, verslag over rusland en oekraïne, centraal azie. verslag. 2015 tot 2021. Kaukasus en landen in het Centraal Azië en de Belarus. En dat heb ik gedaan van 2015 tot 2019. Ik deed verslag over Rusland, Oekraïne en Centraal Azië.

Doorvraag: Wat was voor jou het verschil met werken in een vrijere context?

Daarvoor algemeen verslaggever. NRC Next. Als correspondent had hij het makkelijker dan de russische journalisten. Die stonden al onder druk. Wat zij schreven werd niet gelezen door de bevolking van rusland. Daarmee kan de publieke opinie worden beïnvloed.

Tom had het makkelijker dan de lokale. Dat is het grote verschil. Mindere persvrijheid merkte hij in; accreditatie nodig. Vanuit het ministerie. Die werd eens per jaar uitgegeven, soort visum. Elk jaar werd het de journalist moeilijker gemaakt om de accreditatie te krijgen. Het werd door de overheid moeilijker gemaakt om te kunnen werken.

Woord gebruik werd geduid of beperkt. Uitleggen/verantwoorden aan de overheid waarom bepaalde woorden er gebruikt konden worden. Ze werden als journalist gecontroleerd. Als je Rusland lief handeld, dan kan je blijven. Tom zegt zijn berichtgeving niet te hebben aangepast. Is wel het land uit gezet. Dacht dat hij zijn visum ging ophalen, maar werd een brief die zei; u heeft drie dagen om het land te verlaten. Jaarlijks werd het moeilijker om te blijven.

Welke type producties maakte je vooral: nieuws, duiding, achtergrond, of een mix?

Vooraf tekst geschreven reportages.

Doorvraag: Maakte de vorm uit voor hoeveel ruimte je had in woordkeuze en bronvermelding?

ze lieten wel even weten dat dat ze alles lezen. Toen dacht ik dat ik mijn visum kon ophalen bij Bureau, maar in plaats van een visum krijg ik een brief. 3 dagen om het land te verlaten. Iemand bij mij haar noemen met een vraag over de oorlog waren dan breng je die persoon eigenlijk per definitie vaak in gevaar

Welke afspraken had je vooraf met je redactie over veiligheid, bronbescherming en publicatie?

Nu is het heel moeilijk om verslag te doen als verslaggever in rusland. Nu is het echt moeilijk om bronnen te spreken. Die gene kan dan de gevangenis in gaan.

Toen Tom er zat was dat nog niet zo heel extreem. Mensen die het kremlin bekritisieren, met voor en achternaam noemen in de krant,

Kun je het moment beschrijven waarop je merkte dat de "normale" journalistieke werkwijze niet meer mogelijk was?

Ik merkte dat ik in de gaten werd gehouden. Er werden vragen gesteld over mijn stukken. Ik merkte ook dat ik gevolgd werd door de veiligheidsdienst. Een achtervolging van twee auto's. Ik merkte dat ik geïntimideerd werd. Niet het gevoel dat ik welkom was. Niet fysiek in de problemen gekomen.

► **Doervraag: Was dit een geleidelijke verschuiving of een plotselinge breuk (bijv. na specifieke wetten)?**

Categorie 1: Woordkeuze & Framing

"Bij dit eerste blok kijken we naar de producties die je hebt gemaakt... Heb je

voorbeelden van termen die te scherp of riskant werden?"

Als je terugkijkt naar je publicaties, welke zinnen zijn voor jou het bewijs dat je anders ging formuleren?

Ik heb mezelf nooit gecensureerd. Er zijn wel gevallen geweest dat ik ergens niet welkom was. Toen heb ik besloten; ik neem wat afstand. Want anders kan het mogelijk gevaarlijk worden. Dit soort momenten heb ik wel vermeld in mijn reportages.

Doervraag: Kun je zo'n zin beschrijven zonder details die nu gevoelig zijn?

Nu is dat anders in rusland omdat de regels nog veel strenger geworden. Ik had niet het idee dat ik gevaar liep om hoe ik schreef; het ergste zou zijn; ik word het land uitgezet. Na mijn tijd, is er een collega in de gevangenis belandt. Die is gearresteerd en heeft vermoedelijk een jaar lang vast gezeten. Op het gebied van spionage.

Zijn er specifieke woorden (zoals 'oorlog', 'invasie') die je bewust bent gaan vermijden of vervangen?

Ik ben dus niet andere termen gaan gebruiken. Na mijn tijd is er heel veel veranderd. Dat is echt een kantelpunt. Na de inval. ik heb mezelf niet gecensureerd. 1. het komt wel goed. 2. als het niet goed komt, dan is dat jammer. Ik ga mezelf niet censureren om langer in rusland te mogen blijven.

Kun je een concreet moment beschrijven waarop je merkte dat een woord ineens belemmering veroorzaakte?

Neem wat afstand nou goed dat het gevaarlijk mogelijk gevaarlijk zou kunnen worden.

▼ **Doorvraag: Wat veranderde er daardoor in je producties en in relatie tot de Code van Bordeaux?**

Voor de Volkskrant en je merkte dat je de de voor en achternaam niet meer volledig kon gebruiken.

Welke woorden voelde je als expliciet verboden, of als impliciet risicovol?

Nee/. Mijn onderwerpen gingen vaak over demonstraties tegen de Russische overheid. Daar heb ik niet anders in gehandeld.

► **Doorvraag: Hoe herken je dat risico en hoe balanceer je tussen benoemen en labelen?**

Kun je uitleggen hoe framing bij jou werkt als strategie om ruimte te houden om te publiceren?

ik ga niet zelf censureren om langer in Rusland te lopen. Als je wat liever schrijft of wat lievere taal gebruikt dat je daar langer in Rusland mag blijven.

Hoe leg je aan je redactie of publiek uit waarom je iets wél zegt en iets anders niet?

We proberen uit te leggen, waarom we iets doen. Meestal om veiligheidsredenen. Altijd wel te begrijpen voor de lezer. De redactie vindt het zelf belangrijk om de reden te vermelden. Dat heb ik wel eens moeten specificeren.

Code van Bordeaux: Hoe bewaak je het onderscheid tussen feitelijke informatie en commentaar wanneer de context duwt?

Dat is het moment waarop er heel veel is veranderd en daarop de reflectie. Veel fouten worden buitenlandse journalisten In de problemen zijn gekomen dat Dat is echt een kantelmoment geweest. Dit speelde alleen geen rol voor mij.

Categorie 2: Veiligheid & Druk

"In dit deel brengen we de druk rondom veiligheid in kaart, fysiek en digitaal. Hoe werkt dit door in je routine?"

Wat was het belangrijkste veiligheidsrisico dat jouw werk beïnvloedde? (Concreet voorbeeld)

Grootste veiligheids; verkeersongeluk. Rijbeweizen werden gekocht. In de auto voelde ik mij het minst veilig. Dat de veiligheidsdienst mij duidelijk maken er te zijn. Daardoor heb ik bepaalde plekken niet kunnen bezoeken. Er waren plekken waar ik graag naar toe wilde; daar moest ik dan toestemming voor vragen. Daar kreeg ik geen toestemming voor, dan kon ik een onderwerp niet maken. Gesloten steden, daar kan je niet zo maar naar toe. Soms kreeg hier ik geen toestemming voor, dan ging de reportage ook niet door.

Doorvraag: Wat veranderde je toen meteen in je gedrag of planning?

Ik was er van bewust dat er geen rechtsstaat is in Rusland. De mensen zijn veel kwetsbaarder voor overheidsgeweld. Zij kunnen zich minder goed beschermen, daardat er geen rechtstaat is. Je houdt er rekening mee; iemand te anonimiseren. Diegene zelf kan daar een andere mening over hebben. Het is niet ▼helemaal te vergelijken doordat er hier wel rechtspraak is. Je staat hier als burger sterker in je recht.

Welke vorm van druk weegt zwaarder: de angst voor fysieke detentie of de administratieve/juridische druk?

Nooit bang geweest voor de druk van de autoriteit. Niet bang voor fysiek wat overkomen. Niet echt bang om het land uit te worden gezet, maar aan het einde wel meer. Wel hield ik rekening mee met het afluisteren van mijn telefoon

Doorvraag: Wat is daardoor anders aan jouw productie t.o.v. een collega op de thuisredactie?

Mensen in Nederland wilde vooral weten wat er speelde in rusland. Hoe de mensen zich daar gedragen en welke mening zij hebben. Nu kan dat niet meer geschreven worden. Ik kon destijds nog openlijk hierover schrijven. Maar als ik daar nu zou zijn, zou dat niet meer kunnen.

Welke concrete keuze in formulering of broncontact kwam direct voort uit dat risico?

Sommige gesprekken kon ik beter niet via de telefoon voeren. Hiervoor maakte ik dan een fysieke afspraak op een plek waarvan je zeker weet dat ik daar niet wordt afgeluisterd.

▼ **Doorvraag: Was dit persoonlijk of een redactionele afspraak? Hoe is dit verhoudt voor de consument?**

Nee, de redactie vond dit prima

Hoe verandert de angst bij bronnen jouw werkwijze (terughoudendheid, diversiteit)?

Werkwijze niet veranderd.

▼ **Doorvraag: Hoe weeg je bronbescherming tegen de plicht tot transparantie?**

Ik deed voornamelijk verslag van het land en geen onderzoeksverhalen. Er waren wel een paar gevoelige onderwerpen, dat waren vooral gebieden die interessant waren voor russische verslaggevers (de onderwerpen)

Betrap je jezelf weleens op automatische zelfcensuur nog vóór je begint met schrijven?

ik voelde mij alerter en minder vrij. Als ik voor een vakantie op schiphol landde, voelde ik mij meteen al vrijer. Er valt iets van mijn schouders af, wanneer ik niet in rusland ben.

Categorie 3: Mogelijkheden & Advies

"In dit laatste deel kijken we naar wat er wél mogelijk is. Welke routines helpen je om te blijven functioneren?"

Wat kun je volgens jou wél schrijven onder druk, en welke randvoorwaarden hanteer je?

Er waren ook plekken waar ik gevraagd naar toe wilde in Rusland, maar waarvoor je toestemming nodig hebt om überhaupt te komen van de autoriteiten? En die kreeg ik soms in en daardoor zie ik soms een reis niet door.

▼ Doorvraag: Welke Bordeaux-regel legitimeert dit? Welke routines maken dit mogelijk?

Hoe maak je de afweging wanneer de waarheid gevaar oplevert voor een bron?

Soms kies je er voor iets minder transparant te zijn. Dit doe ik als de bron mogelijk meer gevaar loopt.

▼ Doorvraag: Hoe maak je die begrenzing zichtbaar of onzichtbaar in het stuk?

Anonimisering

Wanneer besluit je dat een bron anoniem moet blijven, en hoe regel je dat praktisch?

Als deze gevaarloopt. Mensen weten zelf ook dat ze gevaar kunnen lopen, wanneer zij open over de overheid praatte.

Wanneer fysieke toegang onmogelijk is, welke methoden (OSINT, fixers) gebruik je om te verifiëren?

Het betekende vooral dat ik bepaalde verhalen niet kon maken. Bijvoorbeeld over een industriestad in syberie. Was benieuwd hoe de mensen daar leven en wilde een portret maken van de stad. Toestemming kreeg ik hiervoor niet.

Meestal besloot ik om zo'n verhaal dan te overslaan. Videobellend had het wel gekund, maar het is dan bijna niet te doen om zo'n verhaal begrijpbaar te maken. Soms gebeurde het wel dat ik ergens mocht komen wat eigenlijk afsloten zou zijn.

Welke concrete afspraken met de redactie (bijv. go/no-go regels) helpen jou?

Afronding & Advies

Welke 'overlevingsstrategie' zou je meegeven aan een collega die naar een soortgelijk gebied vertrekt?

Hou er rekening mee dat je afgeluisterd wordt, maar wordt hier niet bang voor. Als je paranoide wordt, dan moet je weg. Zorg er voor dat je iemand hebt waar je er mee over kunt praten, kunt uiten, soort gelijke correspondenten.

Als je één concrete verbeterafspraken aan een redactie mag adviseren, wat is dan je belangrijkste punt?

Wat heel belangrijk is dat je veel contact houdt met de redactie. Niet alleen app of mail contact, maar elkaar echt spreken; daar heb ik geluk mee gehad. Daar ben ik erg te vrede over. Het continue contact met mensen die je vertrouwd, is heel belangrijk.

▼ Doorvraag: Hoe zou je dat implementeren, wie doet wat, en wanneer?

Welke ondersteuning van de redactie in Nederland had je werk veiliger of inhoudelijk sterker kunnen maken?

Als zij merken dat iets niet goed gaat kunnen zijn dat tijdig signaleren. Ik heb me altijd gesteund gevoeld, kon altijd met hen overleggen over journalistieke afwegingen. Journalistieke afwegingen; wat gaan we doen, waarom gaan we dit doen? Hoe gaan we om het veiligheid? Er zijn nu veel meer protocollen gekomen. Als ik nu naar oekraïne reis, dan spreken we zo'n reis heel goed door. Wat, waar, mensen mensen die in de buurt zijn. Contacten die je ondersteuning hebt. Reizen naar conflictgebieden. Daar is de redactie meer aandacht aan gaan besteden.

Is er iets dat je wel belangrijk vindt, maar dat ik nog niet heb gevraagd?

Een vertrouwingsband is heel belangrijk denk ik. Soms is het best wel alleen, op je flat. Ergens op stap. Volgens mij is het belangrijk dat redactie realiseren dat ze er voor je moeten zijn. Dat er een vangnet is.

Transcriptie

Audiobestand

Tom Vennik - Volkskrant 1.mp3

[spreker 1; Josse]

[spreker 2; Tom]

00:00:08 Spreker 1

Goeiemorgen goedomorgen hi, wat fijn dat je voor mij een momentje hebt vandaag ja, graag gedaan. Nou, wat goed ben je nu aan het werk of ja, wat houdt je bezig?

00:00:25 Spreker 2

Ja, Ik ben nu op de redactie van de Volkskrant. Ah, kijk nou wat fijn dat je een plekje hebt kunnen vinden en dat je er eventjes kunnen missen. Ja ja.

00:00:45 Spreker 1

Nou momenteel doe ik onderzoek voor mijn afstudeer en dat onderzoek. Dat gaat over hoe correspondenten eigenlijk worden beïnvloed door beperking van persvrijheid. En daar heb ik de code van Bordeaux aan.

00:01:04 Spreker 1

Gemeten of aangekoppeld om iets van een richtlijn te hebben, maar vormen een onderzoek vind ik het ook belangrijk dat ik een advies kan maken voor toekomstige journalisten of toekomstige redacties of correspondenten.

00:01:23 Spreker 1

Mijn even heb ik ervaringen nodig. Daarvoor heb ik input nodig van ervaringsdeskundigen en vandaar ook dat ik jou en.

00:01:35 Spreker 2

Collega's wil spreken journalistiek.

00:01:42 Spreker 2

Welke Oh Hogeschool Utrecht ja heb je daar zelf ook gestudeerd, OK?

00:02:03 Spreker 2

Ja.

00:02:19 Spreker 1

Deze opleiding duurt in principe 4 jaar. Ja, nou, Ik wil dat je weet dat ik het gesprek ga opnemen, want Dat is puur voor het naslagwerk, zodat ik alles nog een keertje terug kan luisteren. En Als ik denk van oh nou, hoe zat het ook alweer?

00:02:36 Spreker 1

Dan heb ik iets om op terug te vallen en kun je voor mij kort schetsen. Wij werkten wanneer een ja, een korte omschrijving van die periode.

00:03:08 Spreker 2

Kaukasus en landen in het Centraal Azië en de Belarus.

00:03:17 Spreker 2

En dat heb ik gedaan van 2005 10 tot en met 2009, 10 6 jaar.

00:03:24 Spreker 1

Ja en was je daarvoor ook als journalist en dan gewoon in Nederland bijvoorbeeld?

00:03:44 Spreker 1

Ik TYPE ondertussen mee Als je denkt, oh, nou ja, wat is die stil aan de andere kant? Dan komt het daar hoor voor welk uitgever zei je next?

00:03:56 Spreker 2

NFC Next NFC.

00:04:10 Spreker 1

En je woont destijds in Moskou. Zeg je?

00:04:15 Spreker 1

Je weet verslag over Rusland, Oekraïne en Centraal Azië. Dat lijkt me nogal een verschil tussen NOC next, wat in een vrij vrije omgeving geschreven kan worden in plaats van in Moskou.

00:04:33 Spreker 1

Dus wat was voor jou het verschil met werken in de Verenigde context?

00:04:46 Spreker 2

Als ik het veel makkelijker dan de.

00:04:56 Spreker 2

Stonden Toen ik aankwam in 2005. 10 al dus banen druk en de druk is Alleen maar groter geworden. En dat komt vooral Omdat.

00:05:11 Spreker 2

En daarmee zijn zij beïnvloeden zij mogelijk de publieke opinie.

00:05:30 Spreker 2

Dat maakte de journalisten veel interessanter voor de rest de autoriteiten om In de gaten te houden besturen dan buitenlandse vlag heeft ja.

00:05:50 Spreker 2

Dus Ik had het een andere korting, hadden we het veel makkelijker dan dan dan de lokale ontslagheid dat Dat is wel belangrijk eng.

00:06:09 Spreker 2

Te maken met minder versheid, ja, lijkt me absoluut.

00:06:20 Spreker 1

Waar in zag je dat of merkte je dat?

00:06:33 Spreker 2

Vanuit de Russische Buitenlandse Zaken. Dat was destijds een accreditatie.

00:06:46 Spreker 2

Maar bij de verlenging van de activiteit moest je allerlei papieren inleiden dat dat elk jaar.

00:07:15 Spreker 2

Originele brieven van de Hoofddirectie uit Nederland zou het eerst.

00:07:23 Spreker 2

Ja, ja, en dat doen ze Alleen maar om het moeilijker te maken te Laten weten. Je bent afhankelijk van ons en elk jaar moeilijker.

00:07:43 Spreker 2

Ik heb ook het gesprek gehad bij dat ministerie heel groot. De zaal werd de binnengroepen mijn contactpersoon van ministerie zei toen, heb je de Krim?

00:08:08 Spreker 2

Hoezo het hoort te lang bij de slacht? Ja, kijk maar, en toen heb ik uitgelegd.

00:08:26 Spreker 2

Daar waren vervolgens geen consequenties voor, maar ze lieten wel even weten dat dat ze alles lezen wat je zei en dat.

00:08:41 Spreker 2

Zij hebben een tijdje de macht of je in het land mag blijven of niet. Eigenlijk tips om de kans groot te maken om je accommodatie te verlengen, dus we nodigen je eigenlijk uit om.

00:09:10 Spreker 2

Ja, Ik heb mijn presentatie daar niet op gebouwd, niet op aangepast.

00:09:18 Spreker 2

Maar uiteindelijk in 2021 hebben ze mij kwartieren niet verlengd, hebben ze ze zelf lang uitgezet. Dat was in november en 20.

00:09:37 Spreker 2

Toen dacht ik dat ik mijn kiezen kon ophalen bij het schieten Bureau tering mascara, maar in plaats van een visum kijk ik een brief. Een breed stond. Hij heeft 3 dagen in het land te verlagen.

00:09:59 Spreker 2

Dus dus Het is wel eens tijd in die tas. Ja, dat ik er zelf steeds moeilijker geworden. De jaarlijkse ja gesprekken in Londen van de dierenarts, die klikken steeds proeven. En uiteindelijk heb ik het zo.

00:10:17 Spreker 2

Bij haar uitgebreid en Dat was te toen heel ongebruikelijk. Dat was onverwacht. Buitenlandse dynamist zo In de problemen kwam. Voor mij was het enkel gebeurd met minimalisme van de BBC. Nou ja, daarvan.

00:10:45 Spreker 2

Ik dacht bij mij als verslaggever van die Nederlandse kranten in Boxtel niet zou op stromen en.

00:10:53 Spreker 2

Sindsdien zijn er Natuurlijk veel meer Mensen uit de wet. Probleem, ja of teruggehaald door de taxi, Omdat de redactie niet meer voor de veiligheid die er nog niet staan. Verslaggever.

00:11:10 Spreker 1

Had jij bepaalde afspraken met de redactie over veiligheid, bronbescherming of of publicatie o. K.

00:11:31 Spreker 2

De Russen, want Als je nu als verslaggever.

00:11:47 Spreker 2

Iemand bij mij haar mijn vraag over de oorlog waren dan breng je die persoon eigenlijk per definitie vaak als die totaal in die oorlog, maar niks, dan kan die.

00:12:08 Spreker 2

De gevangenis in theorie dus Alleen die vraag stellen is bepaalde ja, Dat was Toen ik er zat nog niet zo extreem, maar ook toen.

00:12:38 Spreker 2

Potentieel In de problemen kunnen gaan. Ja, en dat heb je in Nederland Natuurlijk niet.

00:12:47 Spreker 2

Veel minder in elk geval daar rekeningen zijn er nog meer manieren waarop.

00:13:04 Spreker 2

Nou ja, dat dat ook dat ik ook steeds vaker ging maken dat ik In de gaten werkt ga houden door de autoriteiten. Eerst was dat de gesprekken over het ministerie waar ik moet blijken dat ze naar de stukken later daar vragen over houden.

00:13:23 Spreker 2

Maar de ik merkte ook steeds vaker dat het verkocht werd door de veiligheidsdiensten bij de reizen buiten Moskou, dus dat er.

00:13:37 Spreker 2

Auto's achter en dat denk je met twee keer meegemaakt In de auto en voor de aanheden die heel duidelijk niet te merken dat ze van de veiligheidsdiensten zijn. Dat is denk ik ook de bedoeling van mij te intimideren. Ik had niet het gevoel dat ik er een paar liep.

00:14:05 Spreker 2

En dat In de gaten houden, maar dus Ik ben dus nooit echt fysiek in het probleem.

00:14:17 Spreker 1

Nee om wat voor TYPE producties gingen. Ik vermoed dat Het gaat over artikelen.

00:14:34 Spreker 2

Ja, ik maak dit wel even tijd, ja?

00:14:42 Spreker 1

En zometeen nog terug over de veiligheid van jou en het woord en bron gebruikt, ben ik gewoon meer benieuwd naar Als je een reportage aan het schrijven was.

00:15:00 Spreker 1

Voor de Volkskrant en en je merkte dat je de de voor en achternaam niet meer volledig kon gebruiken. Of bang was dat je iemand anders hierdoor in gevaar zou brengen? Heb je daardoor bepaalde afspraken gemaakt met de redactie?

00:15:20 Spreker 1

Hoe je je te werk zou gaan?

00:15:23 Spreker 2

Ja en dan leggen we altijd wel uit In de Waarom we.

00:15:41 Spreker 2

Zo leggen we uit iets in de de kant van deze persoon wordt niet met de achternaam Veiligheidsgeving, ja.

00:16:11 Spreker 2

Ja als iemand.

00:16:27 Spreker 2

Ja, en dat deed ik vaker in Rusland dan.

00:16:55 Spreker 1

Dank voor je overheid gaan we nog wat meer inzoomen op woordkeuze en Misschien wat forming, en dan vooral Als we kijken naar de producties die je hebt gemaakt, kijken of je daarin concrete voorbeelden kan noemen.

00:17:15 Spreker 1

Of bepaalde termen waar je merkt dat er verandering kwam Als je bijvoorbeeld terugkijkt naar het publicaties, zijn er voor jou echt concrete? Ja, bewijs kan je dat zo noemen.

00:17:32 Spreker 1

Welke zinnen zijn voor jou het bewijs dat je anders ging formuleren of dat je merkte dat je dacht, oh, Ik ben nu op deze manier mijn productie bezig. Ik moet er even een twist aan geven.

00:17:53 Spreker 1

Nou om bijvoorbeeld Mensen te beschermen of ervoor te zorgen dat je zelf langer in Rusland zou mogen blijven.

00:18:04 Spreker 2

OK.

00:18:26 Spreker 2

Op een bepaalde plek niet welkom was duidelijk zijn reportage.

00:18:37 Spreker 2

Ik neem wat afstand nou goed dat het gevaarlijk mogelijk gevaarlijk zou kunnen worden.

00:18:50 Spreker 2

Maar dat heb ik dan soms ook in het stuk later. Dit zien duidelijk de reportage, Maar ik heb Ik heb geen andere woorden gevraagd.

00:19:12 Spreker 1

Je bent je inhoud niet gaan aanpassen. Nee, OK.

00:19:19 Spreker 2

Kijk, hier in is dat anders, denk ik met ons land, Omdat de regels nog veel strenger naar geworden. Toen ik daar zat, dacht ik ook niet dat ik.

00:19:33 Spreker 2

Het ergste wat mij kon overkomen, was dat ik het land uit werd inzetten. Dat zo keek ik daar naar en Dat is uiteindelijk ook gebeurd. Dat is vervelend.

00:19:53 Spreker 2

Dat is niet heel erg te overkomen. Ja, is er ook een buitenlandse humanalyse In de gevangenis beland?

00:20:12 Spreker 2

Ellen gaat die is gearresteerd en heeft uiteindelijk zou je het moeten kijken, Maar ik denk wel een jaar vast te regelen, of.

00:20:35 Spreker 2

Meer dan 10 jaar celstraf en dat heeft bij veel verslaggever.

00:20:53 Spreker 2

Ja, maar in het gevangenis te veranderen in Rusland.

00:21:07 Spreker 2

Voor voor meer dan 10 jaar. Ja, dat verandert Misschien wel afwegende.

00:21:27 Spreker 1

Denk je dat je daardoor ook voorzichtiger bent In de termen die je gebruikt?

00:21:32 Spreker 1

Jullie noemden net bijvoorbeeld. Ja, Als je wat liever schrijft of of wat lievere taal gebruikt dat je daar langer in Rusland mag blijven, zijn er woorden die je bewust bent gaan vermijden of gaan vervangen.

00:22:02 Spreker 2

Dan.

00:22:10 Spreker 2

Dat is het moment waarop er heel veel is veranderd en daarop de reflectie. Veel fouten worden buitenlandse journalisten In de problemen zijn gekomen dat Dat is echt een kantelmoment geweest.

00:22:32 Spreker 2

Joost Bosman, die jongen die ik naar de man die ja, Ik denk dat hij daar wel jaantwoord op kan geven, want hij anders gaan schrijven over.

00:22:51 Spreker 2

Ja ik, Ik heb mezelf, dus denk ik niet Omdat ik altijd wel zag en. Het komt wel goed met die actualiteit als.

00:23:08 Spreker 2

Ja is dat jammer, Maar ik ga niet zelf censureren om langer in Rusland te lopen, Jack.

00:23:46 Spreker 1

Dus je hebt daarin ook geen verschillen gemaakt over even kijken hoe ik dit ga verwoorden. Je hebt je bent niet, je hebt niet het gevoel gehad.

00:24:02 Spreker 1

Dat je bepaalde woorden niet kon gebruiken of dat je daardoor grotere risico liep.

00:24:16 Spreker 2

Dus dat speelde binnenlandse?

00:24:25 Spreker 2

Demonstratie tegen positie leiden ja, altijd.

00:24:43 Spreker 2

De slagbank gedaan door een ding zag dat ik slag vanzelf te doen. Ja, laat ik dit maar eens verwoorden.

00:25:17 Spreker 2

Nee, ja nogmaals als correspondent, dat ik dus niet zo dat ik.

00:25:22 Spreker 1

Nee, duidelijk, Dat is heel fijn.

00:25:31 Spreker 1

Kan ik dat vraagjes overslaan en net had je kort over de uitleg jullie verwoorden dus In de tekst.

00:25:42 Spreker 1

Dat je, ik bedoel, bewust niet benoemd bij de achternaam om die veilig te houden.

00:25:49 Spreker 2

Ja probeer altijd uit te leggen en meestal in ieder geval van Rusland is dat in die.

00:26:02 Spreker 2

Veiligheidsregio, die vaak dat begrijpt te zijn voor die lezer, Maar we proberen het altijd wel te kunnen doen, want Waarom die zijn?

00:26:19 Spreker 1

En, Dat is dan specifiek voor de lezer heb je ook wel eens aan de redactie moeten verantwoorden Waarom je iets wel of niet zegt of iets wel of niet benoemd.

00:26:59 Spreker 2

Nee, de redactie kunt u Misschien wel belangrijk om die reden.

00:27:22 Spreker 2

Om veiligheidsredenen, Maar dat we dat wel.

00:27:26 Spreker 2

Ja dat soort uitleggen hoe productie.

00:27:46 Spreker 1

Ja wil ik wat meer richting veiligheid en druk kan je concreet een voorbeeld geven bij wat het belangrijkste veiligheidsrisico was.

00:28:04 Spreker 1

Wat je werk heeft beïnvloed, of wij weten vaak dat als journalist is er bijvoorbeeld wat verandert In de planning of in je gedrag.

00:28:31 Spreker 2

Dus Dat was echt de plek waar ik het meeste veilig voelde.

00:28:49 Spreker 1

Kun je daar ook minder graag naar locaties toe, oké?

00:28:58 Spreker 2

Nou ja, Dat is de veiligheidsdienst.

00:29:23 Spreker 1

Ja, dat heb je daardoor ook onderwerpen moeten afslaan.

00:29:38 Spreker 2

Er waren ook plekken waar ik gevraagd naar toe wilde in Rusland, maar waarvoor je een waarvoor je toestemming nodig hebt om überhaupt te komen van de autoriteiten? En die kreeg ik soms in en daardoor zie ik soms een reis niet door.

00:29:57 Spreker 2

Gesloten steden in Rusland en zijn gesloten strategisch belang met 1/3 belang zijn. Dat was in het noorden. Heb je in de steden die vol zitten met die militaire industrie?

00:30:17 Spreker 2

Dan kun je niet zomaar met de autoverzekering voornamelijk de afgelopen van de autoriteiten. Ja, soms krijg ik die en dan gaat het met ja snel de zaak niet door.

00:30:57 Spreker 1

Nee, Dat is prima. Nee, ik kom er even terug op de. De fysiek voelde je je dus in de gaten gehouden.

00:31:10 Spreker 1

Maar daarnaast ook wel wat juridische druk, zodat je wat langer kan blijven in het land. Wat steeds moeilijker werd. Je zou dat kunnen omschrijven als een bepaalde druk die dan op je wordt gelegd.

00:31:27 Spreker 1

Maar nu ben ik benieuwd bij welke angst dus voor die fysieke of de ja administratie. Welke vorm weegt ons waarde?

00:31:43 Spreker 2

Ja, Ik ben, Ik ben nooit bang geweest.

00:31:56 Spreker 2

En Ik was eigenlijk ook niet bang dat ik zou worden uitgezet. Dat het laatste moment dat ik dacht.

00:32:07 Spreker 2

Zo zelden ik voelde me wel onbelangrijk, want verslaggever voor Nederlandse brand is krachtig, waar ik wel rekening mee doe, is dat ze.

00:32:26 Spreker 2

Misschien afluisteren en Het is ook geen angst, maar wel iets waar je rekening.

00:32:34 Spreker 1

Mee houdt, ja wilt u daar dan ook rekening mee met hoe je in je werkwijze naar een bureau naartoe?

00:33:11 Spreker 2

Maar in Rusland had ik wel het gevoel dat ik niet welkom was.

00:33:24 Spreker 2

Ja, je hebt, je hebt daar wel. Ik had daar dat ik een staatsvijand was en daardoor ben je wel alert op voor je minder vrij.

00:33:45 Spreker 2

Dat betekent niet direct Als je bang bent dat ik bang was dat ik maar onveilig viel, Maar ik zorg er wel voor dat Als ik voor een vakantie op Schiphol landen dat ik direct.

00:34:03 Spreker 2

Dat ik niet aanvaarden dat landen op Schiphol was, was voor mij vaak de plek waarop ik Dat was. Realiseren valt iets van schouders af en Dat is.

00:34:34 Spreker 2

Ja door de door de autoriteiten?

00:34:41 Spreker 1

Een mooi voordeel werd je. Is jouw werkwijze veranderd door die houding?

00:35:17 Spreker 1

En je probeert de bron te beschermen door hem dus niet te bellen en fysiek met hem af te spreken.

00:35:32 Spreker 1

Dit Misschien niet het goede voorbeeld wat ik zelf noem, Maar ik wil wel je even goed de vraag stellen, hoe weeg je bronbescherming af tegen transparantie?

00:35:47 Spreker 1

Je kan waarschijnlijk niks opnemen. Je zou alles moeten noteren. Is het dan nog verifieerbaar je werk?

00:35:58 Spreker 2

Nou als correspondent heb ik weinig.

00:36:10 Spreker 2

Uitgebreide onderzoek te halen naar ik zeg maar eens corruptie binnen militairen aangelegen.

00:36:32 Spreker 2

Er waren wel een paar onderwerpen. Wat van je wist? Nou ja, Maar dat waren ook vooral.

00:36:47 Spreker 2

Ja relevante corruptie zaak uit te zoeken dan voor de Volkskrant verslaggever, want ja, hoe relevant is het?

00:37:09 Spreker 2

Dus daardoor ben je al heel veel van dat soort gevoelige dossiers af.

00:37:37 Spreker 2

De Russen die kritiek hebben op op de regio? Ja.

00:37:51 Spreker 2

Dat was wel relevant om uit te leggen aan die mensen in Nederland. Hoeveel Mensen zijn er eigenlijk in Rusland iets anders willen is Rusland blijkt het een beetje op de Mensen die krem nemen of zijn de Russen heel anders?

00:38:11 Spreker 2

Daar probeer ik welantwoordelijk op te doen. En ja, nu is het begin van de oorlog is Dat is die vraag eigenlijk opnieuw te beantwoorden dat Niemand zich kan uitspreken. Dat kost Toen ik het ook nog wel anders.

00:38:28 Spreker 2

Toen waren Mensen openlijk tegen die tenen stonden de man op straat, moeten inspanningen leuzen tegen te protesteren en Het was dat gebeurde openlijk dus ik vond daar openlijk.

00:38:59 Spreker 2

Dus Ik heb eigenlijk niet zoveel gevallen gehad, behalve in overigens opletten.

00:39:11 Spreker 1

Dus in die tijd stel dat je ook je werk hier in Nederland zou doen als daar in Rusland, dan zou dat eigenlijk niet uitmaken in je werkwijze.

00:39:25 Spreker 1

Ja, dus Daarom ben je wel gewoon te vergelijken met hoe een collega op de thuisredactie zich zou.

00:39:52 Spreker 2

Mensen zijn veel kwetsbaarder voor overheid.

00:40:06 Spreker 2

En, maar zien ze dat vangnet niet hebben van rechtsstaat, dan hou je er wel meer rekening mee dat ze.

00:40:25 Spreker 2

En maak je soms ook hetzelfde afweging iemand te anoniseren, want terwijl diegene zelf Misschien wel vindt, geen probleem is.

00:40:42 Spreker 2

Dus Het is niet helemaal. Het was toen ook niet helemaal te vergelijken met verslag doen hele soort. in Nederland kun je naar de weg toe.

00:41:02 Spreker 1

Dus Daarom zou je eigenlijk, denk ik wel stellen dat je.

00:41:30 Spreker 1

Terughoudender wordt in je werk.

00:41:38 Spreker 2

Vanaf het begin wel gerealiseerd.

00:42:00 Spreker 2

In die 6 jaar dat ik het had toegenomen.

00:42:13 Spreker 2

Ik heb me daar altijd. Ik ben me daar altijd bewust van geweest.

00:42:19 Spreker 1

Tijdens hoe maak je dan de afweging, wanneer ja, de de waarheid of de bron?

00:42:29 Spreker 2

Gevaar loopt, de waarheid is geen gevaar loop, maar je stond. Kies je gewoon iets minder transparant te zijn beschermd.

00:43:00 Spreker 2

Op.

00:43:03 Spreker 1

Welk moment dat je die afweging maakt om minder transparant te zijn?

00:43:14 Spreker 2

In de krant ja, maar nogmaals dat Ik denk echt dat het kantelmoment.

00:43:32 Spreker 2

De grootste innovatie is geweest, want sindsdien loopt lopen alle Russen een paar of jarenlang zelfstrak, hè? Als de kritiek uitzetting de autoriteiten zijn allerlei nieuwe wetten ingevoerd sindsdien.

00:43:54 Spreker 2

Waardoor het denk ik bijna onmogelijk is wat de precieze bevolking denkt, dus Toen ik er zat.

00:44:19 Spreker 2

Ja ja, Mensen weten zelf ook.

00:44:35 Spreker 2

Dat ze vaak kunnen lopen als ze als ze de Autoriteit bekritisieren. Dus ik merkte wel dat het in die 6 jaar dat ik er zelf dat het moeilijker werd om met Mensen over politiek Mensen werden, zelf ook terug.

00:45:07 Spreker 1

Ik zie dat de tijd die Ik had gesuggereerd dat ie al gelopen is. Heb je nog een momentje of moeten we het gaan afronden?

00:45:18 Spreker 2

Heb je hoeveel vraag heb je nog?

00:45:20 Spreker 1

Ik denk dat ik gewoon Max 10 minuutjes nog van je tijd zou willen. Benutten is goed, want we waren nog benieuwd naar was net benoemde je dat je dat er bepaalde steden zijn?

00:45:38 Spreker 1

Wij niet over kon schrijven of situaties wanneer je ergens als personen niet mag komen, zijn er daardoor. Ook kon je daardoor ook iets niet verifiëren.

00:45:58 Spreker 2

Tegen mevrouw, dat ik een paar verhalen over de steden niet kon maken. Dat ze bijvoorbeeld wanneer het uit de stad Molejuwskist.

00:46:17 Spreker 2

Ik was benieuwd naar hoe de Mensen daar leven, is daar enorme nikkel industrie. En Ik wilde graag woord maken van de stad. Wij zijn Natuurlijk dezelfde toestemming hebben van.

00:46:43 Spreker 2

En, Er zijn ook plekken die je op de derde reden kan bezoeken, Maar dat moet ik zeggen, heb je?

00:46:54 Spreker 2

Nederland ook dan in Nederland ook niet even op bezoek gaan bij een militair fase. Nee, je hebt dus in elk land heb je plekken waar veiligheidsredenen afgesloten voor de buitenwereld?

00:47:10 Spreker 1

Kon je dan toch?

00:47:12 Spreker 1

Met Mensen in contact komen of andere methoden gebruiken om wel daarvan toch stukjes informatie te krijgen, ja.

00:48:01 Spreker 2

Andere verhalen waren die het wel kon maken. Ik heb ook.

00:48:13 Spreker 2

Af te sluiten daar? Ja ja, check.

00:48:34 Spreker 1

Nu gaan we een beetje naar het adviesgedeelte van, want bij onderzoek waar ik mee begon willen kijken of ik correspondenten of journalistieke redacties kan voorzien van een stukje advies.

00:48:51 Spreker 1

Heb ik 4 vragen voor die ik eigenlijk gewoon een beetje wil afwerken en dan kunnen we het helemaal afronden. Is er een overlevingsstrategie die als tip mee zou kunnen geven aan een collega?

00:49:08 Spreker 2

Die naar een soortgelijk gebied vertrekt of in jouw situatie kan belanden beantwoord.

00:49:41 Spreker 2

Heb ik veel stress bij je opgeleverd. Ja.

00:50:01 Spreker 2

Microbandjes gaat zoeken in je huis. Ja, dat dat Dat is geen goed betekent. Nee, is het niet zo? Ja, zorg ervoor dat dat Mensen zijn dat de Mensen ook met wie je daarover kan praten.

00:50:29 Spreker 2

Dus Mensen die die jou begrijpen die dezelfde soort situatie vinden. Volgens mij is dat belangrijk, ja.

00:50:45 Spreker 1

Als je één concreet verbeterafpraak aan de redactie mag adviseren, wat is dan jouw belangrijkste. En hoe zou je dat in implementeren?

00:51:02 Spreker 2

Wat volgens mij heel belangrijk is dat je veel contracten dat voor je werk moet niet staan uit grotendeels app contact bellen zou graag horen.

00:51:24 Spreker 2

Dat heb ik, uh, heb ik geluk mee gehad. Heel tevreden over, Maar dat ja.

00:51:41 Spreker 2

Constant, ik zie hier nog ja.

00:52:29 Spreker 1

Wat is er ondersteuning vanuit de redactie in Nederland gehad? Ja.

00:52:50 Spreker 2

Autodiensten overleggen over journalistieke afwegingen, maar over het.

00:53:02 Spreker 1

Veiligheidsafdeling zijn er voorbeelden bij je noemen bij beide.

00:53:11 Spreker 2

Voor elke lijsttrekker wat We gaan we doen. Waarom gaan we dit? Gaan we even.

00:53:25 Spreker 2

En ook ja, zijn er nog zaken mogelijk veiligheidsgevaarlijke Mensen te houden? Halen we daar dan mee om? Tegenwoordig zijn zijn er veel, zijn er veel meer protocollen op dromen?

00:54:03 Spreker 2

Formuleren.

00:54:13 Spreker 2

Waar We zijn, wat we aan het doen zijn, maar ook telefoonnummers van iets In de buurt zijn. Weten die die ter plekke zijn.

00:54:34 Spreker 2

Maar daar heb ik het vooral over. Nou ja, Wij zijn conflictgebied dus eigenlijk.

00:54:47 Spreker 2

Maar dat dat thuis de redactie meer aan.

00:55:02 Spreker 1

Is er iets wat je nog belangrijk vindt om te noemen?

00:55:05 Spreker 1

Maar nog niet aan bod is gekomen.

00:55:30 Spreker 2

Soms best wel Alleen de redactie collega's.

00:56:02 Spreker 2

Er voor je zijn dat dat, Dat is gewoon eigenlijk belangrijk is hoe het met school moet nemen. En dat had ik. Inderdaad was heel blij met de 50. Veel moeilijker toe ja, nou.

00:56:23 Spreker 1

Dank voor je tijd absoluut absoluut. Ja, Ik heb nu een bak met huiswerk. Nee, Ik ben erg blij met je toevoeging.

00:56:39 Spreker 2

En erg bij werd hij daar open naar me heb willen zijn? Ja, nou, Ik ben zeer ontzettend ontzettend. Dankjewel, dus Ik vind het leuk Als je ik zit af. Als je het stuurt is goed gewoon uit nieuwsgierigheid. Ja, dan is wel benieuwd.

00:57:01 Spreker 1

Ik vermoed dat er weinig geciteerd zou worden, want Ik ga dit analyseren en coderen. Stel dat ik toch denk, oh, dezequote zou een mooi voorbeeld zijn, hoe zou je willen dat ik daar dan verwerk?

00:57:21 Spreker 2

Ja zoals die wil dan?

00:57:23 Spreker 1

Citeren Ofzo, Ik kan jouw naam gebruiken. Ja, OK, check nou helemaal goed. Dankjewel fijn dat je ook even wat langere tijd hebt gehad.

00:57:36 Spreker 1

Ja erg prettig om niet gehaast hier doorheen te hoeven vliegen. Ja OK, dankjewel hele fijne werkdag nog. Dankjewel dag.

Jenne Jan

Interview: Journalistiek onder Druk

Browser-opslag actief: Slaat elke 5 minuten automatisch op.

Metagegevens

Datum Respondent code

23-02-2026

Jenne Jan Holtkamp

Organisatie Land / Context

Volkskrant

Jordanië, Egypte en Arabische wereld

Toetsing & Achtergrond

"Om te beginnen wil ik even kort stilstaan bij je achtergrond. Ik ben benieuwd naar waar je precies gewerkt hebt en in welke context."

Kun je kort schetsen waar je werkte, wanneer, en hoe zou je jouw rol in die periode omschrijven?

Sinds 2021 in de arabische wereld. Beirut, libanon, jordanië. met familie. Libanon is geweldig land, maar wel moeilijk; er is oorlog. We voelen de spanning van de oorlog. hebben ook twee keer moeten evacueren. Zij zijn naar nederland gegaan, ik gebleven. Jaar later naar jordanië gegaan, hier is geen oorlog. Ik ontrek

mij van de persvrijheid, ik werk vanuit een dictatuur. Ik schrijf voor nederlandse kranten. ik heb de vrijheid die ik nodig heb, in overleg met mijn chef. Dit in vergelijking tot de landen

ik zit sinds 2021 nu nu bijna 5 jaar 4,5 jaar zit ik in de Arabische wereld voor de Volkskrant dus Ik heb 3 jaar in Beiroet gewoond of in Libanon of ruim 3 jaar en nu is sinds een jaar woon ik in Jordanië.

Doelvraag: Wat was voor jou het verschil met werken in een vrijere context?

Om in een kurdisch land te werken, moet ik werken met een tolk. Als dat zo is, kan het zo zijn dat de koer de woorden, identiteit, veranderd naar de omgeving. we besloten We gaan in Jordanië zitten, want hier is het kalmer. Hier is het geen oorlog, dus dat dus dat scheelt scheelt.

Welke type producties maakte je vooral: nieuws, duiding, achtergrond, of een mix?

Ik schrijf over landen waar ik niet woon. De mensen kijken er vaak vanop dat ik schrijf over hen. Zij zijn vaak wat achterdochtig, stellig. Ze zijn gewend dat de media schrijft wat geen waarheid is.

ik schrijf voor Nederlandse krant niet voor een Jordaanse krant dus, dus Ik heb de vrijheid die ik nodig heb. Ik kan denk ik schrijven wat Ik wil in in overleg. Natuurlijk met mijn chef, hè? Mijn leidinggevende in Amsterdam.

Doelvraag: Maakte de vorm uit voor hoeveel ruimte je had in woordkeuze en bronvermelding?

Het bereid maken van mensen om met je te spreken is soms lastig. Wat ik wel merk, en dan kunnen we het ook nog Natuurlijk verder nog over hebben. Als je dat interessant vindt, is Natuurlijk dat Mensen niet gewend zijn, hè? Dat ik die vrijheid heb. Dus Mensen vragen wel vaak aan mij daaraan merk ik het wel Als ik ▼in Syrië ben bijvoorbeeld.

Welke afspraken had je vooraf met je redactie over veiligheid, bronbescherming en publicatie?

Dat wijst zich van zelf. in de praktijk moet ik vaak mensen anonimiteit beloven. Syrië is een land met een heleboel minderheden. Mensen zijn bang om in de krant te komen en vertellen. Met de voorwaarde dat ik hun naam niet noem. Mensen/bronnen vragen er zelf om, daar heeft de redactie niet heel veel mee te maken.

ik schrijf voor Nederlandse krant niet voor een Jordaanse krant dus, dus Ik heb de vrijheid die ik nodig heb. Ik kan denk ik schrijven wat Ik wil in in overleg. Natuurlijk met mijn chef, hè? Mijn leidinggevende in Amsterdam.

► **Doorvraag: Veranderen die afspraken onderweg?**

Ik heb de optie geboden om mijn telefoonnummer mee te geven, zodat zij mijn nog kunnen bellen in verband met ; ik wil mijn naam toch niet noemen. Vroeger werd gezegd; hij wilt anoniem blijven. Nu schrijven we daar ook een uitleg bij.

Kun je het moment beschrijven waarop je merkte dat de "normale" journalistieke werkwijze niet meer mogelijk was?

Het land waar ik woon, heb ik vrijheid. Ik heb geen last van repressie. In Libanon wordt je niet zo maar opgepakt. Wel is dit land heel erg gebonden aan vaste kampen. 17 religieuze groepen. Geen van deze groepen heeft een meerderheid. Ze kunnen slecht samen werken; een failed state. De kranten die er zijn, zijn hier onderdeel van. Er wordt kritisch geschreven over een hele boel groepen, behalve hun groep. Dit heeft geen invloed op mijn werk, wel op de manier waarop ik het interpreteer.

Doorvraag: Was dit een geleidelijke verschuiving of een plotselinge breuk (bijv. na specifieke wetten)?

Journalisten worden wel een aangeklaagd. Door politici. Geldt niet alleen voor journalisten, ook voor comedians. Groter probleem dan censuur en repressie van persvrijheid.

Er zijn absoluut hele grote verschillen, maar die hebben dus niet zozeer te maken met persvrijheid. Die hebben gewoon te maken met hoe.

Hoe hier, hoe moet je het zeggen hoe hier het leven is?

Categorie 1: Woordkeuze & Framing

"Bij dit eerste blok kijken we naar de producties die je hebt gemaakt... Heb je voorbeelden van termen die te scherp of riskant werden?"

Als je terugkijkt naar je publicaties, welke zinnen zijn voor jou het bewijs dat je anders ging formuleren?

Ja, soms, heel zelden. Ingewikkelde vraag. Heel soms; twee voorbeelden.

Een heeft over Gaza te maken. Gepolariseerd onderwerp. Grote verdeeldheid ook op de redactie. Woordgebruik over genocide. Wanneer gebruik je dit woord wel of niet? Palestijns en .. kwestie. Dit heeft op meerdere redacties plaatsgevonden. Sommige collega's waren er hier niet mee eens.

Wanneer wetenschappers, volgens Jenne Jan, vinden dat zoiets is; moeten we daar in mee gaan. Mijn collega's die daar anders over dachten, veranderde ook hun woordkeuze. cenocidaad geweld. Hangt van de context af.

Iets wat ik vaker in mijn achterhoofd probeer te houden, het tweede voorbeeld; conflicten moet je niet extra groot gaan vergroten. Breng de situatie geen schade. 'Do no Harm'

Doorvraag: Kun je zo'n zin beschrijven zonder details die nu gevoelig zijn?

En om daar te werken, moet ik met een Koerdische tolk werken en wat ik vaak merk is dat die Koerdische tolken afhankelijk van hun omgeving andere dingen zeggen. Dus als wij naar een deel van Syrië gaan waar geen Koerden wonen, maar Arabische Syriërs, dan zegt die Koerdische jongen.

Dat hij niet Koerdisch is, Maar dat hij uit Damascus komt. Dus met andere woorden, hij past, dat vond ik heel grappig voorbeeld. Hij past zijn identiteit, hij past zijn wat hij vertelt, dat past hij aan aan op basis van waar die is.

Zijn er specifieke woorden (zoals 'oorlog', 'invasie') die je bewust bent gaan vermijden of vervangen?

Genocide voorbeeld. Ik probeer voor de lezer duidelijk te maken waar het schuurt. Ik neem soms niet woord voor woord alles over van de emotie van de bron. Dit is tevens ook een smaakkwestie. Soms maken internationale kranten het nog veel groter. We moeten geen olie op het vuur geven, maar de uitleg wat er speelt bij de mensen. Ik zie het niet als mijn taak om er olie op het vuur te gooien.

Kun je een concreet moment beschrijven waarop je merkte dat een woord ineens belemmering veroorzaakte?

Wanneer er discussie komt op de redactie.

Dus toen had ik wel een paar Mensen inderdaad die gewoon tegen mij zeiden, Ik wil best met jou praten. Ik wil best vertellen wat ik heb meegemaakt, graag zelfs maar op voorwaarde dat je onze naam niet in de krant zet, dus ik hoef daar geen afspraak over te maken met mijn redactie met mijn chef, want. Mensen vragen daar zelf om en het spreekt Natuurlijk voor zich dat ik hen die bescherming op dat moment biedt. Later gebeurt ook nog wel eens hoor, dus soms zeggen Mensen op dat moment, schrijf me gewoon mijn naam op, maar dan hou ik ik ik. Ik neem vaak mijn telefoonnummer.

Doorvraag: Wat veranderde er daardoor in je producties en in relatie tot de Code van Bordeaux?

Bij de koppenmaker; maak er geen escalerende kop van.

Dus die bronbescherming, die geef ik eigenlijk bijna altijd. Tenzij er hele goede redenen zijn om dat niet te doen. Maar ja, eigenlijk kan ik die niet zo niet bedenken. Ik bedoel, meestal is die er gewoon, We moeten Alleen. Ik moet vaak gewoon even uitleggen in de krant. Waarom ik ze, Waarom ik hem geef, hè? Dus de laatste jaren is het best wel in de mode, dat heb je Misschien ook wel meegekregen om in de krant.

Welke woorden voelde je als expliciet verboden, of als impliciet risicovol?

Alleen bij de palestijnse kwestie. Over genocide. Juridische begrippen zijn lastig. Daar zijn we terughoudender in.

Doorvraag: Hoe herken je dat risico en hoe balanceer je tussen benoemen en labelen?

Er zijn denk ik twee problemen daarbij, dus Het is wel Liberal, onze ingewikkeld land. Maar wat ze niet hebben, is een dictator of iets dergelijks, hè? Dat is niet zoals in Egypte in Egypte heb je gewoon

nauwelijks bevrijding in juli. Ook niet Omdat er gewoon een repressie is, zeg maar, Er is een sterke overheid, een sterke staat die gewoon censuur pleegt en die eigenlijk.

Als je opschrijft hoe het zit, dan ga je de cel in. Dat gebeurt in Libanon niet, maar Er zijn twee andere dingen. Er is één Libanon is een heel erg gepolariseerd land met de vaste kampen. Dat heeft met de ook weer met die religieuze verdeeldheid te maken. Libanon heeft.

Dus dat soort dingen moet je wel In de gaten houden, dus dus dus snap je dus dat gaat. Dat is meer een soort bias, dus ze hebben gewoon hun eigen Achtergrond, zeg maar.

Kun je uitleggen hoe framing bij jou werkt als strategie om ruimte te houden om te publiceren?

Daar spreekt framing wel een rol bij. De irkaanse wereld speelt daar wel een rol in.

Een principe dat ik zou omschrijven als do no harm, Dan vind ik het mijn taak om om de verschillen die de zeg Maar de de. Hoe moet je het zeggen? De conflicten die Er zijn niet nog eens extra te gaan vergroten.

ja framing ja ja in zekere zin ook wel Natuurlijk, maar bij Israel, Palestina zie je Natuurlijk absoluut zijn frames heel sterk.

Ik ben op dat moment Natuurlijk extra gespannen en en we nemen ook voorzorgsmaatregelen simpelweg door ergens korter te blijven dan je zou willen. Dus je wilt het liefst ergens een hele dag blijven, maar. Ik ben op dat moment Natuurlijk extra gespannen en en we nemen ook voorzorgsmaatregelen simpelweg door ergens korter te blijven dan je zou willen. Dus je wilt het liefst ergens een hele dag blijven, maar.

Hoe leg je aan je redactie of publiek uit waarom je iets wél zegt en iets anders niet?

Collega's bijvoorbeeld Als het gaat om het gebruik van het woord genocide. Nou ja, Dat was tijdens de oorlog is eigenlijk nog steeds een punt van discussie. Schrijven we op dat het een genocide is ja of nee? En wanneer dan et cetera, u moet wel zeggen dit echt een heel typisch voorbeeld voor de Palestijns Israëlische kwestie, want Dit is.

En overal spelen die discussies vinden we dit nou genocide en is het aan journalisten om het te bestempelen als genocide? Want Dat is ook sommige van mijn collega's vonden van niet. Die zeiden nee, Dat is niet aan ons. Dat is aan een rechter, et cetera.

Volgens mij bereiken we nu een punt dat ook genocide wetenschappers eigenlijk constateren dat het een genocide is. En wij moeten daar iets mee, vond ik mijn collega's maakten daar dan uiteindelijk van genocidaal geweld wat net een treetje lager gevoelsmatig is

Code van Bordeaux: Hoe bewaak je het onderscheid tussen feitelijke informatie en commentaar wanneer de context duwt?

Nee, nee, het hoogste is nee, maar hoogste is In de manier waarop ik de media lees. Dus Je moet wel ik word. Ik heb gewoon geleerd. Gaandeweg de jaren om die kranten op een op een verstandige manier te lezen, dus Je moet, Je moet het, Je moet er rekening mee houden op het moment dat je stukken leest van Van die kranten. Omdat je anders niet begrijpt. Ja, hoe het echt zit snap je dus dus. Dus zij kunnen nou ja, om om om een voorbeeld te geven die die christelijke krant die ik net noemde. Die kan heel kritisch gaan schrijven over Hezbollah bijvoorbeeld. Hezbollah is een sjiiitische beweging en.

Dat is ook heel logisch, want Dat is de vijand, zeg maar, snap je dus daar, dat moet je dus wel in je achterhoofd houden. Dus Als ik stukken van hen lees over hezbollah, dan snap ik, oh ja, Dat is ook. Ze zijn ook zo kritisch Omdat zij die die en die achterban hebben, Omdat zij die en die Achtergrond hebben. Als de hè, Als je dit kunt volgen, dus dus.

Categorie 2: Veiligheid & Druk

"In dit deel brengen we de druk rondom veiligheid in kaart, fysiek en digitaal. Hoe werkt dit door in je routine?"

Wat was het belangrijkste veiligheidsrisico dat jouw werk beïnvloedde? (Concreet voorbeeld)

13 oktober, avond van hammas. Tussen israel en libanon. Toen is er een collega van mij vermoord. ik was toen 5 kilometer verderop. Dat is een heel simpel en wezelijk punt. Het israelische leger heeft geen schram op vermoorden van journalisten. Ik ben regelmatig in regio's geweest

▼ Doorvraag: Wat veranderde je toen meteen in je gedrag of planning?

kogelvrijvest, aan veel partijen doorgeven dat wij ons werk in een onveilig gebied doen. Ergens korter zijn.

Nee, kijk, mijn werkwijze is op zich altijd hetzelfde, dus ik bedoel dat de het ambacht verandert niet, hè? Dus ik moet gewoon mijn interviews doen. Ik moet met mensen praten en.

Op het moment dat ik met mensen in gesprek ben, dan vergeet ik ook bij wijze van spreken die drone daar ergens hoog in de lucht.

Welke vorm van druk weegt zwaarder: de angst voor fysieke detentie of de administratieve/juridische druk?

Qua persvrijheid de directe fysieke om doelwit te worden.

Is als mensen op hun meest emotioneel zijn om die harde citaten mensen echt roepen, hè? Van de de president tussen een terrorist en en dat soort dingen Omdat woord voor woord over te gaan nemen In de krant dat dat vind ik gevaarlijk. Je moet daar een beetje mee oppassen Omdat.

Daarmee draagt verschillen nog eens verder uit te vergroten. Dus en Dit is een beetje een smaak kwestie en dus een gevoelskwestie. Ik voel het ook. Ik heb hier geen wetmatigheden voor. Het is geen code zoals met die code van Bordeaux, Maar ik voel tijdens het schrijven wel van, oh ja, ik, Ik denk dat het belangrijk is om niet.

Ja niet schade toe te brengen, want het Er zijn gewoon voorbeelden uit het verleden denk ik geweest, waarbij internationale krantenkoppen het eigenlijk nog erger gingen maken niet Alleen in Syrië, maar door in het hele Midden-Oosten en probeerde verschillen nog groter te maken. Dan zal het waar, hè?

▼ Doorvraag: Wat is daardoor anders aan jouw productie t.o.v. een collega op de thuisredactie?

Hoe langer ik ergens ben, hoe beter het stuk.

Welke concrete keuze in formulering of broncontact kwam direct voort uit dat risico?

Als het goed is niet. Als het goed is ziet de lezer dit niet terug.

Doorvraag: Was dit persoonlijk of een redactionele afspraak? Hoe is dit verhelderd voor de consument?

En je vroeg na transparantie, dat is ook bij die man heb ik dat ook wel aan de lezers verteld, dus Ik heb wel volgens mij in die in dat stuk. Dat zal ik even na moeten trekken, maar in dat stuk dat ik daarover schreef

heb ik wel beschreven dat. ▼

Er iemand in de ruimte was om de lezer wel mee te geven van jongens. Er is een machtsverhouding

Hoe verandert de angst bij bronnen jouw werkwijze (terughoudendheid, diversiteit)?

Mijn werkwijze is altijd het zelfde; het ambacht verandert niet. Ik doe mijn interviews en vergeet bij wijze de drone.

Doorvraag: Hoe weeg je bronbescherming tegen de plicht tot transparantie?

in regio .. zitten ze ook niet echt op pers te wachten. Ze hebben daar wel eens de opdracht uitgezet om alle foto's te verwijderen. Gasten op scooters komen zich bij je melden. Die gaan dan met je mee. Het is beter voor je eigenveiligheid. Zij zijn de baas in het dorp. Ik stelde vraag; mag ik eens met de burens praten? De jongens wilde dat liever niet. De man had een conflict met de jongens bleek later. Hij wilde uiteindelijk wel met de naam in de krant. 'ze weten wat mijn opmerkingen zijn en wie ik ben'. Ik heb dit aan de lezers verteld; beschreven dat er een machtsverhouding was tijdens het gesprek. De jonge van het dorp zette het gesprek stop.

Betrap je jezelf weleens op automatische zelfcensuur nog vóór je begint met schrijven?

9/10 keer krijg ik niet de indruk dat mijn werk wordt nagelezen. Dus ik hoef niet na te denken over hoe ik schrijf. Ik weet van andere landen; die kunnen alles lezen; die hebben ambassades en lezen alles van mijn collega's. Ik kan niet zeggen dat ik heb gecensureerd, wel commentaar gekregen van egyptenaren die wat van mijn stukken vonden.

Categorie 3: Mogelijkheden & Advies

"In dit laatste deel kijken we naar wat er wél mogelijk is. Welke routines helpen je om te blijven functioneren?"

Wat kun je volgens jou wél schrijven onder druk, en welke randvoorwaarden hanteer je?

Wanneer je tot iets geen toegang krijgt; noorden van egypte; ik werd gevolgd door de politie. Is ook een gebrek aan persvrijheid. Caïro is een gigantische stad. Een hoop mensen leven in sloppewijken. De egyptische overheid wil af van die gaos. Ik ben wel eens opbezoek gegaan in zo'n wijk, als burger, toen we daar aankwamen werden we meteen aangesproken; wat doe je hier. Daar kunnen Nederlandse journalisten niet overschrijven, over die wijken. De egyptenaren zelf lopen een nog groter risico dan wij.

Dus ik hoef niet. Ik hoef niet na te denken over wat ik schrijf, want want Ik kan dat dat Ik weet letterlijk dat zij dat niet doen. Bij andere overheden is dat trouwens wel zo, dus Ik weet van een paar landen, waaronder Egypte bijvoorbeeld, hebben we het nog niet over gehad, maar landen. Egypte staat erom bekend dat ze alles lezen.

▼ Doorvraag: Welke Bordeaux-regel legitimeert dit? Welke routines maken dit mogelijk?

Mag je ergens naar toe? Waarom mogen wij niet naar Gaza? Isreal wil dat niet. Dat heeft ook te maken met de persvrijheid.

Hoe maak je de afweging wanneer de waarheid gevaar oplevert voor een bron?

Egypte, als onderwerp, moet je aangeven wat je precies komt doen. Opgeven wat voor verhaal het word. Daar moet ik een akkredatie voor aanvragen. Het liefst hebben zij ook de naam van de bron - daar trek ik de grens. Dat doe ik niet. Dit is juridisch gezien. Dan doe ik dit verhaal liever niet. Ik kan geen mensen voor de bus gooien. Als ik zeker weet dat ik mensen daarbij in gevaar breng. Juridisch in Egypte kan het niet. Daarin lijkt het op rusland. het gevaar daarin is fysiek. Als je met een journalist gaat spreken, dan heb je de kans fysiek gevaar te lopen.

▼ **Doorvraag: Hoe maak je die begrenzing zichtbaar of onzichtbaar in het stuk?**

In mijn werk voor lybanon zie je dat wel terug. Dan geef ik daar voorbeelden bij. Ik moet daar zo transparant mogelijk over zijn. Soms heeft het wel invloed op de consument. Ik zie het als mijn taak om de verhouding weer te geven. Als er een derde partij bij komt; naast ik de journalist, de bron - en iemand die ons in de gaten houdt dan schrijf ik dat op.

Wanneer besluit je dat een bron anoniem moet blijven, en hoe regel je dat praktisch?

Weergegeven in de tekst of artikel.

Hier stopt het en dat heb ik in de krant gezet om aan te geven wat die machtsrelatie is, dus je Je moet, dat kan niet altijd hoor, maar Je moet Als het even kan, probeer ik Natuurlijk de machtsrelatie weer te geven In de krant. Ja om om de lezer te Laten zien wat er gebeurt.

Wanneer fysieke toegang onmogelijk is, welke methoden (OSINT, fixers) gebruik je om te verifiëren?

Telefonisch. Gaza komen we al twee jaar niet in. Via Whatsapp; via die manier verifiëren. Ik heb mezelf aangeleerd om altijd telefoonnummer te vragen van bronnen of collega's.

geen voorbeeld te binnen, maar of of er dus een situatie waarin wij twijfelen of we wel of niet, wel of niet ergens naartoe zullen gaan.

Dus praten we met Mensen daar, ikzelf maar vooral mijn collega's. Ik bedoel, mijn Gaza dus niet primair mijn werk. Dat doen vooral mijn collega's, dus telefonisch ja, dus we proberen via het via WhatsApp en. Via andere kanalen Als het moet contact houden met Mensen en op die manier dat te verifiëren wat wat er gaande is. En Ik ben ook ja, Ik heb mezelf dus ook aangeleerd om eigenlijk bijna altijd telefoonnummers van Mensen te vragen. Ook Als ik in in Syrië ben of in Libanon om op die manier contact te houden.

Welke concrete afspraken met de redactie (bijv. go/no-go regels) helpen jou?

Afronding & Advies

Welke 'overlevingsstrategie' zou je meegeven aan een collega die naar een soortgelijk gebied vertrekt?

In mijn geval; de kans dat je wat overkomt, is er klein als je je papieren zoals een paspoort op orde heb. Dit in vergelijking tot mijn collega's; libanese collega's lopen fysiek meer gevaar. Do no harm vind ik erg belangrijk; als er over de ruggen van mensen in het land zelf conclusies getrokken worden. Voor publicatie stuur ik de citaten door naar de bron, dit om te voorkomen dat het conflict zorgt voor meer spanning. Vaak

stuur ik ook een vertaling door naar de gesproken persoon of bron. Zodat mensen kunnen zien wat er gedaan is met het stuk. Voor hen heel bijzonder dat het stuk de andere kant van de wereld bereikt.

Als je één concrete verbeterafspraken aan een redactie mag adviseren, wat is dan je belangrijkste punt?

Geld kwisties, omdat sommige dingen te duur zijn. Ik werk met dure mensen. Een reis die ik maak kost duizende opties. Ik zou meer budget willen.

Doorvraag: Hoe zou je dat implementeren, wie doet wat, en wanneer?

Welke ondersteuning van de redactie in Nederland had je werk veiliger of inhoudelijk sterker kunnen maken?

Ik word heel goed begeleid. Als ik in syrie ben, dan hou ik mijn chef van uur tot uur op de hoogte. Waar ik ben, waar ik slaap. Ze weet waar ik mij bevind, samen sparren we over de keuzes over waar ik heen ga. De stem van mijn fotograaf en tolk weeg daar ook in mee. Wat is het waard?

Is er iets dat je wel belangrijk vindt, maar dat ik nog niet heb gevraagd?

Er komt veel meer op bij persvrijheid, dan dat ik had gedacht. Ik ga pas nadenken wanneer ik een land of voorbeeld heb. Graag word ik zonder naam genoemd. Als je mensen te kort komt, geef even een seintje. Dan benader ik die voor je.

Transcriptie

Audiobestand

audio jenne jan_mixdown.mp3

spreker 1; Josse

spreker 2; Jenne Jan

00:05:26 Spreker 1

Ik ben even kort stilstaan bij je Achtergrond als oorsprong journalist.

00:05:47 Spreker 2

Ja interessant nou ja dus dus dus ik zit sinds 2021 nu nu bijna 5 jaar 4,5 jaar zit ik in de Arabische wereld voor de Volkskrant dus Ik heb 3 jaar in B roet gewoond of in Libanon of ruim 3 jaar en nu is sinds een jaar woon ik in Jordanië.

00:06:58 Spreker 2

En toen de situatie eigenlijk niet verbeterde, hebben we besloten We gaan in Jordanië zitten, want hier is het kalmer. Hier is het geen oorlog, dus dat dus dat scheelt scheelt.

00:07:08 Spreker 2

Ja en wat de persvrijheid betreft is het grappig, dus ik krijg de vraag wel vaker. Maar het is Natuurlijk in in zekere zin onttrek ik me daaraan hè. Dus Jordanië is het land waar ik nu zit, dus is absoluut geen persvrijheid. Het is een autocratische monarchie. Je kunt zelfs zeggen, een dictatuur, maar goed, Het gaat Misschien net wat te ver, maar autocratisch gelijk land waar absoluut geen persvrijheid is.

00:07:28 Spreker 2

Alleen kijk, ik schrijf voor Nederlandse krant niet voor een Jordaanse krant dus, dus Ik heb de vrijheid die ik nodig heb. Ik kan denk ik schrijven wat Ik wil in in overleg. Natuurlijk met mijn chef, hè? Mijn leidinggevende in Amsterdam.

00:07:47 Spreker 2

Dus Ik heb In de dagelijkse praktijk Natuurlijk niet zoveel te maken met gebrekkige persvrijheid in Jordanië, Libanon, Syrië, de landen waar ik over schrijf. Irak ook.

00:08:00 Spreker 2

Omdat ik voor Nederlandse kans schrijf en wij Natuurlijk de de de grote vrijheid hebben. Wat ik wel merk, en dan kunnen we het ook nog Natuurlijk verder nog over hebben. Als je dat interessant vindt, is Natuurlijk dat Mensen niet gewend zijn, hè? Dat ik die vrijheid heb. Dus Mensen vragen wel vaak aan mij daaraan merk ik het wel Als ik in Syrië ben bijvoorbeeld.

00:08:17 Spreker 2

Want dat moet ik er even bij zeggen, Jos ik schrijf In de praktijk heel weinig over Jordanië, dus ik woon nu. Dat is een gekke situatie ik. Ik woon nu in een land waar ik eigenlijk nauwelijks over schrijf. Dat heeft allerlei redenen. De belangrijkste is dat hier gewoon niet zoveel gebeurt. Het is een boeiend land met ook een heel kalm land dat bekend staat onze stabiliteit en.

00:08:37 Spreker 2

In rust en Dat is, dat heeft voor mij geen zin. Heel grote voordelen. Maar voor mij als journalist is dat tamelijk saai. Dus mijn werk concentreert zich op Syrië, Irak en Libanon, Egypte tot op zekere hoogte. En Daarom merk ik wel dat Als ik met Syriërs praat of met Irakezen dat zij zich moeilijk kunnen voorstellen dat Ik kan schrijven wat Ik wil.

00:10:02 Spreker 1

Voor jou, geen verschil met werken als in een vrijere context, als dat je waar je nu werkt.

00:10:11 Spreker 2

Nou ja, Er zijn kijk, Er zijn absoluut hele grote verschillen, maar die hebben dus niet zozeer te maken met persvrijheid. Die hebben gewoon te maken met hoe.

Hoe hier, hoe moet je het zeggen hoe hier het leven is? Ik zal hem heel simpel voorbeeld geven, dus Ik ben recent mijn laatste reis van. Ik denk 2,5 week geleden was naar het Koerdische deel van Syrië in het noorden.

00:10:35 Spreker 2

En om daar te werken, moet ik met een Koerdische tolk werken en wat ik vaak merk is dat die Koerdische tolken afhankelijk van hun omgeving andere dingen zeggen. Dus als wij naar een deel van Syrië gaan waar geen Koerden wonen, maar Arabische Syriërs, dan zegt die Koerdische jongen.

Dat hij niet Koerdisch is, Maar dat hij uit Damascus komt. Dus met andere woorden, hij past, dat vond ik heel grappig voorbeeld. Hij past zijn identiteit, hij past zijn wat hij vertelt, dat past hij aan aan op basis van

waar die is. En dat zullen we in Nederland heel moeilijk om voor te stellen, hè? Dus Je moet het je zo voorstellen dat jij en ik naar Limburg gaan.

00:11:13 Spreker 2

En dat we daar een interview dat we daar interviews maken, Maar dat het wantrouwen van die Limburgers zo groot is tegen ons, Omdat we daar niet vandaan komen dat ze denken, hè? Die jongen komt uit Hoorn, dus die weet niet wat hier speelt en die heeft vast allerlei aannames over Limburg.

00:12:08 Spreker 2

Over censuur plaatsvindt en dat soort dingen. En daar heb ik Natuurlijk verder geen geen last van.

00:12:16 Spreker 1

Heb je dan afspraken met de redactie over pompbescherming of hoe je dan de publicatie maakt Als je bijvoorbeeld wel met zo'n tolk legt?

00:12:30 Spreker 2

Over afspraken hebben over bescherming van bronnen. Nee, kijk dat dat wijst zich eigenlijk vanzelf, dus In de praktijk. Ik moet vaak Mensen anonimiteit beloven.

00:13:00 Spreker 2

Even denken, ja ik, ik zal een voorbeeld geven. Syrië is 1 is 1 land met heleboel minderheden, dus je hebt de Koerden in het noorden. Je hebt druzen in het zuiden. Je hebt alle weten dat zijn allerlei verschillende religieuze groepen. de Koerden spreken ook nog eens een eigen taal, dus en die groepen hebben ieder hun eigen.

00:13:18 Spreker 2

Angsten hun eigen ja, hun eigen houding, zeg maar naar de regering toe die er sinds een jaar zit. En Toen ik bij de alowieten was vorig jaar toen hadden, waren Mensen Natuurlijk ongelooflijk bang en ook bang om In de krant te komen.

00:13:33 Spreker 2

Dus toen had ik wel een paar Mensen inderdaad die gewoon tegen mij zeiden, Ik wil best met jou praten. Ik wil best vertellen wat Ik heb meegemaakt, graag zelfs maar op voorwaarde dat je onze naam niet In de krant zet, dus ik hoef daar geen afspraak over te maken met mijn redactie met mijn chef, want.

00:13:49 Spreker 2

Ja Mensen vragen daar zelf om en het spreekt Natuurlijk voor zich dat ik hen die bescherming op dat moment biedt. Later gebeurt ook nog wel eens hoor, dus soms zeggen Mensen op dat moment, schrijf me gewoon mijn naam op, maar dan hou ik ik ik. Ik neem vaak mijn telefoonnummer.

00:14:06 Spreker 2

Hoe heet dat? Dat heb is ook iets wat Ik heb geleerd. Ik, ik neem vaak mijn telefoonnummer over. Hoe heet dat vaak vaak naar nummer en dan heb ik later met ze en dan zeggen ze trouwens, Ik heb er nog over nagedacht en ik zat er wel fijn vinden om anoniem te worden te te zijn. En Ik ben daar heel ruimhartig in, Omdat Ik weet hoe hoe hoe het in Syrië kan lopen.

00:14:26 Spreker 2

Syrië is op dit moment gewoon 1 1, 1 land waar waar Mensen alle reden hebben om bang te zijn. Er is veel geweld en Er is 1 grote Syrische gemeenschap in Nederland. Ook dus het idee, Het is helemaal niet zo'n raar idee dat een Syriër in Nederland een naam ziet staan in in de Volkskrant en dat die naam ja, dat die persoon toch op die manier weer gevaar loopt.

00:14:46 Spreker 2

Dus die bronbescherming, die geef ik eigenlijk bijna altijd. Tenzij er hele goede redenen zijn om dat niet te doen. Maar ja, eigenlijk kan ik die niet zo niet bedenken. Ik bedoel, meestal is die er gewoon, We moeten Alleen. Ik moet vaak gewoon even uitleggen In de krant. Waarom ik ze, Waarom ik hem geef, hè? Dus de laatste jaren is het best wel In de mode, dat heb je Misschien ook wel meegekregen om In de krant.

00:15:05 Spreker 2

Schrijven wij gewoon op deze persoon, wil niet met zijn naam en de kant uit angst voor represailles om vroeger deden we dat niet. Vroeger stond er gewoon. Hij is anoniem, Maar de ja, We willen de de lat moet hoog blijven liggen voor anonimiteit, dus het moet altijd. Ja, moet altijd uitleggen Waarom die geen anoniem is. Maar goed, Dat is meestal de reden, ja.

00:15:30 Spreker 1

Dank TYPE ondertussen mij dus Als je denkt dat je dan zo stil of eigen gereageerd die op me weet dat ik ondertussen ook aan het meten ben.

00:15:40 Spreker 2

Ja ja ja nee, ik ken het, ik doe het zelf niet anders. Tijdens interviews neem je tijd, ik ja, geen zorgen.

00:16:39 Spreker 2

Er zijn denk ik twee problemen daarbij, dus Het is wel Liberal, onze ingewikkeld land. Maar wat ze niet hebben, is een dictator of iets dergelijks, hè? Dat is niet zoals in Egypte in Egypte heb je gewoon nauwelijks bevrijding in juli. Ook niet Omdat er gewoon een repressie is, zeg maar, Er is een sterke overheid, een sterke staat die gewoon censuur pleegt en die eigenlijk.

00:16:58 Spreker 2

Als je opschrijft hoe het zit, dan ga je de cel in. Dat gebeurt in Libanon niet, maar Er zijn twee andere dingen. Er is één Libanon is een heel erg gepolariseerd land met de vaste kampen. Dat heeft met de ook weer met die religieuze verdeeldheid te maken. Libanon heeft.

00:18:26 Spreker 2

Dus dat soort dingen moet je wel In de gaten houden, dus dus dus snap je dus dat gaat. Dat is meer een soort bias, dus ze hebben gewoon hun eigen Achtergrond, zeg maar.

00:18:41 Spreker 2

Nee, nee, het hoogste is nee, maar hoogste is In de manier waarop ik de media lees. Dus Je moet wel ik word. Ik heb gewoon geleerd. Gaandeweg de jaren om die kranten op een op een verstandige manier te lezen, dus Je moet, Je moet het, Je moet er rekening mee houden op het moment dat je stukken leest van Van die kranten.

Omdat je anders niet begrijpt. Ja, hoe het echt zit snap je dus dus. Dus zij kunnen nou ja, om om om een voorbeeld te geven die die christelijke krant die ik net noemde. Die kan heel kritisch gaan schrijven over Hezbollah bijvoorbeeld. Hezbollah is een sjiiitische beweging en.

Dat is ook heel logisch, want Dat is de vijand, zeg maar, snap je dus daar, dat moet je dus wel in je achterhoofd houden. Dus Als ik stukken van hen lees over hezbollah, dan snap ik, oh ja, Dat is ook. Ze zijn ook zo kritisch Omdat zij die die en die achterban hebben, Omdat zij die en die Achtergrond hebben. Als de hè, Als je dit kunt volgen, dus dus.

00:19:37 Spreker 2

00:22:11 Spreker 2

Nou, hij past, hij past niet, hij past niet zijn zijn vertaling aan, maar hij past zijn introductie aan. Dus als hij een hand geeft, dan zegt hij dat hij Misschien net uit een andere wijk komt of iets dergelijks. Ja, ja.

00:22:25 Spreker 1

Als je terugkijkt naar publicaties?

00:22:28 Spreker 1

Die momenten of zinnen voor jou tekenen dat je anders gaat formuleren dan dat je anders zou doen.

00:22:39 Spreker 2

Dus je bedoelt of ik of ik een soort.

00:22:46 Spreker 2

Dus dus of ik anders formuleer uit uit een bepaalde angst of uit een bepaalde voorzorg. Ja, soms, nou ja, heel zelden, Maar dat kijk dit stel ik je in vertrouwen, dus ik neem aan dat we dat het niet verder naar buiten komt.

00:23:05 Spreker 2

Het is een hele hele ingewikkelde vraag, maar ook een hele terechte vraag. Ik kan wel ja, heel soms en Ik kan. Daar denk ik twee voorbeelden van geven dus.

00:23:18 Spreker 2

1 is 1 heeft met Gaza te maken. Ik heb ook veel over Gaza geschreven. Daar heb ik nog niet over gehad en de en alles wat er gebeurd is afgelopen twee jaar ja, Gaza, dat weet jij ook. Jos is Natuurlijk een heel, heel gepolariseerd onderwerp geworden, ook in Nederland. En dat heeft bij ons ook de krant binnen. De krant heeft dat ook tot grote verdeeldheid gezorgd, dus Er zijn.

00:23:38 Spreker 2

Collega's bijvoorbeeld Als het gaat om het gebruik van het woord genocide. Nou ja, Dat was tijdens de oorlog is eigenlijk nog steeds een punt van discussie. Schrijven we op dat het een genocide is ja of nee? En wanneer dan et cetera, u moet wel zeggen dit echt een heel typisch voorbeeld voor de Palestijns Israëlische kwestie, want Dit is.

00:23:59 Spreker 2

Dit laat zich heel slecht vertalen naar andere landen, want ja, Dit is heel specifiek Israel. Palestina is gewoon heel gevoelig onderwerp in Nederland en Wij hebben die discussies wel gevoerd binnen de krant, zoals dat trouwens overal gebeurd is. Dat is bij de NOS ook gebeurd bij de NRC ook.

00:24:15 Spreker 2

En overal spelen die discussies vinden we dit nou genocide en is het aan journalisten om het te bestempelen als genocide? Want Dat is ook sommige van mijn collega's vonden van niet. Die zeiden nee, Dat is niet aan ons. Dat is aan een rechter, et cetera.

00:24:28 Spreker 2

Ik zelf zag dat iets anders. Ik heb vrij vroeg al aan de bel getrokken of ja, wat heet vroeger, Dat is eigenlijk niet waar. Niet vroeg, Ik heb gaandeweg. De oorlog heb ik gezegd op een gegeven moment. Volgens mij bereiken we nu een punt dat ook genocide wetenschappers eigenlijk constateren dat het een genocide is. En wij moeten daar iets mee, vond ik en vind ik.

00:24:47 Spreker 2

En, maar ja, Er zijn nou ja stukken geweest waarbij ik vond van nou, volgens mij moet het gewoon omschrijven van genocide, maar mijn collega's maakten daar dan uiteindelijk van genocidaal geweld wat net een treetje lager gevoelsmatig is, hè? Net iets.

00:25:07 Spreker 2

Omslachtiger iets verzachtender. Ik had daar soms wel moeite mee. Maar ja, Je moet ook Samen eruit komen. Een krant maken is ook een groepsproces en.

00:25:21 Spreker 2

Ja, dus vaak schrijven we nu. Dat is recent ook nog gebeurd. Staat er genocidaal geweld of genocidaal een genocidale oorlog? Het woord genocide heeft ook zeker wel bij ons In de krant gestaan, Maar het hangt een beetje van de context af.

00:25:37 Spreker 2

Ja, dus Dat is een moeilijke dat. Ja, dat heeft veel mij veel beziggehouden. Mijn collega's veel beziggehouden. Een ander voorbeeld en Dat is iets wat ik vaker kijk vaker probeer in mijn achterhoofd te houden, Maar dat is ook journalistieke smaak. Dat gaat over.

00:25:57 Spreker 2

Een principe dat ik zou omschrijven als do no harm, dus ik zat eventjes. Jij begon in je e mail over de code van Bordeaux. Die had ik even bijgezocht, want die ken ik helemaal niet uit. Mijn hoofd is op zich prima interessant overzicht, maar er staan ook een hoop dingen niet in, hè? Er zijn tamelijk basaal, maar wat er niet in staat bijvoorbeeld en wat ik heel belangrijk vind.

00:26:16 Spreker 2

Is dat Als je dus Als ik naar Syrië toe ga, of naar Libanon of naar Irak waar heel veel conflicten zijn, al Er zijn, het zijn landen in oorlog of of of postconflict. Maar de hè? Oorlog speelt 1 grote rol.

00:26:29 Spreker 2

Dan vind ik het mijn taak om om de verschillen die de zeg Maar de de. Hoe moet je het zeggen? De conflicten die Er zijn niet nog eens extra te gaan vergroten.

00:26:41 Spreker 2

Dat is mijn persoonlijke opvatting dus, en ik vat dat Samen als duno harm dus je je hè je begrijpt dat waarschijnlijk wel de het principe je breng breng je bronnen breng de situatie daar geen schade toe en Ik vind zelf dat mijn sommige van mijn internationale collega's verliezen dit wel eens uit het uit het oog.

00:27:01 Spreker 2

Dus Ik heb wel voorbeelden gezien In de internationale pers nou en laatst bijvoorbeeld met die hele kwestie tussen de Koerden en en en en de centrale regering, hè? Dus je hebt enerzijds het Koerdische de Koerden in het noorden en je hebt de regering in Damascus en die twee hebben.

Spreker 2

Dus hij een escalerende kop zou kunnen zijn. de Koerden denken dat dat dat de regering en Damascus allemaal IS is.

vat het vaak een beetje Samen en ik probeer dat ik probeer dat voor de lezer duidelijk te maken waar de gevoeligheden zitten, maar wat ik niet zo vaak doe.

00:28:24 Spreker 2

Is als Mensen op hun meest emotioneel zijn om die harde citaten Mensen echt roepen, hè? Van de de president tussen een terrorist en en dat soort dingen Omdat woord voor woord over te gaan nemen In de krant dat dat vind ik gevaarlijk. Je moet daar een beetje mee oppassen Omdat.

00:28:44 Spreker 2

Daarmee draagt verschillen nog eens verder uit te vergroten. Dus en Dit is een beetje een smaak kwestie en dus een gevoelskwestie. Ik voel het ook. Ik heb hier geen wetmatigheden voor. Het is geen code zoals met die code van Bordeaux, Maar ik voel tijdens het schrijven wel van, oh ja, ik, Ik denk dat het belangrijk is om niet.

Ja niet schade toe te brengen, want het Er zijn gewoon voorbeelden uit het verleden denk ik geweest, waarbij internationale krantenkoppen het eigenlijk nog erger gingen maken niet Alleen in Syrië, maar door in het hele Midden-Oosten en probeerde verschillen nog groter te maken. Dan zal het waar, hè?

00:29:19 Spreker 2

En daarmee gooien we eigenlijk Alleen maar olie op het vuur en volgens mij is dat niet wat wij moeten doen. Dus mijn taak is vooral om aan Nederlandse lezers uit te leggen Waarom Mensen zo bang zijn of Waarom Mensen zoveel wantrouwen voelen. En Dat is Alleen al heel moeilijk, Maar ik zie het niet als mijn taak om nog eens even een schepje er bovenop te doen.

00:29:39 Spreker 2

Maar goed, andere collegas zien het anders, denk ik ja.

00:29:52 Spreker 1

Dank dus nog even terugkomend op je op het woord genocide.

00:30:03 Spreker 1

Want ja kunnen een concreet moment beschrijven waarop je merkt dat het wordt ineens belemmering veroorzaakt.

00:30:10 Spreker 2

Ja.

00:30:11 Spreker 1

Dan zou dat dus waar zijn wanneer de discussie op de redactie plaatsvindt of wanneer jij daar de de koppelmaker gaat van joh, Ik wil dat je het niet zo benoemt.

00:30:27 Spreker 2

Ja nou ja ja dus je je, Dat is wel het tweede voorbeeld. Bedoel je met de koppenmaker? Ja ja nou ja, dus in die zin ja, dat woord genocide en überhaupt de oorlog in Gaza heeft veel losgemaakt.

00:30:41 Spreker 2

In Nederland en dat gaat om dat, dat speelt op iedere redactie en dus ook bij ons. Dus ik ken de gevoeligheden binnen de krant. Ik weet waar die gevoeligheden liggen en en We hebben het daar onderling over mij. Ikzelf met mijn chef mijn leidinggevende ja.

00:31:00 Spreker 2

En bij dat laatste voorbeeld, inderdaad ja, de kop bij bij dat stuk over de Koerden had Ik heb ik aan de koppenmaker specifiek gevraagd van probeer iets te zoeken. Dat is niet uitnodigt tot nog meer conflict hè? En en.

00:31:16 Spreker 2

Ja en en Ik heb het uiteraard ook in mijn eigen stuk proberen te doen, maar daar ben ik zelf de baas over. Dat is het punt met die kop. Daar heb ik niet wat minder invloed op. Ik heb er wel wat invloed op, maar uiteindelijk word ik maak ik zelf zelf dezelfde tot nooit die koppen. Dat is ook een ander vak hè? Het maken van koppen, Ik heb daar nooit bijna nooit tijd voor en Ik ben ook niet zo goed in.

00:32:29 Spreker 2

Nou, Je moet sowieso met juridische begrippen moet je Natuurlijk al uitkijken, hè? Dus Als je iets bestempeld als oorlogsmisdaden of iets dergelijks, Dat is Natuurlijk sowieso niet zo snel als een taak. Dat is al snel aan juristen, Maar dat ja, daar zouden we zouden we het denk ik terughoudend in zijn van.

00:32:49 Spreker 2

Ja Omdat we dus Omdat wij als journalist Natuurlijk een andere rol hebben dan voornemenrechten deskundigen. Dus kijk, inmiddels is wel vastgesteld, denk ik dat er in Gaza of oorlogsmisdaden zijn gepleegd. Maar Als je terug staat naar de eerste maand, eerste twee maanden, 3 maanden.

00:33:06 Spreker 2

Ja, toen toen was dat nog heel diffuus. Wat speelt ze? Ja, We zijn er niet, ja, dan, dan ben je daar, dan ben je daar wat terughoudender in, denk ik ja.

00:33:22 Spreker 1

En daarbij speelt framing denk ik geen rol, hè?

00:33:29 Spreker 2

Weet ik niet. Ja god ja framing ja ja in zekere zin ook wel Natuurlijk, maar bij Israël, Palestina zie je Natuurlijk absoluut zijn frames heel sterk en Dat is één van de redenen Waarom ik blij ben dat ik.

00:35:03 Spreker 2

Ja, Dat is een goeie goeie vraag en ik, ik zit me nu net. Ik zit me net af te vragen, hoe heet dat net te bedenken dat we een heel belangrijk deel nog niet hebben besproken en Dat is de oorlog zelf in Libanon en hoe die is verlopen? Kijk, heel simpel Jos op op.

00:35:16 Spreker 2

13 oktober dus Dat was de eerste week 7 oktober Als de aanval van een mas en een week later was ik aan de grens op 13 oktober tussen tussen Israël en Libanon, dus Ik was op de helemaal in het zuiden en die dag zijn een collega. Is er een collega van mij vermoord, een journalist van Reuters?

00:35:33 Spreker 2

Internationale collega Libanese cameraman Ik was daar op dat moment niet, Maar ik was nou 4 5 km verderop, dus dat heeft enorme impact gehad op mij, maar überhaupt op al mijn collega's.

00:35:48 Spreker 2

Dus Dat is een heel, heel, heel ja simpel. Een heel wezenlijk. Is dat dat de Israëlische het Israëlische leger staat bekend als een leger dat dat geen enkele stroom voelt om om journalisten tot doel weer te maken.

00:36:05 Spreker 2

En en dat heeft impact gehad op hoe wij ons werk doen, dus Ik ben wel een flink aantal keren in het zuiden geweest aan de grens en Dat is dus een gebied hè waar waar? Nou ja, waar veel bombardementen zijn, waar de waar Israël veel gebombardeerd heeft en nog steeds bombardeerd.

00:36:25 Spreker 2

En ja, wij probeerden daarin altijd wel voorzorgsmaatregelen te nemen. Dat betekent dat je een kogelvrij vest draagt dat je zichtbaar bent als journalist dat je probeert aan alle strijdende partijen door te geven, hè? Van Wij zijn hier en We willen, We willen gewoon ons werk doen.

00:36:43 Spreker 2

Maar ja, het brengt nervositeit met zich mee. Ik ben op dat moment Natuurlijk extra gespannen en en we nemen ook voorzorgsmaatregelen simpelweg door ergens korter te blijven dan je zou willen. Dus je wilt het liefst ergens een hele dag blijven, maar.

00:37:53 Spreker 1

Hoe beïnvloedt dat je de uitkomst van je werk?

00:37:59 Spreker 2

Nou hopelijk niet, hè? Ik bedoel, Als het goed is, als Als ik gewoon mijn werk doe, dan moet een lezer dat Als het goed is niet terug naar teruglezen. Maar ja, kijk.

00:38:17 Spreker 2

Kijk, Ik kan wel voorbeelden geven van plekken waar Ik was dorpen in het zuiden van Libanon, waar Ik ben geweest waar ik zelf eigenlijk liever langer wilde blijven, dus waarvan ik kijk. Mijn mijn stelling is, hoe langer ik ergens ben als journalist, hoe beter mijn stuk. Ik bedoel toch, als wij een ergens een uur lang zijn, dan dan hebben we minder opgehaald dan wanneer je ergens 3 of 4 uur bent of niet.

00:38:37 Spreker 2

5 6 uur dus Ik heb wel meegemaakt dat ik dacht, ja, ik, ik zou het Natuurlijk het liefst hier. De rest van de middag blijven, maar uiteindelijk doe je dat niet, want je denkt, ja, Dit is onverstandig. We moeten We moeten zo snel mogelijk weer terug naar naar beru terug naar de hoofdstad, Omdat het hier gewoon gevaarlijk kan worden.

00:38:57 Spreker 2

Dus ja de invloed dat het eindproduct ja tot op zekere wel ik ik ik zou. Ik denk dat ik een nog beter stuk zou kunnen schrijven Als ik er langer.

00:39:17 Spreker 1

Nou, Als je op een plek langer bent, dan doe je zelf indrukken. Dan kan je wat je kan gebruiken voor een reportage bijvoorbeeld zeker, Maar ik begrijp ook dat je Als je ergens langer bent, Misschien wat makkelijker contacten maakt wel een kans krijgt om iemand te spreken.

00:39:45 Spreker 2

Nee, kijk, mijn werkwijze is op zich altijd hetzelfde, dus ik bedoel de de de het ambacht verandert niet, hè? Dus ik moet gewoon mijn interviews doen. Ik moet met Mensen praten en.

Op het moment dat ik met Mensen in gesprek ben, dan vergeet ik ook bij wijze van spreken die drone daar ergens hoog In de lucht. Dat dat doet dan op dat moment niet meer ter zake wat wel? Nou ja, wat wel een rol speelt? Dat is ook een goed voorbeeld. Ja, dus ik zit nu ook weer terug te denken aan waar we het in het begin van dit gesprek over hadden, hè dus?

00:40:27 Spreker 2

Om een idee te geven, Dat was niet op de dag dat die collega werd vermoord, maar een half jaar later. Maar ik ben wel eens in een dorp geweest en dat in dat dorp is westbollah de machtige partij en die zitten ook niet echt op pers te wachten. Ze hebben bijvoorbeeld ook wel eens.

00:40:44 Spreker 2

De harde schijf van mijn fotograaf gewist, dus We hebben eigenlijk een keer mijn fotograaf de opdracht gegeven ook om Halse foto's te wissen. Dus ja, dat zou ja grappig ik ik nu te praten denk ik. Oh ja, Er zijn nog wel meer voorbeelden vandaag.

00:41:01 Spreker 2

Dus Dit is ook een voorbeeld. Ja, dus Hezbollah is een partij die die niet zit te wachten op vrije pers en die probeert als strijdende partij Natuurlijk zoveel mogelijk het beeld zelf te hèn, zoveel mogelijk invloed uitoefenen. Zeg maar op wat wij naar buiten brengen en wat we niet naar buiten brengen, dus ze hebben wel eens.

00:41:27 Spreker 2

Nou ja dus nee. Dat heeft dus bijvoorbeeld invloed op bronbescherming. Dat is eigenlijk het het voorbeeld dat Ik wilde geven, dus dus Ik ben wel eens meegegaan met.

00:44:17 Spreker 2

En je vroeg na transparantie, dat is ook bij die man heb ik dat ook wel aan de lezers verteld, dus Ik heb wel volgens mij in die in dat stuk. Dat zal ik even na moeten trekken, maar in dat stuk dat ik daarover schreef heb ik wel beschreven dat.

Er iemand in de ruimte was om de lezer wel mee te geven van jongens. Er is een machtsverhouding. De graf was namelijk dat gesprek duurde een tijdje en toen gaf die kerel van het bolla te kennen dat we het moest dat het interview voorbij was.

00:44:54 Spreker 2

Dus hij, hij zei, Het is hier, het houdt hier op. Hier stopt het en dat heb ik In de krant gezet om aan te geven wat die machtsrelatie is, dus je Je moet, dat kan niet altijd hoor, maar Je moet Als het even kan, probeer ik Natuurlijk de machtsrelatie weer te geven In de krant. Ja om om de lezer te Laten zien wat er gebeurt.

00:45:16 Spreker 1

Kom daar dan ook nog een stukje zelf staan ze hierbij kijken dat je denkt van tevoren, oh nou, Ik weet dat het daar en daar gevoeliger is Als we op die manier verhoudt of op die manier gaan schrijven.

00:45:32 Spreker 1

Dat je daar van tevoren al rekening mee houdt.

00:45:38 Spreker 2

Nee, dus eigenlijk, schrijf ik nou.

00:45:43 Spreker 2

9 van de 10 keer heb ik niet het gevoel dat wat ik opschrijf dat dat überhaupt wordt nagelezen, dus dus de Libanese bijvoorbeeld. De Libanese ambassades in Nederland of de of de ja hzbollah zelf of de Syrische regering of al die partijen die lezen allemaal niet. de Volkskrant dus.

00:46:01 Spreker 2

Dus ik hoef niet. Ik hoef niet na te denken over wat ik schrijf, want want Ik kan dat dat Ik weet letterlijk dat zij dat niet doen. Bij andere overheden is dat trouwens wel zo, dus Ik weet van een paar landen, waaronder Egypte bijvoorbeeld, hebben we het nog niet over gehad, maar landen. Egypte staat erom bekend dat ze alles lezen.

00:47:53 Spreker 2

Dus Ik heb meegemaakt dat ik dat ik naar het naar het noorden van Egypte ging en dat wij gevolgd werden door De politie en en en en dan weet je ook.

00:48:09 Spreker 2

Nou ja, Het is ook een voorbeeld van Van van gebrekkige persvrijheid trouwens, kijk Er zijn plekken. Oh ja, ik zou. Ik zou een goed voorbeeld geven, dus sommige een deel van het beleid van de Egyptische overheid is gewoon heel omstreden.

00:48:28 Spreker 2

Dus simpel voorbeeld in Cairo, Caïro is een miljoenenstad hè? Er wonen, Dat is het 20 miljoen Mensen of zo 25 miljoen Mensen gigantisch en wat ze aan het proberen zijn een hoop Mensen wonen om historische redenen in stoppenwijken dus in die dat zijn huizen die zijn niet geregistreerd.

allemaal mannetjes in.

00:49:27 Spreker 2

In burgerkleding aangesproken van wat doe je hier? Ik was daar dus met een vriend van mij ook een Nederlander. Daar was fotograaf trouwens, maar hij had had zijn camera absoluut niet zichtbaar bij zich. En ja, we werden gelijk eruit gepikt.

00:49:44 Spreker 2

En en en Dat is een voorbeeld. Daar kunnen Nederlandse journalisten niet over schrijven. Niet, niet Omdat we dat niet willen. We willen heel graag, Maar dat gaat je gewoon niet lukken, want op het moment dat je eraan komt word je gelijk weggestuurd of opgepakt Als je Als je pech hebt.

00:50:02 Spreker 2

En de Egyptenaren zelf zijn ook Als de dood om daarover te praten, want die die lopen nog veel grotere risico's dan wij. We hebben nog de juiste paspoorten etcetera. Maar ja, dat gaat hem gewoon niet worden en Dat is een groot probleem dat dat denk, daar hebben we het nog niet echt over gehad, maar veel.

00:50:21 Spreker 2

Persvrijheidskwesties gaan over toegang tot hè, dus dus zeg maar, mag je ergens naartoe? Gaza eens een voorbeeld, wij, Waarom mogen wij niet naar Gaza? Sorry, Waarom mogen wij niet naar Gaza? Dat heeft Natuurlijk ook met persvrijheid te maken. Israël wil gewoon niet dat de journalisten naar Gaza gaan.

00:51:16 Spreker 1

De afweging moet maken wanneer je jezelf Misschien wat meer gevaar loopt of dat een bron gevaar loopt. Wanneer zeg je nou dit stuk is het wel waard voor het gevaar voor een bron of voor mezelf of wanneer niet?

00:51:35 Spreker 2

Jeetje, ja moet ik even heel goed nadenken voor een bron of voor ons als.

00:51:48 Spreker 1

Of voor jou ja.

00:51:55 Spreker 2

Ja, het schiet me even geen voorbeeld te binnen, maar of of er dus een situatie waarin wij twijfelen of we wel of niet, wel of niet ergens naartoe zullen gaan.

00:52:10 Spreker 1

Of wanneer je de afweging moet maken wanneer de waarheid.

00:52:14 Spreker 1

Ja gevaar oplevert voor jullie of voor de bron.

00:52:22 Spreker 2

Kijk dus wat wat wat wat wel eens gebeurt om bij Egypte te blijven wat wel eens gebeurd is Natuurlijk dat Je moet.

00:52:32 Spreker 2

Bij in Egypte, Maar dat geldt ook voor andere landen moet je vaak van tevoren aangeven wat je precies komt doen. Ook in Syrië bijvoorbeeld moet ik opgeven wat voor verhaal ik kon maken, zijn al mijn accreditatie te krijgen om een visum te krijgen.

00:52:51 Spreker 2

En in Egypte gaat dat best wel ver, want zij willen niet Alleen weten wat voor verhalen je kon maken, maar ook met wie je gaat spreken. En het liefde Dat is Natuurlijk namen, maar daar trek ik een grens, dus Ik ga niet.

00:53:09 Spreker 2<<hier verder gaan

Of het of het zou een minister moeten zijn. Ofzo kan Natuurlijk wel zeggen. Ik wil graag met de minister van Van Economische Zaken spreken of iets dergelijks. Dat is op zich geen probleem. Maar ja, zij hebben ook wel eens aan mij gevraagd van dat en dat verhaal in die en die stad. Wie ga je daar spreken?

En dan denk ik ja, Ik ga Natuurlijk niet tegen hen zeggen wie dat zijn, want Egypte is een dictatuur, dus daar wordt het heel precair. En dan duurt dat verhaal liever niet, dus Als het Als ik moet kiezen, dan dan laat mij laat ik dat verhaal schieten Omdat ik het niet.

Kan veroorloven Natuurlijk om Mensen voor de bus te gooien en te zeggen, ja, Ik ga naar horen. Ik ga Jos interviewen en op die en die dag, ja, dan weet ik zeker dat ik jou in gevaar breng, dus dat dat gaan we Natuurlijk niet doen. Ja.

00:54:02 Spreker 1

Is er dan meer juridisch gevaar of echt wel fysiek gevaar?

00:54:09 Spreker 2

Nou dat ja, ja, juridisch is niet het goede woord Omdat het Egyptische politie staat. Dus wat er In de wet staat en wat er niet In de wet staat, Dat is eigenlijk niet relevant. Dus in in Egypte ben je gewoon overgeleverd aan de.

Aan de overheid op een manier die die wij ons in Nederland niet kunnen voorgestellen. Ik bedoel om een idee te geven. Wij zitten 60.000 Mensen In de gevangenis, hè in Egypte. Puur om om wat ze hebben gezegd of om wat ze vinden. En ik bedoel, dat zijn gewoon politieke gevangenen puur. Dus daarin lijkt het op op Rusland en op andere dictaturen en en ter wereld.

00:54:43 Spreker 2

Dus het het gevaar is fysiek om het zo maar te zeggen. Dus ja, je, je loopt gewoon gevaar. Als jij met de journalist gaat spreken over een heel gevoelig onderwerp, dan kun je ervan uitgaan dat je daar problemen mee krijgt. Ja.

00:55:11 Spreker 1

Zie je die begrenzing dan ook terug in het artikel wat je schrijft of krijgt de consument eigenlijk heel weinig van mee?

00:55:27 Spreker 2

Ja, Omdat het anders niet, niet, niet In de haken is. Je moet Natuurlijk, Je moet daar transparant over zijn

00:56:04 Spreker 2

Nou ja dus ja dus soms ja, soms wel soms. Ik zit even na te denken over een ander voorbeeld, maar dit zijn Ik denk dat we de belangrijkste hebben gehad. Ja, ik probeer mijn. Ik zie het als mijn taak om om weer te geven als er een machtsrelatie is, dus tussen mij en een.

Iemand die ik interview is Natuurlijk ook een machtsrelatie, want Ik ben degene die bepaalt wat er uiteindelijk van die woorden van de woorden van die persoon In de krant komt. Maar dat is iets wat een lezer Natuurlijk wel begrijpt of, want Ik hoop dat een laser die begrijpt, maar zodra er zich 1/3 partij in meldt, dus een militie of een.

00:56:39 Spreker 2

Regering, een ambtenaar iemand die die over mijn schouder meekijkt dan dan moet ik dat In de krant zetten. Ja, zoveel mogelijk ja.

00:57:27 Spreker 2

Even kijken of ik dat kan vinden hoor. Ik kan je dat stuk wel sturen dat je een idee hebt even kijken. Volgens mij is dat het helemaal aan het eind.

00:57:46 Spreker 2

Ja zal ik het voorlezen, dus er komt eer, Er is er staat eerst een citaat van die Ali Ali is dus de man die buurman bij wie ik op de koffie was en Ali zegt iets.

00:58:21 Spreker 2

Dit is duidelijk niet de boodschap die de buitenwereld moet horen. Verzet is er in allerlei smaken, maar Hezbollah kent er maar heen.

00:58:46 Spreker 1

Dat is het heel duidelijk voor het lezen dat er een conflict gaande is tussen de twee partijen en dat jij als.

00:59:14 Spreker 2

Hoe ik tuurlijk word beperkt, want er staat ook hè van en Natuurlijk wil ik door met dat gesprek en ik word gedwongen het gesprek te beëindigen, dus Ik hoop dat de lezer en ik nou hier laat het denk ik, is het hartstikke duidelijk wat er gebeurt.

00:59:29 Spreker 2

Maar Dit is een ja, Dit is wel een uitzonderlijke situatie. Ik denk niet dat ik dit vaak heb meegemaakt op deze manier dat er echt iemand In de Kamer is. Die zegt, het gesprek moet nu stoppen. Ja.

01:00:05 Spreker 1

Fysieke toegang onmogelijk wordt gemaakt, maar wel gebonden bent aan het onderwerp. Heb je dan methoden voor jezelf waardoor je toch toegang krijgt tot de informatie of toch extra kan?

01:00:31 Spreker 2

Ja nou telefonisch, Dat is dan Natuurlijk de enige manier, dus Gaza Gaza is het meest voor de hand liggende voorbeeld. Daar komen we Natuurlijk al al ruim twee jaar niet in.

01:00:44 Spreker 2

Dus praten we met Mensen daar, ikzelf maar vooral mijn collega's. Ik bedoel, mijn Gaza dus niet primair mijn werk. Dat doen vooral mijn collega's, dus telefonisch ja, dus we proberen via het via WhatsApp en.

01:01:01 Spreker 2

Via andere kanalen Als het moet contact houden met Mensen en op die manier dat te verifiëren wat wat er gaande is. En Ik ben ook ja, Ik heb mezelf dus ook aangeleerd om eigenlijk bijna altijd telefoonnummers van Mensen te vragen. Ook Als ik in in Syrië ben of in Libanon om op die manier contact te houden.

01:01:22 Spreker 2

Mensen appen en vragen. Hé, wat is er aan de hand? En ja, dus dat scheelt.

01:01:53 Spreker 1

Voor mijn onderzoek zou ik het heel tof vinden om ook.

Een stukje advies kunnen schrijven aan, uh, collega correspondenten, dus daar heb ik nog een klein blokje moeten vragen over. Vind je het leuk om die nog even door te nemen?

01:02:19 Spreker 1

Welke overlevingsstrategie dus denk aan wat je jezelf hebt aangeleerd door altijd telefoonnummers te vragen, bijvoorbeeld. Maar ik ben benieuwd of je nog meer voorbeelden kunt noemen.

01:02:33 Spreker 1

Welke overlevingsstrategie zou je meegeven aan een collega die vertrekt naar soortgelijk gebied of naar persvrijheid beperkter gebied?

01:03:21 Spreker 2

Ja Libanese of of Palestijnen bijna bijna nooit buitenlandse collega's, dus dat Dat is Dat is, Dat is één, maar wel ja strategieën. Nou ja, dus ja, Ik vind dus do no harm heel, heel belangrijk, dus waar ik het over had, dus dus Ik vind het jammer soms dat er internationaal.

01:03:41 Spreker 2

Eigenlijk over de ruggen van gewone Mensen in het land zelf. De conclusies worden getrokken die Misschien Mensen lokaal helemaal niet delen, dus één manier voor mij om dat te ondervangen is om hetgeen wat ik.

01:03:59 Spreker 2

Heb geschreven zoals ik iemand heb geïnterviewd, dan probeer ik eigenlijk altijd voor publicatie de citaten en diegene toe te sturen, zodat diegene kan zien wat ik ervan heb gemaakt of ik het goed heb begrepen, etcetera. En ook wat ik al zei om te voorkomen dat je eigenlijk dingen nog groter maakt. Conflicten nog verder uit vergroot.

01:04:36 Spreker 2

Maak ik even een een Engelse vertaling vanaf een Arabische vertaling, en dan stuur ik het toe aan Mensen van hé, Ik heb je vorige week gesproken, Dit is het stuk wat ik ervan heb gemaakt, zodat Mensen ook kunnen zien wat ik ermee heb gedaan überhaupt. En soms is dat heel ontroerend Omdat Mensen dan zeggen, ja, dit.

01:05:13 Spreker 1

Als je een verbeterafpraak aan je eigen redactie mag adviseren, wat is daar je belangrijkste.

01:05:24 Spreker 2

Aan mijn eigen redactie?

Nee, ik, Ik denk hoogstens geldkwesties. Kijk een heleboel dingen die wij willen kunnen ook niet Omdat ze gewoon te duur zijn. Ik zal veel meer. Ik zou graag nog veel meer in Syrië zijn met ze gewoon duur.

01:06:39 Spreker 2

Want, want ik werk met een dure tolk en een dure fotograaf en die betalen we hier per dag als krant dus een zo'n reis kost duizenden euro's en daar zijn we zuinig op voor. Ja je, Je moet, daarin moet je goed kiezen.

01:06:54 Spreker 2

En Als het aan mij ligt, dan is er dus meer geld. Maar ja, dat kan Dat is, Dat is niet aan mij, dus ja, moeilijk. Je moet het doen met de middelen die je hebt.

01:07:07 Spreker 1

Welke ondersteuning van de redactie in Nederland had je werk?

01:07:13 Spreker 1

Veiliger of je werk inhoudelijk sterker kunnen.

01:07:20 Spreker 2

Maken weet ik niet na. Ik ja is Misschien heel flauw te zeggen, Maar ik word goed begeleid.

01:07:29 Spreker 2

Dus ik zou niet. Ja, ja, nee, ik zou niet weten wat er anders zou moeten ofzo wat?

01:07:38 Spreker 1

Is de begeleiding.

01:07:40 Spreker 2

Nou ja, Als ik in, Als ik bijvoorbeeld in Syrië ben, dan dan hou ik mijn mijn chef, mijn leidinggevende van Van uur tot uur op de hoogte.

01:07:50 Spreker 2

Via de app en zo van waar ik precies ben en welke hotels ik slaap etcetera. Dus zij weet waar ik mij waar ik mij bevind moeilijke keuzes. Daar hebben we het over. Samen van gaan we wel ergens naartoe, gaan we niet ergens naartoe. Is het te gevaarlijk? Is het niet te gevaarlijk?

01:08:08 Spreker 2

Daar heb je het over Samen en uiteindelijk maken we als team een beslissing en daarin weegt de stem van mijn fotograaf en mijn tolk weegt ook mee, want die hebben daar ook iets over te zeggen. Dus we maken zo'n beslissing uiteindelijk gezamenlijk van gaan we bijvoorbeeld.

01:08:24 Spreker 2

Gaan we bijvoorbeeld naar het front hè? Van stijlden zijn drones et cetera. Het is gevaarlijk. Moeten we dat dan doen? Is dat het waard? En ja, daarin weegt ieder neem ik alle stemmen mee, dus mijn chef in Amsterdam, maar ook wat mijn fotograaf vindt. Mijn tolk vindt dat zijn hele ervaren Mensen, dus ze hebben vaak meer ervaring dan ik. Dus zo probeer je.

01:08:44 Spreker 2

Ja tot goede besluiten besluiten te komen.

01:08:50 Spreker 1

Laatste vraag tussen de inkoppertje, is er iets wat je wel belangrijk vindt, maakt nog niet aan. Je hebt gevraagd waar ik toch nog graag wat over kwijt zou willen.

01:09:04 Spreker 2

Nee, volgens mij hebben we heel aantal dingen besproken. Volgens mij interessant. Ik bedoel ik, Ik denk altijd dus dat hoe ik dacht nu van, Omdat jij in het begin stelde je een heel algemene vraag over persvrijheid. En toen zei ik ja, niet zo aan de hand eigenlijk. En het blijkt eigenlijk best veel aan de hand. Alleen dat komt niet in mij op.

vertrouwelijk blijft, dat ik bedoel, ik neem aan, Dat is Alleen voor je opleiding toch? Ja, nee prima, nee dan dan lijkt me hartstikke prima.

Marije

Interview: Journalistiek onder Druk

Browser-opslag actief: Slaat elke 5 minuten automatisch op.

Metagegevens

Datum Respondent code

24-02-2026

Marije Vlaskamp

Organisatie Land / Context

Volkskrant en ZZP voor meerdere persbureau's

China

Toetsing & Achtergrond

"Om te beginnen wil ik even kort stilstaan bij je achtergrond. Ik ben benieuwd naar waar je precies gewerkt hebt en in welke context."

Kun je kort schetsen waar je werkte, wanneer, en hoe zou je jouw rol in die periode omschrijven?

Maatschappij geschiedenis, niet westerse geschiedenis. Wilde wel naar Azië. Post notrale journalistiek. Interesse in mensenrechten in combinatie met persvrijheid. Opgegeven moment naar China gegaan. De pers is volgens China anders dan in westerse. Wettelijk als praktisch. Statussen zijn anders. In mei 2019 terug naar Nederland. Door veranderend werkklimaat, voor covid. Was het moeilijker aan het worden.

Schrijvend journalist. Wat is er in China aan de hand?

▼ **Doorvraag: Wat was voor jou het verschil met werken in een vrijere context?**

In China is een journalist een "nieuws werker" hun publicaties en tv is staatmedia. Die werken vanuit het belang van de staat. Daarnaast is ook partij media.

Je bent je daar extra van bewust dat je daar als dienaar aan het werk bent, in plaats van eigen verhaal voorrang kan krijgen.

Welke type producties maakte je vooral: nieuws, duiding, achtergrond, of een mix?

Ik ga overal naar toe voor een verhaal, ongeacht het belang. Je wilt het verhaal te pakken te krijgen. Soms zit je dan 3 dagen je netjes te gedragen om ergens te kunnen komen. 2003-2006. Na Jinping. in 2012 is de rol van de pers aangescherpt. Die moesten nog beter doen dan de partij van hen verlangde. De buitenlandse media, wij als correspondenten, de taak is; vertel de goede verhalen op de juiste manier over China

Radio televisie, website, van alles. Multimediaal als ZZZP'er. Voornamelijk hard nieuws. Historische documentaires. Ook verhalen over eten. Ook over politieke hoogtijdagen.

Ik deed van alles. Ik heb daar freelance gewerkt, dus dat wil zeggen dat je portefeuille van verschillende opdrachtgevers hebt. Krant Radio, Televisie, Websites het maakt eigenlijk niet uit.

▼ **Doorvraag: Maakte de vorm uit voor hoeveel ruimte je had in woordkeuze en bronvermelding?**

De consument het verhaal begrijpbaar maken is het belangrijkste, daarna bronvermelding. ding 1 het moet kloppen. 2 het moet te begrijpen zijn. 3. kan ik dit verhaal maken zonder dat er iemand gevaar bij loopt.

Ja, Maar dat maakt altijd uit. Ik bedoel, als jij twee minuten op de TV hebt en Je moet heel veel uitleggen. Het belangrijkste is dat de lezer en de kijker en de opdrachtgever het verhaal begrijpt.

Welke afspraken had je vooraf met je redactie over veiligheid, bronbescherming en publicatie?

Ik werkte in China voor alle media types. Zo kon ik mijzelf een goede researcher veroorloven. Hiervoor herhaalde ik de factoren. Als het mis gaat, hoe vang ik het dan op? Je beoordeelt wat je zelf veilig vindt en hoe belangrijk de veiligheid is van de bron. Je denk wel na over hoe je in de gaten gehouden wordt.

▼ **Doorvraag: Veranderden die afspraken onderweg?**

Ik werkte in China, Omdat ik dus NTV en radio en krant en websites tegelijk deed.

Kon ik mijzelf een goede Research/ producer veroorloven. Daarmee doe je ook elke keer deze dingen. Deze 3 factoren die die herhaal je een kijkje. Ja, je probeert gewoon te beoordelen voordat je in een vliegtuig stapt.

Ga je kijken van, hé, hoe kan dat? Hoe kunnen we dit organiseren dat het Misschien een beetje minder gevaarlijk is? Maar je kan niet uitgebreid over de telefoon.

Kun je het moment beschrijven waarop je merkte dat de "normale" journalistieke werkwijze niet meer mogelijk was?

Je kunt niet uitgebreid over de telefoon een heel gesprek voeren. Je moet altijd nadenken over welke informatie afgeluisterd kan worden. Niet ergens thuis, maar in een restaurant thuis. Je kunt horen aan hoe de afspraak maakt, of die gene veiligheid bewust is.

Doorvraag: Was dit een geleidelijke verschuiving of een plotselinge breuk (bijv. na specifieke wetten)?

Ik ga niet voor een bron censuur opleggen preventief. Als een volwassene zegt; ik ga dit nu kunnen. Er daar moet je het mee doen. Mensen zijn altijd al voorzichtig geweest. Alleen veranderde de manieren. Soms had je wel de kans, maar dan moest je heel snel weer een gebied uit. Dit ging soms heel geheimzinnig. Dan moest je snel door naar een gebied waar je weer andere politie macht had. Als je merkte dat daar de autoriteiten ook op de stoep staan, dan weet je dat het probleem groter is dan wat de bron je verteld had of je zelf had bedacht. Wanneer iedereen er zenuwachtig van wordt, blijf je je verplaatsen. Wanneer ze gaan kijken naar je visum, dan weet je dat er echt een probleem is. Het is van laag naar hoog. Ligt aan het onderwerp.

Categorie 1: Woordkeuze & Framing

"Bij dit eerste blok kijken we naar de producties die je hebt gemaakt... Heb je voorbeelden van termen die te scherp of riskant werden?"

Als je terugkijkt naar je publicaties, welke zinnen zijn voor jou het bewijs dat je anders ging formuleren?

Je past je persreis aan naar wat je voorgeschoteld krijgt. Je moet het doen met wat je krijgt.

▼ **Doorvraag: Kun je zo'n zin beschrijven zonder details die nu gevoelig zijn?**

Je moet erg creatief zijn met de invalshoeken.

Nee, Mensen zijn al, Mensen zijn altijd voorzichtig geweest vanaf dat ik daar begon te werken. Alleen ze zijn voorzichtig op andere manieren. In het begin wist je dat dat het surveillance technisch nog niet zo hoog staand was en dan had je soms de kans.

Zijn er specifieke woorden (zoals 'oorlog', 'invasie') die je bewust bent gaan vermijden of vervangen?

Tibet. Dat de Chinese overheid denk; wat doe je toch daar telkens in het gebied. Kies voor woorden die de lading dekken, feitelijk juist zijn en te begrijpen voor de consument. Dit kan je ook onder censuur noemen.

Dan kan je Alleen maar zeggen, ik zal mijn best doen. Hou er rekening mee dat het misgaat onderweg. Je kan niet uitleggen Waarom, want ja, Als je het woord Tibet al zegt over een open lijn van een journalist buitenlandse journalist, kan dat al opgemerkt worden.

Kun je een concreet moment beschrijven waarop je merkte dat een woord ineens belemmering veroorzaakte?

Je gaat kijken naar wat de mogelijkheden wel zijn. Je bent heel praktisch bezig; shit het gaat niet goed of dit kan niet; we gaan wat anders doen.

Doervraag: Wat veranderde er daardoor in je producties en in relatie tot de Code van Bordeaux?

Wat je probeert te doen is woorden te kiezen die a de lading dekken hè moet feitelijk juist zijn en begrijpelijk zijn voor mijn lezer, maar waarvan je ook weet dat Als je ze in het Chinees vertaald, want dat wordt gedaan met stukken die ik schrijf.

Wat je probeert te doen is woorden te kiezen die a de lading dekken hè moet feitelijk juist zijn en begrijpelijk zijn voor mijn lezer, maar waarvan je ook weet dat Als je ze in het Chinees vertaald, want dat wordt gedaan met stukken die ik schrijf.

Welke woorden voelde je als expliciet verboden, of als impliciet risicovol?

Bij communicatie bij de redactie; het woord tibet kan ik bijvoorbeeld niet noemen. Wel heb je geld uitgegeven vanuit de redactie. Daar moet je afspraken over maken.

Daar mag je als journalist sowieso niet naartoe Zonder overheidsbegeleiding, Zonder overheidstoestemming en een heleboel gedoe. Daaromheen heb je een aantal provincies waar je in principe volgens de wet vrij zou mogen werken als buitenlandse journalist in die provincies heb je dus.

▼ Doervraag: Hoe herken je dat risico en hoe balanceer je tussen benoemen en labelen?

Bandrecorder opname op mijn opnames in beslag nemen of mijn video of mijn laptop weet ik veel. Ja, dan weet je. Oh, dit probleem is blijkbaar groter. Dat speelt Misschien wel in 4 5 districten. Misschien speelt het wel In de hele provincie

Kun je uitleggen hoe framing bij jou werkt als strategie om ruimte te houden om te publiceren?

Nee. Dit speelt geen rol. Als ik alles al weet. Dan ga ik de moeite niet nemen. De enige framing die ik zou toepassen; ik moet het snappen, iedereen moet zich erin begrijpen. En de rest moet er geen gevaar in lopen.

Hoe leg je aan je redactie of publiek uit waarom je iets wél zegt en iets anders niet?

Hangt van de opdrachtgever af. Als ik 800 woorden heb, dan ga ik de detail van woordverandering niet uitleggen. Is het boeiend voor mijn lezer om te weten of een bepaald woord gevoelig ligt? Dat hangt van het artikel af. Is het online, dan kan je er een hoofdstuk over schrijven. Je kan bij alles het gaan verantwoorden, maar dat hangt af van de opdrachtgever.

Code van Bordeaux: Hoe bewaak je het onderscheid tussen feitelijke informatie en commentaar wanneer de context duwt?

Ze noemde iets over desinformatie; leg uit. De eisen die je aan je werk stelt, die zouden overal ter wereld hetzelfde moeten zijn.

Wat is er fout aan het gaan? Hoe zit het in elkaar? Hoe kan ik dit verhaal redden? Wat zijn dan die feiten waar Niemand het over wil hebben en Waarom niet? En zijn er ook nog andere die wel bespreekbaar zijn?

Categorie 2: Veiligheid & Druk

"In dit deel brengen we de druk rondom veiligheid in kaart, fysiek en digitaal. Hoe werkt dit door in je routine?"

Wat was het belangrijkste veiligheidsrisico dat jouw werk beïnvloedde? (Concreet voorbeeld)

Vastzetten van de auto, innemen van de rijbewijs van de taxichauffeur. De hotelmanager bedrukken.

Ja, je maakt soms keuzes van, hé, Dit is gewoon beter voor mij Als ik er nu even niet dit doe.

▼ Doorvraag: Wat veranderde je toen meteen in je gedrag of planning?

Dat is ook veranderd in dit vak en tegenwoordig is het veel gebruikelijker om er 1, 1, 1 1 klein kadertje bij te zetten met de tegenwerking die je hebt ondervonden terwijl je dat verhaal maakte dat je bijvoorbeeld overal werd gearresteerd en daardoor maar twee Mensen met een valse naam in je artikel hebt.

Welke vorm van druk weegt zwaarder: de angst voor fysieke detentie of de administratieve/juridische druk?

Even zwaar. Het een komt voort uit het ander.

Doorvraag: Wat is daardoor anders aan jouw productie t.o.v. een collega op de thuisredactie?

En soms ontstond er ook wel in het verhaal. Ik heb ook wel verhalen gemaakt dat het onderdeel van het verhaal werd, hoe wij werden weggejaagd en familieleden nabestaanden van Mensen die bij een ramp waren omgekomen. Ja, die werden van hun bed gelicht en achtervolgd Omdat die Mensen.

Welke concrete keuze in formulering of broncontact kwam direct voort uit dat risico?

Ideologie wordt vermeden. Toen ging de bron zich anders verwoorden. Voor de Nederlandse lezer maakt dat niks uit. Voor de bron; doodsangst. Dan gaan we samen bespreken hoe we het kunnen herformuleren. Chinaal; hersenspoelen.

▼ Doorvraag: Was dit persoonlijk of een redactionele afspraak? Hoe is dit verhoud voor de consument?

Dus dat verantwoording afleggen Dat is relatief nieuw in dit vak. Toen ik nog in China zat was het heel vaak van nou, zet maar even in een bijzinnetje erbij dat dat dat die Mensen een andere naam willen Omdat ze bang zijn dat ze anders dit of dat.

Hoe verandert de angst bij bronnen jouw werkwijze (terughoudendheid, diversiteit)?

Je raakt hier aangewend, het is part of the job. Als je hier echt bang van wordt, dan ga je hier niet werken. Het is een soort mission impossible.

▼ Doorvraag: Hoe weeg je bronbescherming tegen de plicht tot transparantie?

Nou ja, halverwege dan zijn die Mensen ineens weg en krijg je nog één appje van een zwager die nog niet is opgepakt van jullie moeten nu ophouden, want het wordt nu te gevaarlijk. Nou ja, OK dan is dat het eind van je verhaal. Dan tik je dat op en dan moet de lezer zelf maar bedenken of die dit persvrij of onvrijheid.

De ethiek van de Code van Bordeaux zegt, je schrijft niet over je vrienden, want dan ben je persoonlijk bij betrokken. Nou heb ik op een essay geschreven, Waarom ik er net als vraag dat ik er toch over wilde gaan schrijven en daarin komt het het voorzichtig zijn met je woorden ook heel erg.

Betrap je jezelf weleens op automatische zelfcensuur nog vóór je begint met schrijven?

Hangt er vanaf. Ik probeer altijd echte namen te krijgen. Als ik zelf maar weet wat wie ik spreek. Praktijkervaring; wat is belangrijker; de naam of de mening. Die afwegingen maak je ook van te voren.

Nee, ik doe niet aan zelf censuur ongemerkt Als ik aan zelf censuur doe, vind ik het in principe ook geen zelf censuur.

Ik kies een aanvaardbaar woord, Maar ik ga niet iets niet vertellen.

Ik ga niet iets weglaten verzwijgen omdraaien verdoezelen Als het relevant is, probeer ik het wel te melden. Dat is een enorme strijd die je hebt met jezelf terwijl je bezig bent.

Categorie 3: Mogelijkheden & Advies

"In dit laatste deel kijken we naar wat er wél mogelijk is. Welke routines helpen je om te blijven functioneren?"

Wat kun je volgens jou wél schrijven onder druk, en welke randvoorwaarden hanteer je?

Over kindertoeslag, werkloosheid; over inflatie. Er was inflatie in China. We wilden een huisdame filmen. twee keer boodschappen doen met een tussenperiode. Vervolgens werd de marktlui gearresteerd en was de dame bang. Konden we het verhaal niet maken.

Begrijpen al ja China totalitair, er zal wel niks kunnen. Oh, het lukte allemaal vast wel niet, maar gewoon zeggen, hé, waar denk jij dat verhaal wel zit en wat wel zal lukken? Nou dit ga dan hè. Dan is het heel vervelend als een iemand aan het Bureau zegt dat jij eindelijk inderdaad van nou Ik kan dit en dat verhaal maken.

▼ Doorvraag: Welke Bordeaux-regel legitimeert dit? Welke routines maken dit mogelijk?

Je hoort rood uit te slaan binnen Als je denkt, Jezus, Ik zit dingen te doen tegen die die ethische afspraken die we met zijn allen hebben gemaakt. En dan hoor je gewoon te stoppen en te zeggen, hé, wat ben ik nou eigenlijk aan het doen

Hoe maak je de afweging wanneer de waarheid gevaar oplevert voor een bron?

Ik ben niet verantwoordelijk voor wat de bron doet. Ik wil hen iets laten vertellen, maar ik ben niet de boodschapper van het gevaar. Ik ben niet de gene die hen iets aan doet.

Die ethische houding vind ik vele malen belangrijker en ook onderbelichter het respect voor je interview way en het respect voor je, voor het verhaal wat die te vertellen heeft, vind ik belangrijker dan of die naam erbij mag of niet. En Waarom die naam dan en hoe ik dat uitleg aan die lezer.

Of een woord wat ook allemaal prima is, maar wat in het Chinees een negatieve bijkleur kan krijgen. Je zet een maand of 3 voor je visumverlenging. Welk woord denk jij dat ik dan neem?

Het woord waarvan Ik weet dat het A klopt

Bij de lezer begrijpt essay dat het in het Chinees wat wat wat wat prettiger overkomt dan het woord wat waarvan iedere Chinees zal zeggen, Jezus moet dat nou zo gezegd worden.

Doorvraag: Hoe maak je die begrenzing zichtbaar of onzichtbaar in het stuk?

Of je collega waarmee het verhaal doet, ze zegt joh, volgens mij zitten we nu aan de verkeerde kant van de streep te werken, gewoon Omdat we dit verhaal zo graag willen hebben. Maar het lukt niet. Nou, dan praat je daarover en dan wordt er vrij snel wordt er gezegd, ja joh, Als het niet lukt dan lukt het niet, dan kan jij niks aan doen. Dat is gewoon heel moeilijk werkveld waar je nu in zit.

Wanneer besluit je dat een bron anoniem moet blijven, en hoe regel je dat praktisch?

Wanneer mensen in gevaar kunnen komen. Dit wordt; 'Een omstander die bij voorkeur zijn naam niet genoemd wilt worden'. Als degene je hoofdpersoon is, dan ga je bespreken hoe je iets gaat verwoorden.

Wanneer fysieke toegang onmogelijk is, welke methoden (OSINT, fixers) gebruik je om te verifiëren?

Ze noemde moeten vluchten naar een andere plek, omdat je net iemand gesproken hebt. Hangt ook van het verhaal af. Verhaal over grondstoffen; ga naar de kopermijn. Als ik er heen ga zonder toegang, dan wordt het verhaal niet goed. Ik ga alleen als ik wel die toegang heb. En daar zet ik dan alles op alles voor.

Welke concrete afspraken met de redactie (bijv. go/no-go regels) helpen jou?

Beslissingen en regels bepaal je zelf. Je baas kan je eisen stellen en vragen stellen, maar die weet niet hoe het in China is. Als een baas heel erg gaat micro managen. als je moet voldoen aan allerlei eisen, dan heeft je baas soms een ander te zoeken.

Als het allemaal mis gaat; dan ga ik terug; als iets mis gaat, dan kan je er een kader bij schrijven; de tegenwerking die je hebt ondervonden. Omdat je werd gearresteerd. Verantwoording afleggen is naar mijn idee relatief nieuw in ons vak.

Afronding & Advies

Welke 'overlevingsstrategie' zou je meegeven aan een collega die naar een soortgelijk gebied vertrekt?

Het is een marathon, geen sprint. Ga niets iets goww binnen halen, maar maak een planning. Kijk wat je in een jaar kunt doen. Je moet niet elke keer denken;

als jij bureaucratisch je dingen niet goed in orde hebt, dan krijg je daar op een gegeven moment problemen mee. Of de Mensen met wie je werk krijgen problemen in het uiterste geval de Mensen die je probeert te spreken voor je verhalen krijgen problemen.

Als je één concrete verbeterafspraken aan een redactie mag adviseren, wat is dan je belangrijkste punt?

Het is fijn als redacties de correspondenten meer begrijpen. leef je in de journalist; kijk samen wat mogelijk is, in plaats van dingen opleggen. Begrip voor de moeite die je doet voor je verhaal, daar mag ben meer bij stil staan.

En dat dan, ja, Maar we willen toch ook heel graag iets over dit. Of ja dat er achteraf enorme eisen worden gesteld? Ja, Maar we zouden toch een verhaal maken over dit, dit dit ja, die Mensen wilden allemaal niet. En toen had ik er één en die is toen opgepakt. Twee minuten voor het interview. Oh, kon je er dan Niemand anders vinden?

Niet vragen of iets goedkoper kan. Dit gaat af van de betrouwbaarheid in service van de mensen die je inhuurt. Wees daar Helder, hè? Vanaf het begin. Wat wil je? Hoeveel heb je ervoor over? Dan kan de correspondent als die ervaring genoeg heeft het aanpassen de werkwijze en ook de gevaren die we lopen, want die gevaren die hier loopt die stress, daar krijg je geen geld voor.

▼
Doorvraag: Hoe zou je dat implementeren, wie doet wat, en wanneer?

Krijg wat meer ruimte; complimenten geven, de tijd geven, advies op anekdotes of hoe je het verhaal opbouwt. constructief meewerken is heel fijn voor een correspondent. Ontneem de stress. Chefs die goed met je overleggen en zich meten aan jouw tijdzone is erg prettig. Duidelijkheid in je opdracht. Als je het niet haalt, dan moet er worden mee gedacht.

Wat ook lastig is, is achteraf nog dingen anders willen andere invalshoek ja, maar er was ook een rapport en van de TU Delft en er stond in dat en nou, je hebt net twee weken gereisd met alle moeilijkheden van dien om dat verhaal te tikken. Nou heb je dat helemaal mooi levert in, ja, maar had je ook niet.

Welke ondersteuning van de redactie in Nederland had je werk veiliger of inhoudelijk sterker kunnen maken?

Interessetonen in de veiligheidssituatie en bureaucratische toevoegingen. Aan veiligheid hangt een prijskaartje. Ze vragen dan of het goedkoper kan. Inofficiële assistent kan in de gevangenis eindigen, want de vergunning is zo duur -> redactie vraagt hier naar. Dit helpt niet. Als iemand de kosten op zich neemt, helpt dit aanzienlijk.

Als je in een plek zit waar die persvrijheid onder druk staat en waar je met kijk alles wat er geregeld kan worden vanuit een redactie om de hoeveelheid stress die aanzienlijk is in deze stand plaatsen te reduceren dat je er niet nog extra stress bij krijgt van.

Door dingetjes die misgaan op de redactie is fijn. Dat wil zeggen chefs die goed met je overleggen op een moment dat dat dat voor jou ook werkt, hè? In jouw tijdzone dat je niet al doodmoe ben Omdat je net uit een vliegtuig komt dat er met diegene die.

Is er iets dat je wel belangrijk vindt, maar dat ik nog niet heb gevraagd?

Of the record; bronvermelding gaat achter de feiten. Dit in tegenstelling van de code van bordeaux. Ik typ elk woord bewust. Ongemerkt doe ik niet aan zelfcensuur. Ik kies voor een aanvaardbaar woord. Ik ga niet iets verdoezelen. Dit is wel een strijd met mezelf. Python in de kandelaar. Dingen op een natuurlijke manier verwoorden. Doen alsof je dingen altijd zo zegt. Ze stuurt je nog twee boeiende stukken ter aanvulling.

Transcriptie

Audiobestand

audio marije.mp3

Spreker 1; Marije

Spreker 2; Josse

00:03:34 Spreker 1

Op een gegeven moment ben ik dus naar China gegaan om daar te gaan werken.

00:03:53 Spreker 1

En daar heb ik Natuurlijk ook lang ervaring op gedaan met een autoritair. Een partij staat waarbij de pers volgens de wetgeving in China ook een andere rol heeft dan pers in onze Europese tradities dus.

00:04:12 Spreker 1

Daarbij heb ik ze wel dan theoretisch. Inderdaad van pers heeft een andere positie, wettelijk in China als praktisch als buitenland correspondent heb je dan ook weer een andere status dan de reguliere Chinese journalist.

00:06:06 Spreker 1

Ja, een Chinese journalist, wordt in een Chinese jargon wordt geen journalist genoemd, maar een nieuwswerker, Chinese journalisten.

00:06:18 Spreker 1

Werken niet allemaal, maar wel een groot deel van hun hun publicaties of hun televisiekanalen of hè? Wat dan ook. Hun platform is een groot deel daarvan is staatsmedia een staatsmedia is.

00:06:35 Spreker 1

Zoals het wordt, al zegt het ja die die die werken vanuit het belang van de Chinese staat en de Chinese communistische partij. Je hebt ook partijmedia, je hebt staatsmedia en je hebt dan ook nog wel een aantal andere media uitingen.

00:06:51 Spreker 1

Die een andere categorieën vallen. Natuurlijk heb je freelancers en vrije vogels op de Chinese nieuwsmarkt, maar aan het eind van de dag zal iedereen weten aan wiens kant zijn bozarham besmeerd is of beter gezegd, van welke kant er problemen kunnen komen.

00:07:08 Spreker 1

Als je je niet voegt naar de rol die de één partij staat voor jou als journalist heeft bedacht, dus Dat is wel cruciaal. Wij hebben in Nederland Natuurlijk in principe te maken met onze bazen in Nederland. Ons eindredacteur, ons hoofdredacteur, onze chef.

00:07:27 Spreker 1

Maar in China heeft een Chinees journalist niet Alleen daarmee te maken, maar ook nog met de partijorganisatie in zijn eigen werk omgeving of als die freelancer is met ja.

00:10:03 Spreker 2

Ja, want wat is daarin dan concreet? Het verschil met bijvoorbeeld werken in Nederland een hele vrije context als werken in China.

00:10:11 Spreker 1

Nou ja, je ben je daar extra van bewust dat je er niet Alleen je eigen journalistieke belang staat te dienen als jij als in zo'n soort van strafexpeditie naar zo'n mijn wordt gestuurd, waar je dan met mijn veiligheidsdienst naar beneden gaat en een mijn die echt doodeng is.

00:10:49 Spreker 1

Dan sta je wel te denken, hoe kan ik hier jou iets mee? Die Mensen hebben ook hun verhaal om uit te leggen. Ja, Waarom het ze niet lukt in mijn sector veilig te maken? In de regel heb ik altijd gezegd, Ik ga gewoon overal naartoe en met wie en wat en hoe het organiseert. Het zal allemaal prima.

00:11:45 Spreker 1

Dat is wat ik er eigenlijk mee wil zeggen Als je het onvrije systeem leert kennen wat wel je werk is als correspondent om te kijken hoe het dan werkt. Zo'n systeem dan kun je ook kijken of er ergens ruimte zit. En dan nogmaals, dat verandert heel sterk. Die situatie die ik je nou net beschrijf. Dat was iets wat regelmatig voorkwam.

00:12:06 Spreker 1

In de jaren 2000 3 2 1006 Dat is na dat ziet Jinping is aangetreden. In 2012 is de rol van de pers door hem de Chinese persentueel is aangescherpt die moesten.

00:12:23 Spreker 1

Nog beter doen wat de Partij van hen verlangde en Dat is echt stevig aangescherpt en de rol van Buitenlandse media. Ja, zie dit ook vaak merken van ja, wij, Wij hebben eigenlijk niet zoveel meer jullie te maken.

00:12:39 Spreker 1

Wij vinden eigenlijk jullie taak is, net zoals de Chinese staatsmedia propaganda, oftewel vertellen het goede verhaal over China op de juiste manier, ja.

00:12:51 Spreker 1

Dan weet je al wel? We hebben Natuurlijk een andere functie omschrijving. Het is niet per se dat wij Alleen Maar het juiste Chinese verhaal volgens sympling op de juiste manier vertellen. Dus ja, daar zit ook wel wat spanning en ook het.

00:13:24 Spreker 2

Hoe zou je je productiestellen omschrijven? Is het dan nog nieuws, duiding of ga je dan wat meer naar de Achtergrond?

00:13:31 Spreker 1

Ik deed van alles. Ik heb daar freelance gewerkt, dus dat wil zeggen dat je portefeuille van verschillende opdrachtgevers hebt. Krant Radio, Televisie, Websites het maakt eigenlijk niet uit.

00:15:57 Spreker 1

Nou ja, van elk verhaal is het weer afwachten of het je lukt om ook Als je het makkelijk inschat, dus denkt, nou, daar wil iedereen wel over praten. Dat is zo positief verzinnen. Soms zijn dat verhalen dat soort verhalen nog de lastigste om te krijgen, dus.

00:16:11 Spreker 1

Haalbaarheid is ook een hele belangrijke Als het gaat om te verzinnen hoe je precies welk soort manier je verhaal gaat vertellen.

00:16:22 Spreker 2

En maak de vorm van een verhaal, een vorm van een TYPE publicatie, dus radio, televisie, website.

00:16:29 Spreker 2

Nog uit hoeveel ruimte je had in bijvoorbeeld woordkeuze om bronvermelding?

00:16:35 Spreker 1

Ja, Maar dat maakt altijd uit. Ik bedoel, als jij twee minuten op de TV hebt en Je moet heel veel uitleggen. Het belangrijkste is dat de lezer en de kijker en de opdrachtgever het verhaal begrijpt.

00:16:49 Spreker 1

Dus, Dat is je criterium. Daarvoor moet je het eerst zelf begrijpen vanuit de positie dat jij het zelf begrijpt, kun je de vragen die bij een jouw publiek en jouw opdrachtgever leven over een bepaald thema kun je beantwoorden, waarbij dus het allerbelangrijkste is? Twee dingen ja, het moet kloppen, Dat is het allerbelangrijkste.

00:17:08 Spreker 1

Bij de de de ontvanger moet snappen, ik bedoel, Ik kan jou hier prachtig kloppend verhaal over. Nou maar een of ander ingewikkeld hoekje van Van China industriële overproductie.

00:17:24 Spreker 1

Kan ik jou hier helemaal mee dood lullen kan je rode hoek in lullen, Maar dat heeft niet zo heel veel zin, want dan haak je af, dan ga jij niet meer naar mijn verhaal verder, dus ik zorg dat ik het gewoon kan vertellen op een manier dat jij juist zegt, ja, Dat is interessant. Dat ga ik uitlezen dat dat die twee zijn het allerbelangrijkste.

00:17:41 Spreker 1

En daarbij komt dan altijd inderdaad kan ik dit verhaal maken Zonder dat ik mijn team en degene die ik spreek hier gevaar bij lopen. Dus Dat is ook altijd wel achterin je afweging van. Hoe ga ik dit nou doen?

00:17:58 Spreker 1

Is dat ook altijd? Dat is een stukje haalbaarheid. Hoe doe je dat? Want ja, ik praat er. Je denkt er zelf veel over na je praat erover. Ik werkte in China, Omdat ik dus NTV en radio en krant en websites tegelijk deed.

Kon ik mijzelf een goede Research/ producer veroorloven. Daarmee doe je ook elke keer deze dingen. Deze 3 factoren die die herhaal je een kijkje. Ja, je probeert gewoon te beoordelen voordat je in een vliegtuig stapt.

00:18:31 Spreker 1

Waar kan het misgaan? En Als het dan misgaat hoe, hoe vangen we dat dan op? En Als het dan misgaat, hoe gevaarlijk gaat het dan mis? Kijk, krijgt iemand een uitbrander van een één of ander klein partij baasje? Die zegt, ja, je mag niet met die buitenlander mogen praten.

00:18:47 Spreker 1

Dan is dat een ander soort gevaar dan dat iemand net vrij is uit de gevangenis. Na een een straf van 20 jaar en net weer thuis is een weekje en trillend een interview met mij doet en gelijk weer wordt afgevoerd. Een ander gevaar en dan ga je beoordelen wat je zelf aanvaardbaar vindt en je probeert ook.

00:19:06 Spreker 1

Maar dat is heel erg lastig. Probeert een beetje bij die bron af te tasten waar de gevaren kunnen liggen en hoe belangrijk die bron het vindt om met mij dat verhaal te doen, Zonder dat je dat en dat maakt het moeilijk uitgebreid aan de telefoon kan gaan bespreken, want je weet niet of je telefoon.

00:19:25 Spreker 1

Niet wordt afgeluisterd. En of die brons een telefoon die is wordt afgeluisterd of zijn e mail of zijn andere communicatie dus soms dan praat je er maar niet over of je praat er verdekt over en dan ga je Als je diegene dus inderdaad dan ziet.

00:19:40 Spreker 1

Ga je kijken van, hé, hoe kan dat? Hoe kunnen we dit organiseren dat het Misschien een beetje minder gevaarlijk is? Maar je kan niet uitgebreid over de telefoon. Kijk Als ik nu uitgebreid met jou over de telefoon, alle gevaren die jij loopt door naar mij een interview te doen, terwijl we weten wie ermee luistert.

00:20:35 Spreker 1

Afspreken in een restaurant In de buurt, hè? Dan voelen ze al van oh, die zijn wel safety kansjes en dan zeggen ze, nou is beter om gewoon bij mij thuis te komen, dan moet je die en die ingang hebben. Dan weet je al van of ik stuur iemand naar beneden om je te halen, dan weet je al dat diegene ook heeft nagedacht, maar je kan het niet benoemen, je kan het niet zo keihard.

00:20:55 Spreker 1

Ik heb ook wel eens wel dat iemand inderdaad aan de telefoon door mij geïnterviewd werd. Dat was iemand die al zwaar In de politieke problemen zat en die ging toen ook nog eens even van leer trekken over Xi Jinping.

00:21:08 Spreker 1

00:21:26 Spreker 1

En dat vindt hij zijn plicht als Chinees en en en intellectueel. Dus ja, wie ben ik om dan te zeggen? Nou, dan moet je maar stillletjes niet meer zeggen. Dus hebben we gebeld gezegd, joh, kan ik hierover interviewen? Hij zegt, Nou, je kan me nu interviewen, want ze komen zo naar boven. Ik hoor. Ik hoorde ze net aan de deur beneden. En nou ja, OK, dan heb je 10 minuten.

00:21:46 Spreker 1

Die man die gooit eruit wat die uit wil gooien en dan zegt hij, ja, ik moet nu open doen, want ik geloof dat De politie voor de deur staat. Ja, die is al zo ver kan je niet gaan zeggen, joh, Als je nu dat interview met mij doet, wordt het Misschien allemaal nog erger.

00:21:59 Spreker 1

Dan dan ga je ook voor volwassen Mensen beslissen dat zij maar niet moeten praten. En dat heb vind ik altijd heel erg lastig dat ik degene ben die de censuur op gaat leggen, zal ik maar zeggen. Preventief dus ja, dan zeg je joh weet zeker ja, Ik weet zeker nou op.

00:22:55 Spreker 1

Nee, Mensen zijn al, Mensen zijn altijd voorzichtig geweest vanaf dat ik daar begon te werken. Alleen ze zijn voorzichtig op andere manieren. In het begin wist je dat dat het surveillance technisch nog niet zo hoog staand was en dan had je soms de kans.

00:23:12 Spreker 1

Om iemand dan wel te spreken en dan moest je als een sodemieter, daarna het juridische district waar die Mensen zich bevonden uit. Dat is bijvoorbeeld een probleem hadden met het plaatselijke overheid. Nou, daar zaten ze in stadje X, dan sprak je ze, dan gingen we allemaal inderdaad ook vrij geheimzinnig en lastig.

00:23:31 Spreker 1

En daarna Als de sodemieter ging. Juist dat je x uit en zorgde je dat je ergens was bij start je x De politie geen bevoegdheden had om jou aan te pakken. Nou, soms is dat best ver rijden en dan wist je ook Als je eruit was en je was sinds in district Y en je had daar dan politie voor je neus.

00:24:05 Spreker 1

Bandrecorder opname op mijn opnames in beslag nemen of mijn video of mijn laptop weet ik veel. Ja, dan weet je. Oh, dit probleem is blijkbaar groter. Dat speelt Misschien wel in 4 5 districten. Misschien speelt het wel In de hele provincie.

00:24:20 Spreker 1

Op een gegeven moment merk je dat je last krijgt dat je gebeld wordt door de provinciale autoriteiten die dan zeggen, ja, We willen dat u naar ons kantoor komt om uit te leggen wat u in stadje X en Y heeft gedaan.

00:24:33 Spreker 1

Oh, dan weet je dat het toch groter is dan Alleen maar iets wat in stadje X en Y speelt? De provincie is er ook zenuwachtig over dat jij daar vragen over stelt allemaal nog steeds niet leuk, maar OK MOVE weg uit die provincie terug naar Beijing dan maar Als je dan in Beijing wordt gebeld door.

00:24:52 Spreker 1

De Mensen van het ministerie van Buitenlandse Zaken die over jouw visum gaan, dan weet je dat het niet een probleem was van de provincie of het kleine stadje. Dan weet je dat je op iets iets iets groots van nationaal belang of iets groots voor de partij of iets groots voor.

00:25:55 Spreker 1

Daar mag je als journalist sowieso niet naartoe Zonder overheidsbegeleiding, Zonder overheidstoestemming en een heleboel gedoe. Daaromheen heb je een aantal provincies waar je in principe volgens de wet vrij zou mogen werken als buitenlandse journalist in die provincies heb je dus.

00:26:13 Spreker 1

Districten met een met met veel typaanse bevolking. Dat noemen ze de Tibetaanse gebieden van die provincie. Daar zou je dus gewoon mogen kunnen werken, ware het niet.

00:26:25 Spreker 1

Dat Als ik daarheen ga ik echt het grootste gezeik van de wereld kreeg en dat kan variëren van het oppakken van bronnen, het intimideren van je chauffeur, bijvoorbeeld het afnemen en verscheuren van zijn rijbewijs, het vastzetten van de auto door.

00:26:43 Spreker 1

Paramilitaire of door, echte militaire. Het man handelen fysiek het onder druk zetten van de hotelmanager waar jij dan verblijft. Als je dan een hele dag hebt gereden over hele gevaarlijke wegen om ergens bij een Tibetaan te komen die vervolgens nee, dank u, Ik wil u niet spreken, zegt en dan weer helemaal terug.

00:27:03 Spreker 1

En dan kom je bij je hotels's avonds en dan staat die manager ja, eigenlijk willen we dat er nu gaat uitchecken. Ja, Waarom dan Ik heb betaald en hier is mijn kamersleutel. Ja, nee, We willen toch dat u nu gaat? Ja, als ze dan allemaal types In de lobby zitten met met opgeschoren nekhaar en bepaalde soort jasjes waarvan je denkt, oh, dat zou wel eens gaan met dienst kunnen zijn.

00:27:22 Spreker 1

Dan weet je het wel? Nou, dan is de enige manier waar jij nog naartoe kan, is naar dan zeg, Je moet dan heen. Dan zal je merken dat verschillende hotels jou gaan weigeren dat die Mensen met die spekacker de hele tijd 100 m achter je zitten, want Als je ergens gaateten.

00:27:37 Spreker 1

Dat Mensen zoiets hebben van nou eet alsjeblieft zo snel mogelijk op, want er staan lui voor voor ons restaurant die we gewoon niet in ons leven willen. Nou, dan weet je wel dat het niet meer gaat lukken. En nou, dan ga je dus terug naar Beijing? Ja.

00:27:51 Spreker 1

En Als je een beetje pech hebt, dan geven ze nog door aan Beijing dat jij In de buurt ben geweest van die Tibetaanse gebieden. En dan krijg je. Daar krijg je vanuit centrale overheid ja toch best wel signalen dat ze niet gelukkig zijn en jij daar In de buurt loopt rond te hangen.

00:28:11 Spreker 1

En het kan ook harder, Dit is een zachte manier. Dit is een vriendelijk, zachte manier.

00:28:16 Spreker 2

Hoe verandert daarbij ja je werkhouding of de angst? Ja, hoe verander de angst bij jou of bij bronnen in deze werkhouding?

00:28:30 Spreker 1

Angst is een soort van je raakt hier op. De een of andere manier is dit. Dit is part of your job. Als je hier echt bang wordt, dan ga je niet heel lang daar werken.

00:28:44 Spreker 1

Dus je probeert het zo veilig mogelijk te doen en je bent voorbereid dat het niet zo veilig mogelijk kan. En daarin probeer je het beste te doen wat je kan, waarbij je dus inderdaad ook gewoon weet dat het een soort mission Impossible is.

00:29:01 Spreker 1

Je probeert je opdrachtgevers zelf voor te bereiden, want geld wat je uitgeeft, geef je ondertussen wel uit aan zon reis. Als je dit als freelancer vaak doet, dan ben je blut aan het eind van de maand.

00:29:13 Spreker 1

Dus Dat is eigenlijk het enige wat je kan doen is, Laten je opdrachtgevers kun je ook weer niet aan de telefoon vrijuit bespreken, hè? Dan moet je echt realiseren. Je kunt hem niet mailend en vrij uitsprekend met je opdrachtgever over hebben dat als zij zeggen, ja, nou, Er is van alles en nog wat met Tibet en daar een zus en zo ga daarheen nu We moeten.

00:29:33 Spreker 1

Dan kan je Alleen maar zeggen, ik zal mijn best doen. Hou er rekening mee dat het misgaat onderweg. Je kan niet uitleggen Waarom, want ja, Als je het woord Tibet al zegt over een open lijn van een journalist buitenlandse journalist, kan dat al opgemerkt worden.

00:29:47 Spreker 1

Dus ja, het zijn klussen waar je je bent weliswaar Misschien niet bang, maar je, je bent je ervan bewust dat een gigantische kans is dat het niet gaat lukken en dat je dus redelijk gestrest met een lege portemonnee en geen verhaal thuiskomt, waarbij dus ook nog plaatselijk daar in die omgeving Mensen.

00:30:06 Spreker 1

Ja, Er zijn in moeilijkheden gekomen. Ja, dan moet je jezelf toe weten te verhouden. Je moet wel de motivatie de volgende dag weer vinden om gewoon aan het werk te gaan en gewoon weer verhalen uit te gaan zetten die Misschien wel lukken. Nou en Dat is hoe je het doet tot je op een gegeven moment gesloopt ben.

00:30:24 Spreker 1

En veel Als je dat heel verbeter gaat doen en Dat is een les die ik vrij vroeg heb geleerd. Die verbeterheid heeft echt geen zin. Ik bedoel, Je kunt net zo goed met je hoofd tegen de Chinese muur gaan aanramen. Daar bereik je net zoveel mee. Dus wat je doet is ja.

00:30:41 Spreker 1

Je gaat dit niet verschrikkelijk erg vinden, want dan heb je na 5 jaar geen leven meer daar. Ik heb 9, 10 jaar gezeten. Ook door de houding van nou OK, Dit is niet gelukt. Op naar de volgende Misschien lukt hij wel en heel soms lukt hij ze wel. Ik bedoel, Ik had dus dermate vaak tegen die typtaanse gebieden Aangeschurkt gewerkt.

00:31:00 Spreker 1

Dat op een gegeven moment Chinese centrale overheid, zoiets had zo van ja, wat moet je nou zo elke keer daar? En nou dat ik inderdaad dan werd uitgenodigd tussen aanhalingstekens?

00:31:12 Spreker 1

Om naar allerlei hele saaie bijeenkomsten te gaan, waarbij de partijlijn de hele dag over je wordt uitgestort over Tibet en op een gegeven moment had ik dan Iedereen daar wel al een paar keer gezien en toen was het zo nog steeds geïnteresseerd in Tibet. Zij jou nog steeds wel eigenlijk.

00:31:28 Spreker 1

Hij zijn niet een perstrip van de overheid. Mag ik er niet een keer officieel met jullie heen, dan kunnen jullie me Laten zien wat ik dan wel zo ontzettend moet zien daar en daardoor kan je dan dus ook mee op zo'n persstrip. Nou, zo'n persstrip, Dat is ook dat mag dan hè. Dan ben je met de overheid, maar dan ben je ook 5 6 7 dagen met de overheid 24 uur in.

00:32:08 Spreker 1

Fabrieksarbeider even spreken nou, dat gaan we niet doen. We zoeken er vanmiddag een en dan zie je ook hoe ze Mensen heel zenuwachtig maken. Van jij gaat nu met die buitenlander praten en jij gaat nu zeggen hoe goed het leven hier is, waarbij dus echt zelfs Mensen die het geweldig vinden hoe hun leven is, zijn al zo zenuwachtig dat er niet veel meer uitkomt dan.

00:32:29 Spreker 1

Ja nee, Het is allemaal goed. Ja, nee, ik durf niks te zeggen, dus ja, Dat is ook niet echt heel handig. Maar om in echt Tibet de Tibetaanse autonome regio te mogen werken te kunnen werken, moet je wel met zo'n persreis mee. Nou ja, goed dus dat zijn allerlei.

00:32:48 Spreker 2

Ben je daardoor anders gaan formuleren of zijn er verhalen gemaakt? Nou ja, Ik ben nu mee geweest op zo'n persreis, Maar ik kan eigenlijk niet schrijven wat Ik wil.

00:32:59 Spreker 1

Nou een aantal verhalen kan je überhaupt helemaal niet maken, dus het begint al met de keuze van je verhaal.

00:33:05 Spreker 1

Dat heeft geen zin om op een persreis te zeggen, nou, dat gaan we nu in een gevangenis willen en daar daar gedetineerden titaanse monnik interviewen of zo. Je moet dus heel erg realistisch zijn. Wat is die persreis, wat willen zij en waar zit in wat zij jou gaan presenteren? Jouw verhaal eventueel.

00:33:24 Spreker 1

En, heb je Misschien ook nog ruimte om tijdens die persreis bijvoorbeeld midden in de nacht het hotel te verlaten en zelf eventjes rondkijken? Want dat probeer je ook altijd. Dus je past ook je ja, je past je verhaal aan aan wat jij op die persreis aan thema voorgeschoteld krijgt, gaat het?

00:33:43 Spreker 1

Bijvoorbeeld over het behoud van typtaalsboeddhistische cultuur en ze gaan jou meenemen naar een tempel en Het is een bepaalde tempel die ook bekend staat als een beetje politiek opstandig.

00:33:58 Spreker 1

Hè? Dat weet je, want dat vertellen zij je niet, Maar dat is de kennis die je Misschien wel hebt. En dan weet je, hé, We gaan naar die die die tempel waar 3 jaar geleden nog wel eens een monnik is veroordeeld Omdat hij iets opstandigs zijn. Nou dan ga je kijken of je de app de leiding van die van die van die tempel.

00:34:17 Spreker 1

Op het eind van zo'n hele gescipte persconferentie, waarbij hij Alleen maar zegt dat het allemaal fantastisch is, toch kan vragen goh. 3 jaar geleden waren er nog een aantal jongere monniken die dit en dat en dat hebben gezegd. Weet u hoe het nu met die monniken is? En wat heeft u sindsdien gedaan?

00:34:36 Spreker 1

Aan de atmosfeer en de tempel om ja te weten hoe jonge monniken denken over dit soort dingen, dan vraag je het heel omfloers en dan zal die man daar geen antwoord, of wel een antwoord of een totaal gelogen antwoord. Of hij zal heel erg aan zweten, waar je dan ook ja.

00:35:10 Spreker 1

Hé, die krijg je normaal nooit te zien, nooit te spreken, dus die neemt het ineens over. Dat zegt wat. Dat is interessant. Alles is informatie namelijk in een onvrij systeem kun je twee dingen doen. Je kunt jezelf totaal focussen op alle onvrijheden waar je de informatie niet gaat krijgen en waar je dus weggeduwd wordt.

00:35:28 Spreker 1

Waar je fysiek en en mentaal Laten we u zeggen, druk ervaart Omdat je nou eenmaal niet daar dat deel van die informatie, dat willen ze nog niet dat je daarbij komt. En Je kunt ook zeggen, hoe ga ik dan geitenpaardjes zoeken In de omgevingen waar ik wel mijn werk zou kunnen doen? En wat?

00:35:48 Spreker 1

Krijg ik daar dan eventueel uit, dus Je moet heel creatief met verschillende invalshoeken. Non stop jong leren In de hoop dat je dus inderdaad een antwoord gaat krijgen op alle vragen die je hebt. En soms krijg je daar geen antwoord op, maar is er een ander verhaal?

00:36:13 Spreker 1

Maar dat is dus In de fase van het Research van het Research en het binnenhalen van je verhaal. Als je dan gaat schrijven, ja, Dat is. Dat is ook een vak apart om. Als je dus inderdaad stevige druk hebt gekregen.

00:36:29 Spreker 1

Of je hebt een een gevaarlijk, moeilijk gevoelig, iets weggehaald en Het is net niet fout gegaan. Hiep Hoera je interview geïnterviewd is waarschijnlijk nog gewoon veilig thuis. Jij hebt je verhaal. Ze hebben niet gezien dat je er was of ze zagen wel dat je er was en ze vonden het.

00:36:46 Spreker 1

Misschien om allerlei redenen die jij niet kan doorgronden. Een best goed idee dat dit verhaal naar buiten ging. Dat weet je namelijk niet, hè? Nou en dan ga je het schrijven, terwijl je dus niet weet. Ja, je weet waar de gevoeligheden liggen. Je weet wat er echt gevaarlijk is voor iemand, maar je weet ook een heleboel dingen die gevaarlijk kunnen zijn, weet je niet?

00:37:05 Spreker 1

Dat is maar guesswork en je probeert je best te doen, ook Als je dus met Mensen interviewt, dan zeg je al van Natuurlijk nooit als eerste vraag, want dan zouden ze bang kunnen worden en zeggen ze, Misschien Laten we maar geen interview doen, maar Als je klaar bent ermee. Of je zit zo een beetje midden en je begint te merken dat ze aarzelen.

00:37:24 Spreker 1

Ik had het bijvoorbeeld een kern met een officieel aangevraagd interview op een universiteit in Zwitserland en Het was In de tijd dat Al nou net zo'n beetje een thema begon te worden en de data crunch heel erg hip was big data.

00:37:43 Spreker 1

En die Mensen waren van de marxistische faculteit van 1 grote Technische Universiteit en die hadden projecten waarbij ze dus overal data inzamelden van studenten.

00:37:56 Spreker 1

Van hoe lang de studenten deden om van de ene collegezaal naar de ander te lopen tot wat ze bij de lunch aten tot wat ze online zeiden, hè? Dat is een vraag. Gesloten digitaal ecosysteem, zo'n zo'n universiteit.

00:38:11 Spreker 1

Nou dus Dat was dan voor een project om hun sociale welbevinden te monitoren en Dat was gedaan door de marxisme faculteit wat heel erg interessant was, want marxisme faculteiten waren tot die tijd altijd vrij stoffen theoretische afdelingen waar een beetje de Losers terechtkwamen. Maar ja.

00:38:30 Spreker 1

Dit was jaar 3 van Xi Jinping en ineens waren marxisten geen losers meer, Maar dat waren de Mensen die ineens ja vooraan stonden In de ideologie. Dus deze luitjes waren al in alle opzichten Daarom dus belangrijk. Het tech verhaal big data monitoring verhaal in een land waar je in principe dus gewoon kan monitoren.

00:38:50 Spreker 1

Online wat je wil als staat zijnde en goed interview gedaan en op een gegeven moment en die twee Mensen waren ook echt ***** believers nou prima hè, Ik ben in China, Ik ga mijn waarden normen voor zover ik die heb echt niet opdringen aan 1,34 miljard Mensen die uit een andere traditie komen.

00:39:09 Spreker 1

Maar ik merkte toch wel dat ze zenuwachtig werden, ondanks dat mijn Chinees marxisme redelijk vloeiend is. Ik weet wat ze zeggen en Ik kan ze weer staan en zij kunnen aan mijn vragen horen dat Ik weet hoe hun werk in elkaar zit. Dus ik zeg, wat is er nou, hè? Ik zeg, zullen we nog even doorheen gaan? Want ja, er zitten Natuurlijk allemaal best wel gevoelig en u heeft zo.

00:39:29 Spreker 1

Vrijheid met mij gepraat ben ik heel blij mee. Laten we er even doorheen gaan kijken waarvoor u Misschien de de pijnpunten zouden zitten. Vaak kunnen we er dan wel wat aan doen voordat ik vertrek.

00:39:40 Spreker 2

Komt die framing daar dan nog bij kijken?

00:39:43 Spreker 1

Wat?

00:39:44 Spreker 2

Komt framing daar dan nog bij kijken?

00:39:47 Spreker 1

Wat bedoel je met framing?

00:39:49 Spreker 2

Framing is voor mij dat je, uh, binnen bepaalde kaders iets gaat beschrijven.

00:39:55 Spreker 1

Nee, nee, Dat is dodelijk voor mijn vak Als ik ga framen voordat ik me even over iets waar ik een beetje iets van weet. Ik ga interviews doen Omdat ik.

00:40:05 Spreker 1

Een beetje iets van iets, weet maar nog niet 80% genoeg om een verhaal te schrijven Als ik het namelijk allemaal al weet, hoef ik niet al die moeite te doen om iemand een interview af te bedelen er helemaal naartoe te gaan met alle kosten en al het gedoe van dien. De zenuwen van die Mensen, de zenuwen bij Iedereen dat je daar dan bannels buiten.

00:40:25 Spreker 1

Landen ik Ik vind framing, Het is iets wat bedacht wordt aan een bureau. Ik doe eigenlijk zo liever mijn werk, niet Als ik in het veld ben.

00:40:37 Spreker 1

Ik neem een thema waarvan Ik denk, hé, Ik wil weten hoe dit en dat en dat zit de enige framing die ik dan eventueel zou hanteren, Maar ik vind framing echt een beetje een modern woord. Wat de lading niet dekt, is die wat ik in het begin zei, ik moet het snappen.

00:40:52 Spreker 1

Mijn luisteraarlezer en mijn chef moet het snappen en Mensen die mij de informatie geven moeten er geen problemen mee krijgen liefst nou Als we die 3 hebben, dan heb je het echt al goed gedaan. Daar heb ik echt geen tijd om ook nog te gaan denken.

00:41:09 Spreker 1

Nou, Als ik het dan sowieso vreemde comedy Chinezen er weer lekker totalitair af. Of Als ik het zo en zo frame, dan lijkt China best wel een veel leuker land dan westerlingen denken ben daar helemaal niet mee bezig. Ik probeer de werkelijkheid zoals ik hem aantref. Ik probeer de werkelijkheid te vinden.

00:41:26 Spreker 1

Zonder dat Mensen je manipuleren en zeggen, kijk, deze suikerspin is de werkelijkheid terwijl je daarachter net een gevangenkamp precies liggen waar je niet bij mag. Dus ik probeert bij je verhaal te komen. Je probeert daar Mensen over te spreken. Je probeert zin van onzin, feit van desinformatie te onderscheiden. Wat ook niet zo heel erg eenvoudig is.

00:41:47 Spreker 1

En je probeert het op te schrijven of te monteren op een manier dat het in de krant of op je TV programma past en dit alles zonder opgepakt te worden, dus ik frame tuurlijk, je kan jezelf helemaal gek framen Als je dat van tevoren al doet.

00:42:05 Spreker 1

Kijk, je gaat wel proberen. Je weet dat je audience een witte of een andere kleurige Nederlander is die Misschien een keer op vakantie in China is geweest, dus Je moet een heel Je moet veel veel kennis meegeven, Maar dat beschouw ik niet als een frame ofzo.

00:42:22 Spreker 1

Dus, nou ja, ik zat met die Mensen te praten en toen ging ik nou, Ik ga dit gebruiken dat gebruiken dat gebruiken, want dat weet ik meestal wel. Als ik iemand interview van Oh, dit zit hier, zit de quote. Dit is de informatie die ik nodig heb toen zei ik ja, dat deeltje wat jullie zeiden.

00:42:38 Spreker 1

Over Toen ik vroeg, wat is nou jullie ideologische inslag, hè bij dit project? Want Dat is Natuurlijk het gevoelige. Ik zeg ja, daar zag ik jullie aarzelen wat. Wat is het probleem? Ja, zeiden ze het woord ideologie. Ik denk ook *** hoe krijg ik dat weg?

00:42:57 Spreker 1

Ik zei ja ja nee ja, Waarom ja ja ideologie, dat stijgt gewoon een woord. Het wordt eigenlijk Alleen maar gebruikt op het hoogste niveau. Eigenlijk is Alleen maar Xi Xi Jinping, degene die bepaalt wat ideologie is.

00:43:13 Spreker 1

Ik zeg oh, dan snap ik wel dat jij als kleine professor in Zutphen niet het woord ideologie in jouw quote wil, want dan is het net alsof je jezelf op een leiding met de allerhoogste stelt voor de Nederlandse lezer totaal niet relevant voor deze Mensen. Een doodsangst dus.

00:43:29 Spreker 1

Praat je daarover en dan zeg je, joh, wat zouden we anders voor ander soort woord kunnen gebruiken in plaats van ideologische arbeid of ideologische beïnvloeding? Hoe zou ik het dan moeten noemen? Zei die nou gewoon wat Het is? China al Brainwashing nou.

00:43:48 Spreker 1

Hersenspoeling Het is Alleen maar fijn, want Dat is wat mijn lijst snapt Als ik tegen mijn lezer zo een eufemisme als ideologische gedachte beïnvloedings werk, dan hebben ze nog zoiets is dat hersenspoeling ofzo of wat is dat dan?

00:44:02 Spreker 1

Nou, neem me dan eens het eerst ik zeg, krijg je daar geen moeilijkheden mee? Nee, nee, nee, Het is denk het Wall te work. Het is fold influencing, dus eigenlijk zien we al dus dus eigenlijk hersenen, spoelen. En dat vonden ze helemaal geen onplezierig woord. Ik zeg nou, dank u wel.

00:44:20 Spreker 1

Dan doen we het zo zegt dan schrijf het zo op, dan lees ik voor hoe de quote gaat lopen. Ja, nee, prima, nou fijn dat het geen ideologische dingen meer heet. Nee, nou, ik begrijp het wel. Nou ga ik naar huis en dan zegt mijn baas tegen mij, Jezus, kun je dat wel zo hard opschrijven? En dan zeg ik, ja, Ik heb dat gedekt bij die Mensen. Nou, dan probeer ik uit te leggen Waarom nou?

00:44:39 Spreker 1

Dit is één voorbeeld en ik ben de hele dag was ik daar zo bezig. Ook als dingen Mensen heel erg om vloer ziet zaaien dat ik dan van hé, kunnen we dat niet directer opschrijven namelijk zo of zo, want anders snapt me lezen het niet. Dus Als je Mensen hebt die een beetje zenuwachtig zijn, probeer je uit te vissen Waarom ze zenuwachtig zijn.

00:44:59 Spreker 1

Soms doe je dat ook voor je interview als iemand helemaal niet mee wil werken, eigenlijk toch of tijdens of erna en dan dan dan vis je als en 9 van de 10 keer zijn zij zenuwachtig of gevoelig over iets wat niet per se het allerbelangrijkste is voor je verhaal.

00:45:15 Spreker 1

Dan kan je dus die zenuwen wegnemen en je weet dat daar de pijn zit en dat je daar dus niet even per ongeluk iets over schrijft.

00:45:25 Spreker 2

Dan moet je daarin dan nog antwoorden aan je publiek, Waarom je iets wel of iets niet zegt of dat je iets anders zegt.

00:45:33 Spreker 1

Het hangt ervan af hoeveel ruimte de opdrachtgever daarvoor heeft. Als ik een een verhaal van 8 850 woorden heb en ik moet daarin een heleboel uitleggen. En Het is niet belangrijk voor het verhaal Waarom iemand kijkt, Ik ga niet helemaal uit dit uitleggen in dat artikel, want dan dat heeft A.

00:45:51 Spreker 1

De inhoud maakt niet uit, maakt het niet voor uit, hè, hè? Dat voorbeeld wat ik net zei. Hersenspoelen en ideologisch is het boeiend voor mijn lezer om te weten dat op dit moment in China het woord ideologie dusdanig gevoelig ligt Omdat Xi Jinping bezig is met een ideologische uitbouw.

00:46:11 Spreker 1

Waardoor die professor in soort van dat woord eigenlijk moeilijk vindt om te gebruiken. Ja, dat hangt helemaal van het artikel af. Kijk is het online, dan hebben we daar 40.000 woorden voor. Dan kan je er een heel hoofdstuk over schrijven. Dat is Misschien wel interessant en leuk.

00:46:28 Spreker 1

Of kun je met voetnoten werken In de krant, dan kun je bij elk woord wat je zegt, een voetnoot zetten. Waarom ik dit woord kies en niet dat woord kies. Het hangt er maar vanaf hoe belangrijk de opdrachtgever die verantwoording vindt voor de inhoud van je verhaal, dan kan je zeggen, het komt bijna nooit voor.

00:46:46 Spreker 1

Het is bijna wel duidelijk bij elk stuk Waarom Mensen sommige dingen niet durven te zeggen. Dat zet ik er namelijk dan in. En als ze dingen dus wel durven te zeggen, ga ik er niet ook nog een voet. Een heel verhaal aanhouden, Waarom ze dat dan wel durven te zeggen terwijl ze eerst dit?

00:47:02 Spreker 1

Dan wouden we zeggen Maar dat dat niet kan, Maar dat ik dat niet erg Het is meta voor ze heel meta van. Uiteindelijk is het onderwerp namelijk, hoe gaan marxisten in een totalitaire een partij staat om met de mogelijkheden die big data crunching hun biedt?

00:47:22 Spreker 1

Ja, Dat is het onderwerp, Dat is al best wel ingewikkeld voor 5 10 100 woorden plus dan heb je 3 originele interviews waar je helemaal de pestkleur is voor gelobbyd hebt om die te krijgen. Je hebt in totaal dus 6 uur met Mensen gepraat.

00:47:37 Spreker 1

Is dan het allerbelangrijkste. Waarom ik het woord hersenspoelen kies en niet het woord ideologie. Ik denk het niet. Maar goed, Als het nodig is, kan ik dat allemaal uitleggen. Alleen zo doen we dat eigenlijk niet vaak in Nederland. Ik denk dat ook een stuk vertrouwen zou moeten zijn.

00:47:57 Spreker 1

Dat mijn lezer weet dat mijn baas mij al heeft gevraagd van, hé, Waarom gebruik je dit woord en Waarom gebruik je niet dat woord en wat is er? Dan gebeurt er dan met die Mensen Als je toch dat woord gebruikt en ben jij er dan verantwoordelijk voor of is de krant er dan verantwoordelijk voor en wat kunnen we doen die Mensen dan te helpen?

00:48:15 Spreker 2

Wat voor regels maak je daarover?

00:48:18 Spreker 1

Nou meestal wel dat de krant Blindvaart op de correspondent Omdat ik daar zit en ik wist wat die Mensen in moeilijkheden kon brengen en wie die Mensen waren en welke resources ze dan zouden hebben om zichzelf te beschermen. Want wij kunnen echt niks voor die Mensen doen, hè? Als ze in problemen gaan komen.

00:48:35 Spreker 1

Wat, wat kun jij als journalist Nou doen? Jij bent degene die ze In de problemen heeft gebracht. Wat kan jij dan doen om ze daar weer uit te krijgen? Dus daar moet je heel realistisch over zijn tegen je bazen.

00:48:48 Spreker 2

Moet je daar dan nog bepaalde afwegingen over maken naar de beroemd?

00:48:52 Spreker 1

Wat doe je de hele tijd?

00:48:54 Spreker 1

Die ligt daarvan, daar ligt daar lig je van wakker. Als je het nog niet zo lang doet en op een gegeven moment dan is Dit is zo onderdeel van je werk. Hier ben je zo ontzettend mee bezig bij iedere friemall waar je iemand voor lastig valt, ben je ermee bezig. Wat zou er mis kunnen gaan?

00:49:10 Spreker 1

En, wat kan ik dan doen voor diegene en het antwoord wat ik dan kan doen voor diegene is niks miente noppes, je kan niks doen. Ik heb wel eens geprobeerd om iets te doen voor iemand. Daar werd zijn situatie van diegene Alleen maar erger van, want ja, die buitenlandse bemoeial zit er weer op.

00:49:29 Spreker 1

Dus dat.

00:49:29 Spreker 2

Is waar de de de de gevoelstuk zeg maar dus vanuit de overheid of echt de fysieke druk gaat iemand?

00:49:40 Spreker 1

Ik begrijp niet goed wat je bedoelt.

00:49:44 Spreker 2

Eerder in het interview alt vastzetten van de auto in nemen wijs van de taxichauffeur.

00:49:50 Spreker 1

Nou, Dat is toch allemaal, dus ja, Dat is allemaal, dus dat komt allemaal uit dezelfde trechter, hè? Dan kun je zeggen, oh, dat zou wel wat anders dan politieke druk. Nee, die politieke druk uit zich via die fysieke druk onder meer.

00:50:04 Spreker 1

Maar ook als jij allang weer weg bent dat je ineens een alarm telefoontje van de zus, de broer of de wie dan ook van diegene die jij geïnterviewd hebt van ja, ze zijn gekomen. Ze waren vreselijk boos, ze hebben hem meegenomen. Wat ga jij nou doen?

00:50:20 Spreker 1

Nou die telefoons hoop je niet te krijgen, want je kan Alleen maar zeggen, nou hou maar op de hoogte en Ik kan er helemaal niks aan doen. En Misschien gaat zo iemand dan wel zeggen, kun je dat artikel niet gauw uit de krant halen? Want kunnen wij net doen alsof wij niet wisten dat jij journalist was?

00:50:37 Spreker 1

Nou dat zijn dingen, Dat is heel erg lastig. Dat kan ook zijn dat ze niet de familie van iemand die het lastig heeft, Maar dat gewoon dat er niet bepaald één Chinees iemand de *** is dat niet één Chinees iemand problemen krijgt.

00:50:51 Spreker 1

Maar gewoon een nou voorbeeld uit de praktijk ging een verhaal maken over corruptie bij landonteigening. Er kwam heel veel voor en er werden boeren gewoon uit hun boerderij geschopt. Hun dieren werden in beslag genomen. Hun boerderij werd afgebroken. Ze kregen daar dan niet het geld voor wat daar wettelijk voor staat aan compensatie.

00:51:11 Spreker 1

Door de corruptie van bouwbedrijven en plaatselijke overheid die allemaal dat compensatiegeld in hun zak staken en dan lekker gauw een groot flatgebouw gingen bouwen, dus ik naar zo'n dorp waar 200 Mensen inderdaad overnight uit hun boerderijen was verwijderd met dieren en al.

00:51:31 Spreker 1

Ja, die boeren die zijn boos die rijden op hun brommertjes rond het bouwterrein, doen hun woedende verhaal Laten zien. Nou eergisteren zijn ze nog geweest. Hebben ze ons met stokken geslagen? Kijk maar, blauwe plekken staan er in hun blowtje In de winter met al hun documenten van dit was.

00:51:48 Spreker 1

Eigendomsbewijs van mijn koe nou 2200 woedende Chinezen om je heen. Dat trekt Natuurlijk de aandacht van plaatselijke autoriteiten en het bouwbedrijf. En wat je dan dus krijgt is, terwijl jij daarvoor Dat was voor TV. Je verhaaltje voor de camera houdt van.

00:52:05 Spreker 1

Correctie is in China een levensgroot probleem. Deze Mensen hier achter me zijn boos om dit en dat en dat en terwijl jij dat staat te doen, komt er 1 grote voorkefttruc een staafmachine met twee geheelde mannen met volledig vizierhelm en die rijdt recht op jou in.

00:52:25 Spreker 1

Ja dan kan je ervan uitgaan dat ze het niet blij zijn met waar jij daar aan werk aan het doen bent. Dan gaan die boeren door voor rijden, zodat die die dat jij niet doodgereden wordt, wordt één Boer van zijn ding afgereden. Een hoop gejoel gedoe politie erbij. Dat is mijn cue op dat moment om te zeggen, OK, Ik heb mijn interviews. Ik heb één stand upper waarbij je ziet dat ik bijna doodgereden.

00:52:45 Spreker 1

Een Award. Ik stap nu in de taxi die klaar staat te wachten die we geregeld hebben voor de hele dag en move met die handel. Nou, dan zal ik het dan wat ik dan doe en dan krijg je daarna.

00:52:56 Spreker 1

Heel veel panisch gebeld met waarbij je. Waarom kom je niet terug en dan belt er ook vaak de plaatselijke overheid met. Komt u weer eens terug? Komt u eens bij ons op kantoor uitleggen wat u daar nou aan het doen was, want anders gaat die meneer x die u een interview heeft gegeven een heel groot probleem krijgen. Nou ja, daar moet je dan maar.

00:53:14 Spreker 1

Bedenken wat je gaat doen, Dat is heel erg lastig en Het is Natuurlijk een doel om jou te pakken te krijgen op hun kantoor te krijgen voordat jij die beelden hebt kunnen uploaden en bewaren ergens om te zorgen dat je ze toch Misschien wel gaat wissen.

00:53:32 Spreker 1

Nou ja, dus Dat is elke keer een hele nare afweging. Dat is best. Dat is wel stress, dus je probeert ze van je af te halen, anders in elke situatie verschillend hangt er vanaf waar je zit. Kijk, is het nog een halfuur rijden naar het vliegveld? Dan zou ik zeggen, karren met die handel en move.

00:53:51 Spreker 1

Is het nog 4 uur rijden voordat ik überhaupt dat district uitkomt, is het donker aan het worden zijn de wegen heel erg slecht en komt er sneeuw aan, dan denk ik dat het een heel klein goor herberg je waar niet naar mijn identiteitsbewijs wordt gevraagd en waar de waar we de auto een beetje bij een hooiberg kunnen verstoppert. Misschien wel slim is voor eventjes een nachtje.

00:54:11 Spreker 1

En dan gaan we de volgende ochtend om 5 uur vlak voor de zon op komt gaan. We gaan we weg gaan. We rijden direct door naar het vliegveld. Gaan we alsnog move in rechts geval gaan we in op de vriendelijke uitnodiging om terug te rijden naar dat startje om nog eens lekker na te praten.

00:54:27 Spreker 2

En.

00:54:28 Spreker 1

En, je gaat ook die boeren niet allemaal bellen, oftewel OK met ze is, want je hebt al problemen die Mensen hebben waarschijnlijk ook problemen. Maar ja, die hadden ze al voordat jij kwam, hè? Hun problemen heb jij? Dat vond ik de lastigste.

00:54:43 Spreker 1

Ik ben niet verantwoordelijk voor wat een totalitair systeem doet om Mensen hun mond te laten houden. Ik ben Alleen diegene die probeert bij Mensen te komen om ze iets te laten vertellen aan mij om iets duidelijk te krijgen. Maar ik ben niet degene die zei de die de problemen aan ze geeft.

00:55:01 Spreker 1

Die problemen hebben ze al, want ze wonen in dat land. Dat klinkt heel koud en het klinkt heel hard, Maar het is de enige manier waarop je je inderdaad je zei net angst. Ik was niet vaak angstig Als ik op pad ging, want dit was voor mij een soort mantra. Ik ben niet degene die ze dit aandoet.

00:55:19 Spreker 1

Ik kan er ook niet verantwoordelijk voor worden gehouden dat die Mensen worden. Ik doe het zo goed mogelijk. Ik hou me zo discreet mogelijk. Ik stel zo neutraal mogelijk mijn vragen. Ik zal Niemand extra in gevaar brengen, Maar het feit dat ik mijn werk doe is soms al genoeg voor Mensen om problemen te krijgen als ze met mij.

00:55:39 Spreker 1

In hetzelfde fokking restaurant zitten, moet ik me dat dan allemaal persoonlijke verantwoordelijk voor voelen? Ik denk het niet, anders kan ik me. Als ik dat zou doen, kan ik mijn werk namelijk niet meer doen, hè? Dan wil ik de deur niet meer uit, want dan ben ik bang bij overal waar Ik ga dat iemand problemen met mij krijgt.

00:55:57 Spreker 1

En nou, wie gaat dan het verhaal maken? Wie gaat dan die Mensen vragen? Weet ik veel hoe oud een kind is en of ze een goede ziektekostenverzekering hebben voor de invalide baby'tje wat ze nou hebben gekregen of niet, of hè? Heel veel vragen die ik stel zijn niet politiek gevoelig Alleen.

00:56:14 Spreker 1

De perceptie van de autoriteiten en van de Mensen is ook een buitenlander die wil China kapot maken. Die wil China onderuit halen. Die wil ons systeem opblazen.

00:56:25 Spreker 1

Dus je bent ook heel vaak heel lang bezig met uitleggen dat je dat dat helemaal niet jouw doel is dat je gewoon echt Alleen maar wil weten, net zoals jij voor je scriptie wil. Voor mij een aantal dingen weten. Nou, Ik heb hetzelfde, Ik wil gewoon Alleen maar een aantal vragen stellen, weet je het antwoord er niet op of is het te gevoelig?

00:56:42 Spreker 1

Ook prima, er zit ook altijd een vragen tussen die je wel kan beantwoorden. Nou, maar Laten we nog maar hopen dat als autoriteiten komen dat ik ze uit kan leggen. Ja, Het is belangrijk dat Ik weet dat deze meneer een goede ziekteverkosten. Verzekering voor zijn baby heeft nu en daar is hij heel blij mee.

00:57:00 Spreker 1

Soms is dat het dan ga je een verhaal maken over inderdaad een heel belangrijke sociale verbetering, zoals op een gegeven moment werden ziektekostenverzekeringen toegankelijk voor boeren en arme gebieden voor 5 verschillende ziektes. Nou, Dat was heel fijn Als je één van die ziektes had, want dan.

00:57:19 Spreker 1

Hoefde je niet zelf een open hartoperatie te betalen? Daar gingen dus niet dood, want die Mensen hadden geen geld voor open hartoperaties. Toen ging ik iemand daarover interviewen. Die had net een open hart operatie gehad. Die werd er zo zenuwachtig van en de autoriteiten werden daar zenuwachtig van.

00:57:35 Spreker 1

Dat uiteindelijk die meneer huilend naar het ziekenhuis is gegaan met de laat mij alsjeblieft nog maar even wat liggen, want Ik ben bang dat ik al mijn politiek gedoe krijg, Alleen maar Omdat ik blij verteld heb dat ik nou een ziektekostenverzekering heb.

00:57:47 Spreker 2

Zou dat politieke gedoe dan een voorbeeld kunnen zijn dat je een bron anoniem opvoedt.

00:57:54 Spreker 1

Ja hoor.

00:57:55 Spreker 1

Ja hoor, dat doe ik heel vaak.

00:57:58 Spreker 2

Ja is ook wat regelmatig dat je anonimiteit doet.

00:58:02 Spreker 1

Ja dat het zijn met name Mensen eromheen die dus belangrijke stukjes aanvulling geven waar ze dus in gevaar van kunnen komen.

00:58:14 Spreker 1

Dus die schrijf je weg die Mensen die schrijf je met name toen hem weg, dan zeg je een omstander, een collega die om wegende gevoeligheid zijn naam liever niet geeft. Dat soort dingen Als het iemand je hoofdpersoon is, dan dan doe je dat niet. Natuurlijk, dan gaat het niet.

00:58:31 Spreker 1

Maar dan ga je dus onderhandelen over dingen die je niet gaat schrijven, terwijl je ze eigenlijk nu Misschien best zou willen gebruiken. Maar dat je weet dat iemand daar een probleem mee krijgt. Het hangt ook weer heel erg af van de werkomstandigheden. Als jij heel snel even een verhaal moet maken.

00:58:51 Spreker 1

Heeft die Mensen moet vragen over nou zeg, zijn de kosten voor de kleuteropvang nog betaalbaar? Nou, Het is niet, Laten we zeggen, een enorm politiek ding is gewoon een praktisch iets.

00:59:07 Spreker 1

Wel gevoelig, want ja, werkloosheid, Mensen, geen geld etcetera, maar zou moeten kunnen. Denk je dan of nog simpeler? Ik heb er gewoon een voorbeeld uit de praktijk. Op een gegeven moment gingen we een verhaal maken over inflatie. Was inflatie in China nou, wat wilden we dan doen? We wilden een huisschouw filmen.

00:59:27 Spreker 1

Op de eerste dag van het project ging zijn boodschappen doen met een x aantal dertigquier en B. En dan deden we twee weken later op dezelfde markt dezelfde soort boodschappen met hetzelfde bedrag en dan kijken wat je dan mee naar huis neemt. Nou, dat project was hartstikke leuk bedacht Natuurlijk lekker simpel, ook aansprekelijk.

00:59:46 Spreker 1

Waren het niet dat toen die mevrouw de eerste keer boodschappen ging doen de stadswacht binnenviel bij de markt en alle marktlui werden gearresteerd. En ja, dat gebeurde per ongeluk toen wij daar stonden te filmen.

01:00:00 Spreker 1

Waar, toen wou die vrouwen Natuurlijk helemaal niks meer met ons, want ja, straks dan krijg je, krijgt zij gezeur dat wij die stadswacht op haar markt hebben gefilmd. Dan zei ik ja, nou, die die die beelden van wat weggooien van Van dat dat dat arresteren en dergelijke dat gebruiken we niet in jouw verhaal.

01:00:20 Spreker 1

Wil je nou alsnog even gaan zitten in je boodschappentas uitpakken? Nou ja, OK, Dat was dan wel. Ze snapt het wel, ze zeggen, Maar ik ga niet volgende week weer opnieuw boodschappen met jullie doen, want ze ze vallen bijna wel elke week binnen en dan straks dan krijg ik toch nog het gezeur.

01:00:37 Spreker 1

Nou zei Van OK, die informatie is wel welkom, want het belangrijk voor een ander verhaal over die stadswacht. Maar dan zeg ik inderdaad van OK, dat gebruik ik maar dan gebruik ik Zonder je naam en dan hou ik haar wel als hoofdpersoon voor het inflatie verhaal. Gewoon mevrouw Lee.

01:00:56 Spreker 1

Uit wijkt daar en daar en daar doet boodschappen, dus je je probeert dat dat met Er zijn heel veel geïnterviewden die zeggen als eerste, Ik vind het prima met je te praten, maar niet met mijn naam erbij. En dan moet je de regels zijn wel dat Je moet goed uitvragen, Waarom is het gewoon dat ze het leuker vinden? Handiger met een andere naam?

01:01:16 Spreker 1

Is het echt iets iets concreets waar ze bang voor zijn? Hebben ze meer zoiets? Ja, Ik heb hier een stalletje en dit warenhuis. En Ik wil eigenlijk niet dat de rest van de de collega's stalletjes houders allemaal weten dat ik een interview aan een buitenlander heb gegeven. Dan is het gewoon een ongemak dingetjes.

01:01:38 Spreker 1

Hangt er van af wat de reden voor diegenen is om die naam niet In de krant te willen. In de regel probeer ik wel altijd de echte naam te krijgen en dan zeg ik, nou ja, is dat lastig vind, welke naam wil je dan? Nou ja, verzin maar een naam, en dan zet ik die valse naam.

01:01:54 Spreker 1

Als ik zelf maar wel weet wie Het is, dat zou wel handig zijn. Maar soms zeggen Mensen ook al als eerste begin hè? Dat is met name in het genre de Fox Pop. Weet je wel, wat is een fox pop? Ja, nou daarbij zeggen heel veel Mensen, Ik wil best even mening geven, maar niet met mijn echte naam.

01:02:12 Spreker 1

Wat, wat doe je dan? Vind je dan de naam, de echte naam de belangrijkste of wil je die Fox pop hebben?

01:02:18 Spreker 2

En daar.

01:02:18 Spreker 1

Kunnen we heel lang over kletsen Samen, Maar het is nu sta je in het veld en je hebt over een uur deadline. Je bent er 3 kwartier reizen van je internet.

01:02:28 Spreker 1

En, Je moet nog monteren, dus ja, dat kan niet zo heel lang nadenken of je nou die naam belangrijker vindt of die Fox pop en Je moet er 3 hebben, anders krijg jij geen geld voor het werk wat je al twee dagen loopt te doen? Ja, dan zijn we pragmatisch en dan zeg je dankjewel, meneer, hoe wilt u genoemd worden?

01:02:47 Spreker 1

Want is die naam dan belangrijk of is die mening belangrijk die je probeert op te vangen met die Fox prop, dus die afwegingen maak je niet Alleen met je naam.

01:02:57 Spreker 1

Ik bedoel, hebben we nu de naam? Het volgende komt met je leeftijd de geboorteplaats, de provincie waar je vandaan komt. Hoeveel je verdient waar je werkt of je getrouwd bent of je een jongetje of een meisje hebt? Iedereen kan overal bij.

01:03:10 Spreker 1

Het feitje wat je aan iemand vraagt, zeggen, ja, ik snap dat je dat wil weten, maar eigenlijk vind ik dat ja privacy of Het is toch een beetje gevoelig of straks herkenbaar of krijgt Misschien toch gezeur?

01:03:21 Spreker 1

Des te vaker ja gaat zeggen tegen je interview, hè? Dit is dan iets verder gaat het dan de Volkskrant gewoon een simpel interviewtje van? Ja, Maar ik moet toch je eigen naam, je echte baby naam, je echte geboorteplaats je echte dit je echte inkomen, je echte dat.

01:03:34 Spreker 1

Wanneer denk jij dat die Chinees op een gegeven moment zijn geduld op is en zegt, Ja joh, jij wil mij helemaal niet begrijpen dat ik jou dit ene stukje informatie niet geef, terwijl ik wel bereid ben om te praten over wat Ik vind van Trump bijvoorbeeld hè? Daar gaat het interview Misschien nog wel over.

01:03:52 Spreker 1

Maar jij moet allemaal weten dit dat dat dat dat. En dan neem je geen genoegen als u dat een beetje anonimiseren of versluieren, nou, dan ga Ik denk ik ook dat hele gevoelige vraag van jou maar niet beantwoorden. Dus de klok tikt altijd in je hoofd. Hoeveel kan ik nog vergen? Vond deze man of vrouw?

01:04:09 Spreker 1

Maar hoe zorg ik dat hij me wel vertrouwt dat hij dus inderdaad die vraag eerlijk beantwoord, hoe krijg ik hem zover? Hoe maakt het comfortabel en veilig en krijg ik mijn werk af? Dus soms zeg je, ja, joh, weet je dat jij een illegale taxi chauffeur ben en daar geen belasting over betaalt?

01:04:29 Spreker 1

En dan s nachts aan het taxi rijden ben en overdag je officiële baan op een heel saai overheidskantoortje is doet er niet zo heel veel toe Als het gaat om wat jij van Trump vindt. Dus nee, wat vind je er comfortabelster?

01:04:47 Spreker 1

Nou, zeg Maar dat ik op een kantoorbaan heb. OK kantoorbaan, meneer Lee. Terwijl ja, hij rijdt eigenlijk op de taxi en hij heet meneer woon, Maar dat maakt denk ik voor zijn mening over Trump niet uit, maar gaan we het hebben over.

01:05:07 Spreker 1

Is het thema van mijn verhaal, hoe je vervelende kantoorbaan hebt. En's nachts stiekem bij bent als taxichauffeur, dan kunnen we Natuurlijk niet doen. Als dat die, dat kunnen we niet zeggen dat hij niet op de taxi rijdt, dus het hangt er heel erg vanaf waar je iemand voor opzoekt.

01:05:21 Spreker 1

Maar het is belangrijk om het altijd heel precies uit te vragen wat er aan de hand is, Waarom iemand iets niet durft te zeggen of vertellen of doen. Want heel vaak zit het niet zo politiek. Heel vaak zit het in.

01:05:33 Spreker 1

Ja, Maar de baas van die afdeling die mij moeilijk zou kunnen gaan maken, is de vriend van mijn broer en dan wordt mijn broer ook nog kwaad op me. Als ik iets negatiefs zeg over de gemeente, dus weet je, wat zit heel vaak in iets heel ingewikkelds particuliers wat niks met jouw verhaallijn te maken heeft.

01:05:53 Spreker 1

Ja dan kan je zeggen, joh, prima, als jij als dit het grote probleem is, dan schrijf ik, schrijf daar überhaupt nu over. Ik ben niet geïnteresseerd in dat jij een ruzietje hebt met de baas van je broer, die ook wel weer zo that dat gaat mij erom dit of dat of dat te beschrijven dus hoe Als we.

01:06:13 Spreker 1

Jouw naam anders hebben, en hij weet dus niet dat het jij ben, maar hij denkt dat het meneer Wang is opgelost, toch, hè? Je zult, Je moet dus Daarom heel erg uitvragen Waarom iemand zijn naam maar niet in wil hebben of bepaalde informatie er niet in wil hebben. En dan?

01:06:30 Spreker 1

Deed ik actief een suggestie waarvan ik wist nou of iemand nou wangheid vliegt, maakt niks uit voor het verhaal Als ik die quote maar kan gebruiken, hé, vind je het goed Als ik je Lee noem Ik ga je dit en dit en dit Laten we zeggen.

01:06:46 Spreker 1

Oh ja nee Natuurlijk nou klaar, maar als iemand zegt, ja, Maar ik wil dat ook niet zeggen als Lee dan zeg ik ja, dan worden de uitspraken wel erg problematisch. Wat zijn we dan aan het doen met elkaar? Nou ja, en Dit is dus je werk werkelijkheid en Dat is altijd. En Dat is ook iets waar je aan leert wennen.

01:07:06 Spreker 1

En, je maakt die beslissing In de rijgel gewoon zelf, want je zit 8 tijdzones verderop en je baas verwacht wel van je dat je hierin kijkt. Jouw baas kwam vanaf je bureau Natuurlijk allerlei eisen stellen. Vragen stellen. Heb je wel dit gedaan? Heb je wel dat gedaan?

01:07:25 Spreker 1

Maar die weet niet hoe het in China is. Die weet ook niet hoe Chinezen denken hoe Chinese praten. Dus ja, als hun baas heel erg micromanagen met ja, Maar het moet wel. En ja, dan kun je soms dingen niet maken. Het moet met foto met na met dit met dat dan OK, nou, dat gaat met dit verhaal niet lukken.

01:07:44 Spreker 1

Probeer een een collega in een ander land te vinden die dat verhaal daar makkelijker kan maken, dus dat dat doe je ook wel zeker Als je wat zekerder bent dat je al wat langer zit en je hebt een goede relatie met die opdrachtgever, dan weet die opdrachtgever ook wel dat je dat niet doet Omdat je geen zin in hebt.

01:08:02 Spreker 1

Dan is gewoon je je afweging. Ter plekke is dit haalbaar of niet? En wat ze eventueel schade voor Mensen Als je het volgens die manier die in Nederland geëist wordt, gaat doen.

01:08:16 Spreker 2

Wil ik even terug naar een slag die je net afmaakte?

01:08:22 Spreker 2

Toen je vertelde over dat je een bron had gesproken in een ene stukje van het land. Maar dat je eigenlijk door moest naar een andere plek Omdat je die persoon had gesproken en dat je dan weer veilig bent, zeg maar.

01:08:35 Spreker 1

Veiliger minder onveilig zou ik zeggen, veilig, ben je nou nooit?

01:08:40 Spreker 1

Je bent veilig Als je weer thuis bent en je verhaal is uitgezonden, dan ben je veilig.

01:08:47 Spreker 2

Soms een absurde werk verhouding?

01:08:51 Spreker 1

Ja.

01:08:52 Spreker 2

Verwerkzaam je helemaal gaaf, of niet?

01:08:54 Spreker 1

Ja hoor, Ik heb het 8 10 met een jaar met enorm veel plezier en een goed uithoudingsvermogen gedaan. Ik vond het ook heel erg wennen dat het hier dus anders werkt.

01:09:07 Spreker 2

Wat is daar nu nou het grote verschil qua wat anders werkt, want Ik denk dat die drive.

01:09:13 Spreker 2

Die zit in jou, denk ik.

01:09:15 Spreker 1

Ja, Maar ik denk dat die Mensen die ik hier spreek en die ik in Europa spreek, minder snel zullen worden opgepakt door de Chinese staat.

01:09:24 Spreker 2

Althans ik ook terug in je hoe je je artikelen maakt op je producties.

01:09:30 Spreker 1

Nee, Ik denk dat die basisnormen waar waar waar we mee te maken hebben als journalisten de eisen die je aan een goed verhaal stelt en de eisen die je aan je aan je interviews stelt en aan je observatie stelt, die zouden niet anders moeten zijn. Die zouden overal ter wereld gelijk moeten zijn.

01:09:47 Spreker 2

Maar is het ook haalbaar voor jou als journalist?

01:09:51 Spreker 1

Nou ja, Als het verhaal niet goed wordt en dan moet ik uitleggen thuis, Waarom? Waarom het niet niet, niet, niet zo goed wordt Als we hoopten. En Als het dan komt door een buitengewone onvrije werksituatie, weet je zeg, nou, we mochten ergens helemaal niet bij, terwijl we dachten dat we daar wel bij konden.

01:10:10 Spreker 1

Maar het is eigenlijk ook een beetje onderdeel van je vak dat je van tevoren ook scenario's probeert te maken met wat Als we er helemaal niet bij kunnen? Hoe groot achten we die kans? Wat kunnen we dan wel en wat Als het hangt ervan het verhaal af?

01:10:24 Spreker 2

Toegang niet mogelijk is.

01:10:26 Spreker 1

Ja, Maar dat hangt van het verhaal af.

01:10:29 Spreker 1

Kijk, stuur jij mij op pad met een hele duidelijke opdracht? Zoals vorig jaar werd ik op pad gestuurd met een hele duidelijke opdracht, maak een verhaal. We maken verhalen over grondstoffen. Marije, zou jij naar Zambia? Ga naar zo'n Chinese kopermijn en.

01:10:44 Spreker 1

Kommer is achter of de achterstand die Europa heeft in Zambia nog eens in te halen Als het gaat om binnenkoop komen In de koper sector. Nou, Dat is denk ik een heel duidelijk en concreet iets Als ik er dan heen ga Zonder toegang tot een Chinese kopermijn, dan wordt het verhaal denk ik niet goed.

01:11:05 Spreker 1

Dus dan zeg ik, Dat is prima. Ik ga Alleen Als ik toegang krijg tot 1 Chinese koper ben, want daar ligt het antwoord op je vraag als jij dan geen ja, dan dan gaat dus alles op alles zetten om toegang tot 1 Chinese kopermijn te krijgen. Lukt het je niet of gaat het niet door? Maar is het een heel breed verhaal met?

01:12:04 Spreker 1

Ik begrijp waar je vraag vandaan komt. Alleen Dit is een heel praktisch vak, hè? Wij zitten niet met het Handvest van Bordeaux te kijken of we onze verhalen maken. Volgens die ethische code die hoort Als het goed is ingesleten te zijn bij als journalist hoor je.

01:12:21 Spreker 1

Je hoort rood uit te slaan binnen Als je denkt, Jezus, Ik zit dingen te doen tegen die die ethische afspraken die we met zijn allen hebben gemaakt. En dan hoor je gewoon te stoppen en te zeggen, hé, wat ben ik nou eigenlijk aan het doen? Waarom ben ik dit aan het doen? Kan ik dit uitleggen en dan zoek je je baas op en dan zeg je, joh.

01:12:40 Spreker 1

Of je collega waarmee het verhaal doet, ze zegt joh, volgens mij zitten we nu aan de verkeerde kant van de streep te werken, gewoon Omdat we dit verhaal zo graag willen hebben. Maar het lukt niet. Nou, dan praat je daarover en dan wordt er vrij snel wordt er gezegd, ja joh, Als het niet lukt dan lukt het niet, dan kan jij niks aan doen. Dat is gewoon heel moeilijk werkveld waar je nu in zit.

01:13:00 Spreker 1

Of je zegt, ja, weet je, dit lukte niet, maar die en die zei dat en Dat was ook wel interessant. Misschien kunnen we daarop verder. We gaan die invalshoek twisten. We gaan kijken of er andere invalshoek minder gevoelig dit haalbaarder dat dus je bent heel praktisch bezig.

01:13:54 Spreker 1

Wat is er fout aan het gaan? Hoe zit het in elkaar? Hoe kan ik dit verhaal redden? Wat zijn dan die feiten waar Niemand het over wil hebben en Waarom niet? En zijn er ook nog andere die wel bespreekbaar zijn?

Feiten kan hoe. Hoe zorg ik dat we niet met z'n allen hier nou allemaal helemaal mis gaan, zal ik maar zeggen.

01:14:14 Spreker 1

Nou en, Dat is Als het dan misgaat, dan bel je. Heb je je baas dan zeg je, ja, ben oprecht terug naar huis, want dit en dat en dat ging allemaal mis. Helaas niks aan te doen. Vroeger hadden we ook nog, Toen ik daar zat was de traditie dat je dat ook niet in je verhaal heel erg ging beschrijven.

01:14:32 Spreker 1

Dat is ook veranderd in dit vak en tegenwoordig is het veel gebruikelijker om er 1, 1, 1 klein kadertje bij te zetten met de tegenwerking die je hebt ondervonden terwijl je dat verhaal maakte dat je bijvoorbeeld overal werd gearresteerd en daardoor maar twee Mensen met een valse naam in je artikel hebt.

01:14:54 Spreker 1

Hè? Dus dat verantwoording afleggen Dat is relatief nieuw in dit vak. Toen ik nog in China zat was het heel vaak van nou, zet maar even in een bijzinnetje erbij dat dat dat dat die Mensen een andere naam willen Omdat ze bang zijn dat ze anders dit of dat.

01:15:11 Spreker 1

En soms ontstond er ook wel in het verhaal. Ik heb ook wel verhalen gemaakt dat het onderdeel van het verhaal werd, hoe wij werden weggejaagd en familieleden nabestaanden van Mensen die bij een ramp waren omgekomen. Ja, die werden van hun bed gelicht en achtervolgd Omdat die Mensen

01:16:02 Spreker 1

Nou ja, halverwege dan zijn die Mensen ineens weg en krijg je nog één appje van een zwager die nog niet is opgepakt van jullie moeten nu ophouden, want het wordt nu te gevaarlijk. Nou ja, OK dan is dat het eind van je verhaal. Dan tik je dat op en dan moet de lezer zelf maar bedenken of die dit persvrij of onvrijheid.

01:16:21 Spreker 1

Censuur inmenging. Ik bedoel dat ze allemaal hartstikke mooi wat we vanuit onze westerse persvrijheid denken, vinden van hoe journalisten hun werk moeten doen. Maar ja, moet wel gaan, hè? In de specifieke context van de praktijk.

01:17:58 Spreker 1

Ja, je maakt soms keuzes van, hé, Dit is gewoon beter voor mij Als ik er nu even niet dit doe.

01:18:18 Spreker 1

Ja dat zeg ik eigenlijk tegen alle collega's die ik. Ik heb ook wel collega's mogen begeleiden die aankwamen in China en daar gingen beginnen, dus hij had, Dit is een marathon en geen sprint.

01:18:52 Spreker 1

Begrijpen al ja China totalitair, er zal wel niks kunnen. Oh, het lukte allemaal vast wel niet, maar gewoon zeggen, hé, waar denk jij dat verhaal wel zit en wat wel zal lukken? Nou dit ga dan hè. Dan is het heel vervelend als een iemand aan het Bureau zegt dat jij eindelijk inderdaad van nou Ik kan dit en dat verhaal maken.

01:19:58 Spreker 1

Hè dat Dat is komt nu denk ik niet meer zoveel voor, maar in mijn zeg tot 2010 kwam dat wel vaak voor wat er vanuit het Bureau extra eisen of dat niet begrepen werd dat je al heel erg veel moeite hebt moeten doen om een verhaal überhaupt te identificeren en op te zetten.

01:20:17 Spreker 1

En dat dan, ja, Maar we willen toch ook heel graag iets over dit. Of ja dat er achteraf enorme eisen worden gesteld? Ja, Maar we zouden toch een verhaal maken over dit, dit dit ja, die Mensen wilden allemaal niet. En toen had ik er één en die is toen opgepakt. Twee minuten voor het interview. Oh, kon je er dan Niemand anders vinden?

01:20:38 Spreker 1

Nou, Dat is, Dat is hem heel erg stressvol voor correspondent, wat ook heel fijn is is als er en dat dat moet ik zeggen. Bij de Volkskrant heb ik dat nooit zo meegemaakt. Hoor, maar ja, Ik heb voor bijna iedereen wel gewerkt. in China zat dus.

01:20:53 Spreker 1

Wat ook lastig is, is achteraf nog dingen anders willen andere invalshoek ja, maar er was ook een rapport en van de TU Delft en er stond in dat en nou, je hebt net twee weken gereisd met alle moeilijkheden van dien om dat verhaal te tikken. Nou heb je dat helemaal mooi levert in, ja, maar had je ook niet.

Willen ervaren bij de redactie.

01:21:31 Spreker 1

Als je in een plek zit waar die persvrijheid onder druk staat en waar je met kijk alles wat er geregeld kan worden vanuit een redactie om de hoeveelheid stress die aanzienlijk is in deze stand plaatsen te reduceren dat je er niet nog extra stress bij krijgt van.

01:22:21 Spreker 1

Door dingetjes die misgaan op de redactie is fijn. Dat wil zeggen chefs die goed met je overleggen op een moment dat dat dat voor jou ook werkt, hè? In jouw tijdzone dat je niet al doodmoe ben Omdat je net uit een vliegtuig komt dat er met diegene die.

Over de omvang wanneer het af moet zijn dat Als je het niet haalt Als je het niet afkrijgt op die dag, Omdat moeilijk Mensen niet meewerken, toch ver etcetera.

01:23:03 Spreker 1

Dat er dan niet gelijk. Oh ja, maar dan kan het allemaal niet en dan zorg je ons enorm probleem. Nee, dat er dan wordt meegedacht en gezegd, joh, geef me niet. Dan hebben we deze week eerst het verhaal uit Ecuador en dan maak jij je verhaal voor volgende week dus praktisch constructief meedenken en

01:23:38 Spreker 11

01:25:04 Spreker 1

01:25:37 Spreker 1

01:25:58 Spreker 1

Dat vind ik ethisch belangrijker dan en nou moet niet persoonlijk opvatten. Dit is off the record en Ik hoop dat je niet kwalijk neemt.

01:26:07 Spreker 1

Die ethische houding vind ik vele malen belangrijker en ook onderbelichter het respect voor je interview way en het respect voor je, voor het verhaal wat die te vertellen heeft, vind ik belangrijker dan of die naam erbij mag of niet. En Waarom die naam dan en hoe ik dat uitleg aan die lezer.

01:26:22 Spreker 1

Jij zit er niet mee als die naam anders is dan dat die meneer of mevrouw heet. Je gaat gewoon lekker verder met je leven en je hebt een waardevol stukje informatie gekregen over China. Dat is belangrijk en diegene die dat informatie heeft gegeven. Die voelt zich er niet *** over en die raakt er niet door In de problemen.

01:26:40 Spreker 1

Als ik dat allemaal bij elkaar heb gedaan, denk ik dat dat dus belangrijk voor mijn werk, dat dat vind ik belangrijk ethisch gezien. Ik weet ook niet of dat In de code van Bordeaux staat. Ik zeg, Ik weet niet of dit hele deze preek, die ik je nou geef In de Code van Bordeaux staat.

01:27:07 Spreker 1

We zijn weer terug onder record. Ik wou het bedoelt niet onaardig of zo hoor over je onderzoek. Juist heel leuk dat je dit doet. Alleen de de de Er is een enorme verschil tussen praktijk en en en inderdaad wat?

01:27:23 Spreker 1

Of een woord wat ook allemaal prima is, maar wat in het Chinees een negatieve bijkleur kan krijgen. Je zet een maand of 3 voor je visumverlenging. Welk woord denk jij dat ik dan neem?

Het woord waarvan Ik weet dat het A klopt

Bij de lezer begrijpt essay dat het in het Chinees wat wat wat wat prettiger overkomt dan het woord wat waarvan iedere Chinees zal zeggen, Jezus moet dat nou zo gezegd worden.

01:30:00 Spreker 1

En, Ik heb ook een stukje daarover geschreven, want Dit is iets wat iedere Chinees 1 1 1 Mensen die in China zitten allemaal de hele tijd automatisch doen. Ik heb geprobeerd het niet automatisch te doen, want Ik wil dat ik elk woord wat ik typ dat ik daarvan bewust ben, Waarom ik dat woord gebruik en niet een ander.

01:30:19 Spreker 1

Juist Omdat ik heel vaak die vraag krijg, nou, dat doe je zeker wel aan zelfcensuur. Nee, ik doe niet aan zelf censuur ongemerkt Als ik aan zelf censuur doe, vind ik het in principe ook geen zelf censuur. Ik kies een aanvaardbaar woord, Maar ik ga niet iets niet vertellen.

Ik ga niet iets weglaten verzwijgen omdraaien verdoezen Als het relevant is, probeer ik het wel te melden. Dat is een enorme strijd die je hebt met jezelf terwijl je bezig bent. Ik heb daar wel een artikel over geschreven. Twee eigenlijk eentje. Dat ging over Hongkong.

01:31:52 Spreker 1

Maar de wetenschap dat hij Er is en dat hij zich elk moment op je kan vallen en je kan gaan wurgen, maakt al dat jij denkt, zal ik nou eens? Xi Jinping is een reactionaire ***** of zal ik zeggen.

01:33:02 Spreker 1

Wat doe je Als je één van je beste vrienden wordt opgepakt, gedetineerd Zonder proces? En hij zit nu al 1,5 jaar vast. De ethiek van de Code van Bordeaux zegt, je schrijft niet over je vrienden, want dan ben je persoonlijk bij betrokken. Dat is niet niet handig om allerlei redenen niet.

01:33:18 Spreker 1

Nou heb ik op een essay geschreven, Waarom ik er net als vraag dat ik er toch over wilde gaan schrijven en daarin komt het voorzichtig zijn met je woorden ook heel erg. Ja, nadrukkelijk gaat het daar ook over, Omdat ja, die man is om politieke redenen Natuurlijk opgepakt.

01:33:38 Spreker 1

Dus je kan er op rekenen dat elk woord in dat artikel dat ik daar zeker wel twee maanden over heb nagedacht voordat ik het opschrijf, dus daar Dat is Misschien wel leuk om om die twee, die zal ik even uit de P walvissen naar je mailen, ja.

01:34:46 Spreker 2

En bepaalde ondersteuning had kunnen zijn die werk veiliger of inhoudelijk beter had kunnen maken en Dat is dan puur voor een stukje weer een stukje adviesvraag, maar ook iets wat ik mee wil nemen in mijn onderzoek.

01:35:02 Spreker 1

Nou, Ik heb net al een aantal pointers aantal dingen daar op gegeven, denk ik wat wat fijn is, is als opdrachtgevers interesse hebben In de veiligheidssituatie.

01:35:15 Spreker 1

Ook de bureaucratische situatie die daarbij gepaard gaat, hè? Want als jij bureaucratisch je dingen niet goed in orde hebt, dan krijg je daar op een gegeven moment problemen mee. Of de Mensen met wie je werk krijgen problemen in het uiterste geval de Mensen die je probeert te spreken voor je verhalen krijgen problemen.

01:35:31 Spreker 1

En vaak zit er helaas aan veiligheid en dat geldt nadrukkelijk niet voor de grote opdrachtgevers van mijn laatste 5 6 jaar in China, maar voor kleinere opdrachtgevers daarvoor bij sommige opdrachtgevers. Sommige media hebben het financieel ook lastig.

01:35:50 Spreker 1

En als ze dan het prijskaartje zien wat er aan veilig werken vast hangt, dan willen ze toch ja schrikken ze en sommige hebben dan gezegd tegen mij, Ik kan dat niet een beetje goedkoper, bijvoorbeeld door niet een officiële assistent met alle sociale zekerheidsregels en vergunningen in dienst te nemen.

01:36:11 Spreker 1

Nou, Als je weet dat een inofficiële assistent voor jarenlang Zonder ook maar enige reden In de gevangenis kan verdwijnen doordat jij zei, We gaan niet met officiële vergunning, want we vinden ze in Nederland zo duur en dan dan dan is het Natuurlijk ja één keer uitleggen. Sorry.

01:36:30 Spreker 1

Het kost nou eenmaal wat het kost en dat als dan toch blijft worden gevraagd, kan het toch niet minder. Kan het toch niet? Zo kan het toch niet zo? Ja, dat dat zijn dingen die niet helpen en Ik was.

01:36:44 Spreker 1

Op een gegeven moment, vrij ja had ik gewoon een mazzel en dit hoefde niet precies helemaal in, Maar ik had een goed pakket opdrachtgevers waarbij een opdrachtgever al die kosten van die vergunningen op zich nam.

01:36:57 Spreker 1

Omdat dat ook het meest zichtbare werk was, want er was televisie, televisie. Ben je zichtbaar met je camera met je microfoon met je met je crew, dus het oppakken risico van televisie journalisten is vele malen hoger dan dat ik een beetje met een blokje ergens achterin sta. Nou dus de TV die dekte al die kosten.

01:37:15 Spreker 1

Waardoor kleinere opdrachtgevers gratis meeliften met een veilig werkende assistent. En als die dan eigen verhalen wilde waarvan de TV zei, nou, dat gaan wij niet doen en dan moesten ze een stukje meebekken betalen aan de verzekering van de assistent. En dan wilden ze dat niet.

01:37:31 Spreker 1

Nou ja, dat ik ben gewend geraakt om dan gewoon gelijk te zeggen, joh, dan doen we het gewoon niet. Maar als jij nog niet zo lang daar werkt en heel graag ja, die opdracht wil en niet nee durft te zeggen en denkt, dat ligt zeker aan mij dat ik dat niet durf of zo.

01:37:45 Spreker 1

Hè een assistent Laten werken Zonder vergunningen of geen belastingen betalen of allerlei van dat soort. Andere bureaucratische dingen waar je je onveiligheid mee vergroot je problemen mee vergroot, maar die gewoon geld kosten. Er zijn echt opdrachtgevers geweest in Nederland. Die dachten dat ik dat zelf wel ging betalen.

01:38:05 Spreker 1

En mocht ik blij zijn, Dat is voor hun een verhaal mocht maken. Nou, ik denk dat die houding anders moet. Ik denk dat het veel belangrijker is dat redacties en veel redacties zijn daar al heel goed mee op weg dat ze van tevoren aangeven OK budgettair zit ik zo en zo en zo in dit verhaal, want dan weet die correspondent ook.

01:38:43 Spreker 1

01:42:03 Spreker 1

Nou super benieuwd naar ja.

01:42:06 Spreker 2

Ik denk dat je dat leuk vindt.

01:42:09 Spreker 1

Ja, ik ben gewoon heel. Ik vind het heel fijn dat überhaupt iemand onderzoek wil doen naar de impact van personenvrijheid op ons werk. Dat is super belangrijk. Het is Alleen ja.

01:42:23 Spreker 1

Wat ik van de vragenlijst dan dan een beetje vond was van het ging ervan uit dat ik mogelijkheden heb. Alternatieven heb dat ik dat ik me op een andere manier kan verhouden tot die onvrijheid en dat ik er als journalist iets aan zou moeten kunnen doen, terwijl Als je daar werkt, de.

01:42:42 Spreker 1

Het is niet voor niks een totalitair gevoel, zo'n autoritaire een partij staat Als je eenmaal ziet hoe groot Dat is en waar dit allemaal zijn vertakkingen heeft en hoe de macht is georganiseerd in zo'n land, dan wees je ook dat je zelf maar een heel klein dingetje bent.

01:43:03 Spreker 1

En, Het is gewoon vooral belangrijk dat het niet over jou heen komt. Valsen, jij bent ook niet de Prime Target dat regime dat wil overleven. Dat doet het toch wel. Of jij er nou bent of niet. Het is Alleen handig dat je niet net ervoor gaat staan en heel erg. Ik ben hier met mijn westerse ding.

01:43:19 Spreker 1

Als het toevallig net rechtdoor aan het rijden is, moet jij er niet voor staan. Verder kun je het prima werken in China en het zijn echt. Ik bedoel, het klinkt allemaal nu heel erg naar en moeilijk en zwaar en stress.

01:43:35 Spreker 1

De beloning is dat je bij Mensen bent die jou authentiek deel van hun leven laat zien. Wat helemaal niet politiek gevoelig hoeft te zijn, wat gewoon een mensenleven is waarvan ik denk, hé, dan kunnen de Mensen die mijn krant lezen.

01:43:48 Spreker 1

Die kunnen daar wat van leren en Misschien inspireert het ze ook wel in hun eigen leven. Als ze met shitsooi zitten. Dat is denken aan het leven van die Chinese meneer. Of die mevrouw of wat? Wie dan ook dat het bij dat die verhalen van die Mensen bij zich blijft, want daarmee en dat ja ga ik toch even zeggen.

01:44:08 Spreker 1

Dat is echt wel mijn ideale journalist is dat ik hem een overbrugging wil maken tussen jou die niet weet hoe een Chinees denkt en die Chinees die niks weet over jou en jullie verschillen helemaal niet van elkaar.

01:44:24 Spreker 1

Je hebt Alleen een andere culturele Achtergrond, een andere DNA van alle en je spreekt een andere taal, maar je bent allebei mens en die universele gevoelens wat jij graag wil met je leven. Dat wil die Chinees ook graag. Alleen komt er net even in een andere taal om via een andere bandbreedte uit.

Nico

Interview: Journalistiek onder Druk

Browser-opslag actief: Slaat elke 5 minuten automatisch op.

Metagegevens

Datum Respondent code

26-02-2026

Nico de Fijter

Organisatie Land / Context

Nederlands Dagblad

Hoofdredacteur

Toetsing & Achtergrond

"Om te beginnen wil ik even kort stilstaan bij je achtergrond. Ik ben benieuwd naar waar je precies gewerkt hebt en in welke context."

Kun je kort schetsen waar je werkte, wanneer, en hoe zou je jouw rol in die periode omschrijven?

Nu hoofdredacteur nederlands dagblad, daarvoor bij trouw gewerkt. Begonnen als algemeen verslaggever. Hebt altijd in Nederland gewerkt. Op allerlei momenten in geding kwam met persvrijheid. Zoals documenten kunnen inzien e.d. Geen groot netwerk in het buitenland, wel correspondenten die werken in het buitenland. Bijvoorbeeld Daphne westdorp, werkt vanuit oekraïne. Terug uit Syrië.

/

Doorvraag: Wat was voor jou het verschil met werken in een vrijere context?

Is Natuurlijk een beetje de vraag hoe je dan persvrijheid definieert. Kijk, Ik heb allerlei waarop Mensen het niet fijn vonden dat ik schreef over

Dat ze liever hadden gezien dat er dat er niet over geschreven zou worden dat ja op momenten 10 minuten binnen ik schreef een keer als media verslaggever over de publieke toen een document in handen waarop de kosten van elk TV programma stonden

Je moet naar In de oorlogsgebieden moet je vaak ook een soort accreditatie hebben, dus juiste documenten. Dus wij schrijven dan wij. Wij zorgen dan dat er een dat er een goede brief daarbij

Welke type producties maakte je vooral: nieuws, duiding, achtergrond, of een mix?

Ik ben nu hoofdredacteur van het Nederlands Dagblad. Dat ben ik sinds 3,5 jaar, sinds juni 22. Daarvoor heb ik 9 even denken. Ja 9 10 jaar bij Trouw gewerkt in allerlei verschillende journalistieke functies. Ik ben begonnen als algemeen verslaggever.

Doelvraag: Maakte de vorm uit voor hoeveel ruimte je had in woordkeuze en bronvermelding?

We hebben bijvoorbeeld Daphne westdorp is is correspondent op freelance basis, maar doet heel veel voor ons in Oekraïne.

Ja, dat zijn Natuurlijk, dat zijn ook gevaarlijke plekken, hè, dus daar daar moet je. Daar is veiligheids altijd een issue, dus daar daar hebben we dan contact over. Met haar hebben we hier vanuit de redactie kijken. Dus Hij is echt een oorlogscorrespondent. Zij heeft Laten ze de laatste jaren heel veel in Oekraïne gedaan. Zij woont ook in Oekraïne, maar zij reist ook nog naar andere oorlogsgebieden, dus in Myanmar geweest. Ze is net terug uit Syrië en zo nog uit een heel aantal ook een heel aantal andere plekken

Welke afspraken had je vooraf met je redactie over veiligheid, bronbescherming en publicatie?

Welke verhalen wil je gaan maken? De correspondent komt met een idee voor een verhaal. Vooraf en achteraf kun je

de veiligheid vergroten. Trainingen; nvj, persveilig, de-briefing na het zijn van een oorlogsgebied. In oorlogsgebieden moet je akkredatie hebben, daar zorgen wij voor. Het verschilt erg per gebied. Wij hebben een richtlijn met werken van anonieme bronnen. Ons uitgangspunt is; journalistiek zo transparant mogelijk. Wij wegen dat van geval tot geval. We moeten zelf wel weten wie wij opvoeren. Situatie afhankelijk bepalen wij; de locatie kunnen we wel of niet benoemen. Evenals de bron. Dit verantwoorden wij door tekst toe te voegen aan het artikel die het verantwoord.

Doelvraag: Veranderden die afspraken onderweg?

En, het verschilt heel erg van het gebied waar je per gebied waar je naartoe gaat. Binnenkort gaat mij mee met een personalis nou, Er is wel een niet Gaza. Iemand uit de randen van Gaza. Ja, daar veiligheidsrisico's In de plaatsje praatjes dan van tevoren over en dat kijk

Wij hebben een een soort richtlijn hoe wij omgaan met het werk met anonieme bronnen. Dat De uitgangspunt is journalistiek moet zo transparant mogelijk zijn om dat voor grote daarbij wil je het liefst geen anonieme bronnen opvoeren. maar Er zijn tal van situaties denkbaar toch

Kun je het moment beschrijven waarop je merkte dat de "normale" journalistieke werkwijze niet meer mogelijk was?

En dan kunnen we afhankelijk van de situatie kunnen we zeggen, van ja, maar Dit is dit voor. Voor deze persoon is het gevaarlijk om met name toename In de krant te komen. Of het mag niet, dat mag niet helemaal verteld worden op welke plek zich dit heeft afgespeeld. En dat kan inderdaad ervoor zorgen dat we dan bepaalde dingen niet vermelden, vaak als dat zo is.

Dan is het een goed afzoekpunt, wel om dat erbij dat je dat er duidelijk duidelijk bij zet van in dit stuk staat, niet waar het waar deze gebeurtenissen precies heeft afgespeeld en dat heeft met de veiligheid te maken. Dus dat.

Doorvraag: Was dit een geleidelijke verschuiving of een plotselinge breuk (bijv. na specifieke wetten)?

Nou volgens mij, Ik heb niet meegemaakt dat dat ik hoorde van een journalist van jou die ik moet bepaalde woorden niet gebruiken, want anders dan kan ik daar mijn werk niet meer doen, Maar ik denk wel.

Een rubriek van de redactie heet hij, die schrijf ik om de week waarin ik iets vertel over een beetje kijkje achter de schermen van. Wat zijn de afwegingen die we maken?

Ja, Ik denk dat transparantie sowieso is dat Natuurlijk een ongelooflijk belangrijk journalistiek uitgangspunt en Het gaat niet Alleen over dat je zo goed mogelijk laat zien wat je bronnen zijn, Maar dat je ook niet laat zien over wie je bent als journalist en als journalistieke organisatie en wat je daarin drijft.

Categorie 1: Woordkeuze & Framing

"Bij dit eerste blok kijken we naar de producties die je hebt gemaakt... Heb je voorbeelden van termen die te scherp of riskant werden?"

Als je terugkijkt naar je publicaties, welke zinnen zijn voor jou het bewijs dat je anders ging formuleren?

Als onze correspondent met iemand spreekt, die niet wilt waar het afspeeld. Dan schrijven we dat zo op. Recht toe recht aan. Duidelijk maken hoe dit zit. Dit is dan een bronbeschermingsmaatregel.

Doorvraag: Kun je zo'n zin beschrijven zonder details die nu gevoelig zijn?

Noem het wel of geen genocide, Dat is een einde, Maar dat is weer zo'n ander andere situatie, want Dat is een hevig gepolariseerde discussie in grote delen van de wereld. Er zijn journalist, journalisten die die het woord genocide hebben gebruikt om Het is er iets optreden in Gaza typeren Wij hebben dat niet gedaan.

Als krant niet Omdat wij niet vinden dat het geen genocide is, maar Omdat Ik denk dat het geen journalist journalistieke taak is om om vast te stellen of dat genocide is wat er plaatsvindt. En Ik denk daarnaast dat je veel beter kunt beschrijven wat er gebeurt.

Dan dat je perse dat stempel erop zet, Ik vind het een. Ik vind het een. Nee, Ik vind dat geen journalistieke taak, dus Wij hebben er heel bewust voor gekozen om het woord genocide niet te gebruiken. We hebben wel geschreven over de discussie over het gebruik van het woord genocide.

Zijn er specifieke woorden (zoals 'oorlog', 'invasie') die je bewust bent gaan vermijden of vervangen?

Volgens mij, heb ik niet mee gemaakt, Ik ga woorden vermijden omdat ik anders mijn werk niet meer kan doen. Ik denk wel dat de invloed van je omgeving impact heeft. Als zij 'over de vijand' praatten, dan is dat Rusland. Invasie in plaats van oorlog om het gelijkwaardiger te maken. Dat is een ander woord gebruik dan oekraïne of russische journalistiek gebruiken. Ik denk niet dat wij beperkt worden op woord gebruik. Soms alleen om mensen te beschermen.

Kun je een concreet moment beschrijven waarop je merkte dat een woord ineens belemmering veroorzaakte?

Gaza, genocide. Dat woord gebruiken wij bevoorbeeld is. dit omdat ik denk dat de journalistiek niet moet bepalen of iets genocide is. Wij hebben wel te taak te verwoorden om, uit te leggen om, wat er gebeurd.

▼
Doervraag: Wat veranderde er daardoor in je producties en in relatie tot de Code van Bordeaux?

Wij zijn Natuurlijk eindeloos op de vloer met elkaar in gesprek over de keuzes die we maken en de journalistieke afwegingen die Er zijn en de morele kabels die we hanteren. En dat kan op allerlei. Ik heb toevallig net nog, We hadden het net over anonieme bronnen.

Welke woorden voelde je als expliciet verboden, of als impliciet risicovol?

Dat betekent dat niet per se dat dat zelfs censuur is. Het wordt zelfs censuur Als je iets opschrijft waarvan je denkt dat je het eigenlijk wel zou moeten opschrijven en je doet het toch niet. Daar heb ik geen aanwijzingen voor dat dat dat het geval is. Kijk, Ik heb In de loop van mijn journalistieke loop maar wel echt wel momenten gehad. Ik dacht van, ah, dit zou eigenlijk.

Het is een geweldig citaat, Maar ik schrijf het toch niet op.

Doervraag: Hoe herken je dat risico en hoe balanceer je tussen benoemen en labelen?

Je moet daar telkens weer afwegingen in maken en daarbij vind ik wel dat je nou dat voorbeeld dat ik net gaf, dus dat iemand wel of niet citeerde.
Kijk, Ik vind een politicus die dag in dag uit met mijn media te maken heeft. Die macht heeft, daar moet je. Daar hoeft je gemeentelijk mee te hebben. Die moet je. Die weet heel goed hoe ze hoe ze met de pers moeten spreken.

Kun je uitleggen hoe framing bij jou werkt als strategie om ruimte te houden om te publiceren?

Journalistiek is per definitie framing. Je geeft altijd een perspectief weer. En dat valt te discussieren. Met de buurman, net wie je treft, heb je al een ander verhaal. Elke keuze die je maakt, bepaald het frame. Je moet je daar bewust van zijn en recht doen aan de situatie.

Hoe leg je aan je redactie of publiek uit waarom je iets wél zegt en iets anders niet?

De rubriek van de redactie. Dit wordt wekelijks geüpdated. Hierin wordt iedere week uitgelegd hoe de keuzes gemaakt worden. Dit draagt bij aan de transparantie. Bijvoorbeeld over het woord gebruik van genocide. Hier word in het algemeen goed op gereageerd.

Code van Bordeaux: Hoe bewaak je het onderscheid tussen feitelijke informatie en commentaar wanneer de context duwt?

Aanspreekbaar zijn, transparant zijn.

Categorie 2: Veiligheid & Druk

"In dit deel brengen we de druk rondom veiligheid in kaart, fysiek en digitaal. Hoe werkt dit door in je routine?"

Wat was het belangrijkste veiligheidsrisico dat jouw werk beïnvloedde? (Concreet voorbeeld)

Wanneer je niet meer ontspannen kunt rondlopen. Wanneer heb je genoeg voor een verhaal of moet ik hier nog een keer zijn of blijven. Als ik ergens twee uur heb rondgelopen waar onrust is. En na twee uur naar huis ga, dan heb ik een ander verhaal na 4 uur.

Doorvraag: Wat veranderde je toen meteen in je gedrag of planning?

Als je daar zuiver in opsteekt, dan kun je denk ik uiteindelijk gewoon alles opschrijven wat je wil opschrijven en wat en wat journalistiek nodig is en opschrijven. Maar dan moet je goede kijk, Je moet integer handelen als journalist. Je moet open handelen, Je moet aanspreekbaar handelen en zuiver handelen.

Ja, Dat is eigenlijk gewoon heel algemeen algemeen journalistiek. Één bron is geen bron, wederhoor, plegen is belangrijk. Je moet tegelijkertijd je bronnen beschermen Als het nodig is.

En, Je moet doen wat daarvoor nodig is en dat betekent dat je dat het dat het en Dat is soms dus heel erg ingewikkeld Omdat je heel slecht toegang hebt tot informatie of Omdat het gevaarlijk is. Ja, dan moet je Als je dan tegen tegen de grenzen tegen grenzen van journalistieke.

Welke vorm van druk weegt zwaarder: de angst voor fysieke detentie of de administratieve/juridische druk?

Hangt van het verhaal af. Juridisch gezien, hebben wij daar weinig mee te maken. Dit speelt naar mijn idee meer bij journalsiten die over overheden en dreigingen schrijven. Ik ken wel verhalen van journalisten die bedreigt worden door instanties. dreigen met we nemen je spullen af. Daar ben ik best nerveus van. Dat is zonde van de journalistiek die we willen bedrijven. We moeten keisteren hoe rijk de journalistiek bedreven is hier in nederland. De dreiging is ernstig. Keuze tussen juridisch of fysiek is niet te maken.

▼ Doorvraag: Wat is daardoor anders aan jouw productie t.o.v. een collega op de thuisredactie?

Welke concrete keuze in formulering of broncontact kwam direct voort uit dat risico?

Hebben over de oorlog met Rusland, Oekraïne.

Ja, kijk, als als onze correspondent ter plekke daar dan met iemand spreekt die die niet verteld wil hebben waar het zich precies afspeelt. Ja, dan is dat wat je opschrijft.

Dan staat er gewoon een zin als in het artikel vermelden we niet waar waar de kwestie zich precies heeft afgespeeld en dat heeft met veiligheid te maken. Dat is eigenlijk vrij gewoon een gewoon gewoon rechttoe, rechttoe rechtaan en duidelijk duidelijk maken hoe het zit.

▼ Doorvraag: Was dit persoonlijk of een redactionele afspraak? Hoe is dit verhoud voor de consument?

Hoe verandert de angst bij bronnen jouw werkwijze (terughoudendheid, diversiteit)?

Veel verwoesting en ellende gezien en is ook op heel veel plekken nou echt veel heftige, heftige taferelen meegemaakt. Ja, dan voel je elkaar op een gegeven moment wel aan. En dan wat vooral belangrijk is, is dat wij. Dat wij ervoor zorgen dat zijn werk zo goed mogelijk kan doen voor zover voor zover dat in ons in ons vermogen ligt en naar haar daarbij ondersteunen.

Een anti immigratieprotestgraad in Nederland. Dan moet je ook even wegen van. Hé, wat gebeurt hier en moet ik me moet ik is het handig Als ik heel erg zichtbaar ben als journalist, of moet ik me juist een beetje op vlak houden zodat Mensen niet zien dat die journalist ben? Dan moet je dan ook even over praten met elkaar. Ja, wat zijn daar dan verbeterpunten?

Doorvraag: Hoe weeg je bronbescherming tegen de plicht tot transparantie?

Wij hebben een een soort richtlijn hoe wij omgaan met het werk met anonieme bronnen. Dat willen Wij zijn. De uitgangspunt is journalistiek moet zo transparant mogelijk zijn om dat voor grote betrouwbaarheid. En daarbij wil je het liefst geen anonieme bronnen opvoeren, maar Er zijn tal van situaties denkbaar waarbij dat ♥toch moet.

Betrap je jezelf weleens op automatische zelfcensuur nog vóór je begint met schrijven?

Het zou kunnen dat mensen zich soms inhouden. Je maakt keuzes om iets wel of iets niet op te schrijven. Censuur spreek je van wanneer je iets vind dat je moet opschrijven, maar het niet doet. Een bron heeft soms zelf niet in de gaten wat zijn woorden online kunnen betekenen. Toen heb ik de bron wel in bescherming genomen.

Categorie 3: Mogelijkheden & Advies

"In dit laatste deel kijken we naar wat er wél mogelijk is. Welke routines helpen je om te blijven functioneren?"

Wat kun je volgens jou wél schrijven onder druk, en welke randvoorwaarden hanteer je?

Iemand die macht heeft, daar hoef je geen medelijden mee te hebben. Die weten heel goed hoe ze met de media moeten spreken. Dit kan tot spanning lijden. Je moet je als journalist vast houden aan je taak. Je hoeft een politicus niet te vriend te houden. Zo lang je maar zuiver blijft. Integer, zuiver, open. Als je erop uit bent om iemand pootje te lichten, dan ben je geen goede journalist als het aan mij ligt.

En dus zeker ook de de de bronnen die je helpen om jouw verhaal te te maken. Je mag nooit andere levens van anderen in gevaar brengen met het verhaal dat je aan het maken bent, terwijl je soms Natuurlijk ook wel verhalen maakt waarvan je weet. Ja, hier gaan Mensen schades oplopen.

Doorvraag: Welke Bordeaux-regel legitimeert dit? Welke routines maken dit mogelijk?

Je kunt wel dat Dat is wel. Daar ben ik wel telkens in bevestigd. Je kunt niet. Het is heel belangrijk om als redactie op een hele actieve manier je betrokkenheid te Laten blijken aan aan collega's die in lastige situatie zitten.

Dat het belang is wat het publieke belang is, moet dit verhaal verteld worden. En als dat verhaal verteld moet worden en dat kan tot gevolg hebben dat iemand zijn baan kwijt raakt, ja, dan moet je die. Dan moet je telkens heel goed. Die afleg moet je telkens goed maken, dan moet je heel zorgvuldig in zijn. Die moet je er ook heel erg bewust van zijn.

Maar zo heb je Natuurlijk als journalist altijd ben je bezig om afwegingen te maken. Van kan ik hier zijn. Heb ik genoeg voor een verhaal? Heb ik genoeg Mensen gesproken. Heb ik de boel genoeg gecheckt? Moet ik hier nog nog een keer heen, moet ik hier nog een nog een uur langer rondlopen om de boel nog beter in beeld te krijgen? Ja, dat soort, dat soort vragen heb je de hele tijd.

Hoe maak je de afweging wanneer de waarheid gevaar oplevert voor een bron?

Ik heb nooit iemand gedwongen gevaar op te leven. Een verhaal is nooit een mensenleven waard. Het is mooi dat een journalist dat er voor overheeft. Dit geldt ook voor het broncontact. Daar speelt de journalist ook een rol in. Bronnen die geïntimideerd worden of gecancelled. Het is een journalistieke opdracht om mensen een recht op te doen. Zeker voor de mensen die een bijdrage hebben aan jouw verhaal. Ook al dat je weet dat mensen weet er schade aan krijgen. Als je vindt dat een verhaal verteld moet maken, dan moet je je bewust zijn wat de gevolgen zijn.

▼
Doelvraag: Hoe maak je die begrenzing zichtbaar of onzichtbaar in het stuk?

En dan kunnen we afhankelijk van de situatie kunnen we zeggen, van ja, maar Dit is dit voor. Voor deze persoon is het gevaarlijk om met name toename In de krant te komen. Of het mag niet, dat mag niet helemaal verteld worden op welke plek zich dit heeft afgespeeld. En dat kan inderdaad ervoor zorgen dat we dan bepaalde dingen niet vermelden, vaak als dat zo is.

Dan is het een goed afzoekepunt, wel om dat erbij dat je dat er duidelijk duidelijk bij zet van in dit stuk staat, niet waar het waar deze gebeurtenissen precies heeft afgespeeld en dat heeft met de veiligheid te maken. Dus dat.

Wanneer besluit je dat een bron anoniem moet blijven, en hoe regel je dat praktisch?

Wij hebben een een soort richtlijn hoe wij omgaan met het werk met anonieme bronnen. Dat willen Wij zijn. De uitgangspunt is journalistiek moet zo transparant mogelijk zijn om dat voor grote betrouwbaarheid. En daarbij wil je het liefst geen anonieme bronnen opvoeren, maar Er zijn tal van situaties denkbaar waarbij dat toch moet.

Wanneer fysieke toegang onmogelijk is, welke methoden (OSINT, fixers) gebruik je om te verifiëren?

Daar zijn geen basis uitspraken over. 1 bron is geen bron. wederhoor plegen is een must. een bron beschermen mag. Soms is dat heel ingewikkeld, vooral wanneer de betrouwbaarheid in het geding komt. De lijntjes met onze freelancers en de redactiecheefs zijn kort. Als er onduidelijkheden zijn, dan willen we dat kunnen bevragen.

Welke concrete afspraken met de redactie (bijv. go/no-go regels) helpen jou?

Het niveau van journalistiek moet hoog blijven.

In welke gevallen we het ook even vinden om een bron anoniem op te voeren wat daarbij wel belangrijk is dat hij zelf wel weten wie wij opvoeren. Dus iemand moet wel zijn naam zijn of haar naam aan ons vertellen, zodat wij weten wie we wie We hebben opgevoerd.

Afronding & Advies

Welke 'overlevingsstrategie' zou je meegeven aan een collega die naar een soortgelijk gebied vertrekt?

Alle aspecten van een reis gaan bespreken. De verhalen gaan bespreken, kijken wat daar voor nodig is, welke bronnen heb je al gevonden of heb je nog een fixer nodig? Is men daarbij betrouwbaar? Wat zijn de kosten? Wat zijn de veiligheidsomgeving en omstandigheden? Kijken naar de ervaring van de correspondent. Veiligheid altijd voorop.

Als je naar een oorlogsgebied gaat, dan weet je dat je risico loopt. Daphne was oppad en werd gevolgd door een drone. Vervolgens werd die uit de lucht geschoten. Er is toen direct met haar contact gehouden om haar veiligheid te checken. ▼

Als je één concrete verbeterafspraken aan een redactie mag adviseren, wat is dan je belangrijkste punt?

De situaties zijn erg verschillend. Als je nu naar zuid-sudan gaat, dan zit je met andere overwegingen als je naar oekraïne gaat. De zichtbaarheid van de journalist maakt ook uit; hoe stelt de journalist op. Hou voor ogen; wat heeft de journalist nodig en waardoor voelt de journalist zich gesteund?

Ook bij een demonstratie hier in Nederland, de situatie leek te escaleren. De journalist kreeg verf over zich heen en wilde de deadline halen. De journalist schrok. Met de druk van de deadline. Toen heb ik een paar keer contact met diegene gehad in het uur. We hebben overwogen of het verhaal het nog waard is om te maken. Bereikbaar zijn als chef, daar ligt een belangrijke rol.

▼ **Doorvraag: Hoe zou je dat implementeren, wie doet wat, en wanneer?**

Welke ondersteuning van de redactie in Nederland had je werk veiliger of inhoudelijk sterker kunnen maken?

Vragen wat de correspondent nodig, zowel in materiaal of als in afwegingen. Iemand helpen bij het maken van de plannen en de gedachte scherp te krijgen. Ook het budget opstellen zodat iemand goed voorbereid op pad gaan. De relatie met de correspondent moet goed zijn.

Is er iets dat je wel belangrijk vindt, maar dat ik nog niet heb gevraagd?

Transcriptie

Audiobestand

Nico.mp3

[Spreker 1]; Nico

[Spreker 2]; Josse

00:02:42 Spreker 1

Nou ja, Ik ben.

00:02:45 Spreker 1

Ik ben nu hoofdredacteur van het Nederlands Dagblad. Dat ben ik sinds 3,5 jaar, sinds juni 22. Daarvoor heb ik 9 even denken. Ja 9 10 jaar bij Trouw gewerkt in allerlei verschillende journalistieke functies. Ik ben begonnen als algemeen verslaggever.

00:03:05 Spreker 1

Wel altijd in Nederland gewerkt. Ik ben media verslaggever geweest. Justitie verslaggever, Ik heb geschreven over Vreemdelingenzaken. Ik ben redacteur van de verdieping geweest. Dat is de dagelijkse bijlage van Trouw.

00:03:22 Spreker 1

En, Ik ben daar chef van de redactie religie en filosofie geweest, en Ik ben daar eindredacteur geweest.

00:03:27 Spreker 2

Helemaal goed. En ja, Als we het dan hebben over persvrijheid. Jij zegt dat je altijd in Nederland hebt gewerkt.

00:03:38 Spreker 2

Heb je daarbij dan situaties gehad waarbij je in beperking kwam van perspectief dat.

00:03:46 Spreker 1

Is Natuurlijk een beetje de vraag hoe je dan persvrijheid definieert. Kijk, Ik heb allerlei momenten meegemaakt waarop Mensen het niet fijn vonden dat ik schreef over bepaalde dingen.

00:04:00 Spreker 1

Dat ze liever hadden gezien dat er dat er niet over geschreven zou worden dat ja op allerlei allerlei momenten 10 minuten binnen ik schreef een keer als media verslaggever over de publieke omroep en kreeg toen een document in handen waarop de kosten van elk TV programma stonden uit uitgewerkt.

00:04:18 Spreker 1

Daar willen ze helemaal niet dat ik over ging schrijven in in Hilversum en toen gingen ze ook dreigen met met juridische stappen en zo wat uiteindelijk allemaal niet zo'n vaart gelopen heeft.

00:04:35 Spreker 1

Maar dat ze dus wel op gericht was om mij van het publiceren te willen houden.

00:04:41 Spreker 2

En, Misschien is het dan boeiend om in te zoomen of je als hoofdredacteur een rol hebt naar de correspondent correspondenten toe die in het buitenland zijn.

00:04:56 Spreker 1

Ja kijk, Wij hebben het Nederlands land. Dat is een vrij kleine krant, dus Wij hebben niet een enorm groot netwerk aan aan correspondent in het buitenland, maar Wij hebben wel een aantal Mensen die voor ons.

00:05:08 Spreker 1

Constant verhalen maken en wat ook nog gebeurd is dat Mensen zich melden zeggen van hé, Ik ga een maand daar en daar naartoe. Kan ik voor jullie ook wat verhalen maken? Kijk, We hebben bijvoorbeeld Daphne westdorp is is correspondent op freelance basis, maar doet heel veel voor ons in Oekraïne.

00:05:27 Spreker 1

Dus Hij is echt een oorlogscorrespondent. Zij heeft Laten ze de laatste jaren heel veel in Oekraïne gedaan. Zij woont ook in Oekraïne, maar zij reist ook nog naar andere oorlogsgebieden, dus in Myanmar geweest. Ze is net terug uit Syrië en zo nog uit een heel aantal ook een heel aantal andere plekken.

00:05:45 Spreker 1

Ja, dat zijn Natuurlijk, dat zijn ook gevaarlijke plekken, hè, dus daar daar moet je. Daar is veiligheids altijd een issue, dus daar daar hebben we dan contact over. Met haar hebben we hier vanuit de redactie kijken. Wat heb je nodig om veilig je werk te kunnen doen? En dat gaat gewoon om hele concrete veiligheid, hè? Dus gewoon echt.

00:06:04 Spreker 1

Gaan zoals ik je niet dood gaat bij het maken van je verhalen.

00:06:08 Spreker 2

Welke afspraken maak je daarover met je redacteur?

00:06:13 Spreker 1

Nou, Je moet gewoon een beetje met elkaar bespreken. Welke verhalen wil je gaan maken dat ik doe dat niet zelf en Dat is in het meeste gevallen is dat onze adjunct hoofdredacteur.

00:06:24 Spreker 1

Die het kost zo lijntje met haar heeft, ja, dat gaat dan. Zij vertelt welke plannen ze heeft en wij bespreken. Wat betekent Dat is dat OK, We hebben wel eens een keer gehad dat zij een verhaal maakten. Dat had ze al gemaakt en ze stuurden het ons en we lazen het en toen dachten we nou, Dit is echt gevaarlijk geweest.

00:06:43 Spreker 1

Dus daar hebben we dan vervolgens wat over gezegd. Je kunt ook In de In de In de context van zo een reis vooraf en achteraf valt er Natuurlijk ook van alles te doen om die veiligheid te vergroten.

00:07:19 Spreker 1

Het zijn met, Je moet naar In de oorlogsgebieden moet je vaak ook een soort accreditatie hebben, dus Je moet met de juiste documenten. Dus wij schrijven dan wij. Wij zorgen dan dat er een dat er een goede brief ligt die daar die daarbij helpt.

00:07:37 Spreker 1

En, het verschilt heel erg van het gebied waar je per gebied waar je naartoe gaat. Binnenkort gaat een collega mij mee met een personalis nou, Er is wel een niet Gaza. Iemand uit de randen van Gaza. Ja, daar zijn ook wat veiligheidsrisico's In de plaatsje praatjes dan van tevoren over en dat kijk dat zijn de.

00:08:17 Spreker 2

Nou ja, een moment in het buitenland. Die zal bronnen moeten spreken. Maak je bepaalde afspraken over. OK, we noemen de bron wel, we noemen de bron niet publicatie.

00:08:34 Spreker 1

Wij hebben een een soort richtlijn hoe wij omgaan met het werk met anonieme bronnen. Dat willen Wij zijn. De uitgangspunt is journalistiek moet zo transparant mogelijk zijn om dat voor grote betrouwbaarheid. En daarbij wil je het liefst geen anonieme bronnen opvoeren, maar Er zijn tal van situaties denkbaar waarbij dat toch moet.

00:08:54 Spreker 1

Omdat het Omdat het de privacy van Mensen gaat Omdat het Mensen in gevaar brengt en wij wegen dat van geval tot geval. Daarbij stemmen we dat af met de journalist. Of dat nou in het binnenland of buitenland is?

00:09:14 Spreker 1

In welke gevallen we het ook even vinden om een bron anoniem op te voeren wat daarbij wel belangrijk is dat hij zelf wel weten wie wij opvoeren. Dus iemand moet wel zijn naam zijn of haar naam aan ons vertellen, zodat wij weten wie we wie We hebben opgevoerd.

00:09:29 Spreker 1

En dan kunnen we afhankelijk van de situatie kunnen we zeggen, van ja, maar Dit is dit voor. Voor deze persoon is het gevaarlijk om met name toename In de krant te komen. Of het mag niet, dat mag niet helemaal verteld worden op welke plek zich dit heeft afgespeeld. En dat kan inderdaad ervoor zorgen dat we dan bepaalde dingen niet vermelden, vaak als dat zo is.

Dan is het een goed afzoekpunt, wel om dat erbij dat je dat er duidelijk duidelijk bij zet van in dit stuk staat, niet waar het waar deze gebeurtenissen precies heeft afgespeeld en dat heeft met de veiligheid te maken. Dus dat.

00:10:11 Spreker 1

Dat zijn overwegingen die daarbij een die daarbij een rol kunnen spelen. Ja, en dat kan op allerlei andere momenten ook. Ik heb zelf als verslaggever ook vaak wat meegemaakt dat Mensen huifig waren om met hun naam en toenaam In de krant te komen. En de ene keer ga je daarmee en de andere keer.

00:10:27 Spreker 1

Niet, en Dat is gewoon. Ja, Dat is een soort telkens de journalistieke weging die je keer op keer moet maken.

00:10:37 Spreker 2

Publicaties ja, wat voor zinnen ga je dan anders verwoorden of formuleren?

00:10:49 Spreker 1

Ja, dat hangt er zo vanaf waar het over gaat het.

00:10:55 Spreker 2

Hebben over de oorlog met Rusland, Oekraïne.

Ja, kijk, als als onze correspondent ter plekke daar dan met iemand spreekt die die niet verteld wil hebben waar het zich precies afspeelt. Ja, dan is dat wat je opschrijft.

Dan staat er gewoon een zin als in het artikel vermelden we niet waar waar de kwestie zich precies heeft afgespeeld en dat heeft met veiligheid te maken. Dat is eigenlijk vrij gewoon een gewoon gewoon rechttoe, rechttoe rechtaan en duidelijk duidelijk maken hoe het zit.

00:11:36 Spreker 1

Ja, en Dat is. Ik vind dat niet zozeer een persvrijheidsding, maar wel gewoon een bronbeschermings maatregel die bronnen zijn. Daar moet je wel. Daar heb je grote verantwoordelijkheid in, zeker in dit soort situaties die aan veiligheid die aanvaardigheid raken.

00:11:56 Spreker 1

Dus dan moet je dat gewoon op een kalm rechttoe rechten aan manier duidelijk maken, zodat je het publiek ook goed snapt wat er aan de hand is.

00:12:08 Spreker 2

En merk je dan aan een redacteur dat er Omdat die dan werkt vanuit het buitenland.

00:12:14 Spreker 2

Dat die woorden gaan vermijden of aan het vervangen zijn.

00:12:40 Spreker 1

Nou volgens mij, Ik heb niet meegemaakt dat dat ik hoorde van een journalist van jou die ik moet bepaalde woorden niet gebruiken, want anders dan kan ik daar mijn werk niet meer doen, Maar ik denk wel.

00:12:56 Spreker 1

Dat door het taalveld waar je je in ophoudt en de taal gebruikt dat Mensen om je heen gebruiken dat dat van invloed kan zijn op de de de de woorden die uiteindelijk ook in het stuk belanden. Dus inderdaad, Als het over de oorlog in Oekraïne gaat.

00:13:13 Spreker 1

Hè noem je dat dan dan Als het als zij of de vijand praat, ja, dan heb je het over de Russen. Dat is duidelijk en dan wordt iedere invasie. Misschien moet je ook eerder een invasie noemen, van dan dan een oorlog, alsof het een soort gelijkwaardige strijd is. Van ja, Er zijn nu twee.

00:13:29 Spreker 1

Landen die ook als vijanden zijn en die zijn met elkaar de site aan gaan. Nee, het Engeland is het ander land binnengevallen met de bedoeling om het in ieder geval voor een flink deel in het bezit te nemen. Dat is een ander woordgebruik dan dan de Russische journalist zal zal doen.

00:14:39 Spreker 1

Noem het wel of geen genocide, Dat is een einde, Maar dat is weer zo'n ander andere situatie, want Dat is een hevig gepolariseerde discussie in grote delen van de wereld. Er zijn journalist, journalisten die die het woord genocide hebben gebruikt om Het is er iets optreden in Gaza typeren Wij hebben dat niet gedaan.

00:14:59 Spreker 1

Als krant niet Omdat wij niet vinden dat het geen genocide is, maar Omdat Ik denk dat het geen journalist journalistieke taak is om om vast te stellen of dat genocide is wat er plaatsvindt. En Ik denk daarnaast dat je veel beter kunt beschrijven wat er gebeurt.

Dan dat je perse dat stempel erop zet, Ik vind het een. Ik vind het een. Nee, Ik vind dat geen journalistieke taak, dus Wij hebben er heel bewust voor gekozen om het woord genocide niet te gebruiken. We hebben wel geschreven over de discussie over het gebruik van het woord genocide.

00:15:40 Spreker 1

En wat we daarbij ook een rol speelde, is dat we ook merkten dat het woord genocide als een soort sjibbolet werkte In de discussies erover dat je dat bijna wil bepalen als jij het woord genocide gebruikt, dan sta je aan de goede kant of juist niet aan de goede kant en andersom.

00:16:20 Spreker 2

Hoe maak je zoiets dan duidelijk aan je publiek?

00:16:25 Spreker 1

Ik heb een. We hebben in In de kranten op onze site.

00:16:29 Spreker 1

Een rubriek van de redactie heet hij, die schrijf ik om de week waarin ik iets vertel over een beetje kijkje achter de schermen van. Wat zijn de afwegingen die we maken?

00:16:40 Spreker 1

Hoe maar hoe ziet ons journalistieke werk eruit? Welke keuzes maken we en Waarom? En toen heb ik op een gegeven moment geschreven over Waarom, Waarom wij het woord genocide niet gebruiken, dus zo dus gewoon heel transparant zijn over de keuzes die je die je maakt.

00:16:58 Spreker 1

En dat wordt wel gewaardeerd. Ja, Ik denk dat transparantie sowieso is dat Natuurlijk een ongelooflijk belangrijk journalistiek uitgangspunt en Het gaat niet Alleen over dat je zo goed mogelijk laat zien wat je bronnen zijn, Maar dat je ook niet laat zien over wie je bent als journalist en als journalistieke organisatie en wat je daarin drijft.

00:17:16 Spreker 1

En welke normen je hanteert en wat je overwegingen zijn om iets wel of niet te doen.

00:17:54 Spreker 1

Wat rustiger worden ook op dat front, Maar ik geloof heel erg In de de transparant zijn aanspreekbaar zijn als journalistieke organisatie Laten zien wat je drijft en wie je bent. Ja, Dat is echt heel heel belangrijk.

00:18:11 Spreker 2

Dat is ook een stukje van de code van Bordeaux, waar jullie dan gericht aan houden.

00:18:34 Spreker 1

Terwijl Wij zijn Natuurlijk eindeloos op de vloer met elkaar in gesprek over de keuzes die we maken en de journalistieke afwegingen die Er zijn en de morele kabels die we hanteren. En dat kan op allerlei. Ik heb toevallig net nog, We hadden het net over anonieme bronnen. Ik heb het begin van deze week.

00:19:27 Spreker 2

Omdat ze zelfcensuur doel moeten passen.

00:19:47 Spreker 1

Dat betekent dat niet per se dat dat zelfs censuur is. Het wordt zelfs censuur Als je iets opschrijft waarvan je denkt dat je het eigenlijk wel zou moeten opschrijven en je doet het toch niet. Daar heb ik geen aanwijzingen voor dat dat dat het geval is. Kijk, Ik heb In de loop van mijn journalistieke loop maar wel echt wel momenten gehad. Ik dacht van, ah, dit zou eigenlijk.

Het is een geweldig citaat, Maar ik schrijf het toch niet op. Nou, dat heeft, want Ik heb als wel een paar keer bij de hand gehad dat ik iemand sprak voor een verhaal weet ik niet eens waar het precies over ging.

00:20:38 Spreker 1

Voor jou kan zijn op moment dat jouw woorden opgetekend worden In de krant, die door vele duizenden Mensen gelezen wordt en die ook nog en en in een online omgeving nooit meer verdwijnen.

00:20:51 Spreker 1

Dus toen heb ik ook wel eens gewoon om Mensen een beetje tegen tegen zichzelf in bescherming te nemen. Gewoon maar dingen niet opgeschreven, Maar dat is ik vond Maar dat voelde niet als een als dat Ik denk niet dat dat zelfcensuur is. Zelfcensuur is meer dat je dat dat je uit angst voor je eigen positie denkt. Dit schrijf ik toch maar niet op.

00:21:10 Spreker 2

Daar volgend jaar wel schrijven onder druk of Als je denkt van oei, hier schuurt het Misschien.

Ja, Je moet daar telkens weer afwegingen in maken en daarbij vind ik wel dat je nou dat voorbeeld dat ik net gaf, dus dat iemand wel of niet citeerde.

Kijk, Ik vind een politicus die dag in dag uit met mijn media te maken heeft. Die macht heeft, daar moet je. Daar hoeft je gemeentelijk mee te hebben. Die moet je. Die weet heel goed hoe ze hoe ze met de pers moeten spreken.

00:21:47 Spreker 1

Die kun je, die kun je gewoon citeren. Het kan Natuurlijk zijn en Dat is in de Haagse journalistiek kan het kan dat wel eens denk ik tot spanning leiden, Omdat Omdat het Natuurlijk een rare de de de beruchte Haagse vierkante kilometer waarbij politiek journalisten en de politici waar zij over schrijven, ook al een hele tijd tegenkomen.

00:22:05 Spreker 1

En elkaar in zekere zin nodig hebben en een relatie met elkaar opbouwen dat dat kan iets doen met met hoe je, hoe je het tot elkaar verhoudt. Tegelijkertijd weet je dat ook.

00:22:34 Spreker 1

Als je daar zuiver in opsteekt, dan kun je denk ik uiteindelijk gewoon alles opschrijven wat je wil opschrijven en wat en wat journalistiek nodig is en opschrijven. Maar dan moet je goede kijk, Je moet integer handelen als journalist. Je moet open handelen, Je moet aanspreekbaar handelen en zuiver handelen.

00:23:50 Spreker 1

Nou, daar hebben we niet een soort basisafspraken over, Maar dat is Natuurlijk gewoon.

00:23:56 Spreker 1

Ja, Dat is eigenlijk gewoon heel algemeen algemeen journalistiek. Één bron is geen bron, wederhoor, plegen is belangrijk. Je moet tegelijkertijd je bronnen beschermen Als het nodig is.

00:24:11 Spreker 1

En, Je moet doen wat daarvoor nodig is en dat betekent dat je dat het dat het en Dat is soms dus heel erg ingewikkeld Omdat je heel slecht toegang hebt tot informatie of Omdat het gevaarlijk is. Ja, dan moet je Als je dan tegen tegen de grenzen tegen grenzen van journalistieke.

00:24:28 Spreker 1

Van journalistiek kaarsen aan loopt ja, dat moeten we daar met elkaar over praten en dat gebeurt dan ook wel, Maar dat gaat over het algemeen eigenlijk best wel goed, denk ik. Ik zit even het probleem even snel te bedenken. Nee, kijk, het geldt ook voor voor voor voor freelancers die elders In de wereld.

00:24:48 Spreker 1

Verhalen van ons aan het maken zijn, die hebben vaak een rechtstreeks lijntje met een van de chefs van de redactieteams of met een van de antibioturen. Zij maken afspraken over verhalen die gemaakt gaan worden en als zoon binnenkomt. En dan is de eerste versie en dat roept vragen op en dan gaan we dan stellen we die vraag gewoon en dan zeggen we, hé, Dit is onduidelijk of maar wat zie je je bron eigenlijk of?

Het kwam uit een Afrikaanse land, een repo waar een van de bronnen geloof ik niet helemaal Helder was. Ja en dan wordt er gewoon een aanvullende vraag gesteld. En dan In de.

00:27:00 Spreker 1

Heb, je heb je al goede bronnen te plaatsen heb je heb je contacten te plaatsen, heb je een fixer nodig die je daarbij helpt Als je een fixer nodig hebt weet je er één is er een, is er een betrouwbare, betrouwbare fixer?

00:27:17 Spreker 1

Die je daarbij kan helpen. Hoe weet je dat die betrouwbaar is en wat kost het en en ook gewoon heel, heel concreet zeggen Als we het over over zijn oorlogsgebied gaat, hoe is het, hoe is het met, wat zijn de veiligheidsoverwegingen? Want dan maakt het enorm uit hoe ervaren iemand is?

00:29:21 Spreker 1

Ja nee, onze onze adjunct hoofdredacteur heeft een heel kort lijntje met de Hr, dus die vraagt dan, hé, hoe gaat het? Wat heb je nodig, is alles OK? Wat is er gebeurd? Ja en dan is zijn ze ook weer een, zijn ze nuchter. Iemand heeft in heeft al talloze luchtalarmen meegemaakt en bombardementen In de buurt gehad en weet ik wat niet allemaal.

00:29:40 Spreker 1

Veel verwoesting en ellende gezien en is ook op heel veel plekken nou echt veel heftige, heftige taferelen meegemaakt. Ja, dan voel je elkaar op een gegeven moment wel aan. En dan wat vooral belangrijk is, is dat wij.

Dat wij ervoor zorgen dat zijn werk zo goed mogelijk kan doen voor zover voor zover dat in ons in ons vermogen ligt en naar haar daarbij ondersteunen.

00:30:05 Spreker 2

Hoe kunnen jullie iemands werk dan veiliger maken, denk je?

00:30:11 Spreker 1

Nou doen we gewoon door, dus bijvoorbeeld de vraag, hé, wat heb je nodig om je werk veilig te doen? Heb je spullen? Heb je spullen nodig? Dus gewoon materiaal helpen ook in het maken van afwegingen. Dus Als je als er een keuze moet worden gemaakt zijn gaan we naar gaan we daar naartoe of daar naartoe?

00:30:46 Spreker 1

Soms ook gewoon met geld, weet je wel gewoon dat je zorgt dat de boel betaald kan worden? Ja, dat Dat is belangrijk. Dit helpt heel goed Als je het helpt. Enormische goede relatie gewoon met iemand hebt. Weet je dat je elkaar een beetje gaat aanvoelen dat je snapt van OK, ik wacht even.

00:31:31 Spreker 1

Ja, dat kun je niet in zijn algemeenheid zo stellen, weet je Er zijn. De situaties zijn zo verschillend. Ja, kijk, Als je nu naar Zuid-Sudan gaat.

00:31:46 Spreker 1

Dan heb je weer allemaal zit je weer met allerlei andere vragen dan dan Als je naar Oekraïne gaat. Kijk waar je bijvoorbeeld ook het speelt soms ook in Nederland, hè? Als je naar een.

00:32:00 Spreker 1

Een anti immigratieprotestgraad in Nederland. Dan moet je ook even wegen van. Hé, wat gebeurt hier en moet ik me moet ik is het handig Als ik heel erg zichtbaar ben als journalist, of moet ik me juist een beetje op vlak houden zodat Mensen niet zien dat die journalist ben? Dan moet je dan ook even over praten met elkaar. Ja, wat zijn daar dan verbeterpunten?

00:32:37 Spreker 1

Je kunt wel dat Dat is wel. Daar ben ik wel telkens in bevestigd. Je kunt niet. Het is heel belangrijk om als redactie op een hele actieve manier je betrokkenheid te Laten blijken aan aan collega's die in lastige situatie zitten. Ik had een paar maanden geleden, was een collega bij een demonstratie was gewoon hier in Nederland.

00:32:56 Spreker 1

En de demonstratie liep een beetje uit de hand. Niet heel erg, maar toch. Hij belandde naar hij stond laatst iemand en die kreeg een soort van Van verfbom achter iets over zich heen. Dat belandde ook een beetje

op hem en het werd even een soort het dreigde even met je soort matpartij te worden. Uiteindelijk viel het wel weer mee, Maar het overdoende wel een beetje.

00:33:16 Spreker 1

Hij was ook nog bezig om een verhaal te maken. Wat terwijl we vrij kort voor deadline zaten, dus Dat is helemaal niet zo een. Het was niet een heel erg dreigend incident, maar je schrikt toch even en je gaat toch even in die audaline die die even helemaal omhoog schiet.

00:33:34 Spreker 1

Tegelijkertijd is het de druk van de deadline. Ja, dan heb ik even binnen. Binnen een uur heb ik even een paar keer contact met iemand en gezegd, van zoek even eerst even een rustige plek op. Zorg dat je even kampt moet worden voor jezelf even je rust pakken. Zie je het zitten om dit verhaal nog af te maken? Zo ja.

00:33:53 Spreker 1

Geef daar dan voorrang aan ga even weg uit die uit die versvolle situatie. Dus dat betekent ook als leidinggevende, zoals hoofdredactie was ook chefs bereikbaar zijn en weten waar Mensen zijn.

00:34:09 Spreker 1

Daar kijk, daar ligt een voor voor redacties die op afstand Mensen moeten begeleiden, ligt Daarom belangrijke een belangrijke taak. Gewoon eigenlijk dat Mensen zich ondersteunt, weten in wat ze aan het doen zijn.

00:34:25 Spreker 1

Want ook al is het kijk het. Het is veel moeilijker om om om aan het front in in Oekraïne journalistiek te bedrijven dan bij een demonstratie in Nederland. Maar als een demonstratie in Nederland echt echt intimiderend en naar zijn een echte dreigend zijn. Het gebeurt vaak zoals het journalisten klappen krijgen.

00:34:46 Spreker 1

Zo'n instituut als persveilig weet je dat dat nog hier zo hulp oud is, maar wat heel waardevol is dat dat bestaat. Dat is niet voor niets dat daar je krijgt veel meer aandacht aan bij, ook wel eens contact mee. Ja, Dat is dat. Dat zegt iets over de veiligheid van journalisten in Nederland.

00:38:59 Spreker 2

Dat de journalist de afweging moet maken wanneer de waarheid en het gevaar wat het oplevert voor het verhaal.

00:39:11 Spreker 1

Ja kijk, Ik ga nooit. Ik zal zelf vanuit Ronnie ik. Ik heb als hoofdredacteur bij een klant nooit iemand dwingen een gevaarlijke situatie in te gaan. Nooit.

00:39:19 Spreker 1

Een verhaal is niet een mensenleven waard en tegelijkertijd is Het is het geweldig en cruciaal dat de journalisten zijn die bereid zijn om risico's te nemen, zodat verteld kan worden wat verteld moet worden.

00:39:39 Spreker 1

Ja dat dat dus ja, Ik vind het eigenlijk geen één verhaal. Zouden Mensen is eigenlijk een mensenleven waard. Dan moet je geen mensenleven voor In de In de waas verhaal stellen te lijkt. Het gebeurt voorop was.

00:39:58 Spreker 1

Hoe bedoel je dat ja bronnen die ook een die ook risico kunnen lopen, bedoel je? Ja, nee, zeker daar en daar daar. Daar heb je garantieverantwoordelijkheid in als journalist. Het gebeurt Natuurlijk gelukkig in Nederland niet zo vaak dat je dan te maken hebt met daadwerkelijk levensbedreigende situaties voor bronnen.

00:40:31 Spreker 1

En dus zeker ook de de de bronnen die je helpen om jouw verhaal te te maken. Je mag nooit andere levens van anderen in gevaar brengen met het verhaal dat je aan het maken bent, terwijl je soms Natuurlijk ook wel verhalen maakt waarvan je weet. Ja, hier gaan Mensen schades oplopen.

00:41:09 Spreker 1

Dat het belang is wat het publieke belang is, moet dit verhaal verteld worden. En als dat verhaal verteld moet worden en dat kan tot gevolg hebben dat iemand zijn baan kwijt raakt, ja, dan moet je die. Dan moet je telkens heel goed. Die afleg moet je telkens goed maken, dan moet je heel zorgvuldig in zijn. Die moet je er ook heel erg bewust van zijn.

00:42:30 Spreker 1

Nou ja, Ik heb wat dingen genoemd over Daphne Westerhof in Oekraïne.

00:42:38 Spreker 1

Een collega die in Istanbul was op de Westelijke Jordaanoever, waar op een gegeven moment ook een beetje een spannende situatie was, waardoor ze dachten, nu moeten we hier echt weg. Anders dan volgt er zometeen een confrontatie met een met een stel extremistische kolonisten.

00:42:55 Spreker 1

Nou dat ja dat ja dat beïnvloedt dan je verhaal in zekere zin, want Je kunt niet ontspannen rondlopen zoals je eigenlijk zou graag graag zou willen en en praten met de Mensen met wie je zou willen praten.

00:43:09 Spreker 1

Maar zo heb je Natuurlijk als journalist altijd ben je bezig om afwegingen te maken. Van kan ik hier zijn. Heb ik genoeg voor een verhaal? Heb ik genoeg Mensen gesproken. Heb ik de boel genoeg gecheckt? Moet ik hier nog nog een keer heen, moet ik hier nog een nog een uur langer rondlopen om de boel nog beter in beeld te krijgen? Ja, dat soort, dat soort vragen heb je de hele tijd.

00:43:42 Spreker 1

Twee uur hebt rondgelopen op een op een plein In de stad waar onrust is Omdat er een een AZC moet komen van de gemeenteraad. En ik en ik na die twee uur ga ik weer naar huis, dan heb Ik ga ik een ander verhaal maken dan Als ik er nog twee uur blijf en nog weer meer andere Mensen spreek, net zoals het heel erg uitmaakte of ik.

00:44:02 Spreker 1

Op op die plek en vooral spreken met Mensen die zichzelf als links definiëren en dus Misschien wat eerder geneigd zullen zijn om sympathie te hebben. Tegenover de komst van AZC dan Als ik vooral Mensen spreek die aan de rechterflank staan en die.

00:44:18 Spreker 1

En die daar negatiever in zullen zijn en dat soort afwegingen ben je als journalist onafgebroken aan het maken en dat heeft altijd invloed op je op de verhalen die je maakt.

00:44:29 Spreker 2

Denk je dat bij die veiligheid en ook een linkje naar persvrijheid?

00:44:37 Spreker 2

Dat framing daar ook nog bij kunt kijken.

00:44:44 Spreker 1

Ja als journalistiek is per definitie framing je, je gaat altijd je. Je geeft altijd een bepaald perspectief op een kwestie en die en dat perspectief is altijd te bediscussiëren. Je kunt altijd voor een ander perspectief kiezen.

Joost

Interview: Journalistiek onder Druk

Browser-opslag actief: Slaat elke 5 minuten automatisch op.

Metagegevens

Datum Respondent code

20-02-2026

Joost Bosman

Organisatie Land / Context

Algemeen Dagblad BNR Nieuws Radio fd 1V Een Vandaag Jerevan (Armenië)

Toetsing & Achtergrond

"Om te beginnen wil ik even kort stilstaan bij je achtergrond. Ik ben benieuwd naar waar je precies gewerkt hebt en in welke context."

Kun je kort schetsen waar je werkte, wanneer, en hoe zou je jouw rol in die periode omschrijven?

Opleiding journalistiek gedaan. Ruslandkunde gestudeerd. Gewerkt voor uitgeverij. PZT in Zeeland. Als verslaggever en vervolgens binnen en buitenland redacteur. Veelal binnen en buitenland gewerkt. In 2013 naar Moskou en daar gaan werken. Werkt voor AD, PNR Nieuwsradio, FD, Elsevier, EenVandaag. Met cameraman op stap. In Rusland. Juni 2024 vertrokken uit Rusland, omdat het AD het niet meer verantwoord vond. Geen akkreditatie meer vanuit het AD. In maart 2024 wilde AD de veiligheid niet meer garanderen. Woont nu in Armenië. Heeft gewerkt vanuit moskou, Rusland.

Doorvraag: Wat was voor jou het verschil met werken in een vrijere context?

Het was heel anders. Ik was voornamelijk eindredacteur. Dat was veel makkelijker in Nederland. Contacten waren makkelijker gemaakt. In Rusland maakte je minder makkelijk contact. Zij zijn misschien wat laxer, wij in Nederland wat meer to the point. Maar ik merkte dat mensen in Rusland minder makkelijk praatte. Er is altijd nog contact met Rusland. 2.5 jaar gewerkt in Rusland, vertrokken in 2024.

Welke type producties maakte je vooral: nieuws, duiding, achtergrond, of een mix?

Als je een stuk schrijft over Rusland, dan is het makkelijker om daar met Russen contact over te hebben. Van alles maakte ik qua producties. Geschreven reportages; bellen voor een stuk. Daarnaast maakte ik radio. Zij bellen mij op. Voor eenvandaag met een camera oppad.

▼ **Doorvraag: Maakte de vorm uit voor hoeveel ruimte je had in woordkeuze en bronvermelding?**

Meestal maakte de naam in de krant wel of niet> Dat maakte voor de productie niet uit. De redactie was daar vrij- vrij in.

Welke afspraken had je vooraf met je redactie over veiligheid, bronbescherming en publicatie?

Het is min of meer gegroeid. Mensen willen niet meteen met hun naam in de krant. Voor hun veiligheid. We hebben een bron in bescherming genomen door een masker op te zetten en haar stem verdraaid. Dat waren wel voor bedachte elementen.

▼ **Doorvraag: Veranderden die afspraken onderweg?**

Accreditatie werd niet meer verleent. De papieren werden niet meer vergeven om verblijf mogelijk te maken. Zelf vond hij het risico aanvaardbaar. Vervolgens besloten om in de post sovjet ruimte te verblijven. Richting Georgië.

Kun je het moment beschrijven waarop je merkte dat de "normale" journalistieke werkwijze niet meer mogelijk was?

Het is voor mij een geleidelijk proces geweest. Ze 'de russen' voeren de druk wat meer op. Je zenuwachtig maken. Door middel van berichtgeving. In 2013 was het gewoon autoritair. Daarna werd het grimmiger, toen mensen voor landverraders werden uitgemaakt. De echte scheiding was 2021. Toen merkte je het in de media van rusland.

▼ **Doorvraag: Was dit een geleidelijke verschuiving of een plotselinge breuk (bijv. na specifieke wetten)?**

Toen de media uit rusland, niet meer door rusland erkend werd. Met een regel tekst dat dit niet uit komt. Dit was in 2021. Met de oorlog met oekraïne, werd het echt pittiger voor de buitenlandse. Bijvoorbeeld door middel van boetes opleggen en gevangenisstraffen. Steeds meer corresponderen daardoor vertrokken. Verschil tussen persvrijheid met nederland als rusland is

Categorie 1: Woordkeuze & Framing

"Bij dit eerste blok kijken we naar de producties die je hebt gemaakt... Heb je voorbeelden van termen die te scherp of riskant werden?"

Als je terugkijkt naar je publicaties, welke zinnen zijn voor jou het bewijs dat je anders ging formuleren?

Je ging handelen naar wat de russen je opleggen. Je probeert het te verantwoorden naar de burger door een extra regel tekst toe te voegen. Je hield je aan wat betere, voor de russen, woorden.

k weet niet of dat komt doordat het gewoon een andere manier van werken is, wat lakser wat wat wat hè? We zijn veel meer to the Point in Nederland dan in Rusland, maar ook wel te maken heeft met met het feit dat dat Mensen gewoon bang zijn om te praten dat ze het niet willen en dat werd steeds sterker, ook ook nu

Doorvraag: Kun je zo'n zin beschrijven zonder details die nu gevoelig zijn?

Nu is dat anders in Rusland omdat de regels nog veel strenger geworden. Ik had niet het idee dat ik gevaar liep om hoe ik schreef; het ergste zou zijn; ik word het land uitgezet. Na mijn tijd, is er een collega in de gevangenis belandt. Die is gearresteerd en heeft vermoedelijk een jaar lang vast gezeten. Op het gebied van spionage.

Zijn er specifieke woorden (zoals 'oorlog', 'invasie') die je bewust bent gaan vermijden of vervangen?

Ja, onbewust ben ik voorzichtiger gaan schrijven. We schreven wel voor de Nederlandse media. Als je voor Russische media ging schrijven, dan had je nog meer last van de overheid.

noem het speciale militaire operatie. Dat is eigenlijk het enige wat je deed en en en je moest ook niet naar begraafplaatsen gaan. Waar waar die Russische militaire begraven ligt, bijvoorbeeld, ik noem maar wat Dat is gevaarlijk, dat willen ze echt niet hebben.

Kun je een concreet moment beschrijven waarop je merkte dat een woord ineens belemmering veroorzaakte?

Ik schrapte mijn teksten uit spanning. Ja en verandert daardoor ook de manier waarop het te werk gaat. Dus neem je die angst mee bij bijvoorbeeld het spreken van bronnen wordt je daardoor terughoudender of.

Doorvraag: Wat veranderde er daardoor in je producties en in relatie tot de Code van Bordeaux?

Dat was meestal wel een op een hetzelfde kijk als iemand zei, Ik wil liever niet met mijn naam in de krant. dan accepteerde je inderdaad en de redacties accepteren het ook die begrepen begrijp inmiddels ook wel wat voor voor land Rusland geworden is. En kijk als als Mensen echt bang waren met je te praten, dan wilden ze helemaal niet met hun gezicht voor de camera Natuurlijk.

Welke woorden voelde je als expliciet verboden, of als impliciet risicovol?

Toen was Rusland kun je zeggen, een een autoritair land Putin was een autoritair heerser. Nou ja, vervolgens wordt de Krim geannexeerd en toen begon het al, hè? Ik bedoel, dan zie je al dat dat het grimmiger wordt ook naar de eigen burgers toe die die daar tegen waren. Die worden meteen geland verraders uitgemaakt

Doorvraag: Hoe herken je dat risico en hoe balanceer je tussen benoemen en labelen?

Normaal gesproken dan ik noem maar wat een Nederlandse expert die over Rusland gaat, want die is er allang niet meer geweest. En en met alle respect over hoe kennis en kunde. Ik bedoel, die Mensen weten er veel van. Maar ja, Ik vind het toch sterker om om Als je een stuk over Rusland praat schrijft om met met Russen te praten.

Kun je uitleggen hoe framing bij jou werkt als strategie om ruimte te houden om te publiceren?

Als ik iemand ergens mee de problemen in breng, dan beperk ik dat liever. Ik neem iemand graag in bescherming in plaats van mijzelf. Als de Russen iets kunnen ontkennen, aan jouw stuk, dan loop je al wel risico. Het wordt dan bestempeld als fake nieuws. als ik zie dat ik iets kan schrijven omdat ik er zelf geen risico van loop, dan zou ik het gewoon schrijven. Geen angst om opgepakt te worden. Als je echt iets aan het ontfrutselen bent, dan is dat heel onverstandig.

Hoe leg je aan je redactie of publiek uit waarom je iets wél zegt en iets anders niet?

Nou ja, kijk dan slaat elkaar juist niet uit Als je een bron wil beschermen dan dan voel je hem anoniem op en dat mag.

Dat vinden we, dat vinden de kranten goed inmiddels. Die doen daar niet meer moeilijk over van mede af aan eigenlijk niet om, Omdat ze begrijpen dat het niet anders kan. Nee, Dat is gewoon zo gegroeid.

Code van Bordeaux: Hoe bewaak je het onderscheid tussen feitelijke informatie en commentaar wanneer de context duwt?

Commentaar, zou ik niet doen. De feiten kunnen cijfers zijn. Dat weet men wel.

En ik zou dat schrijven, dan is dat in zekere zin gevaarlijk, want de Russen ontkennen dat die hebben vanaf september 22, dus 4 jaar geleden al bijna dat 2,5 jaar geleden of 3,5 jaar geleden hebben ze de laatste keer hun dode aantal opgegeven. Dat was vrij 1300 zoveel.

Ja, Er is Niemand meer in dat gelooft Natuurlijk. Daarna zijn ze ermee opgegaan, dus Dat is voor hun geen feit en en dan kunnen ze. Ja, Dit is fake nieuws nogmaals, ik zou het wel geschreven hebben, want ik vond het risico niet zo groot dat ze me echt zouden komen halen. Je weet het nooit Natuurlijk, maar.

Categorie 2: Veiligheid & Druk

"In dit deel brengen we de druk rondom veiligheid in kaart, fysiek en digitaal. Hoe werkt dit door in je routine?"

Wat was het belangrijkste veiligheidsrisico dat jouw werk beïnvloedde? (Concreet voorbeeld)

Het risico dat ik een gevangenisstraf zou oplopen. Het AD wilde mij beschermen. De overheid heeft mij ondervraagt. Op luchthavens. 8 keer ben ik de grens over gegaan. 7 keer daarvan ben ik ondervraagd. Van niets 5 minuten, naar 1.5u. Daarnaast ook mijn telefoon gekopieerd.

Doorvraag: Wat veranderde je toen meteen in je gedrag of planning?

Je bereid je voor wanneer je het land in en uit gaat. Ik had een extra telefoon waar alles in een keer vanaf kon. Alles heb ik gewist uit veiligheid. Voor het gemak ter de controle. Burner telefoon. Daarnaast had ik een eigen telefoon, die hield in dan bijvoorbeeld in mijn ondergoed. Ik had een burn telefoon bijvoorbeeld. Het is een telefoon waar alles van afgehaald is.

Welke vorm van druk weegt zwaarder: de angst voor fysieke detentie of de administratieve/juridische druk?

De angst voor fysieke detentie of controle speelde een grotere rol. Je weet niet of je in de gaten wordt gehouden, dat is meer abstract.

Ben 8 9 keer 8 keer geloof Ik ben ik de grens toch weer overgegaan na de invasie, dus in die 2,5 jaar dat ik nog in Moskou woonde na de invasie en 7 keer daarvan ben ik ondervraagd en dat ging van 5 minuten helemaal niks, dus Ik denk OK, ze moeten dit doen. Nou toe maar.

Tot aan echt 1,5 uur lang doorzagen en en ook mijn telefoonnummer hebben ze gekopieerd. Mogen ze niet doen. We hebben een smoesje, toch wel eens een telefoon af en je zit daar met 3 man tegenover. Ja, wat doe je dus, nou ja, ze nemen hem mee. Je weet het gewoon zeker, die hebben ze, die hebben ze gekopieerd en al je contacten en alle.

Doorvraag: Wat is daardoor anders aan jouw productie t.o.v. een collega op de thuisredactie?

Ik heb één keer gehad dat dat we voor EenVandaag waren we Sint Petersburg, waar we een jongedame studenten die wilde vertellen over haar hoe ze actie had gevoerd tegen de oorlog in Oekraïne. En die hebben wij 1 maskertje. Dat had ze zelf van een vossenkop.

Opgezet en een stem verdraait en dat kon ook niet anders op dat moment of je had. We hebben ook wel eens gedaan dat we gewoon iemand in het donker zitten dat je niet ziet of zo'n capuchon over het hoofd. En maar goed, met die vossenkop, dat vonden ze bij één vandaag toch een beetje te ver gaan en dat hadden we, denk ik van tevoren ook niet afgesproken. Maar toen ze het eenmaal zagen, had van ja, nou ja, goed, ze hebben het wel uitgezonden hoor, ze hebben het wel gebruikt, Maar dat vonden ze een beetje te ver gaan. Maar ja.

Welke concrete keuze in formulering of broncontact kwam direct voort uit dat risico?

Ondervraging, het idee dat je ergens voor niks bent. Iedereen was bang om te spreken. Je wilt ze niet dicht laten slaan.

je houdt je aan de regels in die zin dat je je had zo'n zo'n regel dat je niet mocht schrijven over de oorlog in Oekraïne. Dat mocht niet, dat moest. Het was de speciale militaire operatie. Nou, daar hield ik me netjes aan. Ik werd er altijd wel met 1, achter, zoals het Kremlin het grootschalige bloedvergieten in Oekraïne nog altijd bagatelliseert.

▼ **Doervraag: Was dit persoonlijk of een redactionele afspraak? Hoe is dit verhoud voor de consument?**

Je mag het Russische leger niet een diskrediet brengen en dat gold ook expliciet voor buitenlandse.

Hoe verandert de angst bij bronnen jouw werkwijze (terughoudendheid, diversiteit)?

Je wordt terughoudender. De bronnen ook. Die slaan ook dicht.

Maar goed, je kon blijven werken wat ik ik vond, een scheiding eigenlijk al 2021 toen zag je dat ook in Rusland heel veel verschillende media, onafhankelijke media en zoals

onafhankelijke media die ook heel kritisch zijn op het Kremlin. Die werden allemaal stuk voor stuk en ook allemaal Telegram kanaal werden tot buitenlandse agent verklaard. Weet je wat Dat is? Nou, dat betekent dat je dat je. Onder invloed staat van het buitenland van het Westen, dus eigenlijk en en dat je ook mogelijk door die westerse bronnen wordt betaald en dan moet je dus a.

Doervraag: Hoe weeg je bronbescherming tegen de plicht tot transparantie?

Het slaat elkaar niet uit. Je voert de bron anoniem op. Dat is okay voor de krant. Zolang je maar schrijft; vanuit veiligheidsoverwegingen zijn de namen beschermd. Hier hoefden we geen afspraken over te maken. Het voordeel van anoniem met hen praten; ze zeggen meer. Anders willen ze niet eens met je praten.

Betrap je jezelf weleens op automatische zelfcensuur nog vóór je begint met schrijven?

Nee, niet echt. Wel woorden anders omschreven om de ander te beschermen, maar de strekking is gelijk gebleven. De bron beseft dat zij niet alles kunnen zeggen. Als de journalist iets hoort, dan kan je dat opschrijven.

Categorie 3: Mogelijkheden & Advies

"In dit laatste deel kijken we naar wat er wél mogelijk is. Welke routines helpen je om te blijven functioneren?"

Wat kun je volgens jou wél schrijven onder druk, en welke randvoorwaarden hanteer je?

Waar ik nu ben, Jemen, geen enkele gevolgen. We moesten woorden veranderen, maar dat was het ook. Het was gevaarlijk om bepaalde locaties, begraafplaatsen, te gaan.

▼ **Doorvraag: Welke Bordeaux-regel legitimeert dit? Welke routines maken dit mogelijk?**

Soms stond de code van bordeaux wel onder druk, bijvoorbeeld onder transparantie. Het kon niet anders.

Hoe maak je de afweging wanneer de waarheid gevaar oplevert voor een bron?

En onbewust zul je toch voorzichtiger hebben geschreven, denk ik, Als ik die stukken niet teruglees, dan zal ik dat Misschien wel herkennen. Ik kan, kan die zo snel een voorbeeld noemen, Maar ik denk toch dat ik wel voorzichtiger was met wat ik schreef. Aan de andere kant was het op een gegeven moment ook wel zo dat we beseften van kijk, Dit is niet echt,

▼ **Doorvraag: Hoe maak je die begrenzing zichtbaar of onzichtbaar in het stuk?**

Ten eerste; geen naam van deze persoon. Okay; hij is gesproken -

Daarmee tonen we het aan in het stuk.

Wanneer besluit je dat een bron anoniem moet blijven, en hoe regel je dat praktisch?

Eigen verzoek speelt de grote rol. De bron kan voorzichzelf opkomen. Ja, nou ja goed, ten eerste dat je dat je erbij zet van. Dit is niet de echte naam van deze persoon.

Wanneer fysieke toegang onmogelijk is, welke methoden (OSINT, fixers) gebruik je om te verifiëren?

Er zijn voldoende extra online bronnen toegankelijk. Die zijn goede kanalen begonnen. Verzamelplekken. Die zijn echt heel betrouwbaar. Staatmedia, daar kun je niet meer op vertrouwen.

Welke concrete afspraken met de redactie (bijv. go/no-go regels) helpen jou?

Het NRC bijvoorbeeld, we moeten een disclaimer onder de tekst gaan zetten omdat de journalist niet meer alles kon schrijven wat hij wilde.

Ja, een soort ten eerste voordat we papieren in orde zijn. Natuurlijk. Je moet echt dan dat soort landen naast het papier hebben, anders kun je opgepakt worden of beboet worden, bel ik maar in ieder geval de beste geval wordt eruit geslingerd het slechtste geval weer vastgezet.

Welke 'overlevingsstrategie' zou je meegeven aan een collega die naar een soortgelijk gebied vertrekt?

Zorg dat je papieren in orde zijn. Dat moet echt. Anders kun je opgepakt worden of eruit geslingerd worden. Houdt je aan de regels. Ga niet de regels overtreden en verdrink je niet in je eigen moed. Wees niet te moedig. Kleur altijd binnen de lijntjes. Wees kritisch, maar wees je bewust van hoever je kunt gaan. Probeer erop te staan dat je daar mag werken met akkoord van de russische akkredatie. Wees beleefd en beslist.

Als je één concrete verbeterafspraken aan een redactie mag adviseren, wat is dan je belangrijkste punt?

Ik mis contact met mijn eigen redactie. Buitenland redacties mogen hier meer aandacht aan besteden. Heb elke dag contact, al is het een appje of mailtje. Dit gebeurde bij collega's anders; die hadden meer contact bijvoorbeeld.

▼ Doorvraag: Hoe zou je dat implementeren, wie doet wat, en wanneer?

Welke ondersteuning van de redactie in Nederland had je werk veiliger of inhoudelijk sterker kunnen maken?

De redactie zelf kan niet heel veel doen aan je werk. Als jij gewoon je werk doen. Ze kunnen een advocaat voor je inschakelen. Ze kunnen je papieren niet ondertekenen zodat je ergens niet mag werken. NvJ heb je veel aan als correspondent als je denkt dat je gevaar loopt. De redactie zelf kan ook niet zo heel veel. De ambassade kan wel wat voor je betekenen op korte afstand.

Is er iets dat je wel belangrijk vindt, maar dat ik nog niet heb gevraagd?

Ja ik ik, Ik denk dat de redactie op zich niet zoveel kan doen. Kijk als jij in de problemen komt in Rusland door je werk. Ik denk dat de redactie niet zo gek veel kan doen.

Transcriptie

Audiobestand

audio joost_mixdown.mp3

[spreker 1] ; Josse

[spreker 2] ; Joost

00:03:04 Spreker 2

Ik hoef niet nee tot 5 op mijn kantoor te zitten. Dat scheelt ja, Ik ben in Armenië en.

00:03:15 Spreker 2

Ja leuk, Ik vind het ik ik, Ik ben van Moskou naar tbilis in gegaan en daarvoor vond ik het echt geweldig. Ik kende de stad al wel vrij goed, was al vrij vaak geweest en Het is een hele. Ik weet niet of je er ooit geweest bent, Maar het is.

De bilis heeft iets heel ongrijpbaars. Het heeft 5 6 7 verschillende culturen in zich waardoor het iets mysterieus heeft. Ook vind ik iets mystieks en ik. Ik kwam daar aan op de luchthaven en ik voelde me meteen thuis echt alle minuut. Ik hoefde niet eens te, ik hoefde niet eens te wennen, ja.

00:03:48 Spreker 2

Nou ja, en dat kwam ook doordat ik uit Rusland kwam, Omdat daar heb ik de laatste zeker de laatste 2,5 jaar toch wel? Ja, Dat was. Dat was niet makkelijk Omdat het, nou ja, vanwege die oorlog in Oekraïne werd het veel grimmiger, ook voor journalisten en.

Daarom Daarom dus ja, Daarom. Daarom was ook echt. Toen ik de luchthaven In de politie uitkwam augustus 24 en dacht ik, ik loop de vrijheid in. Weet je dat idee had in nou ja, en dat daar heb ik me toch een beetje vergist. Omdat ja ook in Georgië, zoals je Misschien wel bij het begin het ook af te af te.

Af te takelen de democratie en en nou ja, met als gevolg dus dat dat dat ik uiteindelijk ook moest verdwijnen, althans er niet meer in kwam. En daar baalde ik ontzettend van. Omdat ik ja, je hebt het idee, je hebt iets heel moois en het wordt je gewoon afgepakt dat dat idee had ik een beetje.

00:04:43 Spreker 2

Maar goed, Jerevan ken ik ook wel was ik ook al eens geweest ook, zelfs wel vanuit tbilis een paar keer en Het is een heel andere stad. Ik moest. Ik moest daar wel echt aan wennen, maar na een paar weken was het ook goed en en nu vind ik het hier helemaal prima. Ben ik Georgië al lang vergeten dus.

00:09:11 Spreker 2

Daar hebben ze door in 2006 augustus 2006 een redactie voor gecreëerd in Nijmegen. Daar ben ik ook heen gegaan, dus ik deed daar binnen het buitenland. Zeg maar, heb ik 6,5 jaar gewerkt en van daaruit ben ik in 2013 correspondent voor diezelfde kranten in Moskou geworden.

00:11:48 Spreker 1

Wanneer gewerkt in Rusland?

00:11:52 Spreker 2

De Ik ben juni 2024 vertrokken en Dat was Omdat de de het AD.

Het niet langer verantwoord Omdat ik daar bleef, dus die wilde niet meer een brief voor mij inleveren bij het ministerie van Buitenlandse Zaken in Moskou om mij aan uw accreditatie te helpen. Dat moet een hoofdredacter doen en dan ga ik die brief brengen. Steek er nog. Ik schrijf hem wel of maar goed, zij ondertekenen hem Alleen wat met allemaal in Russisch.

00:12:20 Spreker 2

Dus ik ging hem dan brengen en dan kreeg ik een accreditatie met die accreditatie kon ik een visum verlengen. Dat was in elkaar gekoppeld. Nou ja, in maart 24 zei het AD van sorry we we weten niet waar we voor tekenen meer, want Het is een toch een Linke situatie onvoorspelbaar in Rusland en.

00:12:37 Spreker 2

Wij kunnen in veiligheid dingen garanderen. Ik was het daar niet mee eens. Ik vond dat het risico absoluut aanvaardbaar was. Maar goed, ze wilden niet en ze waren ook niet de enige hoor. NRC heeft zijn correspondent teruggetrokken, trouw ook destijds al meteen al toen de oorlog of de invasie in Oekraïne begon.

00:12:57 Spreker 2

Ja, nou ja, en toen, toen heb ik ervoor gekozen om toch maar om In de post Soviet ruimte te blijven, zeg maar naar naar tabilisi te gaan naar Georgië.

00:13:10 Spreker 1

Dat met werken in een vrijere omgeving.

00:13:16 Spreker 1

In ieder geval vrij geperst vrijheid toen je nog in Nederland werkte, bijvoorbeeld als toen in Rusland.

00:13:24 Spreker 2

Nou ja tuurlijk, tuurlijk is dat heel anders, kijk.

00:13:28 Spreker 2

Ik, overigens ben ik nooit echt verslaggever geweest. Althans, Ik was voornamelijk eindredacteur. Ik deed voornamelijk bureau werken in Nederland bewegingen, maar af en toe ging hij ook wel eens op pad om een verhaal te maken. Nee, Natuurlijk is dat veel makkelijker. Kijk wat je in in Nederland doet Als je op redactie zet, Je moet het stuk schrijven.

00:13:46 Spreker 2

Over ik, wij weet ik het. Dan bel je naar universiteit en je vraagt naar een specialist en en die staat je dan meteen te woord als die tijd heeft. En Hij is er hè, dan is dat veel makkelijker. in Rusland is dat veel lastiger.

00:14:01 Spreker 2

Ik weet niet of dat komt doordat het gewoon een andere manier van werken is, wat lakser wat wat wat hè? We zijn veel meer to the Point in Nederland dan in Rusland, maar ook wel te maken heeft met met het feit dat dat Mensen gewoon bang zijn om te praten dat ze het niet willen en dat werd steeds sterker, ook ook nu.

00:14:19 Spreker 2

Heb ik nog nou, Ik heb nog 2 3 contacten in Rusland die in Rusland zelf nog wonen. De rest is allemaal vertrokken. Het voordeel daarvan is dat ze, Omdat ze nu in ergens in Europa wonen op zo'n vrijheid kunnen praten, want ze zijn weg uit Rusland. Ze zijn hè niet meer in gevaar, dus Dat is het voordeel ervan maar.

00:14:39 Spreker 2

En het het het andere voordeel is dat ze toch wel nog andere contact hebben met Rusland. Dagelijks praten ze met Mensen en weet ik het, schrijven ze e mails, weet ik het appen ze dus ze weten er meer van.

00:14:55 Spreker 2

Normaal gesproken dan ik noem maar wat een Nederlandse expert die over Rusland gaat, want die is er allang niet meer geweest. En en met alle respect over hoe kennis en kunde. Ik bedoel, die Mensen weten er veel van. Maar ja, Ik vind het toch sterker om om Als je een stuk over Rusland praat schrijft om met met Russen te praten.

00:15:35 Spreker 1

TYPE producties maakte je toen vooral in Rusland, waar ik hoorde je net wat zeggen over geschreven journalistiek, maar ook met cameraman op pad.

00:15:44 Spreker 2

Ja ja van alles. Nou ja, Ik had twee kranten nog steeds, dus daar ging ik daar. Daar maak ik kant kranten stukken voor en Dat was ofwel gingen reportage of of of je ging. Je belde gewoon Mensen om om om commentaar voor een stuk.

00:16:02 Spreker 2

Dat was dat nou. Daarnaast denk ik, doe ik nog steeds radio en dat zijn van die kruisgesprekjes. Er is nieuws, bellen ze mij op. van Joost wil er wat over vertellen. Dit zijn de vragen, althans, dat bespreken van het leven voor. En dan bellen ze me op volgende ochtend van, nou ja.

Zeg het maar, hè, dan stellen ze de vraag, ik geefantwoord, dus Dat is radio voor een vandaag ging ik nog wel eens met een cameraman op pad, gewoon fox pops opnemen, dingen dingen, ja.

00:17:16 Spreker 1

Verschillende producties ja.

00:17:21 Spreker 1

Een hoeveel ruimte je had in je bord keuze of bronvermelding met de Mensen die je sprak in Rusland?

00:17:43 Spreker 2

Nou dat, Dat was meestal wel een op een hetzelfde kijk als iemand zei, Ik wil liever niet met mijn naam In de krant.

00:17:50 Spreker 2

Dan denk je nou dan dan, dan accepteerde je inderdaad en de redacties accepteren het ook die begrepen begrijp inmiddels ook wel wat voor voor land Rusland geworden is. En kijk als als Mensen echt bang waren met je te praten, dan wilden ze helemaal niet met hun gezicht voor de camera Natuurlijk.

00:18:10 Spreker 2

Dat is nog nog weer ernstiger Natuurlijk, want dan ben ik meteen herkenbaar. Oh, wat heb ik wel Mensen geïnterviewd hoor die die echt heel dapper waren die toch vonden zeggen wat ze moesten zeggen, deskundigen ook wel en en en nou ja, dat die kwamen dan wel gewoon in beeld.

00:18:27 Spreker 1

En, waar had je daar afspraken gemaakt. Gemaakt vooraf met de redactie over de veiligheid bronbescherming en de publicatie.

00:18:36 Spreker 2

Ja vooraf het, Het is een beetje zo gegroeid, Omdat ze ook begrijpen van. Nou ja, Mensen willen niet altijd met hun naam In de krant in Rusland.

00:18:48 Spreker 2

Ik heb één keer gehad dat dat we voor EenVandaag waren we Sint Petersburg, waar we een jongedame studenten die wilde vertellen over haar hoe ze actie had gevoerd tegen de oorlog in Oekraïne. En die hebben wij 1 maskertje. Dat had ze zelf van een vossenkop.

Opgezet en een stem verdraait en dat kon ook niet anders op dat moment of je had. We hebben ook wel eens gedaan dat we gewoon iemand in het donker zitten dat je niet ziet of zo'n capuchon over het hoofd.

En maar goed, met die vossenkop, dat vonden ze bij één vandaag toch een beetje te ver gaan en dat hadden we, denk ik van tevoren ook niet afgesproken. Maar toen ze het eenmaal zagen, had van ja, nou ja, goed, ze hebben het wel uitgezonden hoor, ze hebben het wel gebruikt, Maar dat vonden ze een beetje te ver gaan. Maar ja.

00:19:40 Spreker 2

Aan de andere kant begrijpen ze ook wel. Het kan soms niet anders, dus ja.

00:19:45 Spreker 1

Ik kan me voorstellen dat sinds 2013 tot ongeveer 2020 een andere situatie is geweest. in Rusland betreft de persvrije veiligheid Als het conflict met Oekraïne Rusland.

00:19:59 Spreker 2

Ja.

00:20:00 Spreker 1

Merkte dat ja de normale journalistiek, dus Als we het dan hebben over de code van Bordeaux bijvoorbeeld niet meer altijd even mogelijk was.

00:20:11 Spreker 2

Nou, Dat is een geleidelijk proces geweest. Dat is niet echt een moment geweest dat ik dacht van nou ja, en en sterker nog, Ik heb het eigenlijk nooit gevoeld.

De druk wordt hoger en Misschien praat je er zelf ook aan of in die zin. Ze proberen je dat te doen. Later geloof dat het gevaarlijker wordt, terwijl er niks gebeurt en Dat is precies waar de Russische dienst heel goed in is. Je gewoon.

Zo zenuwachtig maken niet eens met wat ze doen, maar wat je In de media ziet wat er weer een nieuwe wetgeving komt dat ze hopen dat je bloeddruk zo stijgt dat je zegt, ja, Dit is niet gezond meer. Ik moet weg. Toen ik in 2013 kwam, was alles nog onmogelijk eigenlijk.

00:20:52 Spreker 2

Toen was Rusland kun je zeggen, een een autoritair land Putin was een autoritair heerser. Nou ja, vervolgens wordt de Krim geannexeerd en toen begon het al, hè? Ik bedoel, dan zie je al dat dat het grimmiger wordt ook naar de eigen burgers toe die die daar tegen waren. Die worden meteen geland verraders uitgemaakt en en en.

00:21:13 Spreker 2

Maar goed, je kon blijven werken wat ik ik vond, een scheiding eigenlijk al 2021 toen zag je dat ook in Rusland heel veel verschillende media, onafhankelijke media en zoals

onafhankelijke media die ook heel kritisch zijn op het Kremlin. Die werden allemaal stuk voor stuk en ook allemaal Telegram kanaal werden tot buitenlandse agent verklaard. Weet je wat Dat is? Nou, dat betekent dat je dat je.

Onder invloed staat van het buitenland van het Westen, dus eigenlijk en en dat je ook mogelijk door die westerse bronnen wordt betaald en dan moet je dus a.

00:22:02 Spreker 2

Op al je uitingen moet je een tekst plaatsen, want Dit is informatie van een buitenlandagent vaste, vaste regel en Je moet elke maand, geloof ik bij het ministerie van Justitie moeten ze hun hun hun inkomsten overleggen waar het vandaan komt.

00:22:22 Spreker 2

Dat maakt het het werken vrijwel onmogelijk voor die voor die clubs, dus heel veel zijn er ook van die zijn naar Europa vertrokken. Die krijgen er ook wel asiel. Maar goed, dat gebeurde dus al in in 21 2 1021 en dat begon er al mee Natuurlijk. Dat nah, wally.

00:22:40 Spreker 2

Terugkwam Rusland en gearresteerd werd berecht werd. Zijn anti corruptie fonds werd terroristisch, eerst nog een extremistische organisatie verklaard. in Wales is het al een terroristische organisatie? Ja.

00:23:16 Spreker 2

All Award in in Oekraïne achteraan en toen begonnen ze ook wetten in te voeren van je mag geen fake nieuws verkopen. Je mag het Russische leger niet een diskrediet brengen en dat gold ook expliciet voor buitenlandse.

Of zelfs als Als je Als je, Als je het nog een keer deed, zou je zelfs gevangenisstraf Kankeren.

Nou en, dat heeft toch een gigantische uitstromen van Van correspondenten geleid. Ik was toen nog met. Ik geloof dat dat er nog met zijn vieren waren, inclusief een cameraman uiteindelijk, terwijl Toen ik kwam, waren er nog 8 correspondenten, een Nederlands korpsol. Dat heb ik dan.

Maar ook alle Mensen van de Financial Times van Van de BBC weet ik het Russische dienst althans zijn allemaal naar de Baltische Staten getrokken of naar naar Georgië of naar Armenië, Omdat ze vonden dat het gevaarlijk.

00:24:36 Spreker 2

Goede vraag, nee, nou je houdt je aan de regels in die zin dat je je had zo'n zo'n regel dat je niet mocht schrijven over de oorlog in Oekraïne. Dat mocht niet, dat moest. Het was de speciale militaire operatie.

00:24:51 Spreker 2

Nou, daar hield ik me netjes aan. Ik werd er altijd wel met 1, achter, zoals het Kremlin het grootschalige bloedvergieten in Oekraïne nog altijd bagatelliseert. Dan weet er een laser genoeg van. OK, ja maar.

00:25:08 Spreker 2

Ze kunnen hier niet op pakken, want Als je het hebt over bloedvergieten, dat kunnen ze niet ontkennen. Ik zeg ook niet wie dat bloedvergieten aanvliegt, Maar de lezer weten genoeg van. OK, Joost begrijpt echt wel dat dit dat een echte oorlog is. Nou ja, dus dat soort dingen daar hints je wilt. Aan de andere kant heb ik toch ook nog wel dingen gedaan?

00:25:29 Spreker 2

Waarvan je denkt van ja, was dat waar je van tevoren van denk, moet ik dat wel doen, Maar dat heb ik toch wel gedaan en ik kleed nooit last mee. Ik schreef ook niet wezenlijk anders dan wat ik nu doe denk ik. En en dat kon ook.

00:25:45 Spreker 1

Wel.

00:25:47 Spreker 1

Als je je bent dus wel specifiek borden gaan vervangen in je tekst of gaan vermijden.

00:25:57 Spreker 2

En onbewust zul je toch voorzichtiger hebben geschreven, denk ik, Als ik die stukken niet teruglees, dan zal ik dat Misschien wel herkennen. Ik kan, kan die zo snel een voorbeeld noemen, Maar ik denk toch dat ik wel voorzichtiger was met wat ik schreef. Aan de andere kant was het op een gegeven moment ook wel zo dat we beseften van kijk, Dit is niet echt, Dit is niet.

Het is wel een regel, Maar het is toch meer voor Russische journalisten bedoelt en die werden ook om de haverklap opgepakt, hè veroordeeld? Wij schreven allemaal van westerse media en die worden in in Rusland Natuurlijk al heel weinig gelezen, althans.

Als je geen VPN hebt of je wil het niet eens lezen, dan doe je het niet. Als je voor Russisch talige media kan werken, dan was het een ander kanaal, want Dat was de bedreiging. De interne bedreiging. Kijk, ze wisten toch al wel in het Kremlin dat dat wij?

00:26:50 Spreker 2

Slecht over ze schreven van hè? Vanuit vanuit het Westen, daar hadden ze al iets van. Joh, daar kunnen we toch wel niks meer aan veranderen en dan kunnen we zowel massaal gaan naar collectief gaan arresteren en en veroordelen. Maar daar heb je ook weer een probleem, want dan heb je een schandaal en en.

00:27:08 Spreker 2

Het was ook zo was mijn indruk dat dat dat ze er echt een belang bij moesten hebben om jou te pakken, want anders anders is het Alleen maar lastig. Kijk, stel voor dat ze maar gaan arresteert om iets wat Ik had geschreven.

00:28:35 Spreker 2

Gewoon de de de je in het onzekere Laten en daar word je nerveus van. En dan zeg je op een gegeven, nou laat ik maar weggaan en en ik moet ook zelf wel zeggen, hoor na na na dat die die die invasie die Ik heb nog 2,5 jaar na die invasie in Rusland gewoon dat ik wel sneller sneller getriggerd werd als mijn.

Toenmalige vriendin, inmiddels echtgenote overigens iets te laat zijn Russische iets te laat antwoorden met een appje in.

00:29:42 Spreker 2

Ook Omdat ik zelf een paar keer flink ben ondervraagd en Dat is geen pretje kan ik je zeggen.

Ja door de door de FSP de veiligheidsdienst.

00:29:58 Spreker 2

En Het was, Het was altijd Als je Als je niet niet thuis of zo Als ik thuis was, dat ze me dan kwamen halen of me ontboden. Het was altijd Als ik erin of eruit kwam dus of op de luchthaven of aan de grens. Er was via Estland via Letland Rusland uitgegaan. Of er weer ingekomen juist en en daar krijg je altijd eigenlijk ik.

00:30:18 Spreker 2

Ben 8 9 keer 8 keer geloof Ik ben ik de grens toch weer overgegaan na de invasie, dus in die 2,5 jaar dat ik nog in Moskou woonde na de invasie en 7 keer daarvan ben ik ondervraagd en dat ging van 5 minuten helemaal niks, dus Ik denk OK, ze moeten dit doen. Nou toe maar.

Tot aan echt 1,5 uur lang doorzagen en en ook mijn telefoonnummer hebben ze gekopieerd. Mogen ze niet doen. We hebben een smoesje, toch wel eens een telefoon af en je zit daar met 3 man tegenover. Ja, wat doe je dus, nou ja, ze nemen hem mee. Je weet het gewoon zeker, die hebben ze, die hebben ze gekopieerd en al je contacten en alle.

00:30:57 Spreker 2

Correspondenties die gevoelig kunnen zijn en Dat is heel, heel erg vervelend. Niet om even jezelf, Maar dat je ook weet dat de Russen mij In de problemen kunnen komen.

00:33:00 Spreker 1

Zie je ook ondervraagd bent, maar ook wel de druk voelde vanuit de overheid om gecontroleerd te worden. Dus zeg Maar het fysieke versus het administratieve om zo even te zeggen.

00:33:17 Spreker 1

Welke vorm van druk weegt als ware de angst voor?

00:33:39 Spreker 2

Nou ja, kijk wat, ik deed je bereid je voor Als je het land weer in komt of je gaat eruit, want ook Als ik eruit ging ben ik nog wel eens gevraagd. Ik had een burn telefoon bijvoorbeeld. Het is een telefoon waar alles van afgehaald is.

00:34:47 Spreker 2

En dan vinden ze hem nou, dan zien ze ook. Oh, hij probeert ons te belazeren en dan hebben ze je echt de telefoon te pakken, maar ze zullen je nooit fouilleren. Dat zullen ze niet doen. Dat weet je dus. Nou ja, Als je maar gewoon op je lichaam hebt en ze zien hem.

00:35:00 Spreker 2

Dan dan dan dus ja dat dat heb ik dat. Dat weet je dan, hè? Je had een burner en en Het is ook wel zo Als je die gesprekken een paar keer hebt gevoerd, begin je ook bepaalde patronen in holdervraging te herkennen en zij zijn daarin getraind om jou te ondervragen, maar naar 6 7 keer.

00:36:31 Spreker 2

Kom ik mijn flat uit. Ik had wel aangeleerd, ook om altijd even Als ik de flat uitkom op de parkeerplaats even rondkijken. Die staan hier. Welke auto's staan hier nou, dan liep je verder de meest ontlast ik Natuurlijk eigenlijk nooit.

00:37:04 Spreker 2

En op de hoek staat een ook een jonge knul en ik loop verder en die pakt ook zijn telefoon begint ook te bellen. Ja, waarschijnlijk is het stom toeval geweest, Maar het feit dat je het ziet überhaupt dat je het In de gaten hebt, geeft al aan dat je dat je toch alerter bent dat je dat je meer op scherp staat.

00:37:24 Spreker 1

Ja en verandert daardoor ook de manier waarop het te werk gaat. Dus neem je die angst mee bij bijvoorbeeld het spreken van bronnen wordt je daardoor terughoudender of.

00:40:31 Spreker 1

Ben je daardoor? Ik ga de vraag even oplezen, want Ik kan hem even niet anders verwoorden in mijn hoofd. Welke keuze in formulering of broncontact kwam dan bijvoorbeeld voort uit zo'n risico?

00:40:49 Spreker 2

Nou de keuze was gewoon niet meer zo groot, Omdat iedereen bang was om te praten, dus je. Je kreeg veel minder Mensen die ik kon spreken en Als je dan te spreken kreeg, dan probeerde ze net wat je wat ik zei.

Toch een beetje omfloers te vragen te stellen, Omdat je hen ook niet In de problemen wilde brengen en en en meteen dicht wilde Laten slaan. Dus dat had wel, want op die manier ook wel zijn invloed. Dat was niet afhankelijk van één gebeurtenis, maar gewoon van de hele situatie waarvan je op een gegeven moment wel begreep. Oh, Dat is zo.

Wij gingen ook ook ook ook Geert en en en zijn cameraman. Op dit moment gaan eigenlijk nooit meer op pad. Rusland in het. Het heeft niet zoveel zin, Mensen willen niet praten, Je moet ook.

Extra toestemming weer aanvragen, terwijl het helemaal niet nodig moet zijn, want je hebt je accreditatie waarin je in principe waarmee je in principe in heel Rusland mag werken. Maar Mensen willen vaak ook niet spreken, niet praten met buitenlandse media steeds minder. En je weet dus ook dat je dat je uiteindelijk.

00:41:54 Spreker 1

Hoe weeg je de bronbescherming dan af?

Tegen transparantie, want je wilt als journalist wel volledig mogelijk bericht geven.

00:42:17 Spreker 2

Nou ja, kijk dan slaat elkaar juist niet uit Als je een bron wil beschermen dan dan voel je hem anoniem op en dat mag.

Dat vinden we, dat vinden de kranten goed inmiddels. Die doen daar niet meer moeilijk over van mede af aan eigenlijk niet om, Omdat ze begrijpen dat het niet anders kan. Nee, Dat is gewoon zo gegroeid.

00:42:47 Spreker 2

Dat dat als jij maar gewoon schrijft van Nou ja, Dennis niet zo echt een uit overwegingen, veiligheidsoverwegingen niet zijn echte naam dan vinden de. Dan vinden de de de de media dat wel gewoon goed. Daar hebben ze nooit moeilijk over. Dan hebben we niet eens van tevoren afspraken over hoeven maken.

00:43:05 Spreker 2

Omdat ze ook wel begrijpen wat voor land Rusland inmiddels geworden is en het voordeel van anoniem met Mensen praten is dat ze toch weer meer durven zeggen. Want dan Laten ze toch een bescherming, dus nu mag ik wel Misschien niet het achterste van mijn tong Laten zien, want ze willen het nooit helemaal over vertrouwen, maar dan zullen ze toch meer zeggen dan.

00:43:26 Spreker 2

Dat Als je ze met naam een toename opvoert, want dan, dan willen ze niet eens praten, dan willen ze het niet eens.

00:43:42 Spreker 1

Je zei net dat je wel wat veiliger bent gaan schrijven. Heb je inmiddels?

00:43:47 Spreker 2

Ook niet meer hoor.

00:43:48 Spreker 2

Inmiddels niet meer, want Ik ben Rusland uit.

00:43:51 Spreker 1

Heb je wel eens betrap op automatische ja, self censuur dat je denkt, oh nou, dit hoeft eigenlijk niet per se van mijn redactie, Maar het is beter voor mezelf, beter voor de bron Als ik ja mezelf een beetje frame.

00:44:10 Spreker 2

Begrijp ik niet. Bedoel je nou de eerste vraag, heb ik mezelf wel eens betrap op zelf geen zuur? Nee, niet echt niet, niet echt.

00:44:26 Spreker 2

Wel is woorden van iemand iets anders opgeschreven om diegene te beschermen, maar dan is de de de strekking van wat hij zegt is gelijk gebleven en wat ik ook wel deed, is dat als Mensen iets gezegd hadden, kijk, Het is een journalistiek zo dat je.

00:44:44 Spreker 2

Zeker voor Mensen die die iets vaker zijn minister te woord staan die een hooggeplaatste functie hebben. Die moeten gewoon beseffen dat ze niet anders kunnen zeggen. Doen ze het wel, dan mag je dat in

principe opschrijven. Ja, Alleen Als het om feiten onjuist heen gaat, dan mogen ze het corrigeren. Maar als zij 1 1 1 opmerking willen terugnemen die ze tegen jou gaan.

00:45:05 Spreker 2

Dan mag jij in principe als journalist zeggen van, nou ja, sorry, je hebt het gezegd, Ik ga het opschrijven. Nou, daar kun je ook allerlei middenwegen tussen vinden dat je er Samen wel uitkomt van dan zodoende wat ik maar maar heel zwart wit mag je dan gewoon zeggen, ik schrijf het op en dat heb ik wel later.

00:45:24 Spreker 2

Ervaren Omdat je ook weet van Mensen dat ze dingen zeggen, soms in Rusland zijn vrij uit zichzelf wel heel heel voorzichtig. Maar als ze dan toch uit de bocht vliegen, zeg maar toch iets zeggen waar ze een probleem mee zouden kunnen krijgen, dan had ik al wel arme zelf al iets van.

00:45:43 Spreker 2

Moet ik niet opschrijven, dan breng ik diegene mee In de problemen. Mogelijk kans is niet zo groot, maar Je moet het. Je moet het Rien de koning lopen en en en nou ja, Als je dat zelfsensor noemt, ja, dan heb ik een beetje een zelfcensuur. Hoezo wel gedaan? Ja, maar meer om diegene te beschermen dan om mijzelf te beschermen.

00:46:13 Spreker 1

En, hoe maak je dan onderscheid tussen feitelijke informatie en commentaar? Speelt dat nog een rol?

00:46:27 Spreker 2

Ja.

Nou ja, het huidige Rusland is soms feiten, noem maar al gevaar, laat staan dat je er nog commentaar op gaat geven als jij zegt, Er is een oorlog in Oekraïne en Er zijn inmiddels al 1,2 miljoen doden of doden in gewonden aan Russische kant.

00:46:46 Spreker 2

Ja, Dat is inmiddels feitelijk vastgesteld. Dat Dat is Dat is een feit, maar Als je dat in Rusland Als ik nu nog in Rusland zo zou wonen.

00:47:05 Spreker 2

En ik zou dat schrijven, dan is dat in zekere zin gevaarlijk, want de Russen ontkennen dat die hebben vanaf september 22, dus 4 jaar geleden al bijna dat 2,5 jaar geleden of 3,5 jaar geleden hebben ze de laatste keer hun dode aantal opgegeven. Dat was vrij 1300 zoveel.

Ja, Er is Niemand meer in dat gelooft Natuurlijk. Daarna zijn ze ermee opgegaan, dus Dat is voor hun geen feit en en dan kunnen ze. Ja, Dit is fake nieuws nogmaals, ik zou het wel geschreven hebben, want ik vond het risico niet zo groot dat ze me echt zouden komen halen. Je weet het nooit Natuurlijk, maar.

00:51:08 Spreker 1

En de de welke mogelijkheden je nog at als journalist? Zo ben ik bijvoorbeeld benieuwd naar wanneer. Besluit je dat een bron anoniem moet blijven?

En stel dat je als verslaggever ergens naartoe had willen gaan, maar dit niet toegankelijk wordt gemaakt. Hoe je dan toch? Ja, je informatie kan verifiëren, of toch?

Nou tot je informatie kan komen?

00:51:49 Spreker 2

Nou ja, hoe het hoe het bronnen, hoe ik dat bepaal dat ze anoniem blijven. Dat is gewoon op hun eigen verzoek. Ik vraag het altijd, kan ik je naam toename of moet ik anoniem doen?

En dan zijn We zijn zelf wel van. Nee hoor, zeg maar mijn naam die ook een andere keer. Nee, nee, nee, absoluut geen naam. Nou prima, dan laat ik het dus aan de aan de aan de bron zelf over. Die kan zijn eigen gevaar best inschatten nu wel. Nou ja, en om dan toch aan informatie te komen? Ja weet je, Er zijn zoveel goede.

00:52:16 Spreker 2

Onafhankelijke bronnen met media als paddenstoelen uit omgesproken naar de invasie nadat alle journalisten weg moesten uitzenden. De de kritische journalisten weg moesten uit Rusland. Die zijn allemaal hele goede kanalen begonnen en en websites en en die heel goed onderzoek doen.

00:52:35 Spreker 2

En daar kun je ook wel blind op vertrouwen die die zijn echt heel goed. Die hebben ook wel Mensen nog in Rusland waarschijnlijk die voor zijn werken. Stiekem dus ja daar daar bezeer je nu op. Kijk de staatsmedia, daar hoeft je niet eens meer naar te kijken. Eigenlijk doe het wel, Je moet toch een beetje weten wat daar ook gezegd wordt.

00:53:20 Spreker 1

Wat kan je volgens jou wel schrijven onder druk? En ja, welke voorwaarden? Hanteer je dat?

00:53:35 Spreker 2

Uitgaande van de Russische situatie nog, want Ik kan hier gewoon alles schrijven waar ik moet zitten. Heb ik geen enkele opdrijving. Ja, wat wat kun je wel schrijven onder druk nou toch wel heel veel nog nogmaals je boekje aan de regels houden voor de zekerheid noem de oorlog geen oorlog.

00:53:53 Spreker 2

Maar noem het speciale militaire operatie. Dat is eigenlijk het enige wat je deed en en en je moest ook niet naar begraafplaatsen gaan. Waar waar die Russische militaire begraven ligt, bijvoorbeeld, ik noem maar wat Dat is gevaarlijk, dat willen ze echt niet hebben.

00:54:13 Spreker 2

Dan kun je de problemen komen, Maar ik, ik kom toch eigenlijk alles nog wel schrijven. Ook onder andere de druk die Ik had, althans ik deed het. Misschien nam in een risico, dat weet ik niet, Maar ik vond ook wel dat ik het risico zo goed kon inschatten. Uiteindelijk dat dat ik daar van nou.

00:54:29 Spreker 2

Hier kom ik niet mee In de problemen. Ja, onder welke voorwaarden, hoe bedoel je daarmee moet?

00:54:54 Spreker 1

Ja, Als je het bijvoorbeeld hebt over de de code van Bordeaux, je wilt vertrouwen transparant mogelijk schrijven, maar je wil ook veiligheid van je bloem hanteren.

00:55:10 Spreker 2

Ja, nou ja, dat dat stond soms wel eens op gespannen voeten Natuurlijk. Kijk Als je Als je Als je iemand niet wilt opvoeren een Waarom met name toename ja, dan gaat er al wat verloren van de transparantie Natuurlijk, maar ja.

00:55:26 Spreker 2

Dat was toch? Ja, de de noodbreekt wet in in in Rusland. Het kon gewoon niet anders.

00:55:40 Spreker 1

En die begrenzing dat je dan onder druk staat of dat het transparantie verandert, laat ik het zo zeggen.

00:55:52 Spreker 1

Hoe zorg je ervoor dat de consument dat wel of niet merkt?

00:56:09 Spreker 2

Ja, nou ja goed, ten eerste dat je dat je erbij zet van. Dit is niet de echte naam van deze persoon.

00:56:50 Spreker 2

De de journalist deze journalist. Deze verslaggever en zijn correspondent kan niet meer alles schrijven wat hij zou willen schrijven. Zoiets weet je wel, een disclaimer van naar een lezer toe. Van ja, hou er rekening mee dat deze meneer en mevrouw in een.

00:57:07 Spreker 2

Dictatuur werkte dat hij daar de gevolgen van ondervindt, waardoor hij dus niet mogelijk niet alles kan schrijven wat hij zou willen schrijven.

00:57:16 Spreker 1

Duidelijk.

00:57:17 Spreker 2

Maar goed, dat hebben we bij AD en FD nooit gedaan.

00:57:21 Spreker 1

Nu zou ik het heel mooi vinden, Als je.

00:57:25 Spreker 1

Aan de hand van je eigen ervaring, en dan hebben we het over de manier waarop je met bronnen contact hebt gehad. De manier waarop je artikelen hebt geschreven, maar ook contact hebt gehad met de redactie, willen kijken of we daar een soort van beknopt advies uit kunnen halen voor mijn onderzoek.

00:57:45 Spreker 1

Dus Ik heb daar nog een paar vragen over en dan komen we tot afronding. Welke ja, overlevingsstrategie, of welke tips zou je meegeven aan een collega die naar een soortgelijk soortgelijk verbod vertrekt?

00:58:03 Spreker 1

Met beperking van persvrijheid.

00:58:11 Spreker 2

Ja, een soort ten eerste voordat we papieren in orde zijn. Natuurlijk. Je moet echt dan dat soort landen naast het papier hebben, anders kun je opgepakt worden of beboet worden, bel ik maar in ieder geval de beste geval wordt eruit geslingerd het slechtste geval weer vastgezet.

00:58:28 Spreker 2

Ja, oh dat Dat is, Dat is een hoop vereiste Natuurlijk in houtje aan regels probeer ze niet, al gaan ze niet overtreden, ga niet, ga niet te ver.

00:58:44 Spreker 2

In in je eigen moed zeg, maar wees niet te dapper, want dat heb ik gezien aan gözkowicz. Die is ja 2,5 1,5 jaar in de pak gezeten. Dat is geen pretje Natuurlijk. Gelukkig is hij vrijgekomen, maar.

00:59:01 Spreker 2

Wees ook niet te moedig.

00:59:18 Spreker 2

Kleurt altijd binnen de lijntjes en dat bedoel ik niet als kritiek in het tegendeel.

00:59:53 Spreker 2

Ik heb een accreditatie, Ik ben hier op een uitnodiging van het ministerie van Buitenlandse Zaken van de Russische Federatie. Waarom houdt u mij aan? Dit mag u niet doen dat wel altijd nog wel eens helpen, Maar dat dat mag je ook wel doen, zolang je maar je papier in orde hebt en je in je overtreedt de wet niet.

01:00:11 Spreker 2

Mag je er ook beleefd, maar beslist tegenin gaan en dat moet je wel doen, want anders laat dan laat je over je heen lopen. Dan komen ze de volgende keer weer terug. Dus nou ja, ik Ik denk dat dat dat dat dat het belangrijkste is.

01:00:27 Spreker 1

En Als je een?

01:00:29 Spreker 1

Als we het hebben over contact met je thuisredactie, dus jij bent aan het werk in Rusland of in een ander land waar persvrijheid onder het geding is. Als je daar een concrete verbeter afspraak aan mag adviseren aan de redactie, heb je dan het belangrijkste.

01:00:49 Spreker 2

Nou, Ik weet, Ik weet naar de Volkskrant elke dag met Geer contact heeft en dat heb ik met AD en AVD niet. En dat zijn ook heel andere kranten die ook veel minder op het buitenland gericht zijn. Ik vind dat buitenland redacties.

01:01:08 Spreker 2

Daar wel iets meer aandacht in mogen besteden. Gewoon als er iemand in een gevaarlijk gebied zit. Stuur elke dag even een mailtje van appje of vraag even hoe Het gaat, hè? Ik bedoel, die Mensen redden zich meestal wel, ik ook wel en ik. Ik hoefde ook niet elke dag contact te hebben, maar.

01:01:25 Spreker 2

Dat, dat vind ik wel goed. Dat vond ik bij mijn media iets te weinig. En nogmaals ook Omdat het andere kranten zijn. Zijn ze daar iets mee bezig? Dat snap ik ook wel, Maar het is Het is toch goed. Kijk wat wat ik van het AD raam vond, dus dat ze Zonder mij erin te kennen uiteindelijk hebben gezegd, nou, We gaan niet meer verder, Ik had er niks.

01:02:36 Spreker 1

In welke ondersteuning van de redactie in Nederland had je werk veiliger of je werk inhoudelijk sterker kunnen maken?

Ik was wel benieuwd naar welke ondersteuning van de redactie in Nederland je werk, veiliger of inhoudelijk sterk had kunnen maken.

01:05:01 Spreker 1

En of er nog iets is wat je wel wat ik niet heb gevraagd mij wel belangrijk vind om te melden.

01:05:12 Spreker 2

Ja ik ik, Ik denk dat de redactie op zich niet zoveel kan doen. Kijk als jij In de problemen komt in Rusland door je werk.

01:05:21 Spreker 2

En, Je kunt eigenlijk niks misdaan dan dan. Dan laat ergens kunnen doen, is dan handelen en een advocaat inschakelen, Maar dat is ook, Dat is ook het moeilijke voor de redactie en Daarom heb ik ook wel begrip voor het AD dat ze niet meer verder wilden. Maar ze zeiden, als wij het bericht krijgen van ja

Daar kunnen we niks meer en Dat is ook zo. Daar hebben ze ook gelijk in. Dus ja, ik Ik denk dat de redactie niet zo gek veel kan doen. Je hebt Natuurlijk beweging organisatie Personaal. Oh nee, je hebt pers pers persé. Nee, pers, veiligheid van de.

01:05:58 Spreker 2

Van de Van van de NVA. Die hebben daar een afdeling voor. Kijk, daar sta ik je veel meer aan die Ik denk dat je die gewoon daar is af zo regelmatig contact mee zou moeten hebben als correspondent Als je vindt dat je in gevaar bent of dat dat je in een onveilig land zit. Maar een redactie kan ook niet zo.

01:06:19 Spreker 2

Ook hoeveel het enige is de hele sporters onder geven en en daarnaast Natuurlijk de ambassade hè. Daar moet je contact mee onderhouden. Dat zijn toch die zitten daar ook die die zien kijken ook om zich heen. Die zitten ook gewoon fysiek op korte afstand, dus het Het is voor een krant heel lastig.

01:06:35 Spreker 2

Vragen om iemand in zo een gebied te houden, ook om Omdat zij ook beseffen. Van ja, We zijn wel verantwoordelijk voor een deel freelance. Dat kun je ook zeggen. Nou ja, kies er zelf voor hoor, maar goed, nee, dan dan dan, dan kunnen ze ook niet zo gek veel denk ik anders. Dan wordt het spoor bieden.

Codeboek

Coderingsbestand -
kopie - kopie.xlsx

Codering<